

FEJÉR MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ 2030

A felülvizsgálatot készítette a Fejér Megyei Önkormányzat megbízásából a HÉTFA Elemző Központ - Város- és Területfejlesztési Iroda, a TOP-1.5.1-20-2020-00010 azonosítószámú, „A 2021-2027 tervezési időszak stratégiai szintű előkészítése Fejér megyében” c. projekt keretében

Tervezők:

HÉTFA Elemző Központ részéről:

Csite András

Fazekas Gergely

Remete Zsuzsa

Fejér Megyei Önkormányzat részéről:

Hajnalné Dr. Szecsődi Zsuzsanna
Igari Antal

Balsay István
Nagy Ivett

Kígyóssy Gábor

2021. MÁRCIUS 11.

TARTALOM

FEJÉR MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ Feltáró munkarészek Helyzetelemzés, helyzetértékelés	4
1. A megye társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének elemzése	5
1.1. Az adott térségre értelmezhető külső környezet vizsgálata:	5
a) a térség fejlődésének, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének azonosítása nemzetközi és hazai szinten, a nagytárségi összefüggések vizsgálata	5
1.2. A térség adottságainak, belső erőforrásainak elemzése területi bontásban, térképi megjelenítésekkel	10
a) természeti és épített környezet vizsgálata	10
b) térszerkezet alakulása, a területfelhasználás változásai, tendenciák:	19
c) közlekedési (országos és térségi jelentőségű közúti, kerékpáros-, vasúti, légi és vízi közlekedés) és kommunális infrastruktúra	25
d) gazdasági bázis:	35
e) társadalmi környezet:	45
f) a települések intézményfelszereltsége	50
g) a települések jellemző lakásviszonyai	54
h) településhálózati adottságok:	55
i) a táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása	66
2. A térséget érintő tervezési-fejlesztési környezet áttekintése	68
2.1. A térséget érintő ágazati koncepciók, területfejlesztési elképzelések és hatályos területi tervek áttekintése:	68
a) az OFTK térséget érintő vonatkozásai	68
b) a térséget érintő kiemelt térség területfejlesztési tervei,	70
c) az Országgyűlés és a Kormány által jóváhagyott és az egyéb ágazati fejlesztési stratégiáknak az adott térségre érvényes vonatkozásai	73
d) a hazai, az adott térséggel szomszédos, azonos térségi szintű térségek és/vagy külföldi közigazgatási egységek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térségre vonatkozó üzenetei	76
e) a területrendezési tervek térséget érintő vonatkozásai,	83
f) a térséget érintő környezetvédelmi, természetvédelmi és tájvédelmi szabályozások,	84
g) a térség 20 ezer lakos feletti városainak gazdaság- vagy településfejlesztési programjai és településfejlesztési koncepciói	85
h) a térség hatályban lévő ágazati tervei, programjai	87
i) vonatkozó egyéb tervek	87
j) a tervezést érintő egyéb jogszabályok	90
2.2. A térség területfejlesztési szereplői elképzeléseinek feltárása, a tervezési folyamat partnerségi tervének elkészítése és végrehajtása:	92
a) a partnerségi terv elkészítése	92
b) a partnerségi terv végrehajtása	98
c) a partnerségi terv eredményei alapján:	99
2.3. A területfejlesztés eszköz- és intézményrendszerének elemzése:	100
a) a területfejlesztés forrásainak elemzése (nemzetközi, központi költségvetési, önkormányzati források, a gazdasági egységek beruházásai, a különféle szervezetek fejlesztései, a háztartások)	100
b) a területfejlesztés intézményrendszere (szervezet, működés, együttműködés)	100
c) a területfejlesztés hatékonysága (eddigyi eredmények, forrásaktivitás, a fejlesztési területek kihasználtságának bemutatása, az intézmények hatása, hiányosságok)	101
2.4. Helyzetértékelés:	108
FEJÉR MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ Javaslattevő rész	118
Jövőkép	119
Célrendszer	125
Célrendszer összefoglaló bemutatása	125
Célrendszer és helyzetértékelés kapcsolata	126
Átfogó és stratégiai célok leírása	126
I. Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség	126
II. Élhető megye és települések	127
III. Innovatív és fejlődő gazdaság	128
Területi célok leírása	130
T.1 Fenntartható városok	130
T.2 Mezőföld Program (Dél-Fejér)	131
T.3 Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések	132
Horizontális elvek és célok leírása	134
Horizontális elv: Város – vidék együttműködésének erősítése	134
Horizontális elv: A fejlesztési programok hatékonyságának növelése	134

Horizontális elv: Fenntarthatóság.....	134
Horizontális elv: Esélyegyenlőség.....	135
Horizontális cél: Foglalkoztatás növelése	135
Horizontális cél: A klímaváltozás és a váratlan események, egészségügyi járványok kedvezőtlen hatásainak mérséklése, ellenállóság fejlesztése	136
A célrendszer koherenciája	136
Belső koherencia leírása	136
Külső koherencia leírása.....	137
Térhasználati elvek	144
A megye stratégiai térstruktúrája	146
Eszköz és intézményrendszer	147
Javasolt prioritások.....	147
1. prioritás: Társadalmi kohézió.....	147
2. prioritás: Munkaerőpiacra való felkészítés	147
3. prioritás: Emberi erőforrások minőségi fejlesztése	148
4. prioritás: Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása (területi prioritás).....	148
5. prioritás: Természeti környezet védelme	149
6. prioritás: Klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóképesség fokozása	149
7. prioritás: Települési épített környezet fejlesztése.....	149
8. prioritás: Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása	150
9. prioritás: Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása	150
10. prioritás: Vállalkozások K+F+I teljesítményének növelése	150
11. prioritás: Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése (területi prioritás).....	151
A felülvizsgálati, módosítási folyamat, a társadalmasítás és legitimáció leírása.....	152
Felelősség és intézményrendszer- a koncepció üzenetei	159
A területfejlesztési koncepció fő üzenetei a közszférán kívüli szereplők számára:	160
A területfejlesztési koncepció fő üzenetei egyes ágazatonként:	160

**FEJÉR MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ
FELTÁRÓ MUNKARÉSZEK
HELYZETELEMZÉS, HELYZETÉRTÉKELÉS**

1. A MEGYE TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, KÖRNYEZETI HELYZETÉNEK ELEMZÉSE

1.1. AZ ADOTT TÉRSÉGRE ÉRTELMEZHETŐ KÜLSŐ KÖRNYEZET VIZSGÁLATA:

a) a térség fejlődésének, társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének azonosítása nemzetközi és hazai szinten, a nagytérségi összefüggések vizsgálata

Fejér megye 4.359 km²-nyi területén 426.897 fő¹ él, az ország lakosságának 4,3%-a. Legnépesebb települése a 95.714 fős megyeszékhely Székesfehérvár, a legkisebb lélekszámú a 162 lakosú Bakonykúti.

Fejér megye közlekedés-földrajzi elhelyezkedése kedvező. Jelentős európai innovációs tengelyekhez kapcsolódik, ugyanakkor területének nagy részén a főváros vonzása, fejlesztő hatása is érvényesül. Meghatározó érintkezési, térszerkezeti vonalai a Budapest-Hegyeshalom (Bécs) tengely (M1 autópálya), a Budapest-Letenye (M7 autópálya)-Zágráb-Split, valamint -Trieszt folyosó, a Budapest-Ivándárda (-Eszék) kapcsolat (M6 autópálya) és a Duna nemzetközi víziút. Alacsonyabb rendű, de fontos tengelyek továbbá a 8. sz. főút Rábafüzes (-Klagenfurt) irányába, mely a Bakony nyugat-keleti irányú törésvonalában, valamint a tradicionálisan is évszázadok óta kereskedelmi útvonalként, ma közúti közlekedési tengelyként szolgáló 81. sz. főút mely a Móri-árokban vezet, amely a Vértes és a Bakony között húzódó tektonikai törésvonal. Közel másfél évtizedes kapcsolat a dunaújvárosi Pentele-híd (Kisapostag és Dunavecse között), amely az Alföld felé teremt összeköttetést, továbbá a tervezett M8 gyorsforgalmi út dunai átkelését biztosítja.

Fejér megye (15-74 évesek) foglalkoztatási aránya 2020 I. félévében (61,8%) magasabb volt az országos (60,3%) és a Közép-dunántúli régió átlagánál (60,7%) is. Munkanélküliségi rátája (3,3%) alacsonyabb volt az országos átlagnál (4,6%) és a régiós átlagnál (3,9%) is, egyben a megyék és a főváros körében az egyik legkedvezőbb volt. Az 1 főre jutó vásárlóerő-index 2019-ben 109,9 (Magyarország=100), amely érték a megyék rangsorában Budapest után a legmagasabb (GfK Vásárlóerő Európában 2019). 2020. I. félévében a Fejér megyében alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 382 ezer Ft volt, ami 5,9%-kal múlta felül az 1 évvel korábbi értéket (Budapest, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom után 4. a rangsorban). A növekedés üteme elmaradt az országostól, egyben a megyék és a főváros körében a legalacsonyabb volt. Az alkalmazottak 3,2%-kal kevesebbet kerestek az országos átlagnál. A jövedelmi helyzetet jellemző mutatószámok (népességre jutó adófizetők aránya, 1 adófizetőre jutó munkából származó jövedelem, 1 lakosra jutó szja alapot képező jövedelem) tekintetében is Budapest, Pest megye és Komárom-Esztergom megye rátáit követi a rangsorban. Fejér megyében 2020. június végén 14 ezer álláskeresőt tartottak nyilván. Számuk az országos átlagnál nagyobb mértékben, 71%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A jelentős emelkedés hátterében a koronavírus-járvány első hullámát követően a személyes kapcsolatok korlátozásának feloldása, és így az aktív munkakeresés megindulása állt. 2020 I. félévében számos gazdasági-társadalmi folyamatra hatással volt a koronavírus okozta járvány, és az annak megfékezésére hozott intézkedések.

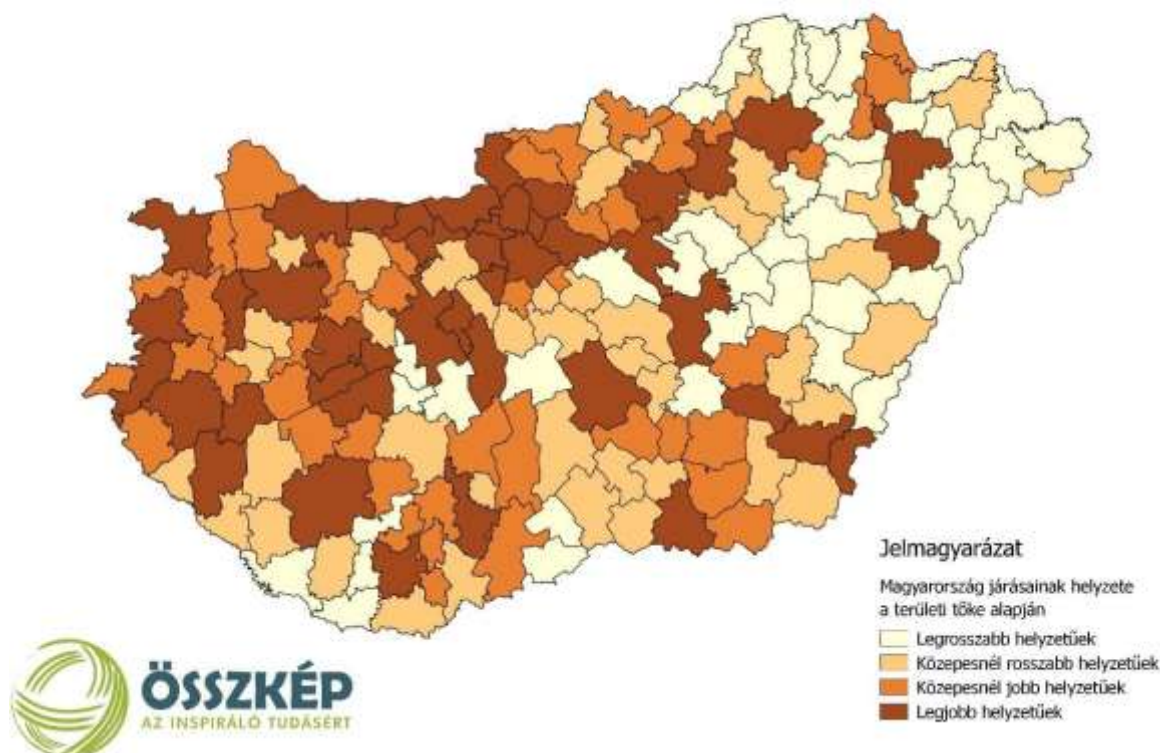
A társadalmi-jövedelmi viszonyokat vizsgálva, markáns fejlődési/fejlettségi zónák rajzolódnak ki a megyében, a fent említett térszerkezeti elemek mentén: a Mór-Székesfehérvár-Velencei-tó-Dunaújváros „S” alakú településsáv, valamint az M1 autópálya Fejér megyei szakaszától a fővárosi agglomerációhoz kapcsolódóan az M6 autópálya megyei kivezető szakaszáig húzódó öv. E

¹ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) Területi statisztikák: Állandó népesség, 2019

sávokban a prosperitás velejáráiként alacsony(abb) a munkanélküliség, kedvezőbbek a jövedelmi viszonyok és - a két megyei jogú várost: Székesfehérvárt és Dunaújvárost kivéve, ahol a szuburbanizációs folyamatok érvényesülnek - nagyrészt stabil, illetve bevándorlásból gyarapodó a népesség. A két megyei jogú város és a főváros gazdasági erőterei nem fedik le a megye teljes területét. Két járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján fejlesztendő járás (komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás), míg négy Fejér megyei település a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet szerint a társadalmi, gazdasági, infrastrukturális szempontból kedvezményezett település, kettő pedig a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések közé tartozik. A megye döntően agrárjellegű déli térségei belső perifériát alkotnak Észak-Tolna és Északkelet-Somogy csatlakozó részével együtt, ahol gyenge a centrumok térségszervező funkciója és vonzása, kedvezőtlen a gazdasági szerkezet, a belső kapcsolatok erőtlene és jelentősek a foglalkoztatási problémák.

A fentihez hasonló mintázatot adnak a járások fejlettségi szintjét vizsgáló komplex kutatások is. A hazánk járásainak fejlettségét és helyzetét területi tőkével vizsgálva az alábbi térképen egyértelműen látszik, hogy Fejér megye 3 járása is (Székesfehérvári, Dunaújvárosi, Gárdonyi) a legjobb helyzetű járások közé tartozik (az első kettő ráadásul a 20 legjobb járás közé országosan), a Sárbogárdi és Enyingi járások ugyanakkor a legrosszabb helyzetűek közé.

A területi tőke Magyarországon

1. ábra Adatforrás: Oláh-Szabó-Tóth (szerk.) 2017: A területi tőke és magyarországi dimenziói, www.osszkep.hu

Az MKIK GVI által kialakított Járási Fejlettségi Mutató (JFM_19) 2017-es értékei alapján is hasonló megállapításokat lehet tenni. Eszerint a 25 legfejlettebb magyarországi járás közé bekerült a 19. Gárdonyi és a 21. Székesfehérvári (a JFM értéke mindkét esetben 4, a legfejlettebb Győri járásé 4,68). A Dunaújvárosi járás itt csak a 73. helyet érte el 3,18-as értékkel. A két legfejletlenebb Sárbogárdi és Enyingi járás a 101. és 103. helyen található a 174 járás rangsorában (értékük 2,73, az utolsó helyezett Cigándi járásé 1,73).

Fejér megye gazdasági teljesítménye, az egy főre jutó bruttó hazai termék (4.444 ezer Ft) tekintetében, a rendelkezésre álló 2018. évi adatok alapján, Budapest (8.886 ezer Ft) és Győr-Moson-Sopron megye (5.314 ezer Ft) után a harmadik a rangsorban. 2010-hez képest Budapest előnye mérséklődött, a fejlettségi rangsor élén álló megyék közül Győr-Moson-Soproné, Fejéré és Vasé erősödött, Komárom-Esztergomé gyengült. 2017-ben a megyében 1416 milliárd forint bruttó hozzáadott értéket állítottak elő. Az országos átlaghoz képest a termelő nemzetgazdasági ágak szerepe nagyobb, a szolgáltatóké kisebb. A megye gazdaságában az ipar a meghatározó, amely a bruttó hozzáadott érték 47%-át (országosan a 26%-át) adta. A teljes szolgáltató szektor részesedése (43%) az országosnál 23 százalékponttal kisebb volt.

Az egy lakosra jutó ipari termelés 2020. I. félévében 2839 ezer Ft volt és ez Komárom-Esztergom és Győr-Moson-Sopron megyék után a 3. legmagasabb érték. A telephelyi adatok alapján 2020. I. negyedévében az ipar teljesítménye 2,3%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A megye így is 7,7%-át adta az ország ipari termelésének. Fejér megyében a 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások megyei telephelyein a 2020. I. féléves kibocsátás volumene három éve tartó növekedést követően 2020-ban 18%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól (országosan 13%-kal esett vissza a teljesítmény). A változást a koronavírus okozta járvány negatív hatásai idézték elő. A termelési érték 1188 milliárd forintot tett ki.

A Fejér megyében működő ipari vállalatok főként exportra termelnek, az értékesítésből az export aránya 78% (amely érték jelentősen meghaladja a 69,2%-os országos átlagot, de kicsivel elmarad a 79,4%-os régiós átlagtól), ezért Európa gazdaságilag vezető országainak felvevő képessége jelentős hatással van a térség gazdasági teljesítményére. A Fejér megyei székhelyű gazdasági szervezetek 2020. I. félévében 104 milliárd forint értékű új beruházást valósítottak meg, összehasonlítva áron 18%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. A fejlesztések 70%-át a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások realizálták. A koronavírus okozta járvány által előidézett kedvezőtlen gazdasági környezet hatására a II. negyedévi teljesítmény volumene 21%-kal elmaradt az előző év azonos időszakától. A beruházások viszonylag koncentráltak voltak. A fejlesztési források 57%-át a feldolgozóiparban, 11%-át a kereskedelemben, 5,1%-át a mezőgazdaságban használták fel. Az agrárium beruházásainak volumene 15, a kereskedelmé 14%-kal nőtt, a feldolgozóiparé ugyanakkor 24%-kal csökkent. A feldolgozóiparon belül a járműiparban, az elektronikai iparban, valamint a kohászat, fémfeldolgozás területén valósultak meg a legnagyobb értékű beruházások. Ültetvények, erdők telepítésére, haszonállatok beszerzésére és a meglévő föld értéknövelésére a megyei gazdaság szereplői 1,3 milliárd forintot költöttek, reálértéken 10%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában.

Fejér megyei székhellyel 2020. június végén 68 ezer gazdasági szervezetet tartottak nyilván, számuk 2,1%-kal (országosan 1,0%-kal) nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A növekedés mértéke a megyék és főváros közül itt volt a legjelentősebb. A korábbi időszakokhoz hasonlóan a 63 ezer vállalkozás nagyobb részét (47 ezer) önálló vállalkozóként, kisebb részét (16 ezer) társas gazdálkodási formában regisztrálták. Az előbbieket száma egy év alatt 3,3%-kal emelkedett, az utóbbiaké 0,5%-kal csökkent. Ezer lakosra a megyében 151 regisztrált vállalkozás jutott. ez megfelel a régiós átlagnak (153), de jelentősen elmarad az országostól (184). Fejér megyében mind az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma, mind a kkv-k részesedése a bruttó hozzáadott értékből elmarad az országos átlagtól. Ez összefügg az ipar jelentős részarányával a bruttó hozzáadott érték előállításában.

Az agrárium nemzetgazdaságban betöltött szerepe mind országosan, mind Fejér megyében csökkent az elmúlt évtizedekben. Azonban az egyéni gazdaságok magas száma azt mutatja, hogy a népesség jelentős része még mindig erősen kötődik a mezőgazdasághoz, a saját fogyasztásra történő termelés és jövedelem kiegészítés által. Fejér megyében a kedvező termelési feltételeknek köszönhetően az országos átlagnál magasabb az agrárszektor részesedése a GDP termeléséből.

2017-ben a megye bruttó hozzáadott értékének 5,3%-a származott mezőgazdasági tevékenységből (országosan 4,4%).

Fejér megye a Közép-dunántúli turisztikai régióba tartozik. Tranzitterülete számos turisztikai áramlatnak. Természeti, táji és épített környezeti értékei révén a turizmus számra kedvező vonzerő-kínálattal rendelkezik. A megyében 2018-ban a bruttó hozzáadott érték 15%-át képviseli a kereskedelem, szállítás, raktározás, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás bruttó hozzáadott értéken belüli súlya 2017-ben az 1,1 százalékot érte el, amely országosan a 2. legalacsonyabb érték. A teljes munkaidős alkalmazottak 1%-a tevékenykedik a szálláshely szolgáltatásban és vendéglátásban, a regisztrált vállalkozások aránya 5%-át teszi ki a megye turisztikai vállalkozásainak. Fejér megyében a járvány miatti intézkedések következtében sok kereskedelmi szálláshely zárva tartott 2020. március második felétől, többségük – a korlátozások feloldását követően – csak 2020. májusában vagy júniusában nyitott ki újra. 2020 I. félévében a vendégeik száma (44 ezer) így 66%-kal, a vendégéjszakáiké (94 ezer) 64%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. A visszaesés ebben a megyében volt az egyik legjelentősebb. A kialakult járványügyi helyzet miatt különösen az éttermi és szállodai szolgáltatók, továbbá a rendezvényszervező szektor kerültek nehéz helyzetbe 2020. I. negyedévének végére. A turizmus márciusban jelentősen visszaesett, de nyáron erőre kapott a belföldi turizmus ösztönzésének köszönhetően. Júniusban már nem voltak érvényben korlátozások. Ennek ellenére a vendégéjszakák száma 71%-kal elmaradt a 2019. júniustól, de a belföldi vendégek körében lényegesen mérsékeltebb volt a visszaesés mértéke (67%), mint a külföldiekében (88%). A szálláshelyek összes bruttó árbevétele (1,8 milliárd forint) 2020 I. félévében folyó áron 58%-kal elmaradt az egy évvel korábbi értéktől. Az árbevételben belül a szállásdíjak összege 61, a vendéglátásé 51, az egyéb szolgáltatásoké 67%-kal csökkent.

A foglalkoztatottak ágazatok szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult 2010-ben: 55% szolgáltatásokban, 40%-uk az iparban, 4,5%-uk a mezőgazdaságban dolgozott. Ez a megoszlás lényegében hasonló a Közép-dunántúli régióéhoz és az országoshoz. Azonban népességarányosan vizsgálva, a megye lakosságának ipari foglalkoztatottsága országos szinten is kiemelkedő. A regisztrált vállalkozások 65,5%-a egyéni, 34,5%-a társas vállalkozás, ami arányaiban a régiós és országos értékekkel megegyező.

A területi innovációs potenciált vizsgálva, Fejér megye a 8. helyet foglalta el a megyék rangsorában a 2018-as összes K+F ráfordítás tekintetében (12.849 millió Ft). Ezek nagyjából kiegyenlítetten oszlanak meg az alap kutatások, az alkalmazott kutatások és a kísérleti fejlesztés között. A GDP arányos kutatás-fejlesztési ráfordítások tekintetében a megye 2017-ben a 11. helyet foglalta el a megyék rangsorában. 2018-ban 101 kutató-fejlesztő helyen (megyék rangsorában a 6.) 1557 fő dolgozott, ebből kutatók, fejlesztők létszáma 924 (megyék rangsorában a 7.).

Fejér megye természeti potenciálja sokrétű, területén az Alföld, a Dunántúli-középhegység és a Dunántúli-dombság (csak kis területen, Szabadhídvég környékén) természetföldrajzi nagytájak osztoznak. Területének jelentős része (48%-a), az országos átlagot (11%) meghaladóan, kiváló agrárpotenciállal rendelkezik.

A Mezőföld termőhelyi jellemzői (kiváltképp talajadottságai) a szántóföldi növénytermesztés számára kiválóak, így a nagytáblás intenzív gazdálkodás jellemző a tájra. Ugyanakkor a középtájon az erózió (víz- és szél-erózió egyaránt) nagymértékű lehet, mivel a lösz és az azon kialakult mezőségi talajok könnyen erodálódnak, ha rajtuk intenzív gazdálkodás folyik. A mezőgazdasági művelés során a vízerózió és defláció mértékét csökkentő agrotechnikák alkalmazása alapvető cél.

A legértékesebb hegyvidéki, dombsági és folyóvölgyi térszínek már a múlt század közepétől természetvédelem alá kerültek. Az ország 323 egyedi jogszabállyal védett természeti területe

közül Fejér megyében 16 található, amelyek kiterjedése a megye területének 8%-át alkotja, az országos 9,2%-kal szemben.

A NATURA 2000 területek egy összefüggő európai ökológiai hálózat részeiként, Fejér megye területének 15%-át foglalják el, míg az országos arány 21%. Nemzetközi jelentőségű védett területek a megyében a Velencei-tavi Dinnyési Fertő és a Rétszilasi-halastavak, amelyek bekerültek a Ramsari Egyezmény által létrehozott Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékbe.

Tájhasználati konfliktust okoz az Etyek–Budai borvidék részét képező Velencei-tó környéki szőlőhegyek (történelmi borvidékek) szinte egybefüggő beépülése üdülőkkel. A tó terhelése szempontjából kedvezőtlen a déli part agglomerálódása. A bányászati tevékenységből eredő tájsebek jelentős része az értékes tájakat érinti (Vértess, Bakonycsérnye, Kincsesbánya, Baglyas-hegy-Iszkaszentgyörgy, Gerecse), és rehabilitálásuk országos érdek.

Magyarország Vízigyűjtő-gazdálkodási tervének megfelelően Fejér megyében 58 felszíni (43 vízfolyás víztest és 15 állóvíz víztest) és 27 felszín alatti víztest (4 hegyvidéki, 5 hideg karszt, 4 termálkarszt, 4 porózus, 2 porózus termál, 4 sekély hegyvidéki és 4 sekély porózus) található. A vízfolyás vízkészletek használata során messze a legjelentősebb a halastavi vízkivétel. Problémaként jelentkezik, hogy az engedélyezett vízhasználatok oly mértékben lekötik a vízkészleteket, hogy aszályos időszakokban a szigorú korlátozások ellenére a völgyzárógátas tározók alatti vízfolyás szakaszok nem jutnak megfelelő mennyiségű vízhez. A Velencei-tó vízszintszabályozása sokszor ütközik az üdülési és természetvédelmi érdekekkel. A legtöbb felszín alatti víztest a vízmérlegek és kihasználtság alapján jó állapotú. A közvetlen vízkivételek elsősorban az ivóvíz-szolgáltatás igényeinek kielégítését szolgálják. A vízellátás vonatkozásában Fejér megye területén ma már nem a mennyiségi ellátás, hanem a megfelelő ivóvíz minőség biztosítása kerül előtérbe. A vízfolyások vízminőségét elsősorban a mezőgazdasági területekről származó vegyszerfelhasználás miatti, illetve a települési diffúz terhelések befolyásolják.

A megyében több helyen zajlik sok évig tartó kármentesítési projekt, pl. szénhidrogén vezetékek, szénhidrogén tároló tartályok sérülése miatt elszennyeződött talaj és talajvíz megtisztítása érdekében (pl. Baracska, Dunaújváros, Ercsi, Tác, Pusztaszabolcs, Székesfehérvár). Fontos feladat valamennyi kármentesítési tevékenység folytatása, mielőbbi befejezése.

A megye levegőminősége sok komponens tekintetében javult. Ez elsősorban a nagy ipari szennyezők technológiai korszerűsítésének köszönhető. A légszennyezettség a megyében szintén jelentősen javult, kiugró állapot nem alakult ki az utóbbi 5 évben. A nagyvárosokban tapasztalható szálló por okozta légszennyezettség elsősorban közlekedési, valamint lakossági fűtési eredetű, emellett az avar- és kerti hulladékok égetése is jelentősen hozzájárul, gyakran a határérték feletti koncentrációt előidézve. A lakossági eredetű levegőszennyezés megelőzésében a jogi szabályozáson túl a környezeti szemléletformálásnak meghatározó szerepe van. A környezetbarát fűtési technológiákat, illetve a házi és közösségi komposztálást bemutató, népszerűsítő környezeti szemléletformálás jelentősen csökkentheti a lakossági eredetű levegőszennyezést.

2021-től csökkenhet a szállópor általi levegőszennyezettség mértéke a 2021. január 1-től hatályba lépő rendelkezés (2020. évi LI. törvény 7. § (2) bekezdése) hatására, mely szerint az avar és kerti hulladék égetés önkormányzati szabályozására vonatkozó felhatalmazás hatályon kívül helyezése alapján általánossá válik az avar és kerti hulladékok égetésének a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet szerinti tilalma (ám ezen döntéskör átmeneti jelleggel – a veszélyhelyzetre való tekintettel – a települési önkormányzat képviselő-testületének döntése marad a veszélyhelyzet megszűnéséig).

Emellett egyre több elektromos jármű kerül forgalomba a megyében is. Hazai és európai uniós források felhasználásával a következő tíz évben a magyar városok autóbussz állományának fele

cserélhető le minimális karbonkibocsátású elektromos autóbuszokra (pl. a Zöld Busz Program 8 városnak összesen 800 millió Ft-os keretösszeget biztosít a demonstrációs szakaszra, ebből Székesfehérvárnak 56 millió Ft jut.).

A Nemzeti Buszstratégia rögzíti, hogy 2022. január 1-től a 25 ezernél nagyobb lélekszámú településeken már csak elektromos buszokat lehet majd beszerezni, így Fejér megyében Dunaújváros és Székesfehérvár esetében is.

Emellett az emissziómentes, megújuló energiaforrások hasznosítási aránya a lakossági, gazdasági területen is folyamatosan növekszik – pl. többek között 2019. júniusban indult a próbaüzeme Székesfehérváron a Videoton Holding Zrt. 540 kW-os napelemparkjának, mely a Székesfehérvári Ipari Park egy eddig kihasználatlan, 1,5 hektáros területén létesült és éves szinten a közel kétezer darab napelem teljesítményével a VT – Naperómű 650–700 MWh villamos energiát biztosít majd, ami évente mintegy 225-245 tonna CO₂-kibocsátás megtakarításának felel meg. A VT-Naperómű projekt teljes költsége közel 200 millió forint volt (a cég saját forrásából finanszírozott), ami várhatóan 11 év alatt térül meg. Emellett Szabadbattyánban, Sárbogárdon létesültek, illetve Csákberényben terveznek jelentősebb kapacitású napelemparkokat.

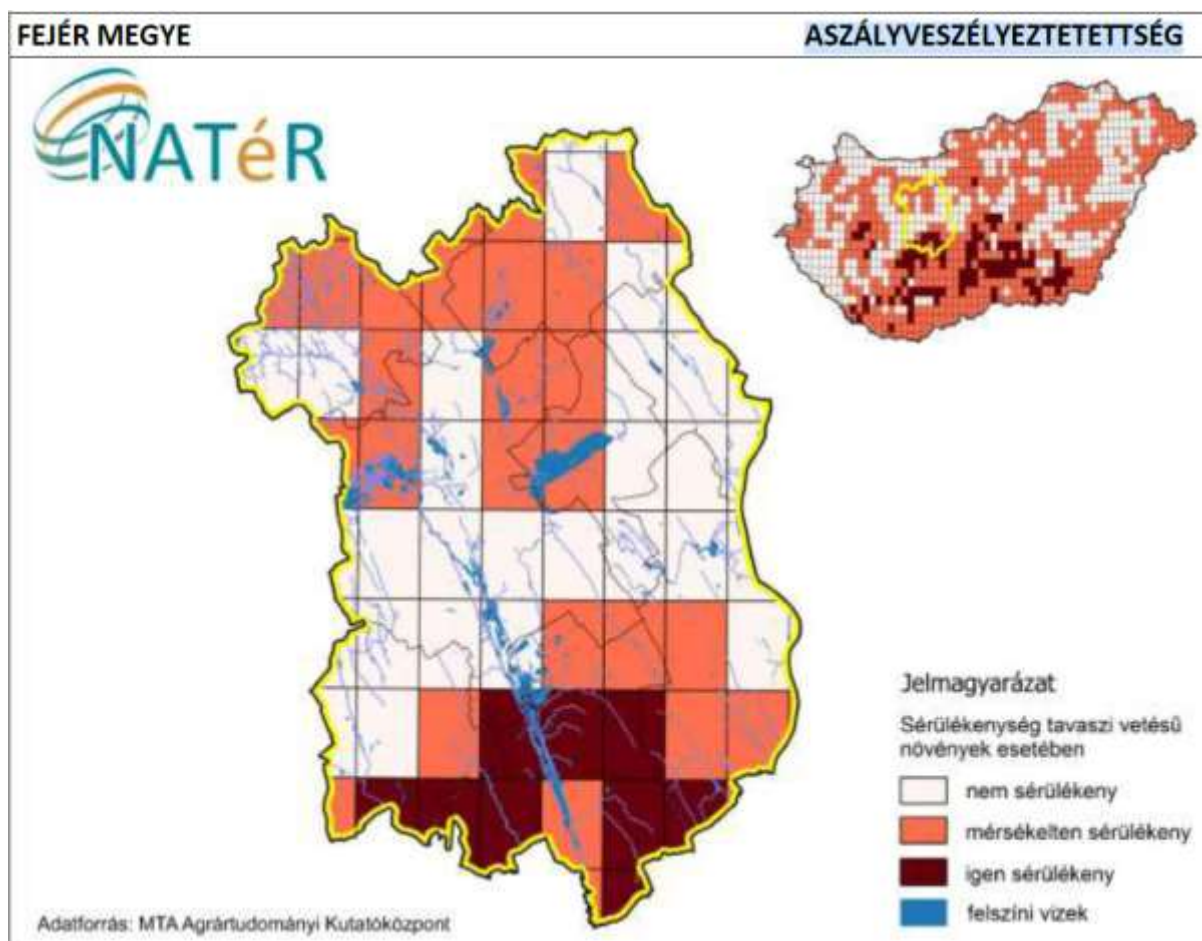
1.2. A TÉRSÉG ADOTTSÁGAINAK, BELSŐ ERŐFORRÁSAINAK ELEMZÉSE TERÜLETI BONTÁSBAN, TÉRKÉPI MEGJELENÍTÉSEKKEL

a) természeti és épített környezet vizsgálata

aa) természeti adottságok, természetvédelem

Fejér megye **éghajlati adottságait** tekintve jól elkülöníthetőek a síkvidéki (Mezőföld) és a hegyvidéki területek (Vértes és Keleti-Bakony). A nyár végi aszályos időszakokkal jellemezhető síkvidéki Mezőföld éghajlata a Péczeli György-féle beosztás szerint mérsékelten meleg-száraz klímakörzetbe tartozik, míg a hegyvidéki területek a mérsékelten hűvös, mérsékelten száraz klímátípusba sorolhatók, amely csapadékosabb és különösen a Vértesben, valamint a Keleti-Bakonyban jellemzőek az erős (akár 6 m/s-ot is meghaladó) északnyugat-nyugati irányú szelek.

Fejér megye klímastratégiájában alkalmazott klímamodellek szerint a megye az országos átlag feletti, fokozottan kitett kategóriába sorolt az **aszályveszélyeztetettség** tekintetében (a mezőgazdasági termelést tekintve a tavaszi vetésű kultúrák klímasérülékenysége jelentősebb, de az erdészeti vagy a biodiverzitás is veszélyeztetett). A megyei klímastratégia is kiemelt kockázati tényezőként kezeli az aszályt. Az alábbi ábra a megyei aszályveszélyeztetettséget mutatja meg:

2. ábra Fejér megye aszályveszélyeztetettsége az Aladdin és RegCm modellek alapján, illetve a tavaszi vetésű növények sérülékenysége a 2021- 2050 időszakra vonatkozóan. Forrás: KBTSZ módszertan és NATÉR, Fejér megye klímastratégiája, 2018

A Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság 2018-as, a klímastratégiához adott tájékoztatása alapján a fenti ábra tartalmán felül mérsékeltén veszélyeztetett területként kezelendő a Nádor-csatorna, azaz a Sárvíz környéke, mely a fenti ábrán nem sérülékenyként került megjelölésre.

A megye kiemelt **természeti értékei** közé tartozik a Velencei-tó, a Vértes, a Bakony, a Sárrét és a Sárvíz-völgye melyek a klímaváltozás szempontjából jelentősen sérülékeny területek. Különleges értéket képviselnek a megye déli részén a számos endemikus fajjal rendelkező sekélyvízű Velencei-tó és annak védett úszólápjai, a tó környékének bagolyfüves (*Glaux maritima*) szoloncsák szikesei, valamint a Mezőföld szigetszerűen fennmaradt homokpusztai flórája (mivel a Mezőföldet a mezőgazdaság uralja, így itt a természeti értékek csak mozaikosan tudtak fennmaradni). Fejér megye északi részén a változatos zonális vegetációval jellemezhető *Bakonyicum* flóraidéken értékesek a dolomit- és mészkőfelszínek faj gazdag elegyes karszterdői, különösen a Vértes déli-délkeleti peremének karsztbokorerdői, továbbá a Keleti-Bakony zonális molyhos-tölgyesei.

Fejér megye állatvilága követi a flóravilág geográfiai mintázatát: a déli rész a Pannonicum (Alföld) faunakörzet, míg a megye északi része, az Ós Mátra (*Matrycum*) faunakörzet része.

A jelenleg hatályos állapot szerint Fejér megyének 16 db **Országos jelentőségű védett természeti területe** van (4 tájvédelmi körzet – Vértesi, Sárréti, Sárvíz-völgye, Dél-Mezőföldi; 11 természetvédelmi terület és természeti emlék), mint például a Pákozdi Ingókövek, az Alcsúti Arborétum, a Velencei Tavi Madárrezervátum. Az országos jelentőségű területek összterülete

megaladja a 25 000 hektárt. Ez a megye területének 8 %-a, amely az országos átlagtól (9,2 %) csak kismértékben marad el. Helyi jelentőségű védett területből összesen 60 db van a megyében. Kiemelt „ex lege” védett természeti területek a Velencei-tó (szikes tó) és a Dinnyési Fertő, a Sárrét valamint a Zámolyi-medence lapterületei, illetve a megye területén lévő földvárak és barlangok is.

Öt Natura 2000, Különleges Madárvédelmi Terület van a megyében (Gerecse, Sárvíz-völgye, Velencei-tó és Dinnyési Fertő, Vértes, Zámolyi-medence, utóbbi egyben Különleges Természetmegőrzési Terület is), valamint 24 Natura 2000 - Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (Adony-Perkátai löszvölgyek, Alapi kaszálórétek, Aszal-völgy, Bársonyos, Belsőbárándi löszvölgy, Besnyői löszvölgy, Déli-Gerecse, Duna és ártere, Keleti-Bakony, Kelet-Mezőföldi löszvölgyek, Közép-Mezőföldi löszvölgyek, Központi-Gerecse, Lajoskomáromi löszvölgyek, Móri-árok, Nagylóki löszvölgy, Nyakas-tető szarmata vonulat, Póc alja, Sárrét, Szentgyörgypuszta, Tengelici homokvidék, Tolnai Duna, Velencei-hegység, Velencei-tó, Vértes). A természetvédelmi területek döntő része a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területe Fejér megye területén Alsószentiván, Cece, Vajta településhatárokon a Dél-Mezőföldi Tájvédelmi Körzet területén érintett. Továbbá az Igazgatóság működési területén található még Cece és Vajta közigazgatási területén az Európai Közösség Natura 2000 hálózatába tartozó (275/2004. (X. 8.) Korm. rend.) Tengelici homokvidék elnevezésű HUDD20040 kódjelű különleges jelentőségű természetmegőrzési terület és Alsószentiván közigazgatási területén a Közép-mezőföldi löszvölgyek elnevezésű HUDD20020 kódjelű különleges jelentőségű természetmegőrzési terület valamint az országos ökológiai hálózat magterület övezetét és ökológiai folyosó övezetét érintő területek.

Országos ökológiai hálózat magterület övezetébe a megye területének 16,5 %-a tartozik, míg ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezetébe a megye területének 6,3 %-a sorolható. A Natura 2000 területek aránya országosan 21%, Fejér megyében 15 % körüli.

A fentieket érdemes továbbá kiegészíteni az Érzékeny Természeti Területek (ÉTT) rendszerével, valamint a Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) programjával. Az ÉTT célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrészleteken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrészletek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését. Kiemelten fontos ÉTT-k a Velencei-tó és Sárvíz völgye; 'Fontos' besorolású a -Tési-fennsík, Gyulafirátót és Várpalota közötti terület, Csákvár-Zámoly medence, Gerecse és Pilis közti dombvidék; míg tervben van a Csepel-sziget és környéke, Sárrét és térsége, Váli-patak völgye felvétele.

Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT) támogatja a gazdákat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép, valamint az épített és történeti értékek hosszú távú megőrzésének. Sárvíz-völgye MTÉT célja, hogy a fokozottabb környezeti sérülékenységgel jellemezhető táj védett természeti értékeit a gazdálkodási gyakorlatba illeszthető önkéntes vállalkozások révén megőrizze, s a természetkímélő módszerek alkalmazását támogassa; míg a Zámolyi-medence MTÉT esetén az élőhelyek sokaságát folyamatos emberi tevékenység alakította és őrizte meg ilyenek napjainkig. Így fenntartásuk is csak hagyományos szemléletű természetgazdálkodás folytatásával lehetséges, így a program célja, hogy a természetkímélő gazdálkodási rendszerek támogatásával a terület élőhelyeinek megőrzéséhez és fejlesztéséhez hozzájáruljon.

A megye területén történő fejlesztéseket a természetvédelmi szempontokkal szorosan összehangoltan kell megtervezni és megvalósítani.

ab) a táj jellemzői (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép), tájvédelem

Fejér megye területe három természetföldrajzi nagytájhoz sorolható: az Alföld, a Dunántúli-középhegység és a Dunántúli-dombság (Marosi-Somogyi féle tájbeosztás szerint). A **megye legnagyobb középtája** (mezorégiója) az Alföldhöz tartozó **Mezőföld**, míg a Dunántúli-dombság (Külső-Somogy középtája) csak kis területen érinti a megyét. A Mezőföld enyhén hullámos felszínű, általában KNy-i lejtésű, ÉNy-DK irányban tagolt löszös síkság kiváló agrárpotenciállal rendelkező jó termőképességű mészlepedékes csernozjom talajokkal. A szántóföldi növénytermesztés számára kiváló talajadottságok miatt a **nagyáblás intenzív gazdálkodás** jellemző a tájra. Szintén az Alföldhöz tartozik a megye keleti, Duna-menti településeit érintő **Duna menti-síkság**, annak Csepeli- és a Solti-sík kistája. A termőhelyi adottságok e területen is kedvezőek a növénytermesztés számára, így a Duna-menti síkság középtáját is elsősorban szántóföldi művelés jellemzi. A Dunántúli-középhegység nagytájának három középtája érinti Fejér megyét. Ezek közül a **Vértes-Velencei hegyvidék** területe a legnagyobb. A két hegység területét változatos és **nagy kiterjedésű erdőtakaró** borítja, de a Vértes-hegység nyugati peremén, a **Móri borvidéken** nagyobb összefüggő szőlőültetvényei jellemzik a tájat. Szántóföldi növénytermesztés e hegyvidéki területen elsősorban a Zámolyi-medencében jellemző. A hegyvidék medencéiben, mélyebb fekvésű részein természetvédelmi szempontból is értékes gyepterületek találhatóak. A **Bakony vidék** középtájának csak a keleti része tartozik Fejér megyéhez. A Bakony vidék e térségét mozaikos tájkép jellemzi, a tájhasználat is változatos: gyepek, erdők és szántók egyaránt előfordulnak. Az itt termesztendő szántóföldi növénykultúrák spektruma azonban lényegesen szűkebb, mint a Mezőföldön. Fejér megye észak-keleti részét kisebb területen érinti **Dunazug-hegyvidék** középtája is. A táj megyét érintő részének déli felén a mezőgazdasági hasznosítás dominál. Itt találhatóak az **Etyeki borvidék** jelenetős kiterjedésű szőlőültetvényei is. Az északi részeken szántóterületek mellett az erdők jellemzőek. Tájképi szempontból meghatározó, de inkább **tájhasználati konfliktusokat** jelentő területek a megye ipari-gazdasági, ill. turisztikai szempontból agglomerálódó övezetei, különösen a **tájképi szempontból érzékeny Velencei-tó** Sukorótól Dinnyésig, amely gyakorlatilag egybefüggően **üdülőterületekkel körbeépített**.

A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatközlése alapján a 2021-ig bezárólag 28 Fejér megyei településnél történt meg **egyedi tájérték** felmérés és ezt követően nyilvántartásba vétel.

ac) termőföld- és talajvédelem

A geomorfológiai- és vízrajzi jellemzőkön, valamint a talajtani adottságokon túl a fenti fejezetben bemutatott felszínborítás és a tájhasználati formák, a tájgazdálkodás intenzív jellege nagymértékben meghatározzák a megye termőföldjének és a talajainak sérülékenységet. Fejér megyében a **mezőgazdasági térség területe meghatározó**. Bár a 2009-ben elfogadott megyei területrendezési tervben még 325.551 hektár volt, és a 2020-ban elfogadott tervben (elsősorban az erdőtelepítésre javasolt területek kijelölésének növekedése miatt) lecsökkent 296.703 ha-ra, azonban így is a megye közel 70%-a tartozik a térségbe. A megye területének közel fele (48%-a) esik a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetbe, míg országosan a kiváló termőhelyi adottságú szántóterület aránya mindössze 11%.

Fejér megye legnagyobb kiterjedésű, intenzív szántóföldi növénytermesztéssel jellemezhető területe, a **Mezőföld löszös síkság**, amelyen a mészlepedékes csernozjom talajok dominálnak. E tájon az **erózió és a defláció egyaránt nagymértékű** lehet, mivel a lösz és az azon kialakult

mezősi talajok sérülékenyek, könnyen erodálódnak, amennyiben azokon intenzív gazdálkodás folyik. A táj mozaikosságának kialakításával (pl. mezővédő erdősávok telepítése, füves mezsgyék létesítése, a zöld infrastruktúra fejlesztése) és modern agrotechnikák alkalmazásával az erózió és defláció kockázata jelentősen csökkenthető.

A megye Duna-menti településein jellegzetes talajtípus a réti öntés talaj, az intenzív szántóföldi művelés károsító hatásainak azonban kevésbé kitett, mint a löszön kialakult talajok.

A Vértes-Velencei **hegyvidék térségében** elsősorban a **vízérózió** jelent komoly problémát. A Vértes főleg dolomitból, a Velencei-hegység gránitból áll. A két hegység területét rendzina és barna erdőtalajok borítják.

A Bakony vidék Fejér megyéhez tartozó területén főként agyagbemosódásos erdőtalajok, valamint rendzina talajok találhatóak, e térségben szintén komoly gondot jelent a vízérózió. A megye északkeleti részét kisebb területen érintő Dunazug-hegyvidék északi részén barnaföldek, déli részén csernozjom talajok találhatóak. E területen elsősorban a lejtős hegyoldalakon telepített nagy kiterjedésű szőlőültetvényeken fordulhat elő talajerózió, amely a megfelelő szőlőtelepítési- és művelési technológiák alkalmazásával mérsékelhető.

ad) vízvédelem (felszíni és felszín alatti vízkészletek, vízminőség)

A hatályos FMTrT alapján a vízgazdálkodási térségbe tartoznak a folyóvizek, az állóvizek, a vízfolyások és a felszíni vízrendezést szolgáló csatornák medre és mindezeknek a felszíni víztesteknek a parti sávjai, melynek kiterjedése Fejér megyében 9468,96 ha. A változatos topográfiai adottságú Fejér megye dombos területein a dombvidéki, sík területein a síkvidéki vízkár veszélyezteti a vizek menti területeket. A **helyi vízkár** előfordulását, illetve előfordulási valószínűségét síkvidéken és dombvidéken is egyaránt növeli egyrészt települések felszíni vízvezető rendszereinek fejlesztésének hiánya, valamint a vízfolyások megfelelő karbantartásának az elmaradása, másrészt a beépítés növekedése, a burkolt felületek arányának növekedése, melynek hatására a terület vízmegtartó képessége csökken, a lefutó víz mennyisége nő, a lefolyási idő csökken.

A **felszíni víztestek** tekintetében Fejér megye a Duna közvetlen részvízgyűjtőjén fekszik. A megyében lévő 43 vízfolyás víztest közül 26 erősen módosított, 5 mesterséges, 12 természetes kategóriájú. Az erősen módosított állapot okai elsősorban a vízfolyáson kialakított völgyzárógátas tározók, illetve a duzzasztók. A 15 állóvíz víztest közül 12 mesterséges, elsősorban halastó és bányató, 3 természetes (Velencei-tó nyílt vizes terület, Velencei-tó nádas-lápi terület, Sárszentágotai-sóstó).

A megye területét 35 **felszín alatti víztest** érinti. Ebből azonban 8 víztest csak a megye határán fekszik, jelentős kiterjedése a megyében nincs. A ténylegesen a megye területén található 27 felszín alatti víztest közül, 4 hegyvidéki, 5 hideg karszt, 4 termálkarszt, 4 porózus, 2 porózus termál, 4 sekély hegyvidéki víztest és 4 sekély porózus víztest típusba sorolható. Vízkészlet hasznosítás tekintetében legjelentősebb az energetikai célú hasznosítás (elsősorban a Duna Budapesten és környékén működő hőerőművek vízkivétele), valamint a halastavi vízkivétel, ami elsősorban a Séd-Sárvíz-malomcsatornán létesített tározók üzemeltetését jelenti. Az öntözési vízkivétel elsősorban a Cinca-Csíkgát- patakából, illetve a Dunából történik.

A vízfolyások közül jelentős kármentesítési program zajlik a Veszprémi-Séd alsó szakaszán és a Nádor-csatornán, melynek során a toxikus nehézfémekkel szennyezett mederiszap kerül eltávolításra a vízfolyások medréből, és a meder természet közeli rendezése valósul meg.

Vízvédelmi és egyben klímakockázati szempontból folyamatos kihívást jelent a sekély vizű Velencei-tó, melynek vízkészlet-gazdálkodási viszonyait a vízkészletek szűkössége határozza meg. 2016-2021 között valósul meg a „Velencei-tavi partfal komplex fenntartható rehabilitációja” című projekt, amely a Velencei-tó vízminőségének fenntartható javítását, a part menti területek természetközeli állapotának magasabb színvonalú megőrzését célozza, sor kerül továbbá a tó vízgyűjtőjének vízfolyásai (Bella-patak, Kelta-árok, Pákozdi-ér, Laposkúti árok, Sukorói-ér) mederszelvény méretének megváltoztatása nélküli mederrehabilitációjára is.

A vízhiánnyal ellentétes jellegű jelenség a bauxit és szénbányák bezárását követően tapasztalható **emelkedő karsztvízszint** következtében fellépő vízkár általi veszélyeztetés. Fejér megye Területrendezési Tervének Alátámasztó része (2020) Karsztvízszint emelkedésével érintett terület övezetét jelöl ki, melynek célja, hogy az emelkedő karsztvízszint következtében vízkárral veszélyeztetett településeken a kármegelőzés és -elhárítás érdekében területhasználati és intézkedési javaslatokat fogalmazzon meg. Az övezetbe tartozó települések Pusztavám, Bodajk, Balinka, Isztimér, Bakonykúti, Fehérvárcurgó, Kincsesbánya, Csór, Iszkaszentgyörgy és Moha, ugyanakkor Bakonykúti, Isztimér, Pusztavám települések a karsztvízszint felett helyezkednek el.²

A megyei területrendezési terv alapján a Dunántúli-középhegység főkarsztvíztárolóját ma már a tároló regenerálódása jellemzi. A vízszint-észlelőhálózatnak köszönhetően a tárolóban bekövetkező változásokat a vízügy csaknem a kezdetektől figyelemmel kíséri: a regenerálódás időszakában a karsztvízszintek a tároló nagy részén emelkednek, az egykor elapadt források is újra indulnak. Ez a szakasz még mindig nem zárult le, a változás ma is folyamatos, várhatóan 10 év múlva áll be a nyugalmi karsztvízszint. Az újra felszínre emelkedő karsztvízszint az érintett területeken, településeken megoldandó feladatokat is jelent: az elmúlt évtizedekben beépített területek épület alapozásainál vizesedések alakulnak ki, pincékben víz jön fel, és sok helyen megoldásra vár a felszínre lépő források vízelvezetése, hasznosítása is. A közeljövőben, a karsztvízszint emelkedésével összefüggő említett problémák megoldásához további vízügyi állapotfelmérési, modellezési és tervezési munkák elvégzésére is szükség van a térségben. A megfogalmazott szabályok a leginkább érintett települések megfelelő területhasználatát és ezen keresztül a jelenlegi és várható problémák, károk megelőzését szolgálják.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ „Magyarország ivóvízminősége 2017” c. anyaga alapján: Fejér megye lakosságának vezetékes ivóvízzel való ellátottsága 98%-os. Összesen 82 közüzemi és 20 egyedi vízellátó rendszer működik a megye területén, amelyeket 6 közüzemi és 18 egyedi szolgáltató üzemeltet. Ivóvíz minőségi paraméterek tekintetében elsősorban a vas és mangán jelenléte okoz problémát, amely lerakódik a vízellátó rendszerekben és másodlagos szennyeződések okozhat, mely a biológiai vízminőség romlásához vezethet. A megye településein a kutak és a vízellátó berendezések sok esetben elavultak, rekonstrukcióra szorulnak. A megyében jelenleg 15 település nem rendelkezik szennyvízcsatorna-hálózattal - mindegyik 2000 LE alatti, néhány településen pedig szükségessé vált az elavult, ill. túlterhelt szennyvíztisztító telep korszerűsítése, kapacitásbővítése.

Fontos szempont továbbá a természetes gyógytényezők természeti adottságainak védelme. Fejér megye területén négy (felhasználási céljában fürdési) gyógyvízes kút (kettő Gárdonyban, egy-egy Rácalmás és Velencén), 17 ásványvízes kút van (palackozási célú Alap, Bicske, Csákvár, Kulcs, Mány, Moha, Nagylók, Polgárdi, Rácalmás, Szabadbattyán és Székesfehérvár településeken, ivási

² A Belügyminisztérium 2021. február 19-i adatszolgáltatása alapján.

célú Sárbogáron). Továbbá egy gyógyfürdővel rendelkezik a megye, az Agárdi Termál és Gyógyfürdővel, továbbá kiemelendő a székesfehérvári Árpád fürdő is. Vajta különleges értéke a vonzó környezetben fekvő, ásványi anyagokban gazdag hévízfürdő. A legújabban feltárt kútja 67,5 Celsius fokos hévizet ad, mely a hazánkban található valamennyi termálvíznél nagyobb arányban tartalmaz jodidot és fluoridot, sótartalma pedig literenként eléri a 18 ezer milligrammot. A hajdúszoboszlói és a sárvári vízhez hasonlítható termálvíz a mozgásszervi, nőgyógyászati betegségek egy részére is kiválóan alkalmazható. Az öt éve bezárt fürdő a tervek szerint a paksi atomerőmű bővítéséhez kapcsolódóan rekreációs-rehabilitációs központként nyithatna újra.

ae) épített környezeti és a kulturális örökségi értékek (építészeti örökség, régészeti örökség, műemléki értékek, nemzeti és történelmi emlékhelyek)

Fejér megyében összesen 434 **műemléket** tartanak nyilván, ez az ország műemléki állományának (13628) 3,2%-a. Kiugróan magas a számuk a megyeszékhelyen (140), jelentős továbbá Mór (36), valamint Sukorón (16). Kultúrtörténeti és örökségvédelmi szempontból is az egyik legjelentősebb a magyar államiság egyik legfontosabb központját képviselő Székesfehérvár. Területi műemléki védelem alatt áll Székesfehérvár és Mór történelmi városközpontja (műemléki jelentőségű terület), továbbá történelmi kertként a dégi Festetics kastély parkja. A megyére különösen jellemzőek a vidéki barokk és klasszicista kastélyok-kúriák, mellettük igen értékes kertekkel, kastélyparkokkal, míg a népi építészeti emlékek közé falusi lakóházak és néhány szőlőhegyi présház tartozik.

A **nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű** nemzeti vagyonnak minősülő **műemlékekből**, műemléki együttesekből 14 található a megyében (számuk országosan: 260). Ebből 10 egykori főúri kastély és parkja (Alcsútdoboz, Bicske, Csákvár, Dég, Fehérvárcsurgó, Iszkaszentgyörgy, Lovasberény, Soponya, Nádasdladány, Vál), két régészeti bemutató terület (Székesfehérvári Romkert és Gorsium Tác mellett), egy várrom (Csókakő) egy pedig népi építészeti emlék (Füle, tájház)³.

A megyében **nemzeti emlékhellyé** nyilvánították Pákozdon a Mészeg-hegyi Katonai Emlékhelyet, valamint a székesfehérvári Romkertet, amely a nemzet első koronázó templomának és királyi temetkező helyének maradványait őrzi.

A megyében 2160 nyilvántartott **régészeti lelőhely** van (2009-es adat szerint), az ország lelőhelyeinek 3,3%-a. A legmagasabb a lelőhelyek száma Székesfehérvár (376) területén, valamint Dunaújvárosban (125), de magas, 50 feletti a számuk Perkatán, Baracson, Sárbogárdon és Tácon. 24, zömmel őskori várhelyet, földvárat azonosítottak a megyében. Ezek közül látogatásra csak Csókakő vára kiépített.

A települési önkormányzatok összesen 565 objektumot (pl. népi építészeti emlékek, középületek, emlékművek, településképi értékek) helyeztek helyi védelem alá, a legtöbbet Etyeken (131) és Székesfehérváron (85).

af) világörökségi és világörökségi várományos területek

Fejér megyében **világörökségi várományosi területnek** számít az egykori Duna-menti római limes maradványa, „A római birodalom határai – A dunai limes magyarországi szakasza”⁴. A római

³ 2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyronról

⁴ Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet

limes teljes magyarországi szakasza mintegy 500 km hosszúságú. A megye területrendezési terve a világörökségi és világörökség-várományos területek övezetébe Adony, Baracs, Dunaújváros, Ercsi, Kisapostag, Kulcs és Rácalmás településeket sorolta be. Mind a hét település a római limes magyarországi szakaszának területeivel, objektumaival érintett. A legfőbb objektumok az őrtornyok (37 db) és egy palánktábor. A Fejér Megyei Területrendezési Terv alapján a Magyarországi tájházak hálózata világörökségi várományos terület (kulturális kategória) által érintett Fejér megyében Füle és Sukoró települések.

ag) honvédelem

A megye közigazgatási területén 22 olyan település van, amely az országos térségi övezetbe sorolt honvédelmi és katonai célú terület övezettel érintett, melyek az alábbiak:⁵

- Alap, Bakonycsernye, Bakonykúti, Balinka, Baracs, Bicske, Csór, Ercsi, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Kincsesbánya, Lovasberény, Mezőfalva, Mór, Nadap, Nagyvenyim, Pátka, Pázmánd, Sárbogárd, Sukoró, Székesfehérvár, Vereb.

Fejér megye hatályos területrendezési tervében a **kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területek** a Várpalotai gyakorlóöltérhez kapcsolódnak, és Bakonycsernye, Bakonykúti, Balinka, Csór, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Kincsesbánya és Nádasdladány településeket érintik, valamint ebbe az övezetbe tartoznak még a Magyar Honvédség Parancsnokságát befogadó székesfehérvári laktanyák is. A fentiekén túl az OTrT felülvizsgálata ide sorolja a volt kiképzőbázis és tábor (Kincsesbánya), lőszerraktár (Székesfehérvár), egyéb objektum (átjátszó állomás, rádióadóház, szálló, Alap, Székesfehérvár, Mór) erdő, vadaskert, zártkert (Nadap, Pázmánd, Sukoró, Csór, Lovasberény, Pátka, Székesfehérvár, Vereb) és honvédelmi objektumokat összekötő lánctalpasút (Nádasdladány) által érintett településeket, valamint Bicskét, Ercsit, Mezőfalvát, Nagyvenyimet és Baracsot.

A megyei területrendezési terv kiemelt feladatként kezeli a **korábbi honvédelmi objektumok** – mint **barnamezős területek** – mielőbbi hasznosítását, másrészt a honvédelmi területek környezete felől és felé tartó hatásoktól való védelmet. Az új területfejlesztési koncepció és program készítésekor, majd ezt követően a települési infrastrukturális elemek fejlesztése során (különösen a lakóövezeti, idegenforgalmi és nagy tömegeket vonzó fejlesztések vonatkozásában) külön figyelmet indokolt fordítani azon elemekre, projektekre, amelyek fejlesztése a katonai objektumok környezetében, illetve azok védőterületén belül történnek.

ah) ásványvagyon

A térség geológiai jellemzőihez köthetően az ásványi nyersanyag előfordulások elsősorban a megye északi és keleti részén koncentrálódnak. Jó minőségű **eocén barnaszén**nel rendelkezik a Tatabánya-Mányi-medence és a Bakony ÉK-i előtere (Mány, Csabdi, Bicske, illetve Bakonycsernye, Balinka, Mór településeket érinti). A nyilvántartott **bauxitvagyon**t a Bakony és Vértes hegységek és előtere, valamint a Tatabánya-Mányi-medence rejti. Az érintett települések: Isztimér, Magyaralmás, Kincsesbánya, Csákerény, Gánt, illetve Óbarok, Újbarok, Szár, Mány, Csabdi és Bicske. A nemfémes nyersanyagok közül a legjelentősebbek az **építőipari homok, kavics**, kerámiai és építési anyagok (különböző agyagok), valamint az építő- és díszítő kőipari

⁵ Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 3/5 melléklete és a törvény II. rész IV. fejezet 19.) (1) bekezdés 13. pont

nyersanyagok közül a mészkő, dolomit, gránit, kvarcit és riolittufa. Ezek előfordulása a Bakony és Vértes hegység előterében, egészen a Sárrétig lehúzódva, a Velencei-hegységben és a Duna mentén jelentkezik.

Fejér megye területrendezési terve lehatárolta az ásványi nyersanyagvagyon övezete által érintett települések övezetét, melybe Bodmér, Csákberény, Csákvár, Etyek, Felcsút, Gánt, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Kincsesbánya, Lovasberény, Mór, Óbarok, Pátka, Polgárdi, Pusztavám, Ráckeresztúr, Sárbogárd, Sáregres, Sárkeresztes, Sárkeszi, Sárosd, Sárszentmihály, Seregélyes, Soponya, Szabadbattyán, Székesfehérvár, Úrhida, Zámoly tartoznak.

Az üledékes nyersanyagok mellett (homok, kavics) a gránit, riolittufa és a karbonátos kőzetek (mészkő, dolomit) bányászata jellemző a megyében.⁶ A megyében levő bányatelek többsége homok, kő, kavics és agyag nyersanyagokra kerültek megállapításra. A szénre alapított Márkushegyi (Pusztavám) bányatelek 2018 végéig, a szabadbattyáni homokbánya 2019 december 31-ig bezárásra került, jelenleg rekultiváció alatt állnak. Az Óbarokon található bauxitbánya is várhatóan 2021 december végéig bezárásra kerül.

ai) természeti és környezeti kockázatok, különös tekintettel az éghajlatváltozás területi vonatkozásaira

Az éghajlatváltozás által előidézett hatások kezelésére tett erőfeszítések fokozása kiemelt hazai és nemzetközi cél. A hazai stratégiai szemlélet (II. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, 2018) hosszútávon az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklését, a szén-dioxid elnyelő kapacitások növelését, valamint a klímaváltozás kedvezőtlen következményeihez való alkalmazkodást nevesíti. A klímaváltozás napjainkban is zajló, mérésekkel igazolható folyamat, amely az üvegházhatású gázok jelenlegi légköri koncentrációja, valamint a jövőbeli várható kibocsátások és a mértékadó tudományos előrejelzések alapján tovább folytatódik.

Az éghajlatváltozás kapcsán kiemelendő jelentőségénél fogva az erdőzet, mint egy olyan ágazat amely szén-dioxid elnyelés révén mérsékelni képes a klímaváltozás antropogén okainak mértékét. Az erdőknek kiemelt szerepe van a klímaváltozáshoz való adaptációban: hazánkban évente átlagosan 3,5 millió tonna szén-dioxidot kötnek meg, ezzel a hazai gazdaság területén az erdőgazdálkodás az egyetlen olyan ágazat, amely nem kibocsátó, hanem a szén-dioxid megkötése révén mérsékli a klímaváltozás ütemét. Ám az erdők csak akkor tudják CO₂ elnyelő szerepüket érdemben betölteni, ha ehhez a megfelelő ökológiai feltételek (terület, termőföld, ökológiai vízigény biztosítása, az életközösségek megfelelő ökológiai állapota) fennállnak, és hosszú távon biztosított a fenntartható módon végzett erdőgazdálkodás.

Fejér megye 2018-ban elfogadott klímastratégiájában is kimutatásra került, hogy a klímaváltozás általi veszélyeztetettség és **klíma sérülékenység** kapcsán a megye az alábbi öt tématerületen különösen érintett. Ezek a hóhullámok, épületkárok, aszály, belvíz, turizmus.

A klímastratégiában alkalmazott klíma modellek szerint a megye az országos átlag feletti, fokozottan kitett kategóriába sorolt az **aszályveszélyeztetettség** tekintetében (a mezőgazdasági termelést tekintve: a tavaszi vetésű kultúrák klíma sérülékenysége jelentősebb).

Az aszály jelentette környezeti kockázat negatív hatását erősíti elsősorban a megye síkvidéki, intenzív mezőgazdasággal jellemezhető területein, különösen a Mezőföldön a **vízhiány**, mivel az engedélyezett vízhasználatok nagymértékű vízkészlet lekötése miatt aszályos időszakokban a

⁶ Veszprém Megyei Kormányhivatal adatszolgáltatása – 2021. január 26.

szigorú korlátozások ellenére a völgyzárógátas tározók alatti vízfolyás szakaszok nem jutnak megfelelő mennyiségű vízhez.

A **Velencei-tó** esetében a klímaváltozás hatására egyre gyakoribb vízhiány mellett jelentős tájterhelést okoz a tó környéki szőlőhegyek (történelmi borvidékek) szinte **egybefüggő beépülése** üdülőkkel, valamint a déli part agglomerálódása.

A megye északi, hegyvidéki területein az aszályveszélyeztetettség mellett (amely itt elsősorban az erdőterületek klímaérzékenységében mutatkozik meg) komoly környezeti kockázatot jelentenek az egyre gyakoribbá váló szélsőséges csapadékesemények miatt kialakuló **villámárvizek**, melyek főként a Bakony és a Vértes lejtőin fekvő településeket veszélyeztetik a zivatarok során fellépő **viharkárokkal** párosulva elsősorban az épületállományban és a közműhálózatban okozva jelentős anyagi károkat.

A csapadékhiány, ill. a csapadékeloszlás egyenetlensége a megye karsztos területein fekvő, valamint a középső területén elhelyezkedő sekély porózus vízádóra települt **érzékeny ivóvízbázisokat** veszélyezteti elsősorban. De a Duna vízhozam ingadozásán keresztül érzékenyek a csapadékviszonyokra a megye keleti területén, a Duna mentén levő parti szűrésű vízbázisok is.

A turizmus esetén a klíma változása korlátozhatja a turisztikai tevékenységek kapacitását, megszüntethet egy-egy konkrét turisztikai kínálati elemet, az extrém időjárási események, az átalakuló évszakok alapjaiban változtatják meg a turisztikai szolgáltató szektor lehetőségeit. Fejér megye 2018-as klímastratégiája szerint a megye turisztikai veszélyeztetettsége kb. 20%-kal alacsonyabb, mint az országos átlag, elsősorban a mérsékelt éghajlati kitettség miatt. A turisztikai kínálati elemek közül a télisport és vízparti turizmus, valamint a szabadtéri rendezvény turizmus relatíve jelentősebben veszélyeztetett, de a városlátogató turizmus, a kerékpáros turizmus és természetjárás is mérsékelt veszélyeztetettséggel jellemezhető.⁷

b) térszerkezet alakulása, a területfelhasználás változásai, tendenciák:

ba) településrendszer

Fejér megye településállománya 108 településből: 2 megyei jogú városból, 15 további városból, 13 nagyközségből és 78 községből áll. A megye településsűrűsége (2,5 település/100km²) kisebb az országosnál (3,4 település/100km²), a legkisebb településsűrűség a Sárbogárdi járást jellemzi, a legmagasabb érték pedig a Gárdonyi járásé. Vidéki térségeire is a közepes és nagy falvak jellemzőek, 1000 fő alatti településből csak 26 van, ezen belül az 500 fő alattiak száma mindössze 3.

40 település (37%) tartozik Urban Audit által is nyilvántartott székesfehérvári funkcionális várostérségbe, amely 5 települést és 270 835 lakost foglal magába. A Székesfehérvári nagyvárosi település együttes lakossága mintegy 166 000 fő, a Dunaújvárosi nagyvárosi település együttesé körülbelül 57 000 fő. A nem funkcionális városrégióban élő népesség nagyjából fele-fele arányban oszlik meg városi és nem városi jogállású települések között.⁸

A nagyvárosi településegyüttesek központi településein intenzíven növekedtek a beépített területek (ipari és logisztikai létesítmények útján), de egyes közeli települések, valamint a főváros terjeszkedő vonzáskörzetébe tartozó, a megye északkeleti szélén levő települések beépített része

⁷ Fejér megye klímastratégiája, 2018. február 15., Készítette a Fejér Megyei Önkormányzat megbízásából a Magyar Innováció és Hatékonyság Nonprofit Kft.

⁸ KSH Tájékoztatási adatbázis, Éves településstatisztikai adatok 2019-es településszerkezetben.

is látványosan gyarapodott a szuburbanizáció következtében. A Velencei-tó térségében – eredetileg alapvetően az üdülő funkció terjeszkedése miatt – a települések összenövésére is sor került, ezt az utóbbi években a lakófunkció térnyerése is fokozta.

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészei alapján a települési térség területe 48 882 hektár, ez mintegy 3600 hektárral kevesebb, mint a megye korábbi területrendezési terve szerinti érték. Ennek oka egyes területek sajátos területfelhasználású térségbe, kisebb részben pedig vízgazdálkodási térségbe való átsorolása.

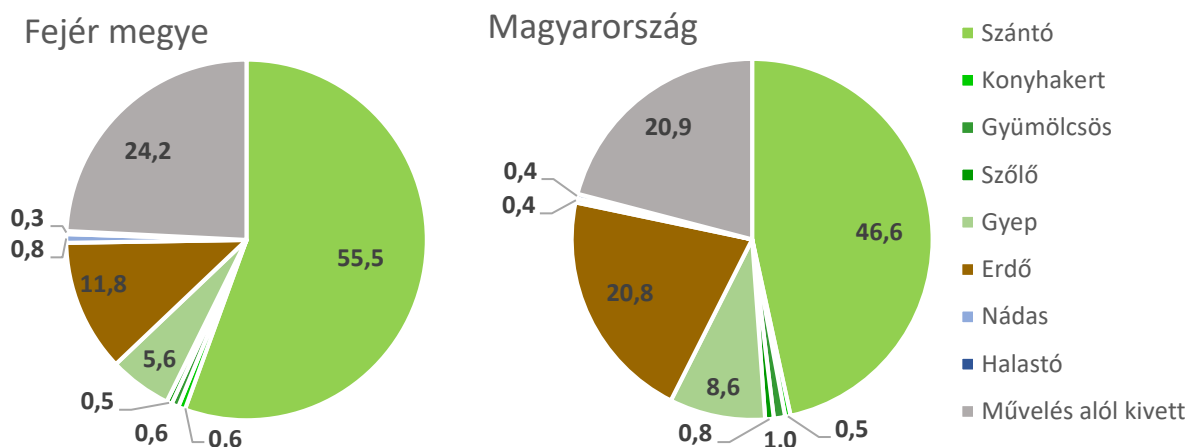
A települési térség a települések belterületét és a beépítésre szánt területeket tartalmazza. Kijelölésének célja, hogy a terület- és gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálása érdekében a takarékos területhasználatot elősegítse a településeken, elsősorban annak beépítésre szánt területein. Új beépítésre szánt terület létrehozásakor betartandó szempont, hogy lehetőleg csatlakozzon a már kijelölt települési térséghez, de ne okozza ezzel a szomszédos települések összenövését. A barnamezős beruházásokat előnyben kell részesíteni. A települési térség növekedését indirekt módon korlátozzák a többi területfelhasználási kategóriákra, valamint az övezetekre vonatkozó szabályok. Az ajánlások között kiemelten fontos a zöldterületek kialakítása és védelme a klímaváltozás káros hatásainak mérséklése céljából.⁹

bb) mezőgazdaság

Fejér megyében kiemelt szerepe van a mezőgazdasági területhasználatnak. 2018-ban a megye területének 62,9%-a, 287 417 hektár állt mezőgazdasági művelés alatt, ezzel jelentősen meghaladta az országos mutató értékét (57,4%). A művelési ágak közül a szántók részesedése számottevően nagyobb, mint az ország egésze esetében. A többi jelentősebb kiterjedésű művelési ág aránya rendre alatta marad az országos értéknek, a művelés alól kivett területek aránya azonban magasabb annál.

⁹ Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. március.

A terület művelési ágak szerinti megoszlása 2019-ben

Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján saját szerkesztés

A KSH nyilvántartása szerint a megye települései közül 60 a Mezőföld I. mezőgazdasági tájkörzethez tartozik, 7 a Sárvíz környékéhez, 41 pedig a Vértes hegyvidékhez.¹⁰

A szántóterületek nagy része a Mezőföldön és a Zámolyi-medencében, a gyepterületek zöme a Sárréten, a Sárvíz-völgyében és a Zámolyi-medencében, a szőlőterületek jelentős hányada pedig az Észak-dunántúli borrégió Etyek-budai és Móri borvidékén található, illetve a megye délnyugati részének néhány települése a Tolnai borvidékhez tartozik.

A mezőgazdasági művelés alatt álló területek kiterjedése növekedett 2010 és 2018 között. A szántóterületek kiterjedése 3900 hektárral (1,6%-kal) bővült. Arányaiban a legjelentősebb gyarapodást (18,3%) a gyep művelési ág tudhatta magáénak (4000 hektáros növekedése egyébként abszolút mutatóként is az élen áll). Csökkenés tekintetében a konyhakertek emelhetők ki (4300 hektárral, majdnem 60%-kal esett vissza a kiterjedésük). Az egyéb művelési ágak közül a nádasok területe is látványosan visszaesett (3400 hektárral, így szinte megfeleződött). Csekély mértékben csökkent a művelés alól kivett területek kiterjedése is.¹¹

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészában található javaslat szerint 296 703 hektár tartozik mezőgazdasági térségbe. Ez jelentősen kevesebb, mint a korábbi területrendezési tervben lehatárolt 325 551 hektár, de még így is a megye területének bő 2/3-át jelenti. A térség számottevő csökkenése mögött elsősorban az erdőgazdálkodási térség – ezen belül az erdőtelepítésre javasolt területek – térnyerése áll. Ezek a nagytávlatban erdősítésre szánt területek jelenleg még zömmel mezőgazdasági művelés alatt állnak.

A távlatban is mezőgazdasági térségként lehatárolt területeken a cél a mezőgazdasági funkciók hosszú távon való fenntartása. Ezt az alapvető kívánalmat támasztja alá, hogy a megye területének nagy részén kedvezők a termőhelyi adottságok. A mezőgazdasági térség szántó, gyep, szőlő, gyümölcsös és kert művelési ágba tartozó területeket foglal magában, ugyanakkor más kategóriákba nem sorolható területek is bele kerülhetnek a lehatárolás során.

Az agrárágazat számára az adottságokhoz igazodó, a környezet- és természetvédelem céljait integráló agrártérszerkezet és intenzitási fok kialakítása ajánlott. A megyében a nagyüzemi intenzív mezőgazdaság a jellemző, így különösen fontos a mezővédő erdősávok, füves mezsgyék

¹⁰ KSH Tájékoztatói adatbázis, Éves településstatisztikai adatok 2019-es településszerkezetben, 2020.

¹¹ KSH Tájékoztatói adatbázis, Ágazati gazdaságstatisztika, Megyék földterület használata. 2018.

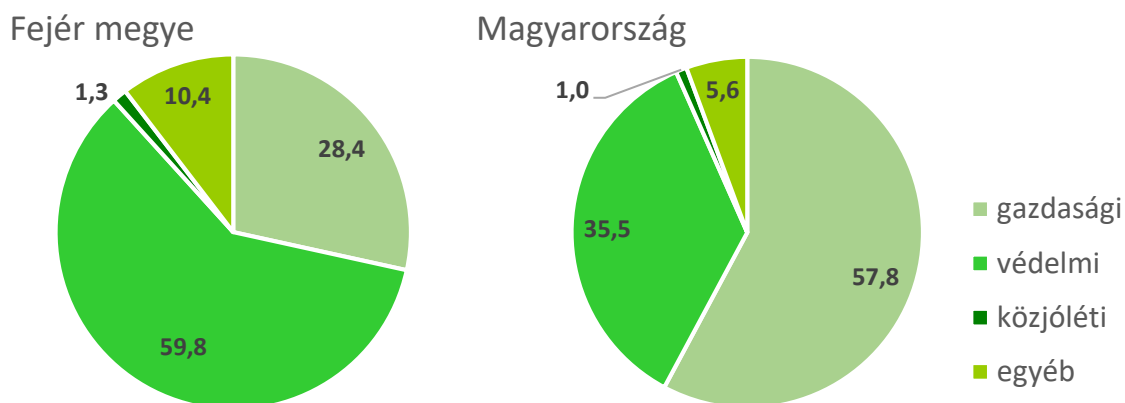
létesítése, a zöld infrastruktúra fejlesztése. Emellett nagy jelentősége van a kedvező termőhelyi adottságok fenntartásának, az eróziós talajvesztések mérséklésének.¹²

A magas termőhelyi érték a termőföldek árában is tükröződik. A megyék átlagos termőföldárait tekintve Fejér megye az 5. helyen áll. Legmagasabbak az árak a megye délnyugati részén (Enyingi járás), míg legalacsonyabbak az északnyugati részén (Móri járás).¹³

bc) erdőgazdálkodás,

Fejér megye erdőgazdálkodási célú területeinek kiterjedése 58 857 hektár volt 2019-ben. Az erdőterületek zöme a Vértesben, a Velencei-hegységben, illetve a Keleti-Bakonyban fekszik. Az ország erdőgazdálkodási célú területeinek kevesebb, mint 3%-a található a megye területén, az egy lakosra jutó erdőterület (126,1 hektár/fő) és az erdőszültség (12,1%) egyaránt elmaradnak az országos átlagoktól (198,4 hektár/fő illetve 20,8%). A megye erdőgazdálkodási célú területeiből a gazdasági rendeltetésű erdők részesedése kb. fele az országos átlagnak, míg a védelmi rendeltetésűek aránya messze meghaladja azt. A tulajdonviszonyok tekintetében is számottevő eltérés tapasztalható az országos átlagtól: 75,4% az állami tulajdonban levő erdőgazdálkodási célú területek aránya, szemben az országos 56,2%-kal. A legjelentősebb erdőgazdálkodók a Vérteserdő Zrt., a Bakonyerdő Zrt. és a VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt.

Az erdőgazdasági célú területek rendeltetés szerinti megoszlása 2019-ben

Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján saját szerkesztés

Míg országosan 90,9% volt a valóban faállománnyal borított erdőterületek aránya 2019-ben, Fejér megyében ennél 4 százalékponttal alacsonyabb volt ennek a mutatónak az értéke. Ezen belül viszont 3,3 százalékponttal meghaladta a lomblevelűek részesedése, az országosan jellemző 90,1%-os értéket. Az erdőgazdálkodási tevékenységek volumene 2017-2019 között rendre alatta maradt az országos szintnek. (Míg az ország köbméterben mért élőfakészletének 2,5-2,3%-a volt a megye területén, a bruttó fakitermelésnek csak 1,7%-át adta; az erdőtelepítés és erdőfelújítás által érintett területek összes erdőgazdálkodási területhez viszonyított aránya 0-0,02% és 0,5-0,6%, míg országosan 0,03-0,08% illetve 0,9-1% volt.)¹⁴

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészei alapján az erdőgazdálkodási térségek elérendő nagysága 77 528 hektár. Ebbe az Országos Erdőállomány Adattár szerinti –

¹² Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. március.

¹³ OTP Termőföld Értéktérkép, 2020.

¹⁴ KSH STADAT, Területi adatok, Környezet: Erdők (2017-2019), 2020.

települési és sajátos területfelhasználású térségen kívül eső – erdőrészetek, erdőgazdálkodási tevékenységet szolgáló egyéb földrészetek és az erdőtelepítésre javasolt területek¹⁵ tartoznak. A fentebb bemutatott, statisztikailag erdőgazdálkodási célú területként nyilvántartott területekhez képest tehát majdnem 1/3-os többlet mutatkozik. A megye korábbi területrendezési tervében erdőgazdálkodási térségekként szereplő területek kiterjedéséhez (50 481 hektár) képest még nagyobb a növekedés. Ennek oka az erdőtelepítésre javasolt területek változása és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő területek gyarapodása. Jelentősebb új erdőtelepítésre javasolt területek találhatóak a Móri-árok, a Keleti-Bakony, a Súr-Bakonyalja és a Közép-Mezőföld Velencei-tótól délre eső területein, továbbá a Mezőföld más részein elszórva is sok kisebb kiterjedésű újonnan javasolt terület található. Ezek biztosíthatják az országos szintű erdészeti politikának azt a célkitűzését, hogy Magyarország erdősültsége nagytávlaton elérje a 27%-ot, Fejér megye erdősültsége pedig a 17%-ot.¹⁶

Nem elhanyagolható tényező, hogy a megye erdőterületei klímásérülékenység szempontjából országos összehasonlításban a nagyon érzékeny kategóriába tartoznak (első sorban a megye déli részének erdői, de a Vértes és Velencei-hegység csapadékszegény területeinek erdői is).

Az eddigi folyamatok alapján a kisebb erdőfoltok eltűnését, és a nagyobb összefüggő erdőterületek kialakulását prognosztizálják. Ez a megye északi területein és a Velencei-tó környékén kedvező folyamat lehet, ugyanakkor a Mezőföldön a területhasználat mozaikosságának csökkenését, a terület sérülékenységének növekedését okozhatja.

bd) vízgazdálkodás;

Fejér megye legfontosabb folyóvizei a keleti határát jelentő Duna folyam és a nyugati részén futó Sárvíz, valamint érinti a megye délnyugati csücskét a Sió is. Említésre méltó vízfolyások még a Szent László-patak, a Váli-víz, a Cicolai-víz, a Császár-víz, a Gaja-patak, a Dinnyés-Kajtor-csatorna, a Nádor-csatorna (Sárvíz), a Séd-Sárvíz-malomcsatorna, valamint a Cinca-Csíkgát-patak. A vízfolyások befogadója vagy közvetlenül a Duna, vagy a Sárvízen keresztül a Sió.

A Velencei-tó hazánk harmadik legnagyobb állóvize. Területe hozzávetőleg 25 km², parthossza 26-28 km. A tó vízgyűjtője bő 600 km² kiterjedésű. A Velencei-tóhoz csatlakozik a Dinnyési-fertő. Megemlítenők továbbá a Császár-vízen duzzasztott Zámolyi- és Pátkai-tározók, a Sárvíz-mente halastavai (pl. Rétszilasi-halastavak), de a megye más részein is találhatóak kisebb-nagyobb halas- és horgásztavak, egyéb mesterséges állóvizek.

A megye területrendezési tervének megalapozó munkarészeiben található javaslat szerint 9 469 hektár kiterjedésű a vízgazdálkodási térség. Ide sorolódnak a folyóvizek, az állóvizek, a vízfolyások és a felszíni vízrendezést szolgáló csatornák medre és mindezeknek a felszíni víztesteknek a parti sávjai.¹⁷ Ezek a területek szolgálnak a vizek hasznosítására, a hasznosítási lehetőségeinek megőrzésére, a vizek kártételei elleni védelemre és védekezésre. Gyakran előfordul, hogy a vízgazdálkodási területként jelölt terület akár emberi beavatkozás, akár a természetes hordaléklerakás eredményeként a valóságban már nem a nyilvántartott helyén van,

¹⁵ Zömmel mezőgazdasági művelés alatt álló területek, de kijelölésük során figyelembe vették a települések által javasolt erdőtelepítési elhatározásokat is. Az erdőtelepítésre javasolt területek nagysága csökkenhet a vízgazdálkodási, települési és sajátos területfelhasználású térségekkel való átfedések kiküszöbölése során.

¹⁶ Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. február

¹⁷ Lehetséges továbbá vízgazdálkodási cél erdőterületbe, mezőgazdasági területbe és honvédelmi területbe való besorolása is.

ilyenkor ún. jogi vízgazdálkodási területet tartanak fenn, hogy a víz eredeti útjának helyreállítása lehetséges maradjon.

Az Európai Víz Keretirányelvnek (2000/60/EK) megfelelően minden felszíni víz egyforma mennyiségi és minőségi védelmet élvez. Az Országos Vízügytő-gazdálkodási Terv célja, hogy védje és javítsa vizeink állapotát, megakadályozza azok állapotromlását és biztosítsa vízkészleteink hosszú távú hasznosíthatóságát.

Fejér megye, a Duna közvetlen részvízügytőjén fekszik, annak 6 alegysége érinti területét (Által-ér alegység, Közép-Duna alegység, Duna-völgyi-főcsatorna alegység, Sió alegység, Észak-Mezőföld és Keleti-Bakony alegység, Velencei-tó alegység), melyeknek egy része az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, másik része a Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság működési területén fekszik. A megye területét érintő vízügyi fejlesztési szándékokat rögzítő Vízügytő-gazdálkodási Terv végrehajtása is e két vízügyi igazgatóság között oszlik meg. A fejlesztési tervek egy része csak a víztestek mentén újabb vízgazdálkodási terület kijelölésével valósítható meg.

A folyók, vízfolyások, csatornák vízszállító képessége korlátozott, a klímaváltozás hatására bekövetkező szélsőséges csapadékeseményeknél vízkárok keletkezhetnek. A megye dombos területein dombvidéki, sík területein síkvidéki vízkárok fordulnak elő. A helyi vízkár előfordulási valószínűségét növeli a beépített és a burkolt felületek arányának növekedése, mert hatására a lefutó víz mennyisége megnő. A települések felszíni vízelvezető rendszerei fejlesztésének és a vízfolyások megfelelő karbantartásának hiánya vezetett oda, hogy a nagyobb csapadékesemények zavarmentes elvezetése nem biztosított. A helyi vízkár megelőzésére a vízviisszatartás kiépítése, a csapadékvíz-gazdálkodás biztosítása szükséges.¹⁸

¹⁸ Fejér megye területrendezési terve. Megalapozó munkarészek. 2020. február

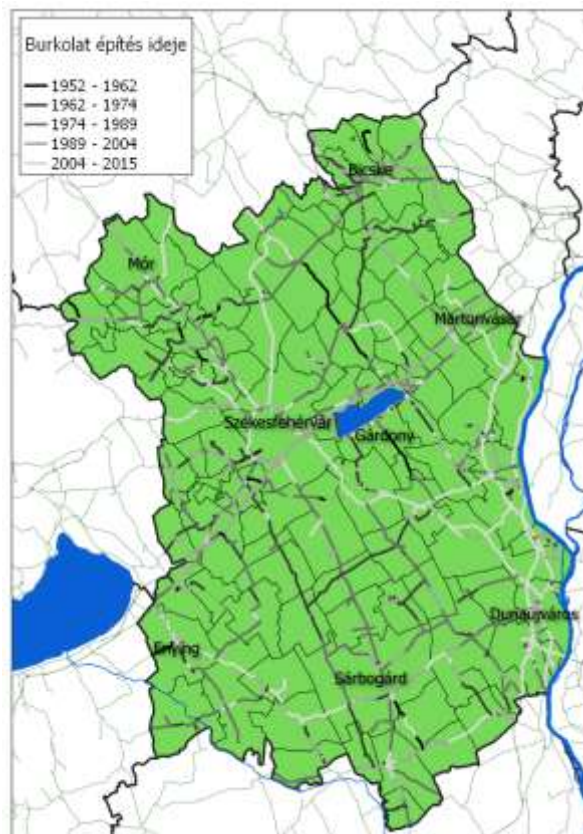
c) közlekedési (országos és térségi jelentőségű közúti, kerékpáros-, vasúti, légi és vízi közlekedés) és kommunális infrastruktúra

ca) vonalas rendszerek, létesítmények, cb) egyéni és közösségi közlekedési megközelíthetőségi viszonyok, cc) közlekedési kapcsolati hiányok

Fejér megye **közúthálózata** a Budapesthez – Pest megyét leszámítva – legközelebbi megyeként, speciális helyzetű. (1. ábra)

1. ábra: Fejér megye állami úthálózata, 2020

2. ábra: A burkolat építés ideje, 2015

Adatok forrása: Magyar Közút alapján saját szerkesztés

Adatok forrása: Magyar Közút alapján saját szerkesztés

Három sugárirányú autópálya halad át rajta, melyek bár a fővárossal való kitűnő kapcsolatot biztosítják, de a megye belső kohézióját csak kis mértékben javítják. A 2007-ben átadott Pentele-híddal együtt, mely a megye egyetlen állandó dunai átkelője, az autópályák az 1470 km-es megyei úthálózat 11,7%-át teszik ki. A hálózatból 19,1%-ot kitevő elsőrendű utak – a 8. sz. főutat kivéve – ma már a velük párhuzamosan futó autópályák kiegészítő útvonalai. A megyén belüli összeköttetéseket leginkább a 27,6%-ot képviselő másodrendű főutak biztosítják, míg a maradék 77,2%-nyi arány a mellékút hálózatra esik. A megye közúti forgalma elsősorban az M1-es és M7-es tengelyek következtében az országban a 3. legnagyobb. Legforgalmasabb útvonala az M1 autópálya, melyet az M7 követ. Ennek következtében a két tengely kapacitásai a legkimerültebbek, az M1 Bicske előtti szakaszán 111%, Bicske utáni szakaszán 97% a kapacitáskihasználtság, míg az M7 legkritikusabb szakaszán ezen érték 83%. A másik két, kisforgalmú autópályán ilyen probléma nem lép fel. A főúthálózat a megye területének nagy részén megfelel a forgalomnak, általában még a kapacitások 40%-a sincs kihasználva, s a nagyobb települések elkerülő, ill. átkelési szakaszain is csak 50-60% a terhelés. Kivételt jelent ez alól Székesfehérvár több főúti szakasza, ahol 60-80% az

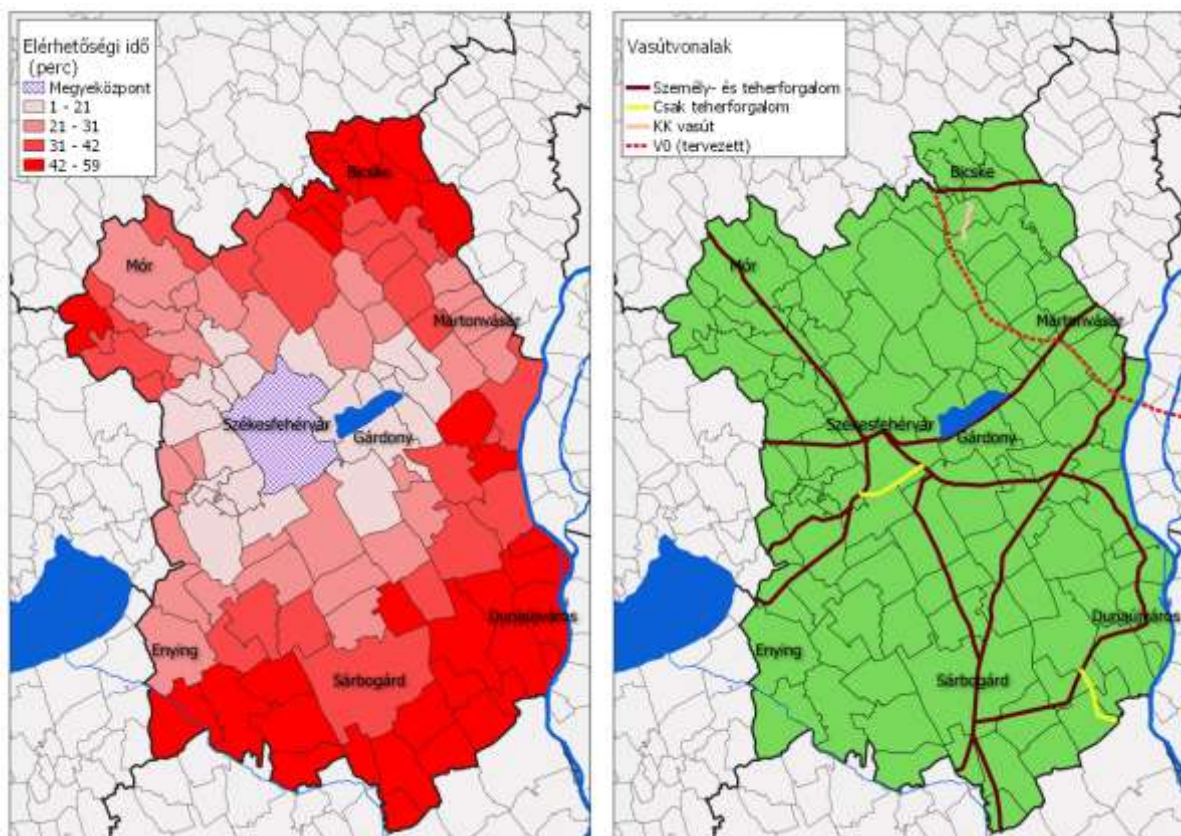
érték, illetve a megye legkritikusabb tengelye, a nagy teherforgalommal bíró 81. sz. főút, ahol a 70-83%-os kimerülés az útvonal nagyobb részén jelentkezik, párosulva az útvonal előnytelen, lakott területeket érintő vonalvezetésével. Ezen túlmenően az elkerülő útszakaszok hiánya a Velencei-tó déli, keleti partján (ahol Székesfehérvár és Dunaújváros mellett a megye legtöbb közúti balesete történik), valamint Enyingen és Sárbogárdon jelent fokozott nehézséget. Befejeződött ugyanakkor a 8. sz. és a 62. sz. utak elkerülő szakaszainak megépítése. A további tehermentesítés eszköze lehetne számos átkelési szakasz esetében a Pest megyei autópálya matrica érvényességének területi kiterjesztése, hiszen a közelség miatt a megye keleti része a fővárosi agglomeráció része. Távolatlag a megyében várható legnagyobb közúti fejlesztés az OTrT-ben is meghatározott M8 gyorsforgalmi út megépítése lesz. Kisebb mértékben érinti a megyét a tervezett M100 Bicske-Esztergom gyorsforgalmi út megépítése. Szintén az OTrT fejlesztései közt szerepel a megyeszékhely Tatabányával való megfelelő kapcsolatának megteremtése a 811. sz. főút új nyomvonala (Zámoly-Csákvár-Óbarok) helyezését, Mór és Oroszlány, valamint Fehérvárcsurgó és Iszkaszentgyörgy összeköttetésének erősítése. További fejlesztés várható a Komárom-Székesfehérvár-Sárbogárd útvonalon. A Szabadegyháza-Adony-Ráckeve, új Duna-hidat igénylő útvonal szükségességét a forgalmi viszonyok nem támasztják alá. A NIF Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. tájékoztatása alapján az alábbi Fejér megyét érintő, a NIF beruházásában megvalósuló közútfejlesztési projektek állnak előkészítés, kivitelezés alatt: Pusztaszabolcs elkerülő út előkészítése, M7 autópálya Székesfehérvár nyugati csomópont fejlesztése (Auchan csomópont), Bicske, 1. sz. főút – 8101 jelű úti csomópont körforgalmú csomóponttá történő átépítése (előkészítési és megvalósítási feladatok), Etyek megközelítése új elkerülő úttal: Etyek (8106 j. út) keleti térsége és Herceghalom (1. sz. főút) között, Mór, 81.sz. főút – 8216 jelű úti csomópont körforgalmú csomóponttá történő átépítése (előkészítési és megvalósítási feladatok). A nem országos léptékű tervekben javasolt egyéb fejlesztéseket a megye területrendezési terve tartalmazza. Az elkerülő szakaszokon túl minőségi fejlesztést igényel a megye alsórendű úthálózatának jelentős része. Az utak közel fele, 708 km, a rendszerváltás előtt kapott utójára új burkolatot, míg 160 km-en 50 éve nem történt felújítás (2. ábra)

A megyében 12 „**zsáktelepülés**” található, melyek egy részénél domborzati vagy katonai okok miatt nincs kijárat a másik irányba. Ugyanakkor a települések többsége (Csókakő, Isztimér, Bakonykúti, Pátka, Tordas, Besnyő, Beloianisz, Csősz, Nagylók, Úrhida, Mezőszentgyörgy) mindössze 2-3 km-es zsák végén fekszik, egyedül Gyúró esetén éri el e távolság a 7 km-t, itt azonban a 7 km megtétele után már rögtön az M7-re lehet felhajtani. Gyúró zsákfalu jellege a Vereb-Vál-Gyúró-Etyek új összekötő út megépítésével várhatóan a közeljövőben megszűnik.

Az **elérhetőségi** viszonyokat (3. ábra) tekintve a megyeközponttól legtávolabb fekvő település Vajta, mely 50 percen túli idővel érhető el. A járásközpontok elérhetőségét vizsgálva a Székesfehérvári járásba tartozó Bakonykúti, Káloz és Jenő, valamint a Bicskei járásba tartozó Gánt esik legmesszebb, fél óra körül szóródó utazási időre központjától. A megye szinte teljes területe 30 percen belül elérhető valamelyik autópályától, ez alól csak a Móról nyugatra lévő települések (Bakonycsernye, Nagyveleg) jelentenek kivételt. Budapest elérhetősége szintén megfelelő, legtávolabb a mintegy 1 óra 20 percre fekvő Szabadhídvég fekszik a fővárostól.

A megye **autóbuszközlekedése** mind a helyközi, mind a nagytérségi kapcsolatokat tekintve többnyire kielégítő, ugyanakkor problémás, hogy a járásközpontok egyes településekről (Gánt, Szabadegyháza) közvetlen tömegközlekedési kapcsolattal nem, csak átszállással érhető el. Egyes kisebb települések esetében pedig a munkaszüneti napokon csak 3-4 járatpár áll rendelkezésre. A korábbi problémák orvoslásaként Vereb településről Gárdony, mint járásközpont közvetlen elérhetősége 2,5 járatpáros kiszolgálásra bővült a Velence-tó környéki 2019. decemberi autóbuszos hálózat átszervezés következtében.

A **belterületi utak** kiépítettsége az országos átlaghoz képest kiváló, a 78%-os aránnyal Fejér a második a megyék közt. A járdák és gyalogutak 76%-os aránya az összes belterületi úthoz képest ugyanakkor átlag alatti. Az önkormányzati kezelésben lévő **kerékpárutak**, -sávok és kerékpáros nyomok hossza 151 km, mely átlagon felüli aránynak felel meg. Ezt egészíti ki az egyéb (pl. állami) kezelésben lévő kerékpárút hálózat. Összefüggő, hosszabb úthálózat a Velencei-tó, Pannónia Szíve¹⁹, Székesfehérvár és Dunaújváros térségében van. Az országos jelentőségű elemek fejlesztését az OTrT tartalmazza.

3. ábra: Székesfehérvár közüti elérhetősége, 2020

4. ábra: Fejér megye vasútvonalai, 2020

Adatok forrása: Magyar Közút alapján saját szerkesztés Adatok forrása: OSM alapján saját szerkesztés

A megye jelenleg 367 km-es **vasúthálózatának** döntő, 90% feletti hányadán egyaránt végeznek személy- és teherszállítást is. (4. ábra) Az ország legfontosabb, 1. sz. vasútvonala csak a megye észak-keleti részén halad át, a belső forgalom levezetésében minimális szereppel bír. A fő vasúti tengely a 30-as balatoni vonal, melynek 30a Budapest-Székesfehérvár szakaszát 2013-ra felújították, az ország egyik legmodernebb vasúti pályáját létrehozva ezzel. A vonal az elővárosi és a balatoni forgalom levezetésén túl nemzetközi személyforgalmat is lebonyolít Horvátország és Szlovénia irányába. A Balaton északi partjára vezető, döntően idegenforgalmi szerepű 29-es vonal villamosítása és részleges felújítása folyamatban van, 2021 közepére kell elkészülnie Balatonfüredig. A 20-as, Veszprém felé vezető vonal a szlovén forgalom továbbításán keresztül szintén részt vesz a nemzetközi közlekedésben. A megye másik fontos fővonala a 40-es Budapest-Pusztaszabolcs-Pécs vonal, melynek 40a szakaszán jelenleg is zajlanak a felújítási munkák, Százhalombatta és Ercsi között pedig új, gyorsvonalas pálya is épül. A 40-es vonallal félkört bezáró

¹⁹ Alcsútdoboz, Bicske, Bodmér, Csabdi, Csákvár, Etyek, Felcsút, Gánt, Gyúró, Kajászó, Lovasberény, Martonvásár, Mány, Óbarok, Ráckeresztúr, Szár, Tabajd, Tordas, Újbarok, Vál, Vértesacsza és Vértesboglár

42-es és 43-as vonalak Dunaújváros ellátását biztosítják. Azonban míg a villamosított 42-es vonal közvetlen összeköttetést teremt a fővárossal is, a 43-as vonalon mindössze napi 3 személyvonatpár közlekedik. A Rétság-Debrecen kiágazó, Szekszárd-Baja vonal csak kis szakaszon érinti Fejér megyét. Az észak-déli irányú forgalomban a helyzet sokkal kedvezőtlenebb, mint a főváros felé tartó irányokban. Mind a megye elsőnek épített Székesfehérvár-Komárom vonalán (villamosításának tervezése elindult), mind a Székesfehérvár-Sárbogárd vonalon is csak napi egy pár személyvonat közlekedik. Pusztaszabolcs és Székesfehérvár között ugyanakkor napközben 2 órás időközzel ütemes személyvonati közlekedés zajlik. Bár a vonalat 2009-ben felújították a 30a vonal kerülő útirányaként, de forgalmával kapcsolatban mind az indulási idők, mind a használt szerelvények miatt folyamatos problémák jelentkeznek, és nem történt meg a közvetlen Dunaújváros-Székesfehérvár járat kialakítása sem.

A megyében 19 km hosszon, Börgönd és Szabadbattyán, valamint Mezőfalvától Paks irányába csak teherforgalom zajlik, bár a börgöndi pályán adott az alternatív személyszállítási lehetősége is a fővonal felújítása esetén. A megye legfiatalabb vasútvonala a korábbi nagyvasúti nyomvonalon létesült 6 km-es Váli-völgyi kisvasút, melyet 2016-ban létesítettek a Puskás Akadémia és az Alcsútdoboz Arborétum közt. Ugyanakkor tervezett Lovasberény és Bicske irányába történő meghosszabbítása. A vonal átszállási kapcsolatok hiányában nem vesz részt a hivatásforgalomban. A megyei vasúthálózat egykori, többi elemén a pályát részben vagy egészben felszedték, azokon már teherforgalom sincs.

A fejlesztéseket tekintve az 1-es és 30-as vonalakat távlatban tehermentesítő nagysebességű nyomvonalak meghatározása a NIF Zrt. megrendelésére készülő részletes megvalósíthatósági tanulmány keretében folyamatban van. A dokumentum véglegesítése 2021. II. félévében várható, a preferált nyomvonal eltér az OTTrT-ben szereplőtől, de Fejér megye számára számos előnyt ad: egy beruházás keretében teremtheti meg az 1-es és 30a vonalak tehermentesítését és Székesfehérvár nagysebességű hálózatba történő bekötését, a Székesfehérvár - Győr közvetlen vasúti kapcsolatot, továbbá a V0 vasúti körgyűrű egyik elemét.

Az alapvetően tranzit árufuvarozási igényekre alapozott V0 vasúti körgyűrű 2012-ben készült részletes megvalósíthatósági tanulmányának felülvizsgálata várhatóan 2021-ben megkezdődik. Cél egy gazdaságosabb, az árufuvarozási igényeket és a gazdasági/ipari központokat még inkább figyelembe vevő nyomvonal meghatározása.

A NIF Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. tájékoztatása alapján az alábbi Fejér megyét érintő, a NIF beruházásában megvalósuló vasútfejlesztési projektek állnak előkészítés, kivitelezés alatt:

- Közlekedésbiztonság javítási program a MÁV hálózatán II/B. ütem – Közlekedésbiztonságot és pályacapacitást növelő technológiai fejlesztések és eszközök
- Központi forgalomirányító rendszer kiépítése a 40. sz. vasútvonal Pusztaszabolcs – Dombóvár szakaszán
- Székesfehérvár vasútállomás korszerűsítése – szakaszolt projekt
- Székesfehérvár gyalogos felüljáró építés II. ütem
- Székesfehérvár vasúti csomópont biztosítóberendezési és távközlési munkái
- Székesfehérvár vasútállomás kiegészítő építési munkák
- Kelenföld – Pusztaszabolcs vasútvonal átépítése II. ütem (Százhalombatta – Pusztaszabolcs korszerűsítése és ETCS2 vonatbefolyásoló rendszer kiépítése)
- Százhalombatta – Ercsi elágazás pályaépítés
- Ercsi elágazás – Pusztaszabolcs pályaépítés
- Százhalombatta – Pusztaszabolcs biztosítóberendezés és ETCS 2 kiegészítő tervezési, valamint kivitelezési munkái

- Szabadbattyán – Tapolca – Keszthely villamos üzem kiépítése a Balaton körül I. ütem (Szabadbattyán – Balatonfüred) előkészítése és kivitelezése és a II. ütem előkészítése, I. ütem (Szabadbattyán-Balatonfüred) előkészítése és kivitelezése
- Balatoni vasútállomások rekonstrukciója, Észak-balatoni vasútállomások rekonstrukciója (TEN-T vonalon kívül)
- Szabadbattyán alállomás tervezési és kivitelezési munkái a Vasúti vontatási energiaellátás fejlesztése a MÁV hálózatán tárgyú projekt keretében

A **víziközlekedést** tekintve a megyét 50 km-en kelet felől határoló Duna, mint VI/C osztályú víziút a legfontosabb. (5. ábra) Személyszállítási jelentősége a megye szempontjából a Dunának ugyanakkor lényegében nincs, pusztán sportcélú forgalom és komp közlekedés zajlik rajta. Jelenleg Ercsi és Szigetújfalu, valamint Adony és Lórév közt üzemelnek kompok, a Dunaújváros - Szalkszentmárton komp a Pentele-híd átadása után megszűnt.

Teherforgalmi kikötő összesen három településen, négy telephelyen található a megyében. A legegyszerűbb típust képviselő kavicsrakodó kikötő működik Ercsiben, a településtől délre, valamint szintén délre Dunaújvárostól, az 1994-ben alakult Kavics-Ker Kft. üzemeltetésében, az egykori FOKA kavicsrakodó utódjaként.

Adony mellett, a komptól délre helyezkedik el az eredetileg 1897-ben létesített, 2014 óta az Adony Logisztikai Központ Kft. üzemeltetésében lévő trimodális Adonyi Kikötő és logisztikai központ. A három hajóállással rendelkező, elsősorban gabonarakodást lebonyolító kikötő 750 tonna/óra összkapacitással rendelkezik. A cég új kikötőállást tervez annak érdekében, hogy a gabona és az egyéb árunemek külön legyenek rakodhatók.

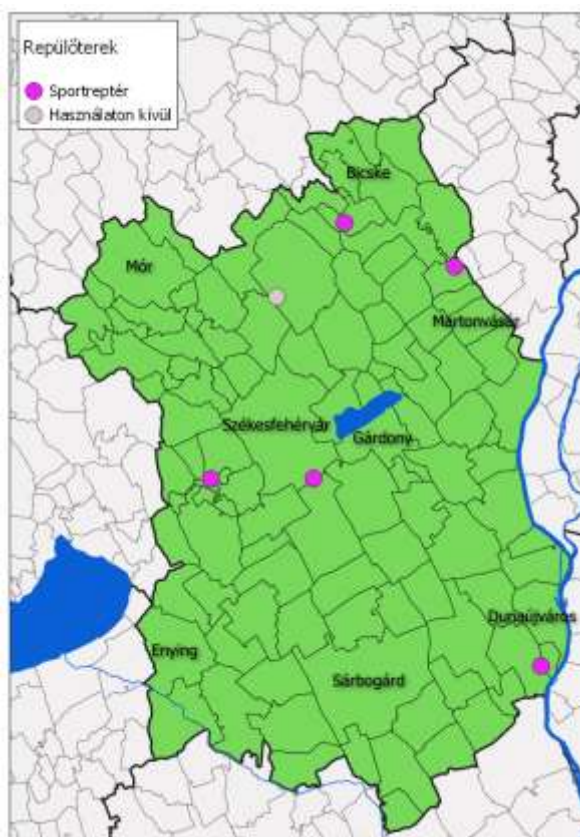
A megye legnagyobb, országos jelentőségű, de nem közforgalmú teherkikötője a Duna-ferr trimodális dunaújvárosi kikötője (ISD Portolan Kft.). Az alapvetően a vasművet kiszolgáló hat hajóállásos kikötőt 1992-től más cégek előtt is megnyitották, de a külsős rakodások aránya csak az elmúlt években futott fel jelentősen. A nem a vasműhöz kapcsolódó műtrágya, gabona és egyéb áruk forgalma jelenleg 27%-os arányt képvisel. A kikötő városfejlesztési szempontból előnytelen helyen van, évek óta tervezik délebbre költöztetését egy új logisztikai központ kialakításával együtt, ez azonban mindeddig elmaradt.

Valós személyforgalommal rendelkező kikötő jelenleg nem üzemel a Duna megyei szakaszán, kis- közepes hajók kikötésére ugyanakkor Kulcson és Dunaújvárosban lehetőség lenne. Korábban Adony is rendelkezett hajóállomással, Dunaújvárosból pedig egészen 1988-ig közlekedett hajójárat a szemközti településekre és Budapestre is. Mind a megye jogú város, mind Kulcs, valamint Ercsi is tervezi turizmusfejlesztési projekt keretében a személyszállítás turisztikai célú újraindítását. Ercsiben az önkormányzat a város központjában lévő egykori cukorrépa rakodó személykikötőként való hasznosítására 2019-ban már pályázatot is írt ki, mint ahogy a kulcsi önkormányzat is vízi turisztikai központtá és közösségi térré kívánja fejleszteni kikötői-vízparti területeit, melyre már terveket is készített. Dunaújvárosban is hasonló a cél, a teherkikötő elköltöztetésével rekreációs célra a lakosság használatába kívánják adni a Duna partot a személyhajózás fellendítése mellett.

5. ábra: Fejér megye kikötői, 2020

Adatok forrása: OSM alapján saját szerkesztés

6. ábra: Fejér megye repülőterei, 2020

Adatok forrása: OSM alapján saját szerkesztés

Motorcsónakok, jachtok kikötésére alkalmas kis kikötő négy helyen, Adony északi részén, egy ponton erejéig Adony déli részén, Kulcson, Dunaújvárosban (Dunaferr Sporthorgász Egyesület Kikötője) és Kisapostag és Baracs határán működik. Ez utóbbi a 2007-ben épült, vendéglővel egybekötött Dunai Gyöngy Yachtkikötő, mely 86 darab, 5-12 méteres hajó tárolására alkalmas.

Összegzésképpen tehát számos Duna menti önkormányzat hasonló terveken gondolkodik, sőt a szomszédos Tolna megyében is vannak ilyen kezdeményezések. Célszerű lenne e hajózási-turizmusfejlesztési célok mögé megyei koordinációval beállni, hiszen a térségben található gázlók (pl. ercsi, kulcsi), mederben lévő szikla-csúcsok magasabb szintű, állami beavatkozást igényelnek, ugyanakkor az egységes turisztikai kínálat megteremtése egy nagyobb térség fejlesztését segítheti elő.

A megyét csak rövid szakaszon érinti a Sió-csatorna, mint országos minősítésű vízi út, melynek megyei része IV. osztályban csak a balatoni vízeresztések időszakában használható. Jelenleg a siófoki zsilip átépítése miatt hajózási zárlat van, a csatorna szerepe a megye életében jelenleg elhanyagolható. Ugyanakkor a jelentős Tolna megyei vízi turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódva Szabadhídvég-Mezőkomárom térségében tervezett egy kiszálló/megálló kialakítása.

Szintén országos minősítésű, II. osztályú vízi út a Velencei-tó. A tavon számos csónakkikötő üzemel, a menetrend szerinti sétahajók és átkelőhajók fogadására Agárd, Gárdony, Velence és Pákozd kikötői alkalmasak. Tavasztól őszi turisztikai fókuszú átkelőhajó közlekedik Agárd és Pákozd, Szúnyog-sziget között. Velencéről sétahajó járatok indulnak, Gárdony 2020-ban nem

üzemelt. A tavon ezen kívül nemzeti parkos együttműködéssel természetismereti célú hajózás, illetve vitorlásforgalom zajlik.

A Duna a TEN-T hálózat része. A hálózat további Fejér megyébe eső részei az M1, M7, M6, M8, 8, 62 sz. utak, és az 1, 5, 20, 30, 44, 40 sz. vasútvonalak.

A megyében található **repülőterek** (6. ábra) közül a korábban katonai célokat szolgáló Börgöndi repülőtér (Székesfehérvár és Aba területén) a legfontosabb. Az Albatrosz Repülő Egyesület által üzemeltetett reptér jelenleg nem nyilvános sportrepülőtér, füves futópályájával. Már a 2000-es években a tervek közt szerepelt a reptér fejlesztése Alba Airport néven, low cost járatokra és logisztikai szolgáltatásokra koncentrálva, de a 2010-re tervezett átadás elmaradt. A Magyar Kormány 2020 márciusában kormányhatározatban döntött a korábbi tervek felelevenítéséről és a reptér polgári célú fejlesztéséről. 2021. februárjában elkezdődött a repülőtér fejlesztésének tervezése, amely a kisrepülőgépes üzleti célú forgalom és a sportrepülés mellett repülésoktatási célokat is kiszolgál, a drónok sokféle hasznosításának egyik gyakorlati helyszíne lesz, valamint a repülőtérhez kapcsolódóan ipari parki terület is létesül majd.

További nyilvános, füves sportrepülőterek a Baracs Repülőtér Kft. által üzemeltetett Dunaújvárosi Repülőtér, a Gyúró Repülőtér és az Úrhidai Repülőtér. Aszfalt felületű, nem közforgalmú a Besenyei Péter tulajdonában lévő Bodmér-Felcsút Repülőtér. A valamikori Csákvári Repülőtér területe a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van és Pogácsa-legelő Természetvédelmi Terület néven Országos jelentőségű védett természeti terület, így repülőtér jellegű hasznosítása nem tervezett a jövőben.

cd) vízellátás

A Nemzeti Népegészségügyi Központ „Magyarország ivóvízminősége 2017” c. anyaga alapján Fejér megye lakosságának vezetékes ivóvízzel való ellátottsága 98%-os, amelyet túlnyomóan közüzemi, kisebb részben egyedi ivóvíz-szolgáltatók biztosítanak. 2017-ben az ellátottság tekintetében kiemelkedő változás nem történt, nagyobb hálózatbővítésre nem került sor. Összesen 82 közüzemi (mint például a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.) és 20 egyedi vízellátó rendszer működik a megye területén, amelyeket 6 közüzemi és 18 egyedi szolgáltató üzemeltet. Fejér megye nagy részén kemény az ivóvíz: 100-300 mg/l CaO tartalmú. A megye ivóvízminősége mind mikrobiológiai, mind kémiai szempontból az országosnál kedvezőbb, igaz a vas és a mangán jelenléte gyakori a megye ivóvízeiben. Azonban bármilyen vízkezelő technológia kiépítése nagyon költséges, az ehhez szükséges forrásokat az önkormányzatok nem tudják előteremteni, támogatásuk indokolt. Számos helyen továbbá a kutak előregedtek, felújításuk gyakran nem megoldható, új kutak fúrása szükséges.

A 2007 óta zajló Ivóvízminőség-javító Program keretében az arzén, bór, fluorid, nitrit vagy ammónium miatt kifogásolt ivóvízű települések pályázhattak a vízminőség javító fejlesztések megvalósítására. A program keretében számos ivóvízminőség-javító projekt már megvalósult, valamint folyamatban van a megye településein (pl. Enying, Mezőkomárom-Szabadhídvég, Hantos, Lovasberény, Nagyvenyim-Mélykút, Alap, Csósz, Igar, Káloz, Kisláng, Mátyásdomb, Mezőszilas, Pátka, Sárbogárd-Pusztagegres, Sárbogárd-Sárhatvan, Sárbogárd-Sárszentmiklós, Vértesacska, Aba).

Lokális problémaként kiemelendő, hogy Csóron a Székesfehérvár ivóvízellátásában is kiemelt szerepet kapó csóri vízbázis karsztaknájának átalakítása szükséges, mert a bányászati tevékenység megszűnésével jelentősen megemelkedett a karsztvízszint és elöntés veszély léphet fel. Martonvásáron az V. kút és Martonvásár-Erdőhát arzénmentesítése is szerepel a KEHOP

programban, de ott jelenleg még nincs érvényes vízjogi engedély. Bakonykútiban jelentős problémát okoz az ivóvízellátó rendszer elavultsága. Két, egyenként 2,5 köbméteres ivóvíztartály van a településen, de a napi fogyasztás 20-30 köbméter, egy nagyobb tároló a tűzvíz-hálózat biztonsága miatt is fontos lenne, melyet egy hidroglóbusz felállítása megoldana. Költsége kb. 130 millió Ft, támogatása indokolt. Ercsi vízellátásában 2 db parti szűrésű kút a meghatározó, a víz mangántartalma magas, mangánmentesítő technológia kiépítése szükséges. Kihívást okoz továbbá, hogy az elővárosiasodó Baracs Dunapart belterületbe vonásával ivóvíz és szennyvízelvezető rendszer kiépítése válik szükségessé. A löszös part miatt ezen vizes beruházás csak egy időben valósulhat meg a Duna-Ipoly Nemzeti Park előírása alapján.

ce) szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás, szennyvíz- és szennyvíziszap-elhelyezés

A szennyvízelvezetést a megyében a Fejérvíz Zrt. és a Mezőföldvíz Kft. biztosítja. A megyében jelenleg 15 település nem rendelkezik csatorna-hálózattal, mindegyik 2000 LE alatti. Ezek Alap, Alsószentiván, Sárszentágota (a 3 település csatlakozott a Sárbogárdi szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz), Bakonykúti (egyedi szennyvízkezelés megvalósítását szeretnék, ám érdemes megvizsgálni, hogy milyen feltételekkel csatlakoztatható a kincsesbányai szennyvíztelephez), Csósz (pályázott egyedi szennyvízkezelés megvalósítására). Igar, Mátyásdomb, Óbarok (mely az újbaroki szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakozik), Sáregres, Daruszentmiklós és Nagykarcsony (melyek az előszállási szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakoztak), Hantos és Nagylók (ahol alternatív, nyárfás szennyvíztisztítás folyik), Vajta (a Tolna megyében levő szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakozott) és Zichyújfalu (Gárdony szennyvíz-elvezetési agglomerációhoz csatlakozott). Néhány településen szükségessé vált a meglévő szennyvíztelep rekonstrukciója (pl. Tácon, ahol túlterhelt a szennyvíztelep, ill. Fehérvárcurgón, Kincsesbányán), valamint a szennyvíz-elvezető rendszer fejlesztése (Polgárdiban, ahol a városban kiépített vákuumos rendszerű szennyvízgyűjtő hálózat túlterhelt, mielőbbi kapacitásbővítés szükséges). Több településen folyamatban van a szennyvízprojekt (pl. Bicske és térsége, Lovasberény, Csákvár, Zámoly-Gánt, Váli-völgy). 2018. január 1-én a közcsatorna hálózatra csatlakozó lakások aránya 82,5 % volt a megyében.

cf) energiaellátás, energetikai hálózatok,

A megye villamosenergia szolgáltatói az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. székesfehérvári, tatabányai üzei, valamint az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. szekszárdi és kaposvári üzei. Dunaújvárosban, Martonvásáron és Bicskén találhatóak az országos villamosenergia átviteli hálózat átadási pontjai. A megye területén országos fontosságú, közcélú energiatermelés nem történik. Ötven kW-ot meghaladó villamosenergia termelő kapacitású erőmű egy van, az ISD Dunaferr Zrt. 64,5 kW-os erőműve, amely elsődlegesen a vállalat energiaellátását biztosítja. Helyi ellátást támogató kiserőműből több is található a megyében. Távhőellátás tekintetében a leginkább érintett település Dunaújváros, 82,5 %-os részesedéssel, melyet Székesfehérvár (47,4 %) és Mór (21 %) követ.

A megye gázellátását, az egységes országos földgáz szállítóhálózati rendszerhez tartozó, megye területén áthaladó vezetésekről biztosítják. A szénhidrogén szállító hálózatokat a FGSZ Földgázszállító Zrt. üzemelteti, a fogyasztók ellátását a NKM Zrt.(szabadpiaci földgáz kereskedelem és egyetemes szolgáltatás keretében), illetve az E.ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt. (az E.ON Hungária csoport részeként Baranya, Tolna és Fejér megyében, nagy-, nagyközép- és kisnyomású vezetékhalozaton) végzi. Igaron kívül valamennyi településen elérhető a vezetékes

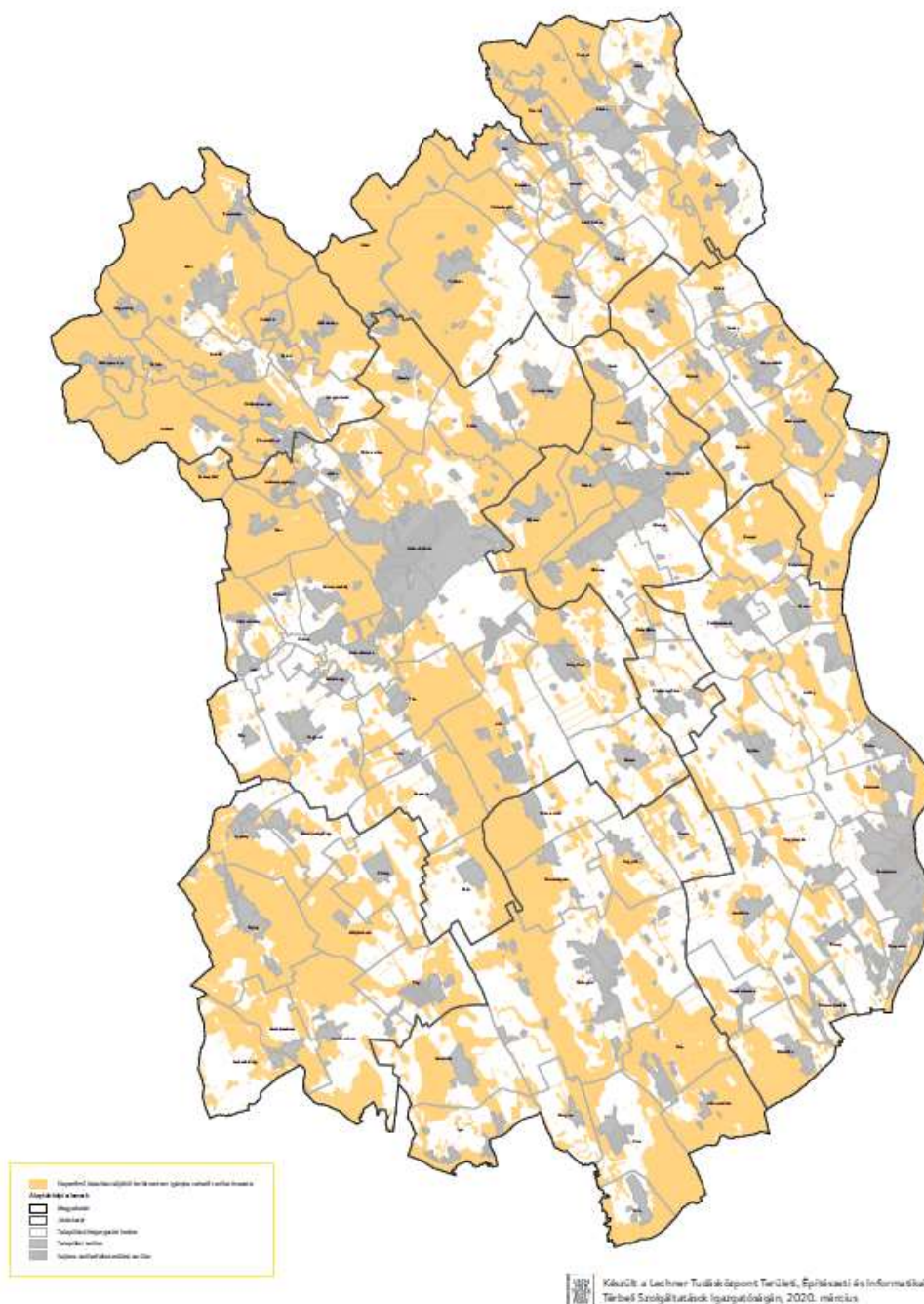
gázszolgáltatás. A megújuló energiahordozókat tekintve kiemelhető többek között 2019. júniusban indult a próbaüzeme Székesfehérváron a Videoton Holding Zrt. 540 kW-os napelemparkjának, illetve Szabadbattyánban, Sárbogárdon létesültek, illetve Csákberényben terveznek jelentősebb kapacitású napelemparkokat. Az alábbi, Fejér megye Területrendezési Tervéből származó ábrázolás szemléletesen mutatja be a naperőmű létesítése céljából korlátozottan igénybe vehető területek övezetét. Az ábrázolás az országos adatbázisokra épül.

FEJÉR MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE

3.19. melléklet a 7/2020. (II. 28.) sz. rendelethez - Naperőmű létesítés céljából korlátozottan igénybe vehető terület övezete

Adatok forrása: LTK

3. ábra Naperőmű létesítése céljából korlátozottan igénybe vehető terület övezete, Fejér megye TrT, 2020.

A **távhőellátás** kérdésköre Európai Unió és hazai vonatkozásban is kiemelt szereppel bír, mint a környezetkímélő energetikai megoldások egyik alapvető eleme. A megújuló energia-részarány növelési, az energiahatékonyság javítási és a kibocsátás csökkentési célok teljesülését egyaránt szolgálja a távhőellátás fejlesztése. Fejér megyében a legérzékenyebb település Dunaújváros, ahol a lakásállomány 82,5 %-át meghaladja a távhőszolgáltatásban részesülő lakások aránya és annak döntő hányada teleszerű többszintes lakóépületben van. Székesfehérváron távhőellátással rendelkező lakásainak aránya 47,42 %, Móra 21,02% és Sárbogárdon 6,11 %. A teleszerű többszintes épületeknél a növényzettel biztosítható természetes árnyékoló védelem fölé nyúló szinteknél az élkéség-lakhatóság fenntartásához a mesterséges, gépi hűtés biztosítását meg kell oldani. Erre legkedvezőbb megoldást a távhőszolgáltatáshoz kapcsolt távhűtő hálózat nyújthatná, ennek megvalósítására azonban a közel jövőben nem lehet számítani, a megoldásra helyben, egy-egy épületre kiépítendő hűtőhálózatnak van realitása.

A Fejér megyében jelenleg is működő távhőrendszerek további fejlesztése javasolt a megújuló energiára történő teljes vagy részleges átállításával, amelyek hozzájárulnak az Európai Unió felé vállalt célok teljesüléseikhez. A távhőrendszerek megújuló energiára történő átállítása kedvező hatású lenne a fokozódó légszennyezés káros hatásainak mérséklésében. A létező távhőrendszerek energetikai korszerűsítése során nem csak a hőforrás oldali fejlesztések (megújuló energiafelhasználás, geotermikus, biomassza), hanem a meglévő távhőrendszerek primer oldali korszerűsítése (primer vezeték hálózat, hőközpontok stb.) is lényeges elem.

A megyében több település távhőszolgáltatója is pályázott az NFP Nonprofit Kft. konzorcium vezetésével a KEHOP-5.3.1 kódszámú felhívás keretén belül Székesfehérváron (lezárult 2020-ban), Móra (közeljövőben befejeződik), és Sárbogárdon.

A geotermikus energia hasznosítása túlnyomórészt a fürdőkre korlátozódik, csupán Gárdonyban működik fűtőrendszer is. Széleróműből kettő található a megyében, a 600 kW teljesítményű kulcsi, mely az ország első közcélú szélturbinája volt, és a bakonycsérnyei, 2000 kW kapacitással. Törvényi előírás alapján jelenleg nincs olyan hely Magyarországon, amely megfelelné a további telepítés jogi előírásainak.

Biogáz nagy mennyiségben előállítható bármilyen biológailag bomló szerves anyagból, mint például trágya, mezőgazdasági hulladékok, egyéb zöld hulladékok, háztartási szennyvíziszap, hulladéklerakó telepek stb. A biogáz üzemek ezen anyagok felhasználásával kiválóan alkalmasak villamos- és hőenergia-termelésre, mivel a biogáz használható földgáz kiváltására és üzemanyagnak egyaránt. Fejér megyében Pálhalmán (Dunaújváros) található üzemelő biogáz erőmű.

cg) hulladéklerakók, hulladékgazdálkodás;

Fejér megye települései jellemzően két regionális hulladékgazdálkodási társulásba tartoznak. A megye északi települései (Bicske, Bodmér, Csabdi, Csákvár, Mány, Óbarok, Pusztavám, Szár, Újbarok, Vértesboglár) a Duna-Vértes Köze Regionális Hulladékgazdálkodási Társuláshoz, a megye valamennyi többi települése pedig a Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Társuláshoz csatlakozott. Ehhez adódik hozzá a Dél-Balatoni Regionális Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás is, amely Enying okán érintett a megyében. Hulladéklerakás, ártalmatlanítás Székesfehérváron, Dunaújvárosban, Polgárdiban, Sárbogárdon és Adonyban történik. Hulladékudvarok Adony, Lepsény, Szabadbattyán, Cece, Csákvár, Dunaújváros, Enying,

Ercsi, Polgárdi, Káloz, Sárbogárd és Székesfehérvár településeken található. A megyében két veszélyeshulladék-lerakó üzemel, mindkettő Dunaújvárosban.

Fontos kiemelni továbbá, hogy a 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó, hulladékgazdálkodási feladatok ellátására irányuló jogszabályi környezet módosítása jelenleg folyamatban van, a Hulladékgazdálkodási Stratégia tartalma még nem ismert.

d) gazdasági bázis:

da) főbb gazdasági ágazatok, azok fejlődési irányai: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, üdülés, idegenforgalom, vízgazdálkodás, ipar, szolgáltatás stb.

Mezőgazdaság

Az agrárium nemzetgazdaságban betöltött szerepe mind országos viszonylatban, mind Fejér megyében csökkent az elmúlt két évtizedben. Ugyanakkor az agrárium szerepének jellemzésekor figyelembe kell venni azt is, hogy a mezőgazdasághoz a népesség jelentős része még mindig erősen kötődik (saját fogyasztásra történő termelés és jövedelem-kiegészítés), így a mezőgazdaság népességmegtartó ereje még jelenleg is számottevő. Ezt mutatja többek között az egyéni gazdaságok magas száma.

2016-ban a megyében a bruttó hozzáadott érték 57%-át, országosan 35%-át a termelő ágak állították elő. Ezen belül a mezőgazdaság 5,0, az ipar 48, az építőipar 3,8%-kal – az országos átlagnál 0,6; 21; és 0,1 százalékponttal nagyobb arányban – járult hozzá a kibocsátáshoz.

Fejér megye termőterületének legnagyobb részét a Mezőföld egybefüggő szántóterülete uralja, amely kiemelkedő gabonatermő vidék. A második legjelentősebb mezőgazdasági földhasználat a gyeperő (rét- és legelő művelési ág), amelynek mezőgazdasági területen belüli aránya valamivel több, mint 12 %, amely elmarad kissé az országos értéktől (15%).

Növénytermesztés és állattenyésztés

Fejér megye szántóterületének vetésszerkezetében az országosan is nagy területen termesztett növények (búza, kukorica, napraforgó, árpa) dominálnak. A szántó kétharmadán búzát és kukoricát, egyötödén ipari növényeket, főként napraforgót, repcét és cukorrépát termesztnek. A monokultúrás agrártermelés alacsony élőlétszám-igényű, így a jó agrár potenciállal rendelkező kiterjedt – elsősorban a megye dél/délnyugati részén fekvő – térségekben foglalkoztatási problémákat okoz.

A megye területén található az Észak-dunántúli borrégió Móri- és Etyek-Budai borvidék. Az utóbbihoz az etyeki területeken kívül a Velencei-tó partján fekvő borvidéki települések is kapcsolódnak.

A megyében jelentős a szarvasmarhatartás. A legfrissebb, 2016-ban publikált Agrárcenzus (gazdaságszerkezeti összeírás) szerinti 48,9 ezres állomány az országos 5,8%-át adta.

Akvakultúra ágazat és természetsvízi halgazdálkodás

Érdemes kiemelni az akvakultúra ágazatot és a természetsvízi halgazdálkodást, amelyek kihatással lehetnek a megye fejlődésére, társadalmi-gazdasági viszonyaira, környezetminőségére. A 2050-re kitűzött klímasemlegességi célt rögzítő Európai Zöld Megállapodás, illetve a „Termőföldtől az asztalig” stratégia és a Biodiverzitás Stratégia célkitűzése a biodiverzitás és élőhelyeket fenntartó termelési módok (így a halastavi termelést) előnyben részesítése, továbbá

a 2014-2020. évi Nemzeti Akvakultúra Stratégia tervezete fontos célkitűzésként nevesíti a gyengébb termőhelyi adottságú, például belvízjárta területek alternatív és fenntartható hasznosítását, ezen belül haltermelési célra történő allokációját. A korábbi és a 2021-2026. évi Nemzeti Természetvédelmi Alapterv tervezetével összhangban az őshonos halállományok megőrzése és az idegenhonos inváziós fajok elleni küzdelem továbbra is kiemelt cél, ami egyúttal szolgálja a horgászturizmusban rejlő potenciál kihasználását is.

A Fejér megyét is magába foglaló Közép-dunántúli régió területén nyilvántartott 3 287 hektárnyi tógazdaságból (halastavak) 2019. évben 2 555 hektár üzemelt, utóbbiból 1 406 hektár Natura 2000 terület. A régióban 2019. évben 21 tőrekonstrukció valósult meg, új tó építésére nem került sor. Fejér megye 46 darab nyilvántartott halgazdálkodási területtel rendelkezik (horgászati célú hasznosítás), melyek teljes területe több mint 8 200 hektár. A Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ) területi tagszövetségeként működő Horgász Egyesületek Fejér Megyei Szövetsége több mint 22 200 fő horgászegyesületi tagot tartott nyilván a 2019. évben. A legutolsó ágazati becslések szerint 1 horgász évente 120 000 forintot költ engedélyekre és felszerelésre, amely összesen a megyei tagokra vetítve több mint 1,8 milliárd forint éves összeget jelent.

Erdőgazdálkodás

2019-ben Fejér megye erdőterülete 58 857 hektár volt, amely 12,1%-os erdősültséget jelent – ez elmarad országostól (20%), és a környező hat megye átlagos számától, amely 25,2%. Erdőterületeinek nagy része a Vértes, a Velencei-hegység területén található, de jelentős az arányuk a keleti Bakonyban is. Az erdők 75,3%-a (2019-es állapotok szerint) állami tulajdonban van – ez az arány országosan 56,2%.²⁰ Az erdőtelepítésre javasolt területek főképp a Bakonyvidéken és a Mezőföldön helyezkednek el.²¹

Az elsődleges rendeltetés alapján a megyében a védelmi rendeltetés a meghatározó. Az erdőterületek közel 59,8%-a esetében ez az elsődleges rendeltetés, amely annak is köszönhető, hogy az erdőterületek nagy része védett természeti területen (Vértes Tájvédelmi Körzet, és Velencei-hegység TK) található. Erdőgazdálkodási célú területek mennyisége kismértékben csökkent 2017 óta – az akkori hatvanezer hektárt meghaladó érték 2019-re 2,4%-a csökkent, ezzel együtt az erdősültség aránya is három tizedponttal – ez Fejér megyére jellemző folyamat, a szomszédos megyékben ilyen nem volt tapasztalható.

Ipari termelés

Az egy lakosra jutó ipari termelés értéke 3.299 ezer forint volt 2018 első negyedévében a KSH adatai szerint. Ezzel az értékkel Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom megye után a harmadik helyen áll.

A termelést illetően, a feldolgozóipari termelés kétharmada négy alágazathoz kötődik, ezek a gumi, műanyag és nemfémes ásványi termék gyártás, a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártás, a számítógép, elektronika, optikai termékek gyártása, valamint a járműgyártás. E négy terület országosan csak 47%-os súlyt képvisel, a megyében a járműgyártást leszámítva a három másik terület az országosnál nagyobb súllyal van jelen.²²

²⁰ Forrás: KSH, STADAT, Környezet: Erdők (2017-2019)

²¹ Fejér megye területrendezési tervének felülvizsgálata, 2020

²² Fejér megye területrendezési tervének felülvizsgálata, 2020

Székesfehérvár jelentős ipari hagyományai, Budapesthez való közelsége, közlekedéshálózati pozíciója mind kedvező hatással volt ipari parkjainak kialakulására, amelynek komoly jelentősége van a munkahelyteremtés, munkaerő-foglalkoztatás szempontjából is.

A megye legnagyobb ipari foglalkoztatói Székesfehérváron, Dunaújvárosban, Mórton, Rácalmáson, Bicskén, Ercsiben, és Szabadegyházán működnek. Dunaújváros jelentős gazdasági szerepű megyei jogú város (fémkohászat, gumibroncs- és papírgyártás, élelmiszeripar, építőipari alpanyaggyártás). Székesfehérváron a legnagyobb foglalkoztatók a gépgyártás, a jármű- és alkatrészgyártás, az elektronikai ipar, a fémmegmunkálás, az élelmiszeripar és a vegyipar (műanyagfeldolgozás, galvanizálás) területén tevékenykednek.

Iváncsán 70 hektáron kap helyet a koreai SK Innovation 681 milliárd forintos, zöldmezős beruházás keretében megépülő gyára, amely a vállalat legnagyobb európai létesítménye. A projekt az eddigi legnagyobb értékű zöldmezős beruházás Magyarországon. Az iváncsai termelőbázis 2.500 embernek ad munkahelyet és évi 430.000 db. elektromos autót gyárt majd. Jelentősek a fejlesztéshez kapcsolódóan megvalósuló térségi infrastruktúra fejlesztések is (elsősorban közlekedési és energetikai).

Koronavírus hatásai²³

Fejér megyében a 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások megyei telephelyein az I-III. negyedéves kibocsátás volumene három éve tartó növekedést követően 2020 első kilenc hónapjában 14%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A változást a koronavírus okozta járvány negatív hatásai idézték elő. (Országosan 9%-kal esett vissza a teljesítmény.) A termelési érték 1849 milliárd forintot tett ki.

A megye ipari kibocsátása az év elejétől kezdve folyamatosan csökkent. A legnagyobb mértékű termelés kiesés a járvány miatti korlátozások hatására áprilisban és májusban következett be, ami a fokozatos újraindulással júniustól kezdve mérséklődött, szeptemberben 1,5%-kal maradt alatta az egy évvel korábbinak.

A 49 főnél többet foglalkoztató, megyei székhelyű ipari vállalkozások 2020. I-III. negyedévi termelési értéke (folyó áron 1739 milliárd forint) összehasonlítva áron 12%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A csökkenést elsősorban a járműgyártás, továbbá a megye iparának két legjelentősebb szegmense, a fémfeldolgozás, kohászat, valamint az elektronikai ipar teljesítményének visszaesése okozta.

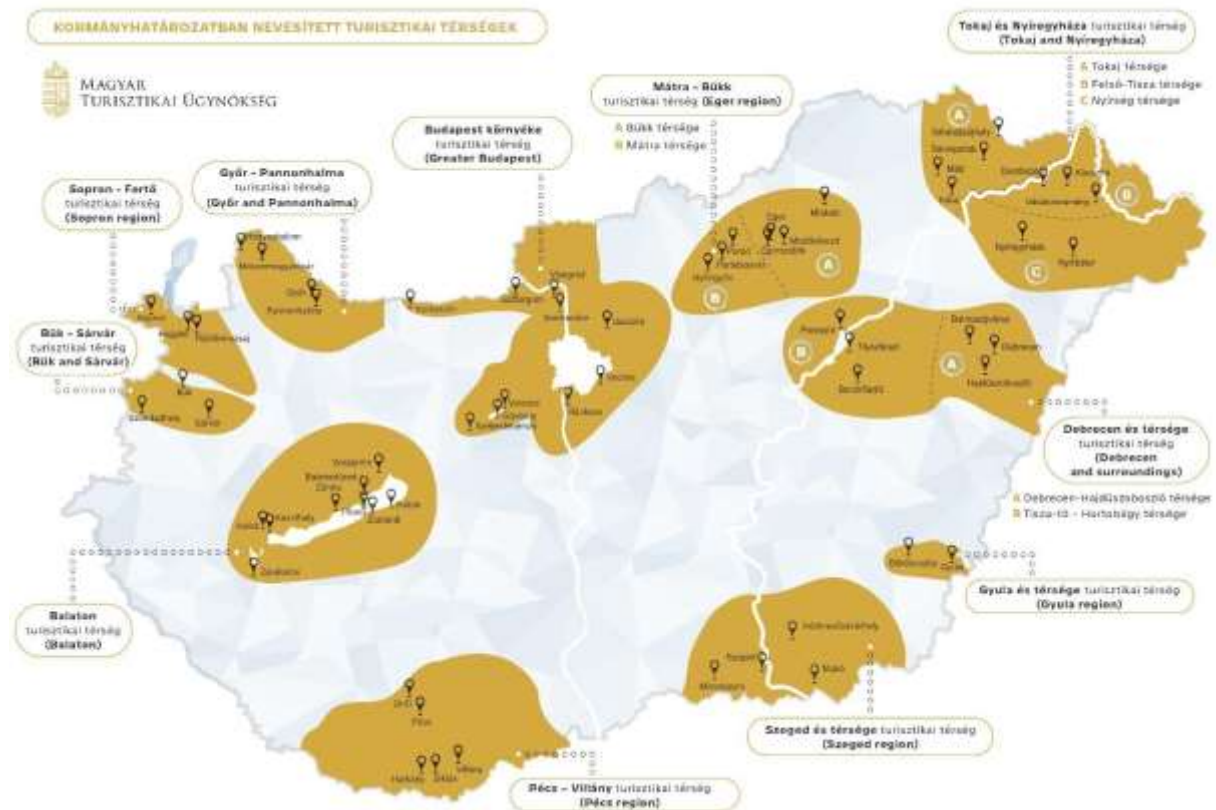
Az ipari értékesítés volumene a termeléshez hasonlóan 12%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól, ami főként az export 14%-os visszaeséséből következett, a belföldi eladások volumene mérsékeltebben, 5,0%-kal csökkent. Az export alakulásában a járműgyártás és a fémfeldolgozás, kohászat piacvesztése játszotta a legnagyobb szerepet. A hazai eladások az élelmiszeriparban jelentősebben bővültek ugyan, de a legtöbb területen szűkültek a hazai értékesítési lehetőségek. A megyében az exporteladások domináltak, a bevételek 79%-a ebből származott.

Turizmus

Fejér megye 30 települése részét képezi a turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet által meghatározott Budapest környéke turisztikai térségnek. Ezzel a korábbi Dunakanyar térség átnevezésre került, és kibővült a többi, Budapestre könnyen elérhető kiránduló desztinációval. A megye egyik fontos célja, hogy a Budapestre érkező turisták

²³ KSH: Fókuszban a megyék – 2020. I.-III. negyedév

tartózkodási idejének és költési hajlandóságának ennek köszönhető növekedését ki tudja használni.

4. ábra Forrás: Magyar Turisztikai Ügynökség, 2020

A megye természeti, táji, épített környezeti értékei révén az idegenforgalom számára kedvező vonzerő-kínálattal rendelkezik. A kulturális örökség dominanciája jellemző, amely köré a rendszeres jelleggel megtartott rendezvények fonódnak. Másodikként a természeti, tájképi értékek sorakoznak fel, amelyre az aktív turizmus épül.

Össességében a megyében a települések zöme csekély vagy közepes idegenforgalmi szerepkörrel rendelkezik. A települések egytizedében van csak a turizmusnak jelentős, ill. kiemelkedően jelentős szerepe. Ezekben országos és nemzetközi jelentőségű vonzerők is előfordulnak és a turisztikai termékek skálája igen széles (horgászat, kerékpárturizmus, kastély- és műemléki-turizmus, tranzitturizmus, termálturizmus, kulturális rendezvényturizmus, természetjárás, barát- és rokonlátogatás, falusi turizmus, lovaglás, golf.)

Örökségvédelmi és tájképi szempontból kiemelkedő értéket képviselnek a Fejér megyei kastélyok (kiemelten a dégi Festetics-kastély, a nádasdladányi Nádasdy-kastély, a fehérvárcsurgói Károlyi-kastély, az iszkaszentgyörgyi Amádé-Bajzáth-Pappenheim-kastély, a martonvásári Brunsvik-kastély, a csákvári Esterházy-kastély, a lovasberényi Cziráky-kastély, a váli Ürményi-Dreher-kastély, a seregélyesi Zichy-Hadik-kastély, a soponyai Zichy-kastély, a bodajki Hochburg-Lamberg kastély, a perkátai Győry-kastély, a bicskei Batthyány-kastély és az enyingi Batthyány-kastély), kúriák és a hozzájuk kapcsolódó történeti kertek, parkok, továbbá uradalmi épületek, magtárak, templomok, kápolnák, útszéli fészületek, szobrok, polgári és népi lakóházak. Közülük számos műemléki státuszban is van.

A kiemelt nagyrendezvények a megye örökségturizmusát erősítik (Székesfehérvári Királyi Napok, Fehérvári Lecsófőző Vigasság, Móri Bornapok, Etyeki Piknik, Rácalmási Tökfesztivál, Csákvári Hagyományos Mihály Napi Lovas- és Pásztortalálkozó).

A gyógy- és wellness turizmus alapját a termásvíz források képezik (Gárdony, Velence, Dunaújváros, Vajta), amelyek szempontjából a megye a kedvezőtlenebb adottságú területek közé tartozik. 2019-ben a megyében 9 állandóan üzemelő és 6 ideiglenesen üzemelő fürdő működött, ami a 2010-es értéknek (7) több mint duplája. A fürdők napi legnagyobb befogadóképessége csak Nógrád megyéét haladja meg, a fürdők árbevétele alapján (3 295 millió Ft) pedig a 12. helyet foglalja el. A gyógyfürdők száma ugyanakkor csökkent, a vajtai fürdő bezárása miatt már csak az Agárdi Gyógy- és Termálfürdő működik (helyi jelentőségű). A megyében gyógyhely nem található. A strandolás Európa egyik legmelegebb tavánál, a Velencei-tónál Velence, Gárdony - Agárd településeken lehetséges. A sekély víz egyéb vízi sportokra is alkalmas és veszélytelen.

A megye terepi adottságai kedveznek az aktív sport kedvelőinek. A lovaglás gyakorlására, tereplovaglásra, terep kocsizásra számtalan lehetőség nyílik, továbbá több kerékpártúra útvonal is ajánlott (Vértestől a Velencei-tóig, Velencei-tó körül, a Pannónia Szíve térségében, ezen szakaszok EuroVelo és SacraVelo hálózathoz és a Budapest-Balaton kerékpárúthoz való csatlakoztatása, Duna-mente, Kelet-Bakony). A túrák csak részben kiépített kerékpárutakon vezetnek, a Velencei-tó körül már majdnem teljes egészében kiépült a kerékpárút. Kiemelhető a megyén áthaladó zarándokút, a Mária-út, míg a vízi túrákat a Velencei-tó és a Duna teszi lehetővé. Érdemes megemlíteni a megye területén található sportrepülési lehetőségeket (mint például a Baracs területén lévő nyílt repülőtér: kisgépek, vitorlázó repülőgépek, sárkányrepülők és ejtőernyőzés).

A Velencei-tó, a Rétszilasi-tavak, a Duna, a Fehérvárcsurgói, és a Pátkai víztározók nyújtanak kiváló lehetőséget a horgászatra. Vadászterületeket a hegyvidékek erdősegei és a vizes élőhelyek biztosítanak. Golfpálya Alcsútdobozon működik.

A természetjárás és ökoturizmus a falusi, bor- és gasztroturizmussal karöltve kínál több tematikus utat, programot megyeszerte. Az országos Kéktúra Közép-dunántúli szakasza végigfut a Gerecse, a Vértes és a Bakony tájain.

A megyében 2017-ben a bruttó hozzáadott érték tekintetében 12,7%-ot képviselt a kereskedelem, szállítás és raktározás, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás a bruttó hozzáadott értékhez csak 1,2 %-kal járult hozzá.

Fejér megye idegenforgalmának területi megoszlása hét területegység szerint határozható le: Székesfehérvár, mint történelmi város, megyeszékhely, Velencei-tó, Vértes-hegység, Pannónia Szíve, Balaton környéke, Kelet-Bakony, Duna mente, Sárvíz-völgye.

2019-ben 305 388 vendég fordult meg a megye kereskedelmi szálláshelyein (országos érték 2,36%-a), a növekedés 2014 óta folyamatos. Ennek csak közel 20%-a volt külföldi. A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma a megyében 2013 óta folyamatosan növekszik és 2019-ben 703 871 volt, arányát tekintve az országos adathoz képest jóval alacsonyabb a szállás férőhelyénél (2,23%). Ebből a külföldi vendégéjszakák aránya nem éri el a 20%-ot (országosan 50%).

A kereskedelmi szálláshelytípusok közül a szállodákban töltik el a legtöbb vendégéjszakát (2019-ben 377 928, amely az összes megyei vendégéjszaka közel 54%-a, az országos értéknek csak 1,61%-a).

Az átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken 2019-ben 2,3 nap volt, amely érték 2010 óta stagnál (ez megfelel az országos átlagnak). Megállapítható, hogy a kereskedelmi

szálláshelyeken kevesebb éjszakát maradnak a vendégek, mint a magánszállásokon. A megyében a hétvégi, kiránduló, tranzit jellegű turizmus jellemző.

Koronavírus hatásai²⁴

Fejér megyében a járvány miatti intézkedések következtében sok kereskedelmi szálláshely zárva tartott március második felétől, többségük – a korlátozások feloldását követően – csak májusban vagy júniusban nyitott ki újra. 2020 I-III. negyedévben a vendégek száma a szálláshelyeken 113 ezer, az általuk eltöltött éjszakáké (264 ezer), illetve 56%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. A visszaesés ebben a megyében volt az egyik legjelentősebb.

A külföldi állampolgárok hosszabb ideig szembesültek utazási korlátozásokkal, mint a magyarok, a járvány második hullámának erősödésétől, szeptembertől az országba látogatásukat újra feltételekhez kötötték. Ebből is adódóan 2020 I-III. negyedévében a külföldi vendégek által a megyében eltöltött éjszakák száma erőteljesebben csökkent, mint a belföldieké, összességében 71%-kal kevesebb éjszakára (31 ezerre) maradtak a kereskedelmi szálláshelyeken, mint 2019 azonos időszakában. A belföldi vendégek éjszakái (233 ezer) 52%-kal csökkentek.

A szálláshelyek első kilenc hónapban regisztrált összes bruttó árbevétele (4,3 milliárd forint) folyó áron 42%-kal elmaradt az egy évvel korábbi értéktől. Az árbevételben belül a szállásdíjak összege 43, a vendéglátásé 40, az egyéb szolgáltatásoké 38 százalékkal csökkent.

Vendéglátóhelyek

A turisztikai szolgáltatások közül a szálláshelyek mellett a vendéglátóhelyek elérhetősége is meghatározó egy településen. A megyében 2019-ben összesen 1924 vendéglátó egység került összeírásra. Ebből az éttermek-büfék (919 egység) és az italüzletek-zenés szórakozóhelyek (554 egység) képviselnek nagyobb arányt, cukrászdából kevesebb, 163 egység található. A vendéglátás a városokban és az üdülőhelyeken (Székesfehérvár, Dunaújváros, Gárdony, Velence, Sárbogárd, Mór, Rácalmás, Enying, Etyek) kínál nagyobb mennyiségi és minőségi választékot. Még mindig elmondható, hogy kevés a tájjellegű kínálat és a magas színvonalú kiszolgálás.

Az üzemanyagtöltő állomások és banki szolgáltatások elérhetősége megfelelő.

Turisztikai szervezet

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 nagyobb hangsúlyt helyez az állami turizmusirányítás új szemléletének, irányainak megértetésére, részletesen bemutatva a desztinációs alapú megközelítést és az új szemléletű attrakciófejlesztési, alpinfrastruktúra-fejlesztési logikát. A turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól szóló 2016. évi CLVI. törvény a turisztikai fejlesztések fókuszát az egyedi attrakciókról a turisztikai térségekre helyezi át, kimondva, hogy Magyarország turisztikai potenciáljának növelése a turisztikai desztinációkban rejlik. A turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet 11 turisztikai térséget nevesített. A cél a turisztikai feladatok ellátásnak hatékonyabbá tétele, jól kommunikálható és körülhatárolható fogadóterületek létrehozása, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 (NTS 2030) céljaival összhangban.

A megyében öt Tourinform Iroda van (Dunaújváros, Gárdony, Pákozd, Székesfehérvár, Velence) és 3 helyi Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezet (Székesfehérvári Turisztikai Nonprofit Kft, Móri Borvidék TDM Egyesület, Gárdony Város és Térsége Turisztikai Egyesület) működik. A turizmusirányításban – desztinációs lehatárolástól függetlenül – újra kell gondolni a turizmus

²⁴ KSH: Fókuszban a megyék – 2020. I-III. negyedév

helyi szereplőinek, illetve a helyi és térségi TDM szervezeteknek a helyét és szerepét az újonnan felálló szervezetrendszerben.

db) a gazdaság belső és külső kapcsolatai

Export, kereskedelem

A 2019-ben 4100 db kiskereskedelmi üzlet volt Fejér megyében. 2019-ben egy lakos naponta átlagosan 3229 forintot költött kiskereskedelmi üzletekben. Megyei bontásban az egy lakosra jutó napi, kiskereskedelmi üzletekben megjelenő átlagos költés (Budapest mellett) Győr-Moson-Sopron, Pest és Zala megyében volt átlagon felüli, az országos átlag körül alakult Vas, Fejér (3197 Ft) és Veszprém megyében. A legkisebb egy lakosra jutó napi átlagos költés Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megyében volt. 2019-ben az egy kiskereskedelmi üzletre jutó lakosok száma országosan 82 fő volt. Területi bontásban Budapest lakosságának üzleti ellátottsága volt a legmagasabb, ahol 67 főre jutott egy kiskereskedelmi üzlet, ezt követte Tolna (68 fő/üzlet), Bács-Kiskun, Békés, Zala, valamint Csongrád-Csanád megye (74 fő/üzlet). 2019 végén a lakosság kiskereskedelmi üzlettel való ellátottsága Fejér, Pest (egyenként 103 fő/üzlet), továbbá Borsod-Abaúj-Zemplén (97 fő/üzlet) megyében volt a legalacsonyabb. A legnagyobb visszaesés a lakosság üzleti ellátottságában 2010-2019 között Hajdú-Bihar, Pest, illetve Fejér megyében történt.

2019-ben a megyei székhelyű ipar export értékesítésének értéke (2 040 575 millió Ft) az országos érték 8,51%-át, a Közép-dunántúli régiós érték 40,21%-át tette ki. Az előző év azonos időszakához képest a bővülés mértéke nem érte el a régiós és az országos átlagot sem. A Fejér megyében működő ipari vállalatok főként exportra termelnek (az értékesítésből az export aránya 79%), ezért Európa gazdaságilag vezető országainak felvevő képessége jelentős hatással van a térség gazdasági teljesítményére. A járműgyártás erősen exportorientált, 2018-ban országosan az értékesítés árbevételének 91%-a a külfiaocokról származott. Fejér megye (89%) nem éri el az országos átlagot, de ez a régióban így is a legmagasabb érték és a megyék között a 6. helyet jelenti.

Koronavírus hatásai²⁵

Fejér megye kiskereskedelmi üzlethálózatában 2020 I-III. negyedében folyó áron 366 milliárd forint értékű forgalom realizálódott, az országos 4,4%-a. A kiigazítás nélküli adatok alapján a forgalom volumene – az országosnál kisebb mértékben – 0,6%-kal mérséklődött az előző év azonos időszakához képest.

A megye egy lakosára átlagosan 874 ezer forint bolti forgalom jutott, 2,3%-kal több, mint 2019 I-III. negyedében. A mutató értéke 14 ezer forinttal meghaladta az országos átlagot.

A koronavírus okozta járvány következtében megváltozott vásárlói szokások, illetve a boltok nyitvatartását korlátozó rendelkezések megtörték a kiskereskedelmi forgalom évek óta tartó emelkedését. A megye kiskereskedelmi üzleteiben a forgalom volumene az április-májusi csökkenést követően júniusban némileg meghaladta az egy évvel korábbit.

dc) a termelési infrastruktúra állapota,

Területenként eltérő ütemű fejlődés jellemezte a beruházásokat 2010–2018 között, a legintenzívebb beruházások az észak-magyarországi és észak-alföldi megyéket jellemezték.

²⁵ KSH: Fókuszban a megyék – 2020. I-III. negyedév

Számos dunántúli megye ugyanakkor az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb növekedést volt képes felmutatni; többek között mérsékelten nőttek a beruházások Tolnában (+15%), Fejér (+20%) és Vas (+30%) megyékben.

Az egyes területi egységek között lényegében 2018-ban is fennmaradtak az évtized elején meglévő jelentős különbségek az egy lakosra jutó beruházási értékek nagyságában. A fejlesztések egy lakosra jutó éves átlagos értéke 2013-2017 között Győr-Moson-Sopron megyében volt a legmagasabb, az országos átlag 1,7-szerese. Átlag felett alakult még a népességarányos beruházás a fővárosban, Komárom-Esztergom, Heves, Vas, Fejér és valamelyest Jász-Nagykun-Szolnok megyében is.

A beruházások egy lakosra jutó teljesítményértéke 2020. I. negyedévében (116 ezer Ft) elmaradt mind a régiós (189,7 ezer Ft), mind az országos átlagtól (147,8 ezer Ft).

A Fejér megyei szervezetek 2018-ban 276 milliárd forint értékű új beruházást valósítottak meg (ez megegyezik a Komárom-Esztergom megyei értékkel, míg Veszprém megyeinek másfélszerese), összehasonlító áron 36%-kal többet, mint 2017-ben. Országosan ugyanekkor 32%-kal növekedett a beruházások volumene. 2018-ban a legnagyobb beruházó területnek számító feldolgozóiparban a fejlesztésekre fordított összegek volumene közel négy tizeddel volt magasabb, mint egy évvel korábban. Mindössze két gazdasági terület (szállítás és raktározás, építőipar) – együttes részesedésük 5,8% – beruházásai csökkentek.

Koronavírus hatásai²⁶

A Fejér megyei székhelyű gazdasági szervezetek 2020. I-III. negyedévében 167 milliárd forint értékű új beruházást valósítottak meg, összehasonlító áron 19%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. A volumenváltozás mértéke alapján Fejér a nagyobb visszaesést mutató megyék közé tartozott. A fejlesztések 70%-át a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások realizálták. A koronavírus okozta járvány által előidézett kedvezőtlen gazdasági környezet hatására a III. negyedévi teljesítmény volumene 63%-kal elmaradt az előző év azonos időszakától.

A beruházások viszonylag koncentráltak voltak. A fejlesztési források 55%-át a feldolgozóiparban, 11%-át a kereskedelemben, 5,3%-át a mezőgazdaságban használták fel. Az agrárium beruházásainak volumene 12, a kereskedelemé 4,5%-kal nőtt, a feldolgozóiparé ugyanakkor 22%-kal csökkent. A feldolgozóiparon belül a járműiparban, az elektronikai iparban, valamint a kohászat, fémfeldolgozás területén valósultak meg a legnagyobb értékű beruházások. Anyagi-műszaki összetétel alapján a fejlesztések 70%-a gépek, berendezések és járművek beszerzésére, 29%-a épületek és egyéb építmények építésére irányult. Az építési beruházások volumene 18%-kal csökkent. A külföldi gyártású gépek, berendezések és járművek teljesítményértéke összehasonlító áron 19, a belföldieké 22%-kal visszaesett. Az értékadatok alapján a gépek, berendezések és járművek 57%-a importból származott. Ültetvények, erdők telepítésére, haszonállatok beszerzésére és a meglévő föld értéknövelésére a megyei gazdaság szereplői 2,2 milliárd forintot költöttek, reálértéken 1,6%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában.

dd) a telepítési tényezők értékelése

A foglalkoztatottak aránya az egyes szektorokban csak részben tükrözi a BHÉ vonatkozásában mért arányokat. A megyében a jelentősebb foglalkoztatók a feldolgozóiparban találhatók, majd ezt követi a kereskedelem, gépjárműjavítás, majd az építőipar- és a mezőgazdaság. Az iparban foglalkoztatottak aránya bár meghaladja az országos szintet, jóval alatta marad a

²⁶ KSH: Fókuszban a megyék – 2020. I.-III. negyedév

szolgáltatásokénak, amely viszont nem éri el az országos szintet. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a legalacsonyabb és szinte teljes mértékben megegyezik az országos szinttel.

Vállalkozások megoszlása a nemzetgazdasági ágakban

Fejér megyei székhellyel 2020. június végén 68 ezer gazdasági szervezetet tartottunk nyilván, számuk 2,1%-kal (országosan 1,0%-kal) nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A korábbi időszakokhoz hasonlóan a 63 ezer vállalkozás nagyobb részét (47 ezer) önálló vállalkozóként, kisebb részét (16 ezer) társas gazdálkodási formában regisztráltuk. Az előbbieket száma egy év alatt 3,3%-kal emelkedett, az utóbbiaké 0,5%-kal csökkent. Ezer lakosra a megyében 151 regisztrált vállalkozás jutott. A társas vállalkozások hét tizedét kitevő korlátolt felelősségű társaságok száma 1,1%-kal nőtt, a 26%-át képviselő betéti társaságoké 4,1%-kal fogyott. A részvénytársaságok száma nem változott, szövetkezetből 12%-kal kevesebb szerepelt a regisztrációban, mint 2019. június végén. A társas vállalkozások 91%-a legfeljebb 9 főt foglalkoztatott, a 249 fő felettiekből 49 volt a megyében. 2020 I. félévében a társas vállalkozások 5,0%-a került csődeljárás, kényszertörés vagy felszámolási eljárás alá, 0,2 százalékponttal kisebb részük, mint egy évvel korábban. Az eljárás alá vont cégek részaránya a kft-t körében 4,9, a részvénytársaságoknál 1,6%-ot tett ki. Az önálló vállalkozók közül a legtöbben (48%) mellékfoglalkozásban, 39% főfoglalkozásban, 13% nyugdíjasként tevékenykedett. Fő- és mellékfoglalkozás keretében többen, nyugdíj mellett kevesebben vállalkoztak az egy évvel korábbinál. Fejér megyében 2020-ban a regisztrált vállalkozások száma 63 762 volt. Ebből társas vállalkozások 16 098, önálló vállalkozó pedig 47 664. A regisztrált gazdasági társaságok száma 1000 főre vetítve 14,7 volt 2014-ben. Kiskereskedelmi üzletek száma gyógyszertárak nélkül 100 000 lakosra 1155,5 volt ugyanebben az évben.

Június végén 3,7 ezer egyéni vállalkozás szüneteltette a tevékenységét, vélhetően a járvány hatására számottevően (64%-kal) nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Az ideiglenesen szüneteltetett egyéni vállalkozások aránya egy év alatt 11%-ról 16%-ra emelkedett. Főtevékenységük alapján a társas vállalkozások a kereskedelem, a tudományos és műszaki tevékenység, valamint az építőipar és az ipar területén, az önálló vállalkozók a mezőgazdaság és az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágakban fordultak elő leggyakrabban. A megye legtöbb településén a kereskedelem, gépjárműjavítás területen tevékenykedő társas vállalkozások vannak jelen a legnagyobb számban. A megye északi részén, illetve Dunaújváros környékén több településen is az építőipari cégek dominálnak. Több helyen (főleg főbb közlekedési tengelyek mentén) a szakmai, tudományos tevékenység meghatározó (legalábbis ezen mutató szerint), a mezőgazdaság viszont csak néhány településen adja a társas vállalkozások legtöbbszörét. Ezer lakosra a megyében 151 regisztrált vállalkozás jutott. Fejér megyében mind az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma, mind a kvv-k részesedése a bruttó hozzáadott értékből elmarad az országos átlagtól. Ez összefügg az ipar jelentős részarányával a bruttó hozzáadott érték előállításában.

Népességarányos területi megoszlást tekintve a legtöbb regisztrált szervezet 2019-ben Lajoskomáromban (204 vállalkozás/1000 lakos), Sukorón (214 vállalkozás/1000 lakos), Pázmádon (216 vállalkozás/1000 lakos), Bakonykútiban (244 vállalkozás/1000 lakos), és Nadapon (262 vállalkozás/1000 lakos) működik.

A működő társas vállalkozások és önálló vállalkozók számának megoszlása esetében mind országos, mind megyei szinten a legtöbb társas vállalkozás a kereskedelemben, a legkevesebb a szállítási és raktározási ágazatban működik. A legtöbb önálló vállalkozó 2017-ben az egyéb nemzetgazdasági ágakban, illetve a tudományos és műszaki tevékenység, a legkevesebb pedig a pénzügyi szolgáltatás területén működött.

de) a területi innovációs potenciál

Egy gazdaság innovativitásának és korszerűségének, versenyképességének fontos indikátora a tudásalapú gazdaság fejlettsége. Ennek területi különbségei alapvetően meghatározzák a lokális versenyképességet. Az innovativitás és a modernitás leírható a kutatás-fejlesztési ágazat különböző mutatóival. Egy ország hosszú távú gazdasági fejlettségét döntően befolyásolja a kutatásra és fejlesztésre (K+F) fordított összeg. Hatása közvetlenül nehezen kimutatható, leginkább csak hosszabb idő elteltével érzékelhető.

Magyarországon a K+F beruházások nagysága jól tükrözi az általános térségi fejlettségi szintet. A hazai K+F-tevékenység továbbra is fővároscentrikus: 2018-ban Budapesten működött az ország közel 3500 kutató-fejlesztő helyének 44%-a, ahol a kutatással foglalkozók 54%-a dolgozott, és itt használták fel a – területre bontható – K+F-ráfordítások hattizedét. A fővárosban kutatás-fejlesztésre (előzetes GDP-adatokkal számolva) a GDP 2,25%-át fordították 2017-ben. Ezt az arányt mindössze Veszprém megye (2,28%) haladta és Csongrád megye (2,22%) közelítette meg, Fejér megye 2017-ben a (0,6%) 11. helyet foglalta el a megyék rangsorában.

2018-ban az összes K+F ráfordítás 12.859 millió Ft volt (megyék rangsorában a 8.), ezek nagyjából kiegyenlítetten oszlanak meg az alapkutatások, az alkalmazott kutatások és a kísérleti fejlesztés között. A K+F ráfordítások források közel fele 2018-ban az államháztartásból származott. A vállalkozások által finanszírozott kutatások ettől nem sokkal maradtak el, de ez így is a 8. legalacsonyabb arány a megyék között. Fejér megyében 2018-ban 101 kutató-fejlesztő helyen (megyék rangsorában a 6.) 1557 fő dolgozott, ebből kutatók, fejlesztők létszáma 924 (megyék rangsorában a 7.)

df) a térség gazdaságának versenyképességét befolyásoló tényezők;

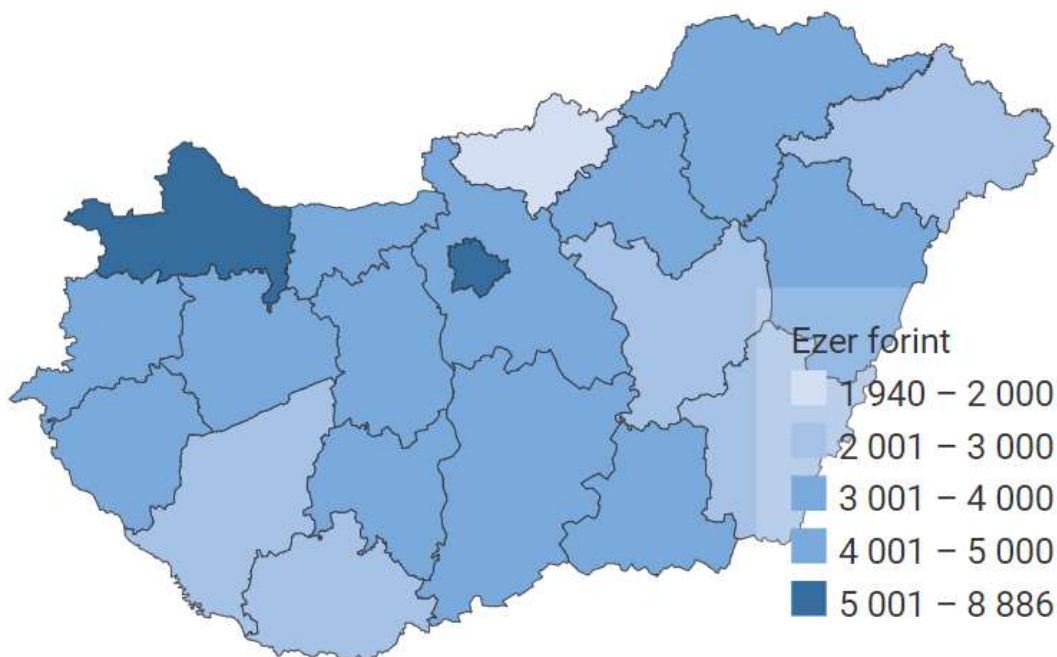
A Fejér megyében keletkező termelési érték, tőkevagyon, értékesítésből származó bevétel és vállalkozási eredmény 2017-ben a következőképpen alakult a társasági adóbevallásokból származó adatok szerint.

A Fejér megyei vállalkozások jegyzett tőke vagyona 2018-ban 329Mrd Ft, melyből a külföldi tőke 49,5%-ban részesedik (a TOP 500-as vállalkozói körben ez megközelítette a kétharmadot, míg a TOP 100 esetében a 70 százalékot). Fejér megye esetében elmondható, hogy a külföldi közvetlen tőkebefektetéssel működő vállalkozások száma 2018-ban 376 db volt, ami a korábbi évekhez képest alacsonyabb értéket mutat. A megye külföldi közvetlen tőkebefektetéssel működő vállalkozások külföldi tőkéje 1 318 628 930 ezer forint volt 2018-ban, ami az elmúlt évekhez képest nagyobb érték.

A régió, és azon belül a megye fejlettség szempontjából országon belül előkelő helyen áll. A KSH 2018-es adata alapján az 1 főre jutó bruttó hazai termék 4 444 Ft, amely az országos átlag 101,8 százaléka. Ez a megyék rangsorában Győr-Moson-Sopron után a 2. legmagasabb érték. Maga a Közép-dunántúli régió országos szinten a három legfejlettebb régió közé tartozik a Nyugat-dunántúli és Közép-magyarországi régió mellett, ami az éves GDP termelést illeti.²⁷

²⁷ Az Északnyugat-Magyarország Gazdaságfejlesztési Zóna fejlesztési terve – Helyzetelemzés és kitörési pontok meghatározása (2020)

Egy főre jutó GDP megyénként, 2017

5. ábra Forrás: KSH, Legfrissebb adat: 2017

e) társadalmi környezet:

ea) kulturális adottságok, értékek

E fejezet tartalma a „1.2. ae) Az épített környezet és a kulturális örökség védelme”, illetve a „1.2. f A települések intézmény-felszereltsége” c. pontokban került kifejtésre.

eb) területi identitás, civil aktivitás

Fejér megye területén a török hódoltságig gyakorlatilag csak magyar nemzetiségű lakosságot találunk. A hódoltság alatti és utáni háborús cselekmények a lakosságot alaposan megritkították, egyes, a mai Mezőföldhöz tartozó térségek gyakorlatilag elnéptelenedtek. A rác (szerb) betelepülés, a Duna vonalában már a XVII. században megindult. A török kiűzése után kialakult nagybirtokrendszer, hogy a hiányzó jobbágy lakosságot pótolják. Így az 1700-as évek elejétől, mintegy 100 éven keresztül történtek földesúri betelepítések sokszor idegen ajkú népességgel, leginkább németekkel, kisebb arányban szlovákokkal. A görög polgárháború kapcsán az 1950-es évek elején görög menekültek számára alapították Beloianisz községet, az egyedüli görög települést Magyarországon.

Fejér megyében jelenleg összesen 2562 civil szervezet található.²⁸ Számszerűen a legtöbb civil szervezet a városokban van, így Székesfehérváron 802, Dunaújvárosban 273, Mórton 74, Gárdonyban, 70, Sárbogárdon 62. Aktívabb civil jelenlétet mutató települések inkább a megye

²⁸ Forrás: www.helyicivil.hu (letöltés ideje: 2020. december 14.)

középső és északi részein található, a déli területek ebből a szempontból kissé leszakadnak. A civil szervezetek csaknem $\frac{1}{5}$ -e sorolható a kulturális tevékenységet folytatók közé. Ezek jellemzően kórusok, népdalkörök, néptáncgyűttesek, népi iparművészeti, ill. képzőművészeti társulások, alkotó közösségek.

Megjegyzendő, hogy ebben a kimutatásban valószínűsíthetően nem csak a bíróságon bejegyzett szervezetek vannak feltüntetve, viszont a ténylegesen aktívan működő szervezetekről valószínűbb képet ad, mint a hivatalos statisztika.

ec) humán erőforrások: demográfiai szerkezet és prognózis, foglalkoztatási viszonyok, humánkapacitások, jövedelmi viszonyok, kisebbségek helyzete

Demográfiai szerkezet és prognózis

Fejér megye 2015-től minden évben vándorlási nyereséget könyvelhetett el. A megye állandó lakossága a 2019-es adatok alapján 426 897 fő, ami 210 fővel meghaladja az egy évvel korábbit. Legnépesebb települése a 95.714 fős megyeszékhely Székesfehérvár, a legkisebb lélekszámú a 162 lakosú Bakonykúti.

A megye népessége a 2011. évi népszámlálási eredményekkel összehasonlítva 2014-ig folyamatosan csökkent, majd egy 2016-os jelentős fogyást követően 2017-től emelkedett. A települések kevesebb, mint felében stagnálás vagy népességgyarapodás volt tapasztalható, több mint felében csökkent a lakosság. Miközben a megyei jogú városok környezetében, a Velencei-tó térségében és a fővárosi agglomeráció Fejér megyei részén növekszik a lakosság, a megyei jogú városok és a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű déli térség népessége folyamatosan csökken. A lakosság $\frac{1}{3}$ -a a megyében megyei jogú városi ranggal rendelkező Székesfehérváron és Dunaújvárosban él. A városi népesség aránya eléri a 60%-ot.

Az elveszületések száma kismértékben emelkedett: a 2020. 1. félévi 1900 elveszületés 9%-kal (152-vel) haladja meg az egy évvel korábbi értéket. A halálozások száma kismértékben csökkent: a 2020. 1. félévi 2772 halálozás 5%-kal (141-gyel) maradt el az egy évvel korábbi értéktől. Az országos tendenciákkal összhangban így a természetes fogyás mértéke 2020. 1. félévében 25%-kal csökkent a 2019. 1. félévihez képest. A természetes fogyás népességre vetített 4,2 ezrelékes megyei értéke az országos átlaggal (4,1 ezrelék) közel egyező volt.

A házasságkötések száma jelentősen emelkedett: 2020. 1. félévében 1268 házasságot anyakönyveztek, 21%-kal (215-tel) többet, mint egy évvel korábban.

Fejér megye öregedési indexe 2018-ban 125,9, amely az országos átlagnál (130,2) alacsonyabb. A megye településeinek egyötöde fiatalos korstruktúrájú, 16%-a kiegyenlített, és a fennmaradó közel kétharmadnyi településen haladja meg a 65 év felettiiek száma a 14 évnél fiatalabbakat. A népesség megoszlását főbb korcsoportonként vizsgálva megállapítható, hogy az országos átlagnak megfelelő.

Fejér megye népességének alakulása (fő)

	2007	2018	2019
Népesség	430 482	426 834	426 897

1. táblázat Fejér megye népességének alakulása (fő) | Forrás: KSH

Koronavírus hatásai²⁹

2020 január–szeptemberben 2590 házasságot anyakönyveztek, 9,7%-kal többet, mint egy évvel korábban. A koronavírus okozta járvány megfékezésére hozott korlátozó intézkedések a II. negyedévben 15%-kal kevesebb, a III. negyedévben viszont szinte ugyanannyi (12-vel több) házasságot kötöttek, mint 2019 azonos időszakában.

Foglalkoztatási viszonyok

A munkaerőpiacon 200 ezer fő foglalkoztatottként, 7 ezer fő munkanélküliként jelent meg. A járvány következtében a foglalkoztatottak száma csökkent, a munkanélkülieké nőtt 2019 II. negyedévéhez képest. Az előbbiek száma az országosnál jelentősebben csökkent, az utóbbiaké az átlagosnál kevésbé emelkedett.

A foglalkoztatási ráta 61,8%-ot tett ki, ami 2,0 százalékponttal elmaradt az egy évvel korábbtól. Az arány magasabb volt az országos átlagnál (59,5%), egyben a megyék és a főváros körében az egyik legkedvezőbb.

A munkanélküliségi ráta 3,3%-ot ért el, ami 0,9 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit. Az arány elmaradt az országos átlagtól (4,6%), egyben a megyék és a főváros körében az egyik legkedvezőbb volt.

2018-ban a regisztrált munkanélküliek száma 100 munkaképes korú lakosra 2,94 volt. Ez mintegy 4,67-tel kevesebb, mint a 2011-es adat.

Párhuzamosan jelen van a munkaerőhiány és-többlet, strukturális munkanélküliség jellemző. Az utóbbi években kialakult munkaerőhiány miatt megindult a külföldi munkavállalók alkalmazása a megyei ipari központjaiban (Székesfehérvár, Mór). 2020. I. negyedévében Fejér megyében a KSH munkaerő-felmérése alapján a foglalkoztatottak száma csökkent és az-országgal ellentétben–a munkanélküliek is mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. A foglalkoztatási arány (62,4%) meghaladta az országos átlagot, a munkanélküliségi ráta (1,6%) kisebb volt annál. 2020 I. negyedévében Fejér megyében a 15–74 éves népesség 63,4%-a, 205 ezer fő volt gazdaságilag aktív, számuk 2,7%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. Az aktivitási arány 0,8 százalékponttal meghaladta az országos átlagot.

A megyében az Enyingi és Sárbogárdi járások a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján fejlesztendő járásoknak számítanak. A 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet melléklete szerint pedig Fejér megyében 6 település tartozik kedvezményezett települések közé, amelyek közül Enying és Mátyásdomb társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból, Sáregres jelentős munkanélküliség által sújtott mivolta folytán, Igar, Sárkeresztúr és Vajta pedig mindkét szempontból.

A jelenleg számon tartott álláskereső 48%-a legfeljebb 3 hónapja, 18%-as pedig tartósan, egy évet meghaladóan nem tudott elhelyezkedni. Az álláskeresők között legnagyobb aránya (35%) a

²⁹ KSH: Fókuszban a megyék – 2020. I.-III. negyedév

legfeljebb az általános iskola 8 osztállyal rendelkezőknek volt, emellett 27%-uknak szakmunkás, szakiskolai bizonyítvány, 31%-uknak érettségi, illetve technikum a legmagasabb végzettsége, 7,3%-uk pedig diplomás volt.

Koronavírus hatásai³⁰

Fejér megyében 2020. szeptember végén 11 ezer álláskeresőt tartottak nyilván. Számuk az országos átlagnál nagyobb mértékben, 35%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A jelentős emelkedés hátterében a koronavírus-járvány első hullámát követően a személyes kapcsolatok korlátozásának feloldása, és így az aktív munkakeresés megindulása állt. A pályakezdő álláskeresők száma (753 fő) 7,6%-kal több lett, az összes álláskeresőhöz viszonyított arányuk 6,9% volt. A tartósan állás nélkül lévők száma 18%-kal meghaladta a 2019. szeptemberit.

Humánkapacitások

A munkanélküliséggel ellentétes képet mutat (egyben magyarázza is azt) a legmagasabb iskolai végzettségűek aránya. Északon Székesfehérvár, Gárdony, Martonvásár, Mór, Bicske, Csákvár, valamint délkeleten Dunaújváros és környező települések, ahol a megyén belül a legmagasabb a diplomás 25 éven felüliek aránya (12% feletti). Az M7 autópályától délre eső területeken ugyanakkor 5% alatt van a diplomás 25 éven felüliek aránya.

A helyi gazdaság szempontjából kedvező, hogy a megyei felsőoktatásban résztvevő hallgatók 80%-a a gazdasági, műszaki, informatikai területen tanul. Ez többszöröse az országos átlagnak, országosan ugyanis csak 29% e három terület részesedése. Az országosan számottevő területek közül hiányzik az egészségügy, szociális terület, az agrárium, természettudományok, ugyanakkor Budapest közelsége széles választékú képzést tesz elérhetővé az itt élők számára. Az álláskeresők négyötöde (79,7%-a) fizikai foglalkozású. A 2020.júniusi állomány több, mint harmada legfeljebb általános iskolát, mintegy negyede szakmunkásképzőt, szakiskolát végzett. Szakközépiskolai, technikai végzettséggel állás-keresők ötöde (20,1%-a), gimnáziumi érettségivel 11,0%-a rendelkezik és a diplomások aránya 7,3%

A főváros elszívó hatása érződik abban, hogy a magasabb iskolai végzettségűek a kívántnál alacsonyabb mértékben térnek vissza a megyébe. Az idegennyelvi és digitális ismeretek nem érik el a gazdaság által elvárt arányt és színvonalat.³¹

Jövedelmi viszonyok

2016-ban az ezer állandó lakosra jutó adózók száma 529 fő volt. 2018-ban Fejér megyében 147 213 adófizető élt a járási központokban.³² Az adófizetők aránya az állandó népességből 53,1% volt 2018-ban. Az összes nettó jövedelem egy adófizetőre Fejér megyében 2.517.993. volt, ami havi szinten átlag 209.832. Ft.

A magasabb jövedelmi kategóriába tartozó népesség döntően a megye Duna menti, Dunaújvárosig húzódó szakaszán, a Velencei-tó körüli településeken, a fővárosi agglomerációval érintkező sávban valamint a Székesfehérvár-Mór tengelyre felfűzött településeken él. Markánsan kirajzolódik, és összefüggő térséget képeznek az alacsony jövedelmű népeiséget befogadó

³⁰ KSH: Fókuszban a megyék – 2020. I.-III. negyedév

³¹ Az Északnyugat-Magyarország Gazdaságfejlesztési Zóna fejlesztési terve – Helyzetelemzés és kitörési pontok meghatározása, Fejér megyei munkarész (2020)

³² Forrás: Teir.hu (letöltés ideje: 2020. december 14.)

települések megyeszékhely - Velencei-tó - Dunaújváros ívtől dél-délnyugatra fekvő csoportja, továbbá a Vértes északi települései.

Vállalkozó + mezőgazdasági kistermelő adófizetők aránya az adófizetők közt 2018-ban 6,1% volt.³³

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a munkáltató székhelyének elhelyezkedése szerint 2020-ban Fejér megyében 382 576 volt. Közfoglalkoztatottak nélkül számolva a bruttó átlagkereset 385 ezer, a nettó átlagkereset 256 ezer forintra emelkedett. Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők 2020-ban 106 835 fő volt.

*Koronavírus hatásai*³⁴

A bruttó és nettó átlagkereset – a közfoglalkoztatottakkal együtt számítva – egyaránt 6,0%-kal múlta felül a 2019. I-III. negyedévit, folytatva a korábbi időszakok emelkedő tendenciáját. A növekedés üteme elmaradt az országostól, egyben a megyék és a főváros körében a legalacsonyabb volt. Az alkalmazottak 3,2%-kal kevesebbet kerestek az országos átlagnál.

A versenyszférában 4,9%-kal, 392 ezer forintra, a költségvetési szférában 11,9%-kal, 349 ezer forintra emelkedtek a keresetek. Az átlagkereset a fizikai foglalkozásúaknál 4,6, a szellemiékénél 6,3%-kal nőtt, ennek eredményeként az előbbiek átlagosan bruttó 316, az utóbbiak 486 ezer forintot kerestek.

Nemzetiségek helyzete³⁵

Fejér megye területén sokféle nemzetiség él, azonban említésre méltó arányban csupán a német, cigány, a román, valamint egyes településeken a szlovák, a lengyel, a ruszin, a horvát, a bolgár, az örmény, a szerb, ukrán, ruszin és a görög képviselteti magát.

A megye népességének 2011-ben 2%-a volt német nemzetiségű, ami nem tűnik soknak, azonban számos településen is jelentős a németek jelenléte. Ilyen: Bakonykúti, Gánt, Szár, Újbarok, illetve Isztimér, Mór, Pusztavám és Vértesboglár.

A 2011-es népszámlálás alapján Fejér megye népességének összességében 1,7%-a volt cigány, azonban néhány településen arányuk jelentős. Ezek közül kiemelkedik Sárkeresztúr, Vajta, Baracska, valamint Ercsi és Sárosd érdemel még említést. Habár a cigány lakosság számaránya az utóbbi évtizedekben egyes településeken kiugróan megnőtt, de megyei részesedésük országos összehasonlításban alacsony.

Római nemzetiségűek megoszlása 2011-re csaknem megnégyszereződött, megelőzve ezzel a görög és ukrán nemzetiségek arányát a megyében. Nemzetiségi kulturális szervezet 16 településen működik.

³³ Forrás: KSH

³⁴ KSH: Fókuszban a megyék – 2020. I.-III. negyedév

³⁵ Nemzetiségekre vonatkozó adatok a 2011 népszámlálásból állnak rendelkezésre.

f) a települések intézményfelszereltsége

Egészségügyi ellátás

Az **egészségügyi alapellátásban a házi-, és házi gyermekorvosok** száma Fejér megyében az elmúlt 9 évben 15 fővel csökkent: 2010-ben 195 házi orvos és 62 házi gyermekorvos gondoskodott a lakosság ellátásáról, 2019-ben 176 házi orvos és 56 házi gyermekorvos praktizál a megyében. A praxisok számának csökkenése nem tér el jelentősen az országos tendenciáktól. A megye 26 - kis lélekszámú - településén nem működött házi orvosi és házi gyermekorvosi szolgálat. Házi gyermekorvos mindössze 24 településen volt helyben elérhető. Az 1 házi orvosra jutó lakosság 2019-ben 1804 volt, ez 179 fővel meghaladja az országos átlagot.

Fejér megyében 2387 működő kórházi ágy volt 2019-ben, amely tízezer lakosra nézve 57 működő kórházi ágyat jelent. A működő kórházi ágyak száma az elmúlt pár évhez képest csökkenő tendenciát mutat, 2016-ban 2429 működő kórházi ágy volt, melynek tízezer lakosra vetített értéke 58,4 volt, a KSH adatai szerint. A kórházi ápolás átlagos tartama nem, illetve alig változott az elmúlt 10 évben, átlagosan 7 nap. Az egy napos ellátási esetek száma a megyében az elmúlt 10 évben jelentősen növekedtek, még 2010-ben 4128 eset volt, addig 2019-re ez a szám 16042 lett.

E mutatók alakulását több tényező együttesen befolyásolja, mint pl. az egészségi állapot, a korszerkezet, vagy a jövedelmi viszonyok (ez utóbbit támasztja alá, hogy a vizitdíj alkalmazásának évében a többi évhez képest jelentősen alacsonyabb volt a házi orvoshoz fordulóknak száma, és hasonló folyamat volt megfigyelhető a táppénz szabályainak megváltozása után).

A megye két legnagyobb egészségügyi intézménye a Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház és a dunaújvárosi Szent Pantaleon Kórház, A megyében jelenleg 11 mentőállomás található, viszonylag egyenletes területi elhelyezkedésben Bicskén, Csákváron, Dunaújvárosban, Enyingen, Ercsiben, Martonvásáron, Mórton, Pusztaszabolcson, Sárbogárdon, Székesfehérváron, Velencén.

A megye területén hat településen (járásban) is működik Egészségfejlesztési Iroda (EFI). Az egészségügy prevenciók kapacitásainak megerősítéseként működő EFI-k önállóan és másokkal együttműködve, az illetékességi területükhöz tartozó teljes lakosság testi, lelki egészségi szükségleteinek, igényeinek és élethelyzetének megfelelő, az egészséggel összefüggő egyéni képességek fejlesztésére, közösségi cselekvések erősítésére, az egészséget támogató környezet kialakítására és fenntartására irányuló tevékenységeket végeznek, koordinálnak, illetve mozdítanak elő. Fejér megyében Lajoskomárom, Bicske, Ercsi, Dunaújváros, Velence, Székesfehérvár településeken működnek ilyen irodák.

Szociális ellátás

A szociális étkeztetésben részesülők száma 2019-ben 3887 volt, mely korábbi évek tendenciájának megfelelően alakult. A házi segítségnyújtás keretében ellátottak száma 1654 volt a megyében 2019-ben, mely szintén megfelel az elmúlt 10 év átlagának. A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben ellátottak száma 3874 volt 2019-ben. Az idősek nappali ellátásában részesülők száma 2019-ben 561 volt.

Pénzbeli és természetbeni rendszeres támogatások esetén 2018-ban az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma 643 volt, míg foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek havi átlagos száma 1 743, míg a támogatásra jogosultak közül közfoglalkoztatásban részt vettek havi átlagos száma 579.

A megye településeinek többségén biztosítottak a szociális alapszolgáltatások, mint a család- és gyermekjóléti szolgálat, házi segítségnyújtás, időskorúak nappali ellátása, szociális étkeztetés. A

szociális intézmények közül kiemelhető a székesfehérvári Kríziskezelő Központ, illetve az Egyesített Szociális Intézmény, valamint a dunaújvárosi Útkeresés Segítő Szolgálat, illetve annak család- és gyermekjóléti központja.

Oktatás, képzés

A megye oktatási, képzési intézményi ellátottságáról összefoglalóan elmondható, hogy legtöbb településén óvoda és általános iskola működik, önálló középiskolák és kollégiumok a nagyobb városokban találhatóak.

A megye középfokú oktatási intézményeinek nagy része a Székesfehérvári Szakképzési Centrumhoz és a Dunaújvárosi Szakképzési Centrumhoz tartozik. A Székesfehérvári Szakképzési Centrum fenntartásában 11 tagintézmény, míg a Dunaújvárosi Szakképzési Centrum fenntartásában 7 tagintézmény működik. Fejér megyében hat alapítványi fenntartású középiskola és három egyházi fenntartású középiskola működik. Székesfehérváron három, Dunaújvárosban egy felsőoktatási intézmény működik.

Az óvodai, általános iskolai és szakiskolai és készségfejlesztő iskolai intézmények feladatellátási helyeinek száma az elmúlt években folyamatosan növekedett. Fejér megyében 2019-ben az óvodai 180, az általános iskolai 159, és a szakiskolai és készségfejlesztő iskolai 13 intézményi helyet jelentettek a megyében. Ezek mellett 25 szakközépiskolai, 37 gimnáziumi, 32 szakgimnáziumi feladatellátási hely volt a megyében.

Az alapfokú oktatás és nevelés kvantitatív jellemzőit döntően a demográfiai folyamatok alakulása befolyásolja. 2010-ben az óvodába beíratott gyermekek száma Fejér megyében 14,5 ezer volt, ez 2019-re alig változott, számuk 14528 főről (2010), 14559 főre. Míg az általános iskolások száma 2015-től lassú, de folyamatos csökkenést mutat. 2015-ben az általános iskolai tanulók száma 31559 fő volt, 2019-re ez az érték 30646 fő volt. Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók 2015-től 360 és 405 fő között mozog, melyek kulcsszerepet töltenek be az oktatás szerkezetében, hiszen a megye jelentős ipari feldolgozóipari dominanciája megköveteli a szakember utánpótlást. 2019-ben szakközépiskolai tanulók száma 2753 fő, a gimnáziumi tanulók száma 6306 fő, és a szakgimnáziumban tanulók száma 6996 fő volt.

A pedagógusok számát tekintve, elmondható, hogy Fejér megyében az óvodai pedagógusok száma 1328 fő, az általános iskolai pedagógusok száma 3165 fő, a szakiskolai és készségfejlesztő iskolai pedagógusok száma 94 fő, a szakközépiskolai 213 fő, a gimnáziumi 585 fő, és a szakgimnáziumi pedagógusok száma 791 fő volt 2019-ben.

A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók száma képzési hely szerint Fejér megyében 2019-ben 1371 fő volt. A megyében a felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók száma 6079 fő volt a hallgatók állandó lakóhelye szerint 2019-ben. Négy Fejér megyei felsőoktatási intézmény működik, a Kodolányi János Egyetem Székesfehérváron, a Dunaújvárosi Egyetem, a Budapesti Corvinus Egyetem Székesfehérvári Campusa és az Óbudai Egyetem Alba Regia Műszaki Kar. Folyamatban van a Dunaújvárosi Egyetem fenntartói modellváltása (állami fenntartású egyetem helyett egy állam által alapított közfeladatot ellátó közérdekű vagyongazdálkodó alapítványi fenntartási forma), illetve az egyetem újrapozicionálása (társadalmi gazdasági- és társadalomfejlesztő funkciójának megőrzésével), a nukleáris ipar hazai és nemzetközi tudásszolgáltatási platformjának kialakításával.

Érdemes e helyen kiemelni a magyar szakképzés új rendszerét, az ún. Szakképzés 4.0 stratégiáját. Ez a szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú programja, amely az iparági szükségletekhez hangolja a szakképzés fejlesztését és tartalmazza mindazon törekvéseket, amelyek a szakképzés megerősítését, ezzel a gazdaság igényeinek kereslet vezérelt kielégítését

szolgálják. Az új struktúra alapelve szerint az iskolarendszer feladata, hogy széles ágazati szakmai alaptudást és a foglalkoztatók által elvárt kompetenciákat adjon. Ezzel az ágazati alaptudással lehet a duális gyakorlati képzésben hatékonyan elsajátítani a speciális szakmai ismereteket. Az iskolából kikerülő szakemberek ezzel a biztos szakmai alaptudással és a tanulás képességével lesznek képesek a felnőttképzés és a vállalati továbbképzés rendszerében megújítani a tudásukat szakmai karrierjük során. Az új szakképzési rendszerben új szemléletű képzést vezettek be 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben, azaz az eddig indított képzések kifutnak a régi rendszer alapján. Az új szakképzési rendszerben az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) helyét a Szakmajegyzék váltja fel, amelyben 25 ágazathoz tartozó 174 alapszakma szerepel. Az alapszakmákat kizárólag iskolai rendszerben lehet majd tanulni. A Szakmajegyzékben többek között feltüntetetik az ágazaton belüli szakmák közötti átjárhatóságot, a képzés idejét, a digitális kompetencia szintjét.

Kulturális infrastruktúra

A települési életminőséget befolyásolja az intézményekhez - köztük a kulturális intézményekhez - való hozzáférés. Az ilyen intézmények fenntartása döntően önkormányzati feladat, így az ellátottság erősen összefügg az önkormányzatok anyagi helyzetével; mindez természetesen nemcsak Fejér megyei sajátosság, de a kulturális intézmények területi elhelyezkedésénél itt is markánsan tükröződik.

Az elmúlt évtizedekben a települési könyvtárak jelentős szerepet töltek be a kulturális életben. Fejér megyében 121 db működő települési könyvtár volt 2015-ben, ennek száma lecsökkent és 2019-ben 117 db működő települési könyvtár volt a megyében. A beiratkozottak száma is jelentős csökkenést mutat, 2010-ben 56 ezer fő volt, 2019-ben azonban ez az érték 42 ezer fő volt.

Fejér megyében a színházlátogatások száma 2010 és 2015 között dinamikusan növekedett. 2010-ben 83 ezer látogatás volt, ami 2015-re 239 ezerre nőtt. Majd itt bekövetkezett némi megtorpanás és a látogatások száma stagnálni kezdett, de 2019-ben már 279 ezer színházlátogatás történt a KSH adatai szerint. A megyében színház Székesfehérváron (Vörösmarty Színház önálló társulattal) és Dunaújvárosban (Bartók Kamaraszínház és Művészetek Háza) található³⁶. A megye színházi életét színesíti a 2020-ban Kápolnásnyéken megnyílt Csajághy Laura Szabadtéri Színpad, illetve 2020 őszétől a csákvári Floriana Könyvtár és Közösségi tér ad otthont a Rátonyi Róbert Színháznak (önálló társulat).

A mozi látogatások esetében elmondható, hogy 2014-től egyre nőtt a számuk a megyében. 2014-ben 302 ezer mozi látogatást számoltak a megyében, ami 2019-re 485 ezerre növekedett. Ez a tendencia megfelel az országos tendenciának is. Mozi a megyében Székesfehérváron, valamint Dunaújvárosban (Dózsa Mozicentrum) található.

A muzeális intézmények száma a megyében a KSH adatai alapján az elmúlt 10 évben 38 és 34 között mozogtak. 2019-ben 34 db muzeális intézmény működött a megyében. A muzeális intézményekben rendezett kiállítások száma 2014-2017 között jelentősen növekedtek, majd kis mértékben csökkentek, így 2019-ben a megyében 115 kiállítás volt. A muzeális intézményekbe látogatók száma is hasonló tendenciát mutat, 2019-ben 208 ezer fő látogatott el ilyen helyre. Székesfehérvár és a megye múzeumi feladatait a Szent István Király Múzeum látja el a városi és megyei kiállítóhelyeken. A nagyobb intézmények közé sorolható a dunaújvárosi Intercisa Múzeum. Minden járásban több helytörténeti gyűjtemény és kiállítás, valamint tájház található. A megye majd minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi színtérként működnek. A megyében összesen 295 közművelődési intézmény van, járások szerinti bontásban:

³⁶ Fejér Megyei Szolgáltatási út térkép, 2019. november 30., Készítette a Magyar Városkutató Intézet

Közművelődési intézmények száma (db) - Forrás: KSH, 2021.			
<i>Székesfehérvári járás</i>	95	<i>Móri járás</i>	43
<i>Dunaújvárosi járás</i>	43	<i>Bicskei járás</i>	37
<i>Gárdonyi járás</i>	31	<i>Sárbogárdi járás</i>	18
<i>Martonvásári járás</i>	19	<i>Enyingi járás</i>	9

A Fejér Megyei Szolgáltatási út térkép a járások közművelődési felszereltségéről az alábbiakat állapítja meg:

Bicskei járás

Az Egységes Művelődési Központ és Könyvtár Petőfi Sándor Művelődési Központja ad helyszínt városi rendezvényeknek, és a változatos közösségi programoknak. A járás minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi szintérenként működnek. Csákváron a Fazekas Emlékház és a Csákvár Emlékház, Bicskén és Etyeken helytörténeti gyűjtemény várja a látogatókat.

Dunaújvárosi járás

A járás minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi szintérenként működnek. Dunaújvárosban működik a Bartók Kamaraszínház és Művészetek Háza, a z Intercisa Múzeum, a Kortárs Művészeti Intézet, a Dózsa Mozicentrum, a Munkásművelődési Központ, illetve a József Attila Könyvtár. Rácalmáson található a Jankovich-kúria Rendezvény és Turisztikai Központ. A járásszékhelyen az Intercisa Múzeum, Iváncsán a helytörténeti gyűjtemény, Nagyvenyimen arborétum várja a látogatókat.

Enyingi járás

A járás minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi szintérenként működnek. Kislángon és Mezőszentgyörgyön a művelődési házban tájház is várja látogatókat.

Gárdonyi járás

A járás minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi szintérenként működnek. Gárdonyban a Gárdonyi Géza Emlékház, a Dinnyési Templomkert Hagyományörző Turisztikai Központ, Pákozdon a Katonai Emlékpark, Pázmádon tájház, Sukorón Néprajzi ház és arborétum, Szabadegyházán arborétum, Vereben helytörténeti gyűjtemény is várja látogatókat.

Martonvásári járás

A járás minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi szintérenként működnek. Ercsiben az Eötvös József Emlékház és a Honvédségi Múzeum, Martonvásáron a Brunszvik-kastély, Tordason tájház, Válon a Vajda János Emlékház várja az érdeklődőket.

Móri járás

A térség legnagyobb kulturális intézménye a móri Lamberg-Kastély Kulturális Központ, mely kastély, múzeum, könyvtár, művelődési központ is egyben. A járás majdnem minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi szintérenként működnek. Nagyvelegén a művelődési házban tájház is várja látogatókat. Söréden és Isztiméren csak könyvtár üzemel.

Sárbogárdi járás

A Székesfehérvári Szent István Király Múzeum egyik megyei kiállítóhelye a Cecén található Csók István Emlékház. A járás minden településén található művelődési ház, könyvtár, vagy Integrált Községi Szolgáltató Tér. Sárbogárdon található a József Attila Művelődési Központ.

Székesfehérvári járás

A járás minden települése rendelkezik művelődési vagy közösségi házzal és könyvtárral, amelyek helyi közösségi szintérenként működnek. A járásszékhelyen működik a 10HÁZ A KULTÚRÁÉRT intézményhálózat. Székesfehérváron színház működik, illetve itt található a Fejér Megyei Művelődési Központ is. A városban a Szent István Király Múzeum több kiállítóhellyel rendelkezik, de ezenkívül a megyében is található kiállítóhelye, például Szabadbattyánban található a Kula-örtorony, Fülén a Sárréti Tájház és a Tácon a Gorsium. Csóron és Sárkeresztesen található helytörténeti gyűjtemény, Szabadbattyánban néprajzi gyűjtemény. Seregélyesen és Úrhidán tájház működik.

Sportinfrastruktúra

A Fejér megyei önkormányzat települési szintű, 2017-ben végzett felmérése a sportlétesítményekről a megye 108 települését vizsgálva arra jutott, hogy közel 70 település rendelkezik hozzávetőlegesen 165 sportlétesítménnyel. Ezek többsége labdajátékokhoz tartozó csapatsport edzések és mérkőzések, illetve családi rendezvények, testnevelés órák megtartására alkalmas. Az önkormányzat adatbázisában szereplő építési évszámok alapján a dunaújvárosi csónakház tekint vissza a leghosszabb történelmi múltra (1906-os építésű), míg a legújabb létesítmények 2018 óta vannak használatban.

A járásközpontokat tekintve Dunaújvárosban található a legtöbb és a legkülönbözőbb féle sportolási lehetőséget kínáló, közel 34 darab létesítmény. Székesfehérvár infrastruktúrája nyújtja a legszélesebb választékot a sportolók számára, hiszen a labdarúgástól kezdve (szabadtéri és fedett pályás) a tekén át az asztaliteniszig sokféle aktivitás űzhető. Bicskében 20 alatti a sportlétesítmények száma, melyek jellemzően 100 fő befogadására, csapatmérkőzések megtartására alkalmas tornatermek, futballpályák, illetve egy tanuszoda is található a területen. Martonvásárban és az Enyingen közel 12 darab, míg Gárdonyban 20-nál is több létesítmény érhető el, utóbbiban számos szabadtéri lehetőség van jelen, például tenispályák formájában. Sárbogárdon a martonvásárihoz hasonlóan közel 12 sportlétesítménnyel rendelkezik, melyek többségét labdasportokra és iskolai foglalkozásokra használják és tanuszoda is működik. Móron kevesebb mint 5 sportinfrastruktúra üzemel, azonban ezek átlagosan több mint 200 főt is képesek befogadni – többek között uszodával is rendelkezik a járásközpont.

g) a települések jellemző lakásviszonyai

A lakáshelyzet a népességszám növekedésével és a lakásállomány gyarapodásából adódóan 2011 és 2019 között javult. Fejér megye lakásállománya 2020-as adatok szerint 177 430 volt. Ez az érték 2011-es évben felvett lakásállomány adatokat csaknem 3000-rel haladja meg. Közép-Dunántúlt vizsgálva elmondható, hogy itt a legnagyobb a lakásépítési tendencia, hiszen mind Veszprém, mind pedig Komárom-Esztergom megyét maga mögé utasítja. Száz lakásra jutó lakosok száma 226 volt a megegyező évben, ami Pest megye után a második legmagasabb érték. Az családi házban épített új lakások száma a 2019-es évben 266 ezer forint/nm volt, amivel a megyék között a közép kategóriába sorolható. A meglévő épületek bővítésével épített új lakások száma ugyanebben az évben 218 ezer, míg az új többszintes, többlakásos épületben épített új lakások száma 271 ezer forint/nm-re tehető fajlagos lakásépítési költséget vizsgálva.³⁷

2019-ben 755 új lakást építettek a megyében, amelyből a vállalkozások által épített lakások száma 324 volt, ez megyei szinten Budapest, Győr-Moson-Sopron, Veszprém, Hajdú-Bihar és Bács-Kiskun után a 6. helyet jelentette.

Fejér megyében az átlag négyzetméterre vonatkozó adatok azt mutatják, hogy átlagban egy lakásnak a mérete 110 négyzetméter. Az átlag négyzetméter ár meghaladja a 402 ezer forintot. A legkisebb érték 162 ezer, míg a megyében máshol 762 ezres négyzetméter árat is elkérhetnek, és nem ismeretlen az 1 millió forint feletti négyzetméter árú ingatlan sem a megyében. Az ingatlanokra vonatkozó statisztikát nézve elmondható, hogy az átlag ingatlanár a megyében 38 millió forint körül mozog. A legalacsonyabb érték 1,7 millió körül mozog, míg a legmagasabb 715 milliót is eléri.

³⁷ Forrás: KSH

Magasak a négyzetméter árak Székesfehérváron, Velencén, Nadapon, Pákozdon és Sárszentmihályon. Itt akár a 400 ezer forint körüli értéket is elérheti az ingatlanok négyzetméteréért fizetett összeg. Ugyancsak magasnak mondható ez az érték Fülén, Kőszárhegyen, Sukorón, Mohán is, ahol 270 és 350 ezer forint között van az ingatlan átlag négyzetméter ára. A legalacsonyabb érték Nagylókon, Hantoson, Mátyásdombon, Pátkán és Zichyújfalun mérhető, ahol ez az adat 0 és 40 ezer között alakul.³⁸

Egyértelmű viszont, hogy a megye perifériás, déli települései valamennyien kedvezőtlen helyzetben vannak, főként csökkenés, legfeljebb stagnálás, vagy minimális növekedés jellemző az Abai, Sárbogárdi és Enyingi térségekben.

A települési lakásviszonyok fejlettségét és a lakónépesség jövedelmi helyzetét hivatott mutatni az internet előfizetések számának változása: ezt vizsgálva a megyében az látható, hogy vezetékes és vezeték nélküli hálózatokhoz összesen 134 293 embernek volt hozzáférése.³⁹ Egyértelműsíthető, hogy a háztartások internet ellátottsága egyenes összefüggésben van a helyi lakosság jövedelmi helyzetével, iskolázottságával és az infrastruktúra minőségével. E tekintetben Fejér megye legfejlettebb kistérségeiben (Dunaújvárosi, Székesfehérvári, Móri) található a legtöbb előfizetés, míg a fejletlenebb kistérségekben jóval alacsonyabb ennek aránya (Enyingi, Abai, Sárbogárdi).

h) településhálózati adottságok:

ha) településhierarchia

Fejér megye 108 településén 426.897 fő él, 17 városa összesen bő 250 ezer fő lakóhelye, akiknek a többsége (55,1%-a) a két megyei jogú városban él (Székesfehérváron 95 714 fő, míg Dunaújvárosban 44 589 fő). A községek és nagyközségek lakója a megye népességének majdnem 40%-a (172 456 fő), így a városi népesség aránya közel 60%-os aránya az országos 70%-os átlag alatt marad. A megye legkisebb települése Bakonykúti, ahol 2019-ben csupán 162 lakó élt. A megye településsűrűsége (2,5 település / 100 km²) kisebb az országos átlagnál (3,4 település / 100 km²), nem jellemzők rá az apró- és törpefalvas térségek.

Fejér megye települései népességkategóriák szerint (Állandó népesség, 2019)

Megnevezés	Települések		Népesség		
	száma (db)	aránya (%)	száma (fő)	aránya (%)	
Városok	<5000 fő	4	3,7	17 563	4,1
	5-10000 fő	7	6,5	45 990	10,8
	10-25000 fő	4	3,7	50 585	11,8
	25-50000 fő	1	0,9	44 589	10,4
	50-100000 fő	1	0,9	95 714	22,4
Városok összesen	17	15,7	254 441	59,6	
Közepes- és nagyközségek	67	62,0	155 024	36,3	
500-1000 fő közti aprófalvak	21	19,4	16 595	3,9	
500 fő alatti törpefalvak	3	2,8	837	0,2	
Összesen	108	100	426 897	100	

Forrás: KSH Tájékoztatási Adatbázis alapján saját szerkesztés

³⁸ Forrás: Ingatlanet.hu (<https://www.ingatlanet.hu/statisztika>, letöltés ideje: 2020. december 14.)

³⁹ Forrás: KSH

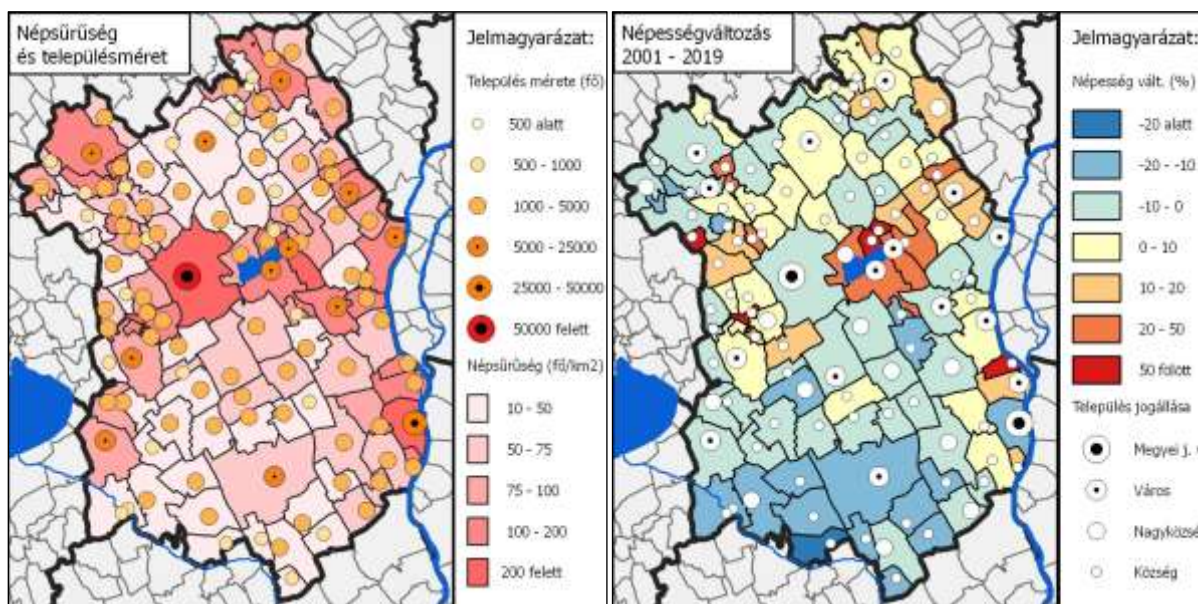
Fejér megye népsűrűsége 98 fő/km², legsűrűbben lakott települései a megyei jogú városok: Dunaújváros (846 fő/km²) és Székesfehérvár (560 fő/km²), a legritkábban lakott Bakonykúti (13 fő/km²). 9 település mondható urbanizáltnak (100 fő/km² feletti népsűrűséggel és 5000 fölötti népességgel rendelkezik), ezek mind városi jogállásúak. További 8 város az urbanizáltság legalább egyik feltételének nem tesz eleget. 14 nem városi jogállású település népsűrűsége viszont eléri vagy – akár jelentősen – meghaladja a 100 fő/km² értéket (5 olyan község van, melynek népsűrűsége közvetlenül a megyei jogú városok után áll a rangsorban, megelőzve a megye összes többi városát). A megye népességének 48,7%-a él urbanizált településen.

A 2001. évi népszámlálás óta a megye népessége 2,4%-kal csökkent, tehát mérsékeltebb ütemben fogyott, mint az ország népessége (4%). Ugyanezen időszak alatt a megyei jogú városok lakónépessége 11,3%-al csökkent, de 2011-hez képest is 4,8%-os a fogyás. Dunaújváros lakónépessége 2001 óta 19,1%-kal (bő 10 ezer fővel) esett vissza, Székesfehérváré ugyanezen időszakban csak 7,2%-kal zsugorodott (7500 fővel). A többi 10 000 fő feletti város össznépessége stagnált (Gárdony dinamikus és Bicske lassabb növekedése ellensúlyozza Mór csekélyebb és Sárbogárd számottevő fogyását). Az ennél kisebb városok, illetve az 1000-5000 fő közötti egyéb települések kis mértékben gyarapodtak (2001 óta 3,6%-kal ill. 2,9%-kal). Az 500-1000 fős aprófalvak össznépessége csökkent (4,9%-kal), míg az ennél kisebb törpefalvaké jelentősen nőtt (22,7%-kal). Elmondható, hogy az ország számos más térségével szemben Fejér megye legkisebb települései láthatóan növekszenek, a 2001-es népszámlálás szerinti 6 törpefaluból napjainkra 3 az 500 fő feletti kategóriába lépett át (ezek mind a Székesfehérvár körüli szuburbán zónában találhatóak.)⁴⁰

A települések népességének változásában jellegzetes területi mintázat is kirajzolódik. Gyarapodtak a megyei jogú városok környékén található kisebb falvak a szuburbanizációnak köszönhetően, továbbá az M1-es és M7-es autópályákhoz közeli települések, amelyek már a főváros körüli tágabb várostérség részévé váltak. A Velencei-tó menti településeken Székesfehérvár és Budapest szuburbán zónája összefonódik. Legnagyobb arányban a kedvező földrajzi helyzetű kisebb települések lakosság száma növekedett. Látványosan csökken viszont a megye déli periferiáján található települések népessége, illetve csekélyebb mértékben fogytak vagy nagyjából stagnáltak a megye északi részének települései.

⁴⁰ KSH Tájékoztatási adatbázis, Éves településstatisztikai adatok 2019-es településszerkezetben, 2020.

Fejér megye településeinek népessége, népűrűsége, és népességének változása

Forrás: KSH Tájékoztatói Adatbázis alapján saját szerkesztés

hb) a településhálózat területen belüli és kívüli kapcsolatai (nemzetközi és nemzeti hálózatok, vonzaskörzetek, agglomerációk)

A megye településhálózata stabilnak mondható. A KSH besorolása szerint Székesfehérvár és Dunaújváros is nagyvárosi településeggyüttes központja, az előbbi a megyeszékhelyen kívül 34 települést foglal magába, míg az utóbbi csak 4 vonzott településsel rendelkezik.⁴¹ A két megyei jogú város országos szinten is kiemelkedő gazdasági szerepet tölt be: Dunaújváros kohászati, könnyűipari és logisztikai centrum, Székesfehérvár közigazgatási szerepköre mellett elektronikai, logisztikai, valamint kulturális vonatkozásban is országos központ.

Székesfehérvár és Dunaújváros egyaránt 1990 óta megyei jogú város. Uniós tagságunkat követően hazánkat Székesfehérvár is képviseli az Urban Audit adatbázisban a főváros és 7 további nagyváros mellett, a 2015-ben 19-re bővülő listának pedig már Dunaújváros is tagja.⁴²

Az I/2014. (I.3.) OGY határozattal elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területpolitikai fejlesztési irányjai közé tartozik a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat-fejlesztés. Székesfehérvár és Dunaújváros a Közép-Magyarország régiót körülölelő, dinamikus fejlődő gazdasági központokat tömörítő ún. belső városgyűrű tagjai. Székesfehérvár az ún. nemzeti és perspektivikusan nemzetközi jelentőségű nagyvárosi térségek közé is bekerült, a belső gyűrű városai közül egyedülként, így a külső és belső gyűrű közötti kapcsolatok szervezőjévé is válhat.

A nagyvárosok mellett országos vagy regionális szempontból kiemelkedő funkciójú, szerves fejlődésű, karakteres kisvárosok találhatók a megyében: Gárdony (idegenforgalom, természeti értékek), Bicske (logisztika), Mór (borvidéki központ élénk kkv tevékenységgel). Kiemelhetők még a döntően agrár-jellegű térségek gyenge centrumfunkciójú járási székhelyei (Martonvásár,

⁴¹ KSH Magyarország településhálózata 1.: Agglomerációk, településeggyüttesek, 2014. május.

⁴² Eurostat, Cities (Urban Audit) 2020.

Enying és Sárbogárd). Veszítettek jelentőségükből azok az egykori kistérségi központok, melyek nem lettek járási székhelyek (Aba, Adony és Ercsi).

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rend. szerint az Enyingi járás a fejlesztendő, a Sárbogárdi járás pedig a komplex programmal fejlesztendő járások közé tartozik. A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rend. jegyzékében 1230 település szerepel, közülük mindössze 6 található Fejér megyében (Sáregres társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település; Enying és Mátyásdomb jelentős munkanélküliséggel sújtott település; Igar, Sárkeresztúr és Vajta pedig mindkét csoportba beletartozik). További 9 település volt korábban kedvezményezett, 2015 végéig pedig átmenetileg kedvezményezett település (Alap, Alsószentiván, Cece, Daruszentmiklós, Lajoskomárom, Mezőkomárom, Mezőszentgyörgy, Nagykarácsony, Szabadhídvég).

A megyében jelentős a külterületi lakott helyek száma. A legérzékenyebb, 500 főnél kisebb kategóriába tartozó külterületi lakott helyek száma 93, ahol a megye lakosságának 2,1%-a él⁴³. A több évszázados gazdálkodási és települési létformát jelentő, a településszerkezetben jól elkülönülő, korábbi gazdasági létalapjukat elvesztő, az intenzív agrárgazdálkodás számára ideális terepet jelentő, hatékonyan fejleszthető majorságok, lakott külterületi településrészek, mezőgazdasági központok fejlesztése, újrahasznosítása jelentős lökést adhat a nemzeti vagyon (infrastruktúra, szakmai tudás, hagyományok, táji értékek) megmentésének, hozzájárulhat az ott élő emberek életminőségének javításához, az intenzív agrárgazdálkodás magasabb szintre emeléséhez. Ehhez kapcsolódik a megyei területrendezési tervben lehatárolt majorsági térség övezete, amely meghatározza az érintett települések körét.

hc) települések közötti feladatmegosztások, együttműködések, mindezek szervezeti és intézményi rendszerei, figyelemmel az egyes kötelező közszolgáltatások, egyéb települési szolgáltatások biztosításának - többek között az okos város módszertana alkalmazásának - módjára, hozzáférhetőségére, fenntartási lehetőségeire, valamint az e) pont ec) alpontja szerint vizsgált demográfiai viszonyokra

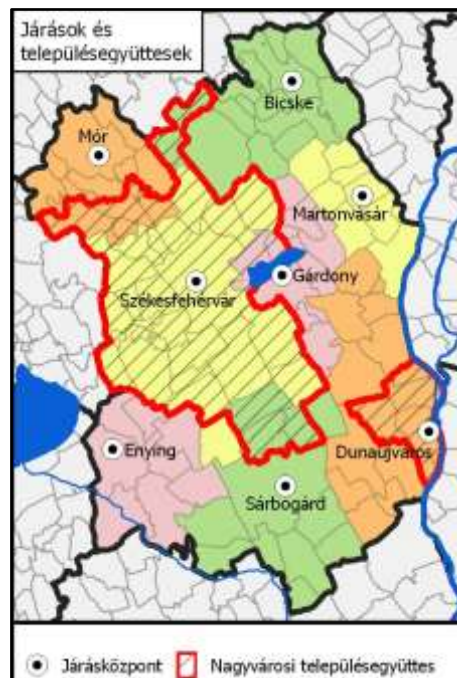
A két megyei jogú város, Székesfehérvár és Dunaújváros központi szerepe erős. Mindkettő vonzáskörzete túlmutat a KSH által lehatárolt nagyvárosi településeggyüttese területén. Székesfehérvár – a megye északkeleti részének Budapest felé húzó részein kívül – Fejér megye egészére egyértelmű vonzást gyakorol. Dunaújváros a megye délkeleti részét szervezi, de gyakorlati vonzáskörzete régebb óta kiterjed a szomszédos Tolna megyei területekre is (ezt a hatást az M6 autópálya megépítése fokozta), sőt a 2007-ben átadott Pentele hídnak (M8) köszönhetően néhány Bács-Kiskun megyei településre is átnyúlik.

⁴³ BM NYHÁT személyiadat- és lakcímnyilvántartása 2020.01.01.

Közigazgatásilag a megye 8 járásra oszlik, melyek között a települések megoszlása viszonylag egyenletes, de viszonylag kicsinek számít a Martonvásári és Enyingi járás, ezzel szemben a Székesfehérvári járáshoz majdnem kétszer annyi település tartozik (elsősorban a Polgárdi járás 2015 év eleji beolvadásának köszönhetően), mint átlagosan a többi járáshoz. A lakónépesség arányait tekintve még nagyobbak az egyenlőtlenségek, a legkisebb népességű járásban (Enying) a megye lakóinak kevesebb mint 5%-a él, míg a legnépesebben több mint az 1/3-a. Az utóbbi háromszor annyi lakost tömörít, mint egy „átlagos Fejér megyei járás”. A Dunaújvárosi nagyvárosi településeggyüttes KSH által lehatárolt területe még saját járása egészére sem terjed ki, a Székesfehérvári nagyvárosi településeggyüttes viszont a szomszédos járások területére is kiterjed.

A megyében a közös önkormányzati hivatalok száma 29, az ezeket fenntartó településeken túl további 44 község tartozik hozzájuk. Önálló önkormányzati hivatalt 35 település tart fenn.

A települési szolgáltatások közül alapellátás tekintetében óvoda 6 település kivételével mindenhol található, általános iskolai feladatellátás helyszín pedig csak 19 településen nincsen. Házi orvos 34 településen hiányzik, gyógyszerári (vagy fiókgyógyszertári) ellátást 29 helység nélkülöz. Rendőrkapitányság, rendőrőrs vagy körzeti megbízott 15 településen nincs.

Sárbogárdi járás

Terület: 654 km²

Lakónépesség: 27 376 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 12

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: igen

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: igen

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 4

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 3

A megye egyetlen **komplex programmal fejlesztendő járasa**, a **Sárbogárdi járás** települései egyre inkább aprófalvas településekre jellemző gazdasági és szociális problémák tüneteit mutatják, annak ellenére, hogy a terület településszerkezete mindezt nem igazán indokolja. A munkahelyek hiánya, a közlekedési nehézségek, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottsága, az infrastrukturális elmaradottság, az elvándorlás, illetve az, hogy a járásban nincsen szakközépiskolai és szakiskolai képzés, valamint kórház sem, együttesen vezethettek oda, hogy a járás elmúlt évtizedekben egyre jobban leszakadt a megye középű, valamint északi részétől, és hátrányos helyzetű, periférikus övezetté vált.

Jelmagyarázat a közszolgáltatások elérhetőségét bemutató táblázatokhoz (forrás: SZÚT)

A járás települései közül az 1186/2020. (IV.28.) Korm. határozat értelmében **Sárkeresztúr** résztvevője a Felzárkózó települések (FETE) programnak, míg **Cece** ugyanezen kormányhatározat értelmében a Kedvezményezett Települések Gazdaságélénkítő Programjának (GÉP) második ütemébe kapott besorolást.

Település/Szolgáltatás										
Alap	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alsószentiván	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
Cece	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hantos	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Igar	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
Mezőszilas	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-
Nagylók	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sárbogárd	X	X	-	-	-	-	-	-	-	X
Sáregres	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
Sárkeresztúr	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sárszentágota	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
Vajta	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-

Enyingi járás

Terület: 433 km²

Lakónépesség: 20 270fő

A járáshoz tartozó települések száma: 9

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: igen

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: igen

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 2

Az **Enyingi járás** a vonatkozó kormányrendelet értelmében **fejlesztendő járásnak** minősül. A járásszékhely, Enying a Balaton vonzáskörzetébe tartozik (tíz kilométer a távolság a legközelebbi parti településtől, Balatonvilágostól), ezt az előnyös tulajdonságát azonban az esetleges turizmushoz kapcsolódó fejlesztésekben nem igazán tudta kamatoztatni. A Polgárdi járás 2015. január 1-i megszűnésével az Enyingi járás négy településsel bővült: ide került Lepsény, Kisláng, Mátyásdomb és Mezőszentgyörgy is).

Település/Szolgáltatás										
Dég	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enying	x	-	-	-	-	-	x	-	x	x
Kisláng	-	-	-	-	-	-	-	-	-	x
Lajoskomárom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lepsény	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mátyásdomb	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-
Mezőkomárom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mezőszentgyörgy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szabadhídvég	-	-	-	-	x	-	-	x	-	-

Martonvásári járás

Terület: 277 km²

Lakónépesség: 26 430 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 8

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Település/Szolgáltatás										
Baracska	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ercsi	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X
Gyúró	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Kajászó	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X
Martonvásár	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X
Ráckeresztúr	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tordas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vál	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X

Dunaújvárosi járás

Terület: 650 km²

Lakónépesség: 89 348 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 16

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Település/Szolgáltatás										
Adony	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-
Baracs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beloianisz	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X
Besnyő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Daruszentmiklós	X	-	-	-	X	-	-	-	-	X
Dunaújváros	X	X	X	-	-	X	X	-	X	X
Előszállás	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Ivácsa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kisapostag	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Kulcs	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mezőfalva	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Nagykarácsony	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Nagyvenyim	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Perkáta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pusztaszabolcs	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rácalmás	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X

Bicskei járás

Terület: 578 km²

Lakónépesség: 35 990 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 15

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Település/Szolgáltatás										
Alcsútdoboz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bicske	X	X	-	X	-	-	X	-	-	-
Bodmér	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Csabdi	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
Csákvár	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-
Etyek	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Felcsút	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gánt	-	X	-	-	X	-	-	-	-	X
Mány	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Óbarok	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
Szár	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tabajd	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
Újbarok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vértesacsá	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
Vértesboglár	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X

Móri járás

Terület: 418 km²

Lakónépesség: 33 871 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 13

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet): nem

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet): nem

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet): nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Település/Szolgáltatás										
Bakonycsérnye	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balinka	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Bodajk	X	-	-	-	-	-	-	-	X	X
Csákberény	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Csókakő	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-
Fehérvárcsurgó	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isztimér	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
Kincsesbánya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Magyaralmás	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mór	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-
Nagyveleg	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Pusztavám	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Söréd	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-

Gárdonyi járás

Terület: 307 km²

Lakónépesség: 31 402 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 10

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Település/Szolgáltatás										
Gárdony	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kápolnásnyék	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Nadap	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Pákozd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pázmánd	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Sukoró	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-
Szabadegyháza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Velence	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Vereb	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X
Zichyújfalu	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X

Székesfehérvári járás

Terület: 1 042 km²

Lakónépesség: 151 528 fő

A járáshoz tartozó települések száma: 25

Kedvezményezett járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Komplex programmal fejlesztendő járás (290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet: nem

Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma (105/2015. (IV. 23) Korm. rendelet): 0

Mind területében, mind településszámában, mind népességszámában kiemelkedik a többi járás közül.

Település/Szolgáltatás										
Aba	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bakonykúti	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
Csór	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Csósz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Füle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Iszkaszentgyörgy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Jenő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Káloz	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kőszárhegy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lovasberény	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moha	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
Nádasdladány	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Pátka	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Polgárdi	X	X	-	-	-	-	-	-	X	X
Sárkeresztes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Sárkeszi	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
Sárosd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Sárszentmihály	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Seregélyes	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Soponya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szabadbattyán	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X
Székesfehérvár	X	X	X	X	-	X	X	-	X	X
Tác	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úrhida	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-
Zámoly	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X

A középfokú ellátás különböző mértékben valósul meg a megye városi jogállású településein. A két megyei jogú városon túl Mór, Bicske és Sárbogárd teljes körű igazgatási és szolgáltatási funkciójú városok, míg Enying, Gárdony és Martonvásár részben hiányos igazgatási és szolgáltatási funkciójú városok. A további városok funkcionális ellátottsága gyengébb (Ercsi, Polgárdi, Pusztaszabolcs, Velence), az 5000 fő környékiek és alattiak Aba kivételével erősen funkcióhiányosak (Adony, Bodajk, Csákvár, Rácalmás). Ezt részben Székesfehérvár és Dunaújváros erős központi szerepköre okozza, de a viszonylag rövid városi múlt is megemlíthető ok (Fejér megye 17 városából 8 csak 2001 után szerzett városi rangot). Középfokú oktatási feladatellátási helyszín további 8, tűzoltóság további 3, bankfiók további 12 nem városi jogállású településen található, (muzeális intézmény pedig további 10 helyen, bár ez kevésbé tekinthető városias funkciónak).

Térségi térszervező központnak, amely gazdasági, turisztikai, kulturális, közlekedési szempontból megyei szintű és több járásra kiterjedő szereppel bír, Székesfehérvár és Dunaújváros mellett Mór tekinthető egyértelműen, de némileg gyengébb szerepkörrel vagy speciális funkciói miatt ide sorolható Bicske, Gárdony és Sárbogárd is.

Fontos szerepet töltenek be azok a nem városi rangú mikrotérségi szervező központok (pl. Mezőfalva, Cece, Seregélyes, Etyek, Bakonycsérnye, Lepsény, illetve a megyei jogú városok közvetlen vonzáskörzetében Szabadbattyán, Nagyvenyim), amelyek egy-egy adott szegmensben

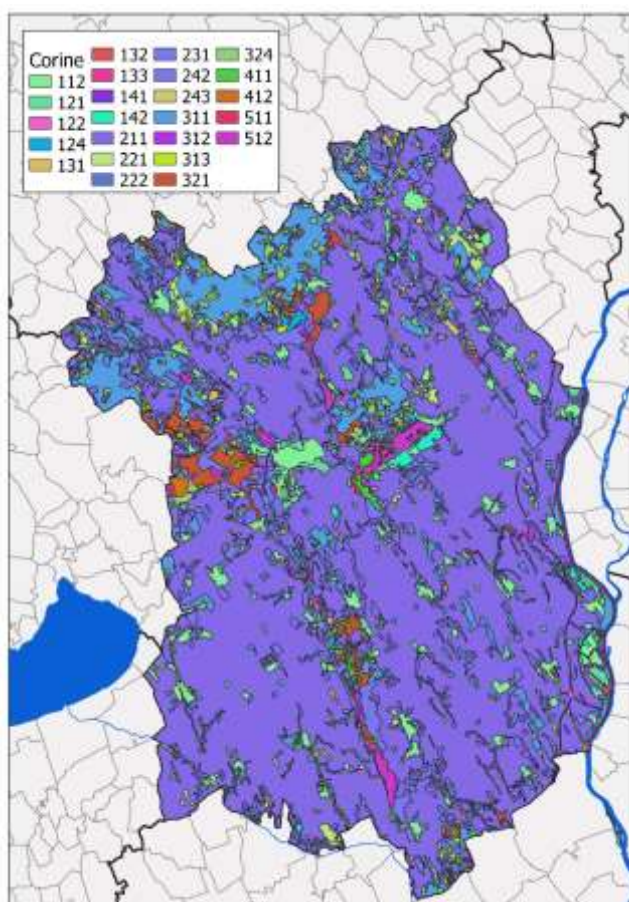
vonzó vagy kiegészítő központi jellegű szolgáltatást, több településre kiterjedő ellátást tudnak nyújtani.

Felsőfokú ellátást a két megyei jogú város biztosít, bár Dunaújváros korlátozottabb körben. Felsőoktatási intézmény és kórház mindkét helyen található.

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján okos város módszertannak tekintendő a települések vagy települések csoportjának olyan településfejlesztési módszertana, amely a természeti és épített környezetét, digitális infrastruktúráját, valamint a települési szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, a lakosság fokozott bevonásával fejleszti. Ez a törekvés felfedezhető a járasszékhely városok integrált településfejlesztési stratégiáiban (pl. „Smart City” alkalmazások kiterjesztése a közigazgatás egyszerűsítése, hivatali és közösségi alkalmazások fejlesztése, települési adatok digitális nyilvántartása és kezelése, digitális tájékoztatási rendszer fejlesztése, intelligens közlekedésszervezés, klímavédelmi és korszerű energiagazdálkodási célok stb.).

i) a táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása

Magyarország népessége 1981 óta folyamatosan csökken. Annak ellenére, hogy hazánknak nem kell megküzdeni a népességnövekedés okozta fokozódó kihívásokkal, a jelenlegi népesség eltartása is komoly tájterheléssel jár.

Fejér megye területhasználata (Corine 2018)

A tájterhelés 2006 és 2020 közötti változásának bemutatására a holland RIKS által kifejlesztett Metronamica területi döntéstámogató modellező rendszert, és a Corine felszínborítottsági adatbázist (2018) használtuk fel. A modellező rendszer lehetőséget nyújt jövőbeni lehetséges területhasználatok becslésére is.

Fejér megye szempontjából a három legjelentősebb területhasználati kategória a mezőgazdaságilag hasznosított területek, az ipari területek, illetve a természetközeli területek.

Fejér megye tájhasználata az ország nagy részéhez hasonlóan mezőgazdasági fókuszú, így a megye területének legnagyobb része (75%) a mezőgazdasági terület. Annak ellenére, hogy a modell becslése szerint 2020-ra a mezőgazdasági területek aránya csökken, a 2018-as felszínborításból a korábbiakkal összevetve az látható, hogy jelentős, 25000 hektáros növekedés történt.

Beépítettség tekintetében a megye két legnagyobb városa Székesfehérvár és Dunaújváros, illetve környezetük

rajzolódik ki a térképen. A modellezett területhasználat ebben az esetben is alulbecsülte a változás mértékét, 2018-ban kb. 2000 hektárral magasabb volt a beépített területek nagysága, mint a 2020-ra becsült. Annak ellenére, hogy népességnövekedés nem teszi indokolttá, a települések területe elsősorban az agglomerálódó térségekben (Székesfehérvár és Dunaújváros környékén) növekszik, miközben egyes rossz elérhetőségű aprófalvakat a kiürülés fenyeget.

A természetközeli területek esetében a korábbiakkal szemben a 2018-as adat jóval (kb. 25.000 ha) alacsonyabb, mint a 2006-os, vagyis ez az a 25000 hektár, amely megjelent a mezőgazdaságilag hasznosított kategóriában. A térképen látható, hogy a természetes területek néhány nagyobb tömörülés (Velencei-hegység, Vértes, Bakony) kivételével mozaikosan jelennek meg a megyében. Elsősorban a Székesfehérvár és Dunaújváros környéki természetközeli területek, illetve a mozaikos, apró természetközeli erdő és gyepfelületek veszélyeztetettek. Ezen értékes területek megőrzése a területrendezés, az erdőkezelők és a természetvédelem közös feladata.

A modellezés eredményeképpen elmondható, hogy két markáns tendencia rajzolódik ki. Egyrészt a területhasználat mozaikosságának csökkenése, a kisebb erdőfoltok eltűnése, illetve az összefüggő élőhelyek csökkenése látható. Másrészt Székesfehérvár és Dunaújváros esetében továbbra is intenzív agglomerálódásra, illetve nagy kiterjedésű iparterületek kialakulására lehet számítani. Ezekre a folyamatokra, illetve koordinálásukra a területrendezés eszközeivel fel kell készülni. A megye területfejlesztési koncepciója javaslatot tehet azokra a döntésekre, irányokra, amelyek a kedvező folyamatok felé mozdítják a térszerkezet alakulását.

A táj terhelését meghatározó tényezők között kiemelt szerepet játszik a táj- és területhasználati formák mintázata, területi koncentrációja, a természet közeli és a módosított (a beépített, és az intenzív gazdasági művelés alá vont) területek megoszlása, valamint a fellépő tájhasználati konfliktusok súlya és gyakorisága.

A táj terhelése és terhelhetősége szempontjából Fejér megye természet- és gazdaságföldrajzi jellemzői alapján három elkülönülő tájgazdálkodási egységként vizsgálható:

A **megye északi felét alkotó hegyvidéki térség** (Vértes-Velencei hegyvidék, Dunazug-hegyvidék, Bakony) tájjellegét tekintve nagyrészt homogén, összefüggő erdőségekkel borított terület, melybe antropogén tájelemekként a két nagy borvidék (Móri- és Etyeki borvidék) összefüggő nagy táblás szőlőültetvényei, valamint a bauxit- és szénbányászat javarészt felhagyott bánya-, és bányászati feldolgozó iparterületei ékelődnek be (pl. tájsebekként megjelenő külszíni fejtések és meddőhányók Csákvár, Gánt, Óbarok-Nagyegyháza, Etyek, Balinka térségében).

Jelentős tájalakítással járó emberi tevékenységek a kevés számú iparosodott településen (pl. Mór és térsége), valamint az országos közlekedési hálózat nyomvonalas létesítményei mentén koncentrálódnak. A hegyvidéki térség jellemzően aprófalvas településhálózata, annak épületállományának területfoglalása és környezetszennyező hatása tájterhelés szempontjából mérsékelt kockázati faktorkkal rendelkezik. Móron és térségében a fentiek mellett a szántóföldi művelésű belső területek (mint például Bakonycsérnye, Bakonykúti-Isztimér térsége, Bakonyalja Móri árok felé eső része) bontják meg a hegyvidéki térséget. A leginkább homogén és egybefüggő tömb a Vértes.

A **megye középső**, Ék-DNy-i irányú, **urbanizálódott** és iparosodott, a megyeszékhely és agglomerációját, valamint a Budapest külső agglomerációját (Martonvásár térsége) is magában foglaló, a rendkívül magas tranzitforgalommal jellemezhető M7-es autópálya köré felfűzhető **tengelye antropogén hatásokkal leginkább terhelt**, erősen módosított tájkarakterű térség. A táj terhelése, az épített környezet (települési területek, közlekedési nyomvonalas létesítmények) környezetterhelő hatása e térségben a legjelentősebb. Mivel e térségre napjainkban már a

jelentősen átalakított tájkarakter a jellemző, így a táj további terhelhetősége szempontjából is kevésbé érzékeny területnek minősül. Kiemelten kezelendő e térségben a Velencei-tó és környéke, amely mára egybefüggően üdülőterületekkel körbeépített, turisztikai szempontból agglomerálódó övezetté alakult. Az üdülő-gazdasági funkció dominánssá válása a tó környezetének terület felhasználásában kiemelt tájhasználati konfliktust eredményez a tó ökoszisztémájának helyreállítását célzó természetvédelmi törekvésekkel.

A megye legnagyobb részét alkotó **Mezőföld** a **mezőgazdasági hasznosítás által erősen módosított tájkarakterrel** rendelkezik, ahol a szántóföldi növénytermesztés számára kiváló talajadottságok miatt a nagytáblás intenzív gazdálkodás jellemző, így a táj mozaikossága alacsony szintű, az ökoszisztémája sérülékeny. A termőhelyi adottságai miatt hasonló tájhasználati formákkal jellemezhető a megye keleti részét érintő Duna menti-síkság. E nagyüzemi agrártermeléssel jellemezhető tájakon kiemelt tájhasználati konfliktust jelent és a táj további terhelhetőségét is meghatározza az intenzív öntözővíz felhasználás miatt fellépő vízhiány problémája, amely a klímaváltozás következtében egyre gyakrabban fellépő szélsőséges csapadékhiányos és légköri aszályokkal is sújtott időszakokban felerősödik és komplex vízkészlet gazdálkodás menedzsment hiányában a jövőben súlyos konfliktusokhoz vezethet. E térség, főként a megye déli peremterületeinek településhálózata viszonylag elmaradott mind infrastrukturális ellátottság (környezetterhelési kockázatok), mind a társadalmi, gazdasági jólét mutatói tekintetében, amely elsősorban területfejlesztési, fejlesztéspolitikai szempontból okozhat konfliktushelyzetet.

2. A TÉRSÉGET ÉRINTŐ TERVEZÉSI-FEJLESZTÉSI KÖRNYEZET ÁTTEKINTÉSE

2.1. A TÉRSÉGET ÉRINTŐ ÁGAZATI KONCEPCIÓK, TERÜLETFEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEK ÉS HATÁLYOS TERÜLETI TERVEK ÁTTEKINTÉSE:

a) az OFTK térséget érintő vonatkozásai⁴⁴

A Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum (más néven Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió) tartalmazza Fejér megye országon belüli pozicionálását, illetve a fő fejlesztési irányokat. 2019-ben megkezdődött az OFTK felülvizsgálata, amelyhez Fejér megye elkészítette országon belüli pozicionálása és a fejlesztési irányok aktualizálását, melyeket az alábbiakban foglalunk össze:

Pozicionálás

Alacsony településszámú (108), kevésbé kistelepülésszerű, Magyarország történelmében jelentős szerepet játszó, kiváló termőhelyi adottságokkal rendelkező, Budapest közelségében, a Mezőföld és a Dunántúli-középhegység határán elhelyezkedő, fontos közlekedési folyosók által átszelt megye. Az M7 autópálya által két részre osztva - gazdasági fejlettségét, foglalkoztatását, infrastruktúrájának állapotát tekintve - fejlettebb északi és hátrányosabb helyzetű déli részre osztható. A multinacionális vállalatok jelenléte, a modern feldolgozó-ipari technológia és a piacgazdaságba való beilleszkedés pozitív hatású, de a hazai kkv-k kapcsolódása nem teljes körű, főleg a megye déli részén. Az ipari, technológiai központokban jelentős a szakképzett munkaerő hiánya, míg a hátrányos helyzetű térségekben egyszerre van jelen az álláskereső csökkenő száma

⁴⁴ Forrás: Fejér Megye Területfejlesztési Konceptiója Feltáró-Értékelő Vizsgálat, 2012. december, Készítette: VÁTI Nonprofit Kft.

és a szakképzett munkaerő hiánya. A gazdasági válság okozta visszaesést követően az egy főre jutó GDP 2015 óta folyamatosan meghaladja az országos átlagot (2018: 101,8%)⁴⁵. A havi nettó átlagkeresetet tekintve 2020 I-III. negyedévében a megyék közül csak Komárom-Esztergom és Győr-Moson-Sopron⁴⁶, az egy főre jutó vásárlóerő esetében 2020-ban pedig megyék közül az első, egyedül a főváros előzte meg⁴⁷. Foglalkoztatási aránya a megyék sorában a 3. legjobb (2020)⁴⁸, de jelentős területi különbségeket mutat.

Fejlesztési irányok

Fejér megye területét érintő országos jelentőségű fejlesztési célok, feladatok:

- A Győr-Komárom-Kisbér-Mór (13, 81. sz. utak); a Tatabánya-Oroszlány-Mór új főúti kapcsolat, Székesfehérvár-Dunaújváros-(Paks)-Kecskemét ipari/logisztikai központok közötti közlekedési hálózatok fejlesztése közlekedésbiztonsági és kapacitásnövelési igények alapján (kiemelten a 81. sz. főút további rekonstrukciója és kapacitásbővítése).
- Nyugat-kelet irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése az M8 gyorsforgalmi út Pentele-híd és M7 autópálya/710 j. út / Veszprém közötti szakaszának kiépítésével (mely kiemelten segítheti a megye déli részének felzárkóztatását), illetve a Székesfehérvár-Veszprém-Boba vasútvonal fejlesztésével (Székesfehérvár-Veszprém szakaszon kétvágányú pálya megépítésével).
- Integrált megyei turisztikai fejlesztések a turizmusfejlesztési törvény alapján elkezdett és folyamatban lévő kiemelt turisztikai fejlesztési térségek lehatárolásának figyelembe vételével; a székesfehérvári és pákozdi Nemzeti Emlékhelyek méltó és látogató vonzó kialakítása, a Pannónia Szíve fejlesztési program, a Nemzeti Kastély- és Várprogram, a római kori emlékek turisztikai fejlesztései, az országos kerékpárút törzshálózat elemeinek, illetve az ennek részét nem képező (Etyek-Bicske)-Tarján-Bajót-Tát-Esztergom, Kincsestáj (Mór és térsége), és a Velencei-tó-EuroVelo 6.C összekötő szakaszoknak a fejlesztése.
- A Fejér megye klímastratégiájában kijelölt feladatok megvalósítása, különös tekintettel az ÜHG kibocsátás csökkentésére, valamint a fokozódó villámárvíz veszélyeztetettségre, a tartós hóhullámok és aszályos időszakok egészségügyi, valamint mező- és erdőgazdaságot érintő hatásaira való felkészülésre.
- A termőföld és az ivóvízkincs védelme; a Velencei-tó vízminőség védelmi és partfalrehabilitációs feladatai, a Séd-Nádor-Gaja vízrendszer rehabilitációjának folytatása, részvétel a Duna Stratégiában; a természeti értékek megóvása, a zöldterületek növelése.

Megyei jogú városok fejlesztési kapcsolódásai:

- A két megyei jogú város felsőoktatási színvonalának, és bázisainak megtartása, illetve Székesfehérváron a műszaki és gazdasági közép-, duális és felsőfokú képzés választékának kiszélesítése.

⁴⁵ Forrás: KSH

⁴⁶ Forrás: KSH

⁴⁷ Adatok forrása: GfK Csoport, 2020. október, Letöltés helye:

https://www.gfk.com/hubfs/GfK%20Hungaria%20Sajtokozlemenye%2020201020_GfK_Vasarloero.pdf?hsLang=en
Letöltés ideje: 2020.12.17.

⁴⁸ Forrás: KSH

- Székesfehérvár merítkezve gazdag szellemi-kulturális örökségéből, vitális XXI. századi urbánus központ a magyarországi modernizációban, gazdasági, innováció-alkalmazó, a fenntarthatóság szempontjait érvényesítő, magas életminőségű vonzó városi célpont.
- Dunaújváros ipari jellegét megtartva és a tudásintenzív és innovatív ágazatokat erősítve, a nagyvállalatok szinergiáját kihasználó gazdasági és térségi központi szerep fejlesztése, a táji, környezeti szempontok figyelembe vételével.
- Dunaújváros térsége gazdaságának diverzifikálásához járulhat hozzá az Iváncsa térségben kialakuló gazdasági övezet.

Fejér megye további kiemelt fejlesztési irányai:

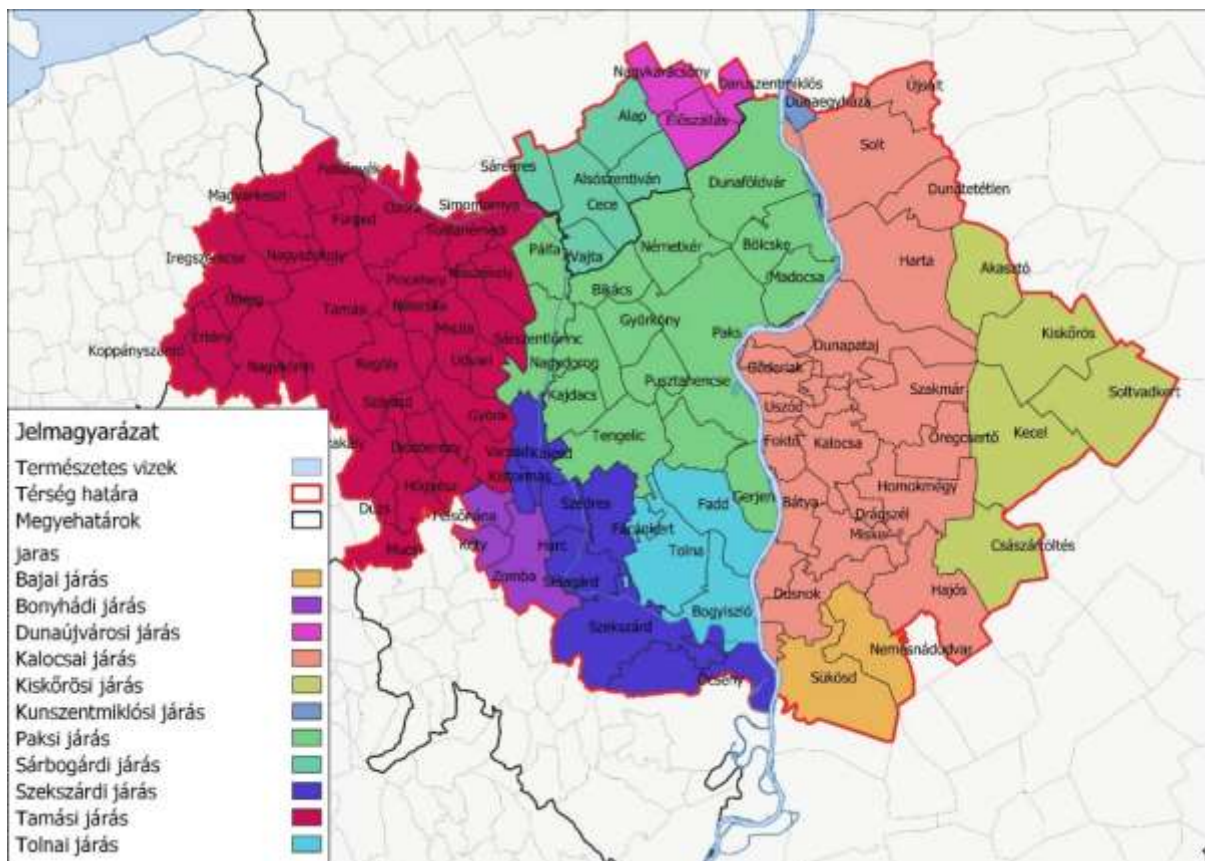
- Fenntartható energiamix kialakítása hosszú távú megyei energiamérleg alapján, a megújuló energiaforrások hasznosítási arányának növelésével (*lásd továbbá Fejér megye klímastratégiája*).
- Ivóvízbázisok fenntartható kezelése, szükséges fejlesztések megvalósítása (kiemelten a Dunántúli-középhegység sérülékeny ivóvízbázisai (Rákhegy/Csór), Duna menti parti szűrésű vízbázisok, talajvíz, egyéb rétegvíz), hatékony szennyvízkezelés biztosítása, a csapadékvíz-elvezetés, -gazdálkodás (csapadékvíz helyben tartása, hasznosítása, a fölösleges csapadékvíz elvezetése) és víztározás megoldása, öntözési rendszerek fejlesztése.
- A bányászati tevékenységek megszűnésével együtt járó, a Dunántúli-középhegységben újrafakadó karsztforrások által befolyásolt helyi-települési vízrendezési problémák megoldása, a visszatérő vizek védelme és fenntartható felhasználásuk kialakítása.
- Hálózatosodó helyi gazdaságra és együttműködésre építkező gazdaság-, társadalomfejlesztés, a piacokon versenyképes szereplők támogatása, intenzív fejlesztések a K+F sikereit kiaknázó növekedés és a fenntarthatóság érdekében, kiemelten a megyei jogú városokban és vonzáskörzetükben, az innováció és a technológiai megújítás központjaiban.
- Az illetékes területi kórház és fekvőbeteg ellátó rendszerhez való kapcsolódás minőségi megvalósítása, a területi szak- és járóbeteg-ellátás teljessé válása.
- A nehéz helyzetű mezőföldi, illetve társadalmi integrációs kihívásokkal küzdő települések komplex szemléletű, tágabb környezetükbe beágyazó, szomszédos megyékkel összehangolt fejlesztése.

b) a térséget érintő kiemelt térség területfejlesztési tervei

Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Területfejlesztési Konceptiója

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség létrejötté a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 2020. május 5-én elfogadott módosításához kapcsolódik. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térséghez három megye (Tolna, Bács-Kiskun és Fejér) 99 települése tartozik. A korábban nem létező térség létrehozásának háttérében a paksi atomerőmű két új blokkjának tervezése, építése és üzembe helyezése, illetve a kapcsolódó egyéb, nagy volumenű fejlesztések állnak.

A térségi együttműködés megteremtését segíti elő a 2020. augusztus 4-én megalakított Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács, amelyben a helyi és a kormányzati vélemények, elképzelések egyaránt megjelennek. **A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területfejlesztési koncepció egyeztetési változata**, együttműködve a Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanáccsal, 2021. év márciusára készült el.

6. ábra A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség településeinek járási besorolása a kiemelt térség helyzetelemzése alapján, 2020, Közép-Duna Menti Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. saját szerkesztése

A Térség jövőképeinek alappillérei a 1) Folyamatosan javuló életminőség, biztonságos megélhetés, 2) Fenntartható környezetgazdálkodás, 3) Innovatív agrár- és élelmiszerszektor, egyedi termékekkel, 4) A helyi igények magas fokú és széles spektrumú kiszolgálására épülő szolgáltatói szektor, 5) Tudás- és technológiaintenzív innovációs és technológiai klaszter, 6) A munkahelyek széles körét biztosító ipari és mezőgazdasági termelés.

Ezen pillérek mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy hosszútávon a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség egy olyan „zöld zónává” váljon, melynek területén innovatív, környezetileg fenntartható megoldások használata, ill. fejlesztése jellemez valamennyi szektort, ill. szektoron belüli szereplőt.

A koncepció alapján a Közép-Duna-Menti Kiemelt Fejlesztési Térség fejlesztésének átfogó célja a térség következő évtizedeit meghatározó paksi erőmű-bővítés generálta lehetőségek és kihívások olyan kezelése, amely egyrészt biztosítja a Térség harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlesztését; másrészt hozzájárul ahhoz, hogy a Térség a helyi ambíciókra, értékekre és együttműködésekre építve képes legyen javítani vonzerejét és értékteremtő képességét.

A kiemelt térség hét specifikus célt tűz ki maga elé:

- **Infrastruktúrafejlesztés:** A helyi közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlesztése a KDMKT erősítéséhez kapcsolódó programok teremtette kihívások és lehetőségek kihasználása, illetve a Kiemelt Térség harmonikusabb működése érdekében.
- **Gazdaságfejlesztés:** A helyi vállalkozások fejlesztéseinek támogatása a beruházás teremtette lehetőségek kihasználása és a KDMKT versenyképességének erősítése érdekében, különös tekintettel a KKV-kra. A gazdaság fejlesztése a vállalkozások technológiájának fejlesztésével, technológia- és termékfejlesztésének erősítésével, az együttműködések bátorításával, **illetve** a gazdasági termelés bővítésének bátorításával.
- **Innováció, környezetbarát (zöld) fejlesztések:** A helyi fejlesztések során az innovatív, újszerű eljárások használata a korszerű, fejlett és versenyképes KDMKT kialakítása érdekében.
- **Településfejlesztés:** A helyi települések fejlesztéseinek támogatása a települések életminőségének, lakosságmegtartó képességének erősítése érdekében.
- **Humánfejlesztés:** A humán ellátásokat és a lakosság képzettségét javító fejlesztések a humán és társadalmi tőke erősítése érdekében.
- **Együttműködés (gazdasági és társadalmi innováció):** Az új tevékenységek, összefogások ösztönzése és támogatása a helyi erőforrások sikeresebb és jövedelmezőbb kihasználása érdekében.
- **Intézményfejlesztés:** A KDMKT gazdaság- és társadalomszervező képességének megerősítése.

A kiemelt térség emellett négy területi célt is ismertet:

- 1. Az erőmű generálta lehetőségekre épülő innovációs technológiai klaszter létrehozása Paks központtal, hálózatos logikával
- 2. Az erőmű bővítéssel egy időben megvalósuló infrastruktúra fejlesztések (pld. Duna híd, vasútfejlesztés, Duna-szabályozás, infrastrukturális hálózatok bővítése) teremtette új gazdasági lehetőségek kihasználása
- 3. Az elzártabb, kisebb települések infrastrukturális, közszolgáltatási és szociális ellátási hátrányainak csökkentése
- 4. A Térség nagyobb városaiba koncentrálódó gazdasági ökoszisztémák (pl. bor, tej) értékteremtő és innovációs képességeinek erősítése

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség része Fejér megye is, a területfejlesztési koncepció alapján Fejér megye jelentőségét a közlekedési folyosók adják (Győr–Tatabánya–Komárom–Mór–Székesfehérvár–Dunaújváros–Paks–Kecskemét), amelynek további infrastrukturális fejlesztésére van szükség a vállalászási klaszterek jobb összekapcsolása érdekében. Emellett Fejér megyében a Mezőföld, annak kiváló minőségű szántóterülete meghatározó Magyarország mezőgazdasági teljesítményében. Ezért az agrárfeldolgozó ipar és a rövid ellátási láncok (REL) fejlesztésével kiemelt szerepet tölthet be a térség élelmiszer-ellátásában. A Dunaújvárosi Egyetem a nukleáris technológiai gyakorlati képzés és fejlesztés hazai központjává válik, kulcsszerepet játszva a Paks II. bővítés és működés szakemberellátásában. Mindezt a Koncepció a fenntarthatóbb gazdaságszerkezet irányába történő elmozdulás tekintetében is meghatározza, az erősebb hálózatosodás és intenzívebb K+F tevékenység segítségével. Az elmaradottabb települések esetében komplex társadalmi integrációs programokkal segítenék a térség felzárkózását. A megye részt vesz a Duna Régió Stratégiában is, védi természeti értékeit.

c) az Országgyűlés és a Kormány által jóváhagyott és az egyéb ágazati fejlesztési stratégiáknak az adott térségre érvényes vonatkozásai

A kormány és országgyűlés által korábban elfogadott ágazati fejlesztési stratégiák a 2014-2020-as uniós támogatási rendszer kereteit határozták meg, így a 2021 utáni időszak számára nem tekinthetők relevánsnak. A jelenlegi területfejlesztési és ágazati anyagok, a területfejlesztési rendszer fő komponensei országos és helyi szinten is társadalmi egyeztetés alatt állnak⁴⁹, így a rendszer részletei csak később lesznek ismertek. A következő operatív programok egyeztetése zajlik:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)
- **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)**
- Végrehajtási Operatív Program Plusz (VOP Plusz)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)

A korábbi ciklus Terület- és Településfejlesztési Operatív Programját (TOP) szerepét várhatóan a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) veszi át, célja a területi önkormányzatok bevonása az egyeztetésbe és a végrehajtásba (megyei önkormányzatokat).

A TOP Plusz **prioritási tengelyei** közül Fejér megyére a kifejezetten fővárosi tengelyeken kívüli prioritási tengelyek intézkedései lehetnek hatással:

- 1. VERSENYKÉPES MEGYE (ERFA)**
- 2. TÉRSÉGFEJLESZTÉS (ERFA)**
- 3. TURIZMUS, HELYI TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK (ERFA)**
- 4. TERÜLETI HUMÁN FEJLESZTÉSEK (ESZA+)**
- BUDAPESTI INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK (ERFA)
BUDAPESTI HUMÁN FEJLESZTÉSEK (ESZA+)

⁴⁹ Adatok forrása: https://www.palyazat.gov.hu/tarsadalmi_egyeztetes_2021_2027 Utolsó megnyitás: 2021.03.02.

Az első négy prioritási tengely tervezett intézkedései és beavatkozásai a következők:

Prioritási tengely	Intézkedés	Beavatkozások
1. prioritási tengely: Versenyképes megye	1.1 Helyi gazdaságfejlesztés támogatása	<ul style="list-style-type: none"> • Üzleti infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése • Helyi turisztikai fejlesztések • Helyi gazdasághoz kapcsolódó térségi és helyi közlekedési infrastruktúra fejlesztése
	1.2 Településfejlesztés, települési szolgáltatások támogatása	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése • IKT és okos település-fejlesztések • Helyi, önkormányzati energetika: energiahatékonysági és megújuló energia-felhasználást elősegítő fejlesztések • Szociális városrehabilitáció • Barnamezős rehabilitáció, rozsdaovezetek fejlesztése • Helyi zöld és kék infrastruktúra fejlesztése, klíma-alkalmazkodás (illeszkedve a helyi klímastratégiákhoz), helyi környezetvédelmi infrastruktúra és hulladékgazdálkodás fejlesztése • Helyi közösségi és kulturális, helyi sport és szabadidős terek és szolgáltatások fejlesztése
	1.3 Helyi és térségi közszolgáltatások támogatása	<ul style="list-style-type: none"> • Gyermejjóléti alapellátás, családbarát, munkába állást segítő alapszolgáltatások fejlesztése • Egészségügyi alapellátás, járóbeteg-szakellátás és egészségfejlesztési infrastruktúra fejlesztése • Szociális alapszolgáltatások fejlesztése
	1.4 Fenntartható városfejlesztés támogatás	<ul style="list-style-type: none"> • Az 1-3. beavatkozási területek/intézkedések szerinti tartalom, helyi integrált városfejlesztési stratégia alapján, kiválasztott városokban ERFA és ESZA+ források integrált, helyi programalapú felhasználása

2. prioritási tengely: Térségfejlesztés	Tartalma megegyezik az 1. prioritási tengely 1-3 beavatkozási területei szerinti tartalommal, a megyei integrált területi programokhoz kapcsolódva
3. prioritási tengely: Turizmus, helyi turisztikai fejlesztések	<p>Helyi és térségi gazdaság versenyképességére kiható turisztikai fejlesztések, amelyek nem tagjai országos vagy nemzetközi hálózatoknak.</p> <ul style="list-style-type: none"> • helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerőt képező kulturális, épített, természeti örökség turisztikai hasznosítása, fejlesztése • kulturális látványosságok, aktív- és ökoturisztikai fejlesztések • helyi jelentőségű, turisztikai célú kerékpárutak
4. prioritási tengely: Területi humán fejlesztések	<p>Az 1-2. prioritás beavatkozásaihoz kapcsolódó humán, ESZA+ típusú fejlesztéseket tartalmazza.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyi gazdaságfejlesztés, helyi foglalkoztatás ESZA+ elemei • Szociális városrehabilitáció ESZA+ elemei • Közösség, kultúra, szabadidő fejlesztések ESZA+ elemei • Fenntartható városfejlesztés ESZA+ elemei

MAGYARORSZÁG HELYREÁLLÍTÁSI ÉS ALKALMAZKODÁSI TERVE

Az Európai Unió nyújtotta Helyreállítási Alap (RRF) megadja a lehetőséget arra, hogy a tagállamok a koronavírus okozta járvány következményeit enyhítsék, és újra növekedési pályára állhassanak. Az uniós eszköz főként állami beruházások és reformok felgyorsítását célozza meg. Ehhez igazodva Magyarország elkészítette a Helyreállítási és Alkalmazkodási Tervét, mely a járvány gazdasági és társadalmi hatásaira reagál, emellett a zöld és digitális átállást segíti elő. A terv 9 komponensből áll, a program finanszírozásához szükséges becsült forrásigény 5760 milliárd forint. A program költségvetésének harmada közlekedésfejlesztést, míg egyhatod része az egészségügy fejlesztését érinti.

ÉSZAKNYUGAT-MAGYARORSZÁGI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI ZÓNA

Az Északnyugat-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna komplex fejlesztéséért felelős kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól szóló 1567/2020. (IX. 4.) Korm. határozat alapján megindult és folyamatban van a Zóna gazdaságfejlesztési stratégiájának elkészítése, amely a térség állami, önkormányzati és gazdasági szereplőinek, civil szervezeteinek együttműködésével valósul meg.

Az Északnyugat-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Komárom-Esztergom megye, Vas megye, Veszprém megye és Zala megye közigazgatási területét foglalja magába. A hat megye gazdasága országos viszonylatban fejlett, alkalmazotti létszám és gazdasági teljesítmény tekintetében a feldolgozóipar meghatározó, azon belül a járműgyártás. Ez az ágazati túlsúly ugyanakkor egyfajta kiszolgáltatottságot is jelent, amelyre a jelenlegi járványhelyzet hatásai is rávilágítanak. Meghatározó jelentőségű ezért a gazdaság több lábbon állásának megteremtése, diverzifikációja és a humán erőforrás bázis fejlesztése.

A stratégia fókuszterületei: Digitalizáció; Egyetemek megerősítése; Zöld átállás, energetikai rendszer megújítása; Körforgásos gazdaság; Felzárkózó települések; Fenntartható, zöld

közlekedés; Gazdasági elérhetőség fejlesztése; Versenyképes járások; Diverzifikált gazdaságfejlesztés; Magasan képzett társadalom

A gazdaságfejlesztési zónák meghatározó szerepet tölthetnek be a gazdaság megerősítésében, növekedésének vírusválság utáni, gyors helyreállításában.

d) a hazai, az adott térséggel szomszédos, azonos térségi szintű térségek és/vagy külföldi közigazgatási egységek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térségre vonatkozó üzenetei

Jelen fejezet bemutatja a Fejér megyével szomszédos, azonos térségi szintű térségek területfejlesztési koncepcióinak és programjainak térségre vonatkozó üzeneteit. A vizsgálat hat megyére (Pest, Bács-Kiskun, Tolna, Somogy, Veszprém, Komárom-Esztergom) valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térségre terjed ki, összehasonlítva célrendszerüket. A térség területfejlesztését érintő Pannónia Szíve Programot külön fejezetrész tárgyalja. Fontos megemlíteni, hogy a szomszédos, azonos térségi szintű térségek fejlesztési dokumentumainak felülvizsgálata jelenleg is zajlik a 2021-2027-es tervezési időszakra, emiatt a jelen fejezetrész a legfrissebbnek vehető dokumentumokat vehette alapul.

Jövőkép	
Pest	„Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket biztosító Pest megye”: Pest megye szerves és alkotó módon része a Budapest, valamint a hazai „csapágyvárosok”, a kapcsolódó megye (és ország) határon túli területek alkotta metropolisztérségnek, amely fejlett termelési és szolgáltató központja az európai gazdasági térnek, s azon belül motorja, illetve csomópontja a feltörekvő kelet-európai országok gazdasági növekedésének és társadalmi megújulásának.
Bács-Kiskun	Bács-Kiskun megye egy olyan hely, amely élő és élhető, ahol jó élni és ahová jó érkezni, amely értéket, egészséget és élményt nyújt az itt élőknek és az ide érkezőknek, valamint amely biztonságos otthon, kiszámítható gazdasági térség.
Tolna	„Tolna 109” Legfontosabb feladatunk, hogy a Tolna megyei emberek boldogok, elégedettek legyenek, aktívan, egészségesen és egészséges környezetben éljenek városban és a vidéki kistelepüléseken egyaránt, és ezáltal otthonuknak tekintsék Tolna megyét. A vonzó városi és vidéki élettér megteremtésével, a tervezett fejlesztésekkel biztosítjuk a fiatalok helyben maradásához szükséges feltételeket és a munkavállalást. A gazdasági szervezetek ágazatonkénti és termékpályánkénti összefogásának ösztönzésével új, az együttműködésekre épülő K+F+I központok kialakításával a helyi erőforrásokra építve megerősítjük a megye gazdasági potenciálját, új munkahelyeket hozunk létre.
Somogy	Somogy megye 2030-ra sokszínű, természeti értékekben gazdag, harmonikus, és az ott élők számára jó életminőséget biztosító, versenyképes, innovatív térséggé válik, ahol szolidáris közösségekre építve, egymás értékeire és adottságaira alapozva vannak jelen a szolgáltatásokban erős városok és a kedvező életteret adó vidéki térségek.
Veszprém	A Dunántúl szívében fekvő, ezerarcú természeti környezettel rendelkező, tradícióit gondoskodva őrző Veszprém megye egészséges társadalmának alkotó munkaerejével, tudásával, innovációra való nyitottságával, feltörekvő gazdaságával vonzó, élhető és versenyképes térség. Olyan terület, ahol jó és biztonságos az élet,

	<p>kulturált a társadalom, megvalósul a kiemelkedő táji-, természeti és az emberi erőforrások fenntartható használata. Javul a környezet minősége, a helyi társadalom rétegei széleskörű együttműködésének is köszönhetően erősödik a közösség megtartó ereje és az indokolatlan térbeli és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklődnek.</p>
<p>Komárom-Esztergom</p>	<p>Stabilan az élvonalban</p> <p>Egyensúly: Kiegyenlített hatások állapota, amelyben ellentétes erők, célok, szándékok egyformán fontosak, hatásosak. Békés állapot, amelyben az ellenirányú befolyások, törekvések nem akadályozzák egymás működését.</p> <p>Stabilitás: Tartós nyugalmi helyzetű rendszer, vagy egyenletes mozgási állapot; egy folyamat, állapot fennmaradása egy minőségi szinten. A stabilitás az összetett rendszereknek az a tulajdonsága, hogy önmaguktól képesek visszatérni korábbi vagy azt közelítő, új egyensúlyi helyzetükhöz, a külső hatások megszűnése, kiküszöbölése után.</p> <p>Minőség: Értékelő megjelölés, a hibátlanság mértéke, fontos jellemzők együttese, amelyek tükrözik a dolgok, folyamatok, jelenségek lényegét, adott esetben karakterét (máshoz hasonlító és mástól megkülönböztető tulajdonságok összessége).</p>
<p>Közép-Duna Menti Kiemelt Térség</p>	<p>A Térség jövőképének alappillérei: 1) Folyamatosan javuló életminőség, biztonságos megélhetés, 2) Fenntartható környezetgazdálkodás, 3) Innovatív agrár- és élelmiszerszektor, egyedi termékekkel, 4) A helyi igények magas fokú és széles spektrumú kiszolgálására épülő szolgáltatói szektor, 5) Tudás- és technológiaintenzív innovációs és technológiai klaszter, 6) A munkahelyek széles körét biztosító ipari és mezőgazdasági termelés. Ezen pillérek „mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy hosszútávon a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség egy olyan „zöld zónává” váljon, melynek területén innovatív, környezetileg fenntartható megoldások használata, ill. fejlesztése jellemez valamennyi szektort, ill. szektoron belüli szereplőt.”</p>
<p>Mindegyik fejlesztési koncepció jövőképükben a hangsúlyt az ott élő lakosság életminőségére, a harmonikus fejlődésre, a versenyképes gazdaságra, a természeti és épített környezet megóvására helyezik.</p>	

Átfogó célok	
Pest	<p>1. Társadalmi megújulás - testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek</p> <p>2. Gazdaság dinamizálása – az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve</p> <p>3. Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása – a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszolgáló, fenntartható környezet</p>
Bács-Kiskun	<p>1. Élhető város, élhető vidék – Település és térségfejlesztés</p> <p>2. Intelligens gazdaság – Gazdaságfejlesztés</p> <p>3. Belülről vezérelt ember és közösség – emberi erőforrások és közösségek fejlesztése</p>
Tolna	<p>1. A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése</p> <p>2. Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió</p> <p>3. A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése</p>
Somogy	<p>1. A megye foglalkoztatási helyzetének javítása, a gazdasági aktivitás növelése</p> <p>2. A megye belső erőforrásainak fenntartható hatékony hasznosítása az ökológiai-, társadalmi- és gazdasági szempontok figyelembevételével</p> <p>3. A megye térszerkezeti sajátosságaiból fakadó különbségek csökkentése: esélyegyenlőség minden somogyi polgár számára</p>
Veszprém	<p>1. Gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés</p> <p>2. A lakosság életminősége javítása, „jólléte” biztosítása, a XXI. század nyújtotta technikai lehetőségek sokoldalú alkalmazásával, a helyi társadalmak fejlesztése</p> <p>3. A térszerkezet tudatos alakítása, versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, a várostérségek összehangolt fejlesztése</p>
Komárom-Esztergom	<p>1. Lépéstartás a tudásalapú társadalom és az IT-vezérelt gazdaság fejlődésével</p> <p>2. Városok – városeyüttesek – urbanizált táj fejlesztése</p> <p>3. A vidéki tájak új egyensúlyának elérése</p>
Közép-Duna Menti Kiemelt Térség	<p>A Közép-Duna-Menti Kiemelt Térség fejlesztésének célja a térség következő évtizedeit meghatározó paksi erőmű-bővítés generálta lehetőségek és kihívások olyan kezelése, ami egyrészt biztosítja a Térség harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlesztését, másrészt hozzájárul ahhoz, hogy a Térség a helyi ambíciókra, értékekre és együttműködésekre építve képes legyen javítani vonzerejét és értékteremtő képességét.</p>
<p>A megyék átfogó céljai a már a jövőkép során is megfogalmazott három erőforrásnak – humán, a gazdasági és a természeti – megyei sajátosságoknak megfelelő fejlesztését kívánják eredményezni. Bács-Kiskun megye eltérően a többi megyétől 4 átfogó célt fogalmazott meg, de itt is megfigyelhető a három kulcs erőforrás, mint rendező erő. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség átfogó célja a paksi-erőmű bővítése köré épül, de a térségi sajátosságoknak megfelelően szintén a jövőképben megjelenő humán, gazdasági és természeti erőforrások fejlesztésére irányul.</p>	

Stratégiai célok	
Pest	<p>1.1 A szociális és közbiztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése.</p> <p>1.2. Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.</p> <p>1.3 Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra</p> <p>1.4 Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése</p> <p>2.1 A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábbon álló gazdaság; technológiai és tudásintenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése</p> <p>2.2. Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése</p> <p>2.3 Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében</p> <p>2.4 A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykátai illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása</p> <p>3.1 Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében</p> <p>3.2. A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést</p> <p>3.3. Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése</p> <p>3.4. Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában</p>
Bács-Kiskun	<p>S1. A Duna-Tisza Közi Síkvidék területileg kiegyensúlyozott, klímaváltozást is figyelembe vevő fejlesztése</p> <p>S2. A Kecskeméti Fejlesztési Körzet gazdasági sokszínűségét támogató fejlesztések, fókuszban az infrastruktúra</p> <p>S3. Várostérségi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése</p> <p>S4. A Dunamenti Fejlesztési Körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések</p> <p>S5. A Közép-Duna Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja</p> <p>S6. A Határmenti Fejlesztési Körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése</p>

	<p>S7. A komplex programmal fejlesztendő járások társadalmi, gazdasági felzárkóztatása</p>
Tolna	<p>Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként</p> <p>Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek, (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar,) fejlesztése</p> <p>A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása</p> <p>Vállalkozások versenyképességének az erősítése</p> <p>Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban</p> <p>A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése</p> <p>Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése</p> <p>Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel</p> <p>Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése</p>
Somogy	<ol style="list-style-type: none"> 1. A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása 2. Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése 3. Helyi szintű körforgásos gazdasági struktúrák kialakítása, a termelést, közösségek önellátását segítő fejlesztések támogatása 4. A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése 5. Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
Veszprém	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gazdasági növekedés, versenyképes, innovatív gazdaság, kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés és a fejlődési potenciált hordozó ágazatok fejlesztése a foglalkoztatás bővítésével a versenyképes, innovatív és zöld gazdaság fejlesztésével 2. A Balaton térségére és az innovációs tengelyekre specializált gazdaságfejlesztés a térségi és a helyi potenciálok fenntartható használatával 3. A vidékies térségek érték alapú megújítása, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás, a vidék élhetőségének és életképességének fokozása, a térségek leszakadásának megállítása és újbóli fejlődési pályára állítása 4. Egészséges társadalom megteremtése, az egészség megőrzése, a járványok terjedésének és a betegségeknek a megelőzése, a gyógyulás feltételeinek javítása 5. Kreatív, tudás alapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az élethosszig való tanulás feltételeinek biztosítása, az intelligens települések kialakítása a XXI. század nyújtotta technikai lehetőségek sokoldalú alkalmazásával

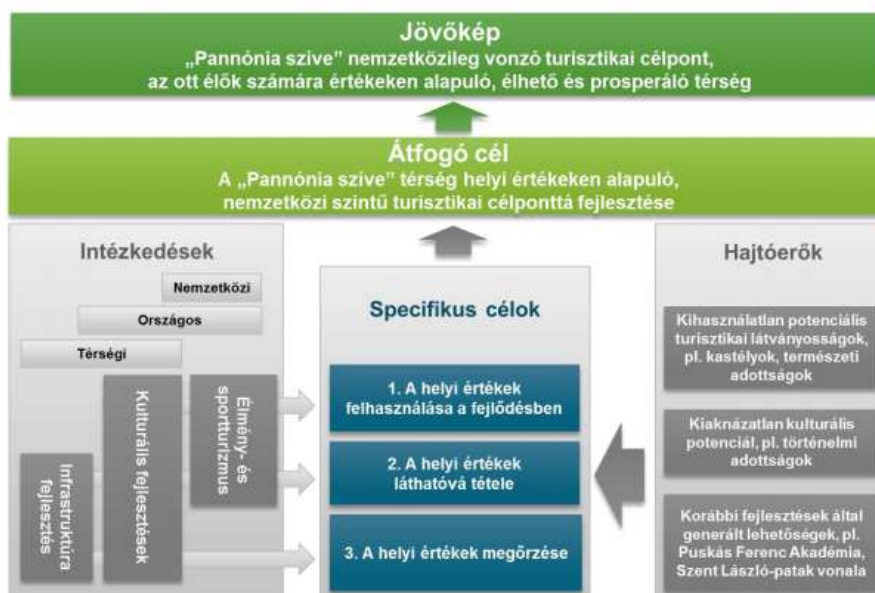
	<p>6. Az élet- és lakókörülmények fejlesztése a települések élhetőségének javításával, közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom kialakítása</p> <p>7. A gazdaság versenyképessége erősítését szolgáló fenntartható térszerkezet kialakítása, a munkahelyek és a szolgáltatások elérhetőségének javítása, a mobilitás fejlesztése</p> <p>8. városok és várostérségek összehangolt integrált fejlesztése, zöld és intelligens települések, a zöld és a kék infrastruktúra hálózatok összehangolt fejlesztése</p>
Komárom-Esztergom	<p>Komárom-Esztergom megye specifikus céljai:</p> <p>S1. Gazdasági fókuszok – a gazdaság diverzifikációja</p> <p>S2. Válaszok az éghajlatváltozás kihívásaira</p> <p>S3. Kisvárosok átfogó modernizációja</p> <p>S4. Emberkincs óvása és erősítése: képzés, egészség, szociális gondoskodás</p>
Közép-Duna Menti Kiemelt Térség	<p>Településfejlesztés: A helyi települések fejlesztéseinek támogatása a települések életminőségének, lakosságmegtartó képességének erősítése érdekében.</p> <p>Innováció, környezetbarát (zöld) fejlesztések: A helyi fejlesztések során az innovatív, újszerű eljárások használata a korszerű, fejlett és versenyképes KDMKT kialakítása érdekében.</p> <p>Gazdaságfejlesztés: A helyi vállalkozások fejlesztéseinek támogatása a beruházás teremtette lehetőségek kihasználása és a KDMKT versenyképességének erősítése érdekében, különös tekintettel a KKV-kra. A gazdaság fejlesztése a vállalkozások technológiájának fejlesztésével, technológia- és termékfejlesztésének erősítésével, az együttműködések bátorításával, illetve a gazdasági termelés bővítésének bátorításával.</p> <p>Humánfejlesztés: A humán ellátásokat és a lakosság képzettségét javító fejlesztések a humán és társadalmi tőke erősítése érdekében.</p> <p>Együttműködés (gazdasági és társadalmi innováció): Az új tevékenységek, összefogások ösztönzése és támogatása a helyi erőforrások sikeresebb és jövedelmezőbb kihasználása érdekében.</p> <p>Infrastruktúrafejlesztés: A helyi közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlesztése a KDMKT erősítéséhez kapcsolódó programok teremtette kihívások és lehetőségek kihasználása, illetve a Kiemelt Térség harmonikusabb működése érdekében.</p> <p>Intézményfejlesztés: A KDMKT gazdaság- és társadalomszervező képességének megerősítése.</p>
<p>A stratégiai ágazati célok egy vagy több átfogó cél elérését segítik. A stratégiai célok már jól tükrözik az egyes megyék eltérő sajátosságaiból fakadó különböző fejlesztési hangsúlyokat.</p>	

Stratégiai területi célok	
Pest	<i>A területfejlesztési program és koncepció célrendszerben nem jelenik meg a területi célok rendszere.</i>
Bács-Kiskun	<p>S1. A Duna-Tisza Közi Síkvidék területileg kiegyensúlyozott, klímaváltozást is figyelembe vevő fejlesztése</p> <p>S2. A Kecskeméti Fejlesztési Körzet gazdasági sokszínűségét támogató fejlesztések, fókuszban az infrastruktúra</p> <p>S3. Várostérségi infrastrukturális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése</p> <p>S4. A Dunamenti Fejlesztési Körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések</p> <p>S5. A Közép-Duna Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja</p> <p>S6. A Határmenti Fejlesztési Körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése</p> <p>S7. A komplex programmal fejlesztendő járások társadalmi, gazdasági felzárkóztatása</p>
Tolna	<i>A megye koncepcióját ugyan átszövi a területi/térségi gondolkodás, a célrendszerben nem jelenik meg közvetlenül a területi célok rendszere.</i>
Somogy	<p>1. Balaton Kiemelt Üdülőkörzet komplex fejlesztése</p> <p>2. Kaposvár centrum szerepének erősítése, a város és vonzáskörzetének fejlesztésével</p> <p>3. Járasközpontok, városok funkcióinak megerősítése</p> <p>4. Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése</p> <p>5. Határ menti térségek fejlesztése</p>
Veszprém	A nyolc megyei járás (Ajka, Devecser, Pápa, Tapolca, Zirc, Várpalota, Veszprém, Balatonalmádi és Balatonfüred várostérsége)célkitűzései
Komárom-Esztergom	<p>T1. Városhálózati csomópont térségi és belső integrációja</p> <p>T2. Komáromi tengely és hídfőváros térsége</p> <p>T3. Esztergomi tengely és hídfőváros térsége</p>
Közép-Duna Menti Kiemelt Térség	<p>1. Az erőmű generálta lehetőségekre épülő innovációs technológiai klaszter létrehozása Paks központtal, hálózatos logikával</p> <p>2. Az erőmű bővítéssel egy időben megvalósuló infrastruktúra fejlesztések (pld. Duna híd, vasútfejlesztés, Duna-szabályozás, infrastrukturális hálózatok bővítése) teremtette új gazdasági lehetőségek kihasználása</p> <p>3. Az elzártabb, kisebb települések infrastrukturális, közszolgáltatási és szociális ellátási hátrányainak csökkentése</p> <p>4. A Térség nagyobb városaiba koncentrálódó gazdasági ökoszisztémák (pld. Bor, Tej) értékteremtő és innovációs képességeinek erősítése</p>
A területfejlesztési koncepció célrendszerében meghatározásra kerültek kiemelten fejlesztendő területi egységek. Veszprém megyében a területiség a járások vonatkozásában jelent meg. A legtöbb megyében	

az adott kiemelt területi egység(ek) mellett térségtípusokra (járasközpontok, városok, ill. vidéki térségek) fogalmaztak meg célokat. A területfejlesztési koncepciókban a területi célok képesek leginkább a helyi adottságoknak megfelelő fejlesztési célokat kijelölni és fontos szerepük van a települési és térségi identitás kialakításában és megőrzésében is.

Pannónia Szíve Program

Két megye területén működik a Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértes Térségi Fejlesztési Tanács is, s részben átfedéssel a Pannónia Szíve Program. A Pannónia Szíve program története Bicske, Vál és Martonvásár összefogásával kezdődött 2015-ben. Az összefogás célja a térség azon turisztikai kitörési pontjainak azonosítása volt, amelyek lehetőséget kínálnak a már meglévő erőforrások előnyösebb hasznosítására. Az összefogásban rejlő erőt felismerték mások is, így folyamatosan csatlakoznak a környék települései. A Pannónia Szíve térsége területfejlesztési és turisztikai koncepciójának elkészítésére - a 2016. december 6-án a Parlament által elfogadott turizmusfejlesztési törvény rendelkezéseit figyelembe véve - 2017 áprilisában került sor „Pannónia Szíve Turizmusfejlesztési Koncepció”⁵⁰ címen. A koncepció célrendszere a következő:

7. ábra Pannónia Szíve Turizmusfejlesztési Koncepció célrendszere Forrás: Pannónia Szíve Turizmusfejlesztési Koncepció

e) a területrendezési tervek megyét érintő vonatkozásai,⁵¹⁵²

Fejér megye hatályos területrendezési terve az FMTrT: Fejér Megyei Közgyűlés 7/2020. (II.28.) rendelete Fejér megye területrendezési tervéről. Az FMTrT meghatározza a megyében a térségi területfelhasználás és a műszaki infrastruktúra-hálózatok szerkezetét, összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, az erőforrások védelmére, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek, a hagyományos tájhasználat megőrzésére. Alapvető irányelv, hogy a 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek

⁵⁰https://www.fejer.hu/_user/browser/File/VVVTFT/Pann%C3%B3nia%20Sz%C3%ADve%20TK_tanulmany_ver7_0.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁵¹ Forrás: Fejér Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 7/2020. (II.28.) rendelete Fejér megye területrendezési tervéről
⁵² Forrás: Fejér Megye Területrendezési Terve Megalapozó Munkarész, 2020.március, Készítette: Lechner Nonprofit Kft.

területrendezési tervéről, és azon belül az Országos Területrendezési Tervben meghatározott védelmi célú, illetve a térség fejlődését segítő, jövőbeni térszerkezeti elemek a megye adottságait figyelembe véve, megfelelő egyensúlyukkal segítsék a megye beilleszkedését az országos és az európai térbe.

A FMTrT szerint meghatározott megyei területfelhasználási kategóriák az alábbiak: a) területi korlát nélkül ábrázolt térségek (erdőgazdálkodási térség, mezőgazdasági térség, vízgazdálkodási térség, települési térség); b) legalább 5 ha nagyságú sajátos területfelhasználású térség.

A FMTrT-ben meghatározott országos övezetek a következők: a) ökológiai hálózat magterületének övezete, b) ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete, c) ökológiai hálózat puffterületének övezete, d) kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete, e) jó termőhelyi adottságú szántók övezete, f) erdők övezete, g) erdőtelepítésre javasolt terület övezete, h) tájképvédelmi terület övezete, i) világörökségi és világörökségi várományos területek övezete, j) vízminőség-védelmi terület övezete, k) nagyvízi meder övezete, l) honvédelmi és katonai célú terület övezete. A megyei övezetek az alábbiak szerint alakultak: a) ásványi nyersanyagvagyon övezete, b) rendszeresen belvízjárta terület övezete, c) földtani veszélyforrás terület övezete. Az egyedileg meghatározott megyei övezetek az alábbiak: a) Felzárkóztatandó belső periféria övezet, b) Turizmus szempontjából kiemelt, fejlesztendő övezet, c) Megyei jogú városok vonzáskörzete gazdaságfejlesztési övezet, d) Borvidéki és kertgazdálkodási fejlesztési övezet, e) Kulturális örökségi-történelmi fejlesztési övezet, f) Majorsági térség övezete, g) Karsztvízszint emelkedésével érintett terület övezete, h) Naperómű létesítés céljából korlátozottan igénybe vehető terület övezete.

f) a megyét érintő környezetvédelmi, természetvédelmi és tájvédelmi szabályozások,

Víz Keretirányelv

A vízzel kapcsolatos európai jogalkotás 1975 óta folyamatos. A különböző irányelvek célja, hogy csökkentsék a szennyezést és elősegítsék a fenntartható vízfelhasználást. 1997-ben egy új, az eddigi jogi normákat keretbe foglaló jogszabályt alkottak, ami biztosítja a Közösség vízügyi politikájának következetességét és helyénvalóságát. Így született meg az Európai Unió új vízpolitikája és az ennek végrehajtását szolgáló a „Közösségi cselekvés kereteinek meghatározásáról a víz-politika területén” című a 2000/60/EK Víz Keretirányelv, mely 2000. december 22-én lépett hatályba. A Víz Keretirányelv (röviden VKI), az EK víz-politikája érvényesítésének legfontosabb eszköze. Előírásai szerint az EU tagországok felszíni és felszín alatti vizeit jó, és fenntartható állapotba kellett hozni 2015-ig.

A cél 2015-re ugyan nem teljesült, de Magyarország Vízyűjtő-gazdálkodási tervének és annak részét képező Intézkedési Programjának második felülvizsgálati ciklusa (VGT3) 2021-ig folyamatban van a vizeink jó állapotának elérése és a jó állapot fenntartása érdekében. Fejér megye területén ezek az intézkedések számos kisebb vízfolyás és tó mellett, legnagyobb mértékben a Duna, a Velencei-tó és a felszín alatti vizek minőségét, valamint a mennyiségi, ill. ökológiai állapotuk javítását, a jó állapot elérését, illetve megőrzését irányozzák elő.

Natura 2000 irányelvek

A Natura 2000 területek összefüggő rendszerét az Európai Közösség hozta létre 1992-ben. Célja az EU tagországok természetes élőhelyeinek, vadon élő állat- és növényfajainak védelme, a biológiai diverzitás megőrzése.

A Natura 2000 területek védelme érdekében a tagországok kötelesek fenntartási terveket készíteni, és az azokban szereplő intézkedéseket végrehajtani. Fejér megyében a Natura 2000 területek kiterjedése kb. 50 ezer ha, a megye területének kb. 11,5%-a. A Natura 2000 hatásbecslések készítésének körülményeit külön jogszabályok rögzítik, nem automatikusan minden Natura 2000 területen, vagy azok közvetlen környékén tervezett tevékenység esetén kell ilyen dokumentációkat készíteni.

Feladatok a Natura 2000 hálózat területein:

- E területeken az elsődleges cél a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendeletben meghatározott jelölőfajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása
- Natura 2000 fenntartási tervek készítése (kizárólagosan természetvédelmi célú területek, ökológiai gazdálkodással is érinthető területek, idegenforgalmi, gazdasági célú –a fenntarthatóság és a biodiverzitás megőrzése mellett - beruházásokkal is érinthető területek)
- A Natura 2000 területek állapotának és természeti értékeinek folyamatos nyomon követése (monitoring)
- A Natura 2000 hálózat kijelölésének alapjául szolgáló célkitűzésekre vonatkozó ismeretterjesztés oktatásba való beépítése
- Adatszolgáltatás tudományos, és hétköznapi célokra
- Hatóságok, lakosság széleskörű tájékoztatása a Natura 2000 kijelöléssel járó lehetőségekről, előnyökről és kötelezettségekről vidékfejlesztési tervek, programok stratégiai hatásvizsgálata (SHV), környezeti hatásvizsgálat (KHV) készítése

Fejér megyére a fent említetteken kívül érvényes minden olyan országos, Európai Unió vagy világ szintű környezet-, természet-, és tájvédelmi szabályozás és irányelv, amit Magyarország ratifikált. Ilyen például az Európai Táj Egyezmény a tájak védelméért és kezeléséért, vagy a Kiotói Egyezmény az üveghatású gázkibocsátás csökkentéséért.

g) a térség 20 ezer lakos feletti városainak gazdaság- vagy településfejlesztési programjai és településfejlesztési koncepciói

Fejér megyében Székesfehérvár és Dunaújváros esik a 20 ezer fő feletti városok kategóriájába. Mindkét város rendelkezik integrált településfejlesztési stratégiával.

SZÉKESFEHÉRVÁR MEGYEI JOGÚ VÁROS

Településfejlesztési Koncepció

A településfejlesztési koncepció átfogó stratégiai céljai:

1. Székesfehérvár európai szinten is számon tartott gazdasági erőcentrummá történő fejlesztése

2. Székesfehérvár népességmegtartó erejének megőrzése a társadalmi szolgáltatások és környezet feltételeinek javításával
3. Székesfehérvár a városi környezeti elemek jó állapotával szolgálja a helyi lakosságot és gazdasági szereplőket
4. Székesfehérvár térségi központ szerepének kibontakozása szolgáltató várossá válás útján

Integrált Településfejlesztési Stratégia

Az integrált településfejlesztési stratégia városi szintű középtávú tematikus céljai:

Kizárólag akcióterülethez kapcsolódó területi célokat a településfejlesztési stratégia nem határoz meg. A stratégiai célrendszer ún. területi céljai térségi együttműködésen alapuló, a várostérség egésze számára hasznot hozó speciális beavatkozásokra épít, külön hangsúlyozva a megyeszékhely esetében - kulturális örökségére alapozva - a turizmus szerepét. Ugyanakkor a városrendezési városrészekhez igazodva, azok különböző funkció-tömörítő jellegzetességeit figyelembe véve felvázolja a stratégia az egységesen kezelt stratégiai célok városrészi összefüggéseit.

DUNAÚJVÁROS MEGYEI JOGÚ VÁROS

Településfejlesztési Koncepció

A településfejlesztési koncepció átfogó stratégiai céljai:

1. Dunaújváros térségi ipari- és üzleti gazdasági központ pozíciójának erősítése, a térségben működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása, a befektetések ösztönzése a kihasználatlan adottságokra, a meglévő kutatás-fejlesztési potenciálra és innovatív együttműködésekre építve
2. Dunaújváros helyzetének stabilizálása a hazai városhálózaton belül, fenntartható, minőségi életkörülmények biztosítása lakossága számára

Integrált Településfejlesztési Stratégia

Az integrált településfejlesztési stratégia városi szintű középtávú tematikus céljai:

1. A városi gazdaság erősítése és a helyi foglalkoztatási környezet stabilizálása a meglévő ipari termelési kultúrára, és az újonnan betelepült multinacionális cégek által teremtett kedvező üzleti-gazdasági klímára építve
2. A vállalati együttműködések és az innovációs potenciál erősítése, a felsőoktatási szolgáltatási portfólió diverzifikálása a térség gazdasági versenyképességének javítása érdekében
3. A kikötő és a kapcsolódó logisztikai eszközrendszer komplex fejlesztése a város meglévő földrajzi adottságaira és helyi a gazdaság igényeire építve
4. A város népességvonzó erejének növelése a települési és természeti környezet fenntartható fejlesztésével, az egyes városi területek revitalizálásával
5. A lakosság életminőségének javítása és a társadalmi befogadás előmozdítása a humán szolgáltatások minőségi fejlesztésével

h) a megye hatályban lévő ágazati tervei, programjai^{53 54 55 56}

A megyei ágazati stratégiák aktualitása változatos, a régebbi dokumentumok helyzetfeltáró munkarésze elavult, célrendszerének csak korlátozottan vehető figyelembe. Számos dokumentum azonban jelenleg is aktuális információkat tartalmaz.

Fejér Megye Foglalkoztatási Stratégiája 2016 – 2030

A stratégia helyzetértékelése jól leképezi a jelenlegi megyei foglalkoztatási helyzetet, célrendszere aktuális a jövőre való tekintettel is, ezek beépültek a 2021-2027-es időszak területfejlesztési terveibe is.

Fejér Megyei Önkormányzat 2020-2024. időszakra szóló Gazdasági Programja és Fejlesztési Terve

A program célkitűzései aktuálisak.

Fejér megye klímastratégiája (2018)

A stratégia helyzetértékelése és célkitűzései aktuálisak, ezek beépültek a 2021-2027-es időszak területfejlesztési terveibe is.

Fejér megyei felzárkózás-politikai együttműködés fejlesztése

A társadalmi felzárkózás partnerségi rendszerében kiemelt jelentőséggel bírnak a megyei együttműködések, amelyeknek jó példája az uniós támogatással megvalósuló „Megyei társadalmi felzárkózási együttműködések” program, amely az EFOP-1.6.3-17-2017-00005 azonosító számú projekt keretében valósul meg.

Fejér megye turisztikai koncepciója (2004)

A helyzetértékelés elavult, a tendenciák megváltoztak, ugyanakkor a célkitűzések jelenleg is érvényesek.

Fejér Megye Környezetvédelmi Programja – Környezetvédelmi Koncepció (1998)

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) kötelező környezeti tervként (átfogó, területi környezeti terv) szabályozza a megyei környezetvédelmi programot (Ktv. 48/B. § és 48/D. §).

i) vonatkozó egyéb tervek^{57 58}

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030

A Stratégia célrendszere indíttatás, vízió és misszió megfogalmazását követően pilléreket, stratégiai és horizontális célokat határoz meg.

⁵³ https://www.fejer.hu/_user/browser/File/Teruletfejlesztes/FMFS.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁵⁴

https://www.fejer.hu/_user/browser/File/dokumentumok/Gazdas%C3%A1gi%20program/07_Gazdas%C3%A1gi%20program%20dokument%C3%A1ci%C3%B3.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁵⁵ https://www.fejer.hu/_user/browser/File/klima/FMKS.pdf Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁵⁶ <https://www.fejer.hu/fejer-megye-turisztikai-koncepcioja> Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

⁵⁷ Forrás: Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030, 2017. október, Készítette: Magyar Turisztikai Ügynökség

⁵⁸ Forrás: A 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, 2018, Készítette: Innovációs és Technológiai Minisztérium

- A stratégia indíttatása a következő: „Azért dolgozunk, hogy megoszthassuk Magyarország iránti szeretetünket.”
- A stratégia missziója: „Elmesélni Magyarország történetét, és a turizmus fejlesztésén keresztül biztosítani az ország gyarapodását.”
- A stratégia víziója szerint a magyar turizmus jellemzői 2030-ban: 1. a fenntartható gazdasági fejlődés húzóágazata, 2. minőségi élménykínálat, 3. elérhetőség és széles körű hozzáférés, innovatív megoldások, 4. erős turisztikai országmárka, 5. vonzó karrier, és a turizmus jelentős mértékben járul hozzá az alábbi két célhoz: 1. közösségeink és értékeink védelme, 2. a hazaszeretet táplálása

A stratégia pillérei a következők:

- Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program
- Stratégiai márkakommunikáció, célzott marketingkommunikációs kampányaktivitás és értékesítés
- Elhivatott szakemberek, visszahívó vendégszeretet
- Megbízható adatok, mérhető teljesítmény
- Transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés
- Iránymutatás és együttműködés
- Identitás és kötődés

A stratégia célrendszerét horizontális beavatkozási területek teszik teljessé, melyek a következők:

- Együtt-élő turizmus
- Családbarát turizmus
- Hozzáférhető turizmus
- Érthető turizmus
- Digitális turizmus

Budapest és környéke turisztikai térség

Fejér megye 30 települése részét képezi a turisztikai térségek meghatározásáról szóló 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet által meghatározott **Budapest környéke turisztikai térségnek**. A térségek kijelölésével a cél a turisztikai feladatok ellátásnak hatékonyabbá tétele, jól kommunikálható és körülhatárolható fogadóterületek létrehozása, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 céljaival összhangban.

A térség magában foglalja az aktív és ökoturisztikai kínálati elemekben, történelmi, kulturális értékekben gazdag Dunakanyar térséget, valamint olyan új, a budapesti tartózkodást legalább 1 nappal meghosszabbítani képes turisztikai attrakciókat magában foglaló területeket is, mint a Velencei-tó vagy Székesfehérvár és környéke⁵⁹.

⁵⁹ <https://mtu.gov.hu/cikkek/budapest-kornyeke-turisztikai-terseg-1921> Utolsó megnyitás ideje: 2020.12.18.

Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)

A stratégia 2018-2030 közötti időszakra vonatkozik, de a 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújt.

A NÉS-2 a mitigációs–adaptációs célkitűzés-kettősnek megfelelően egy-egy dekarbonizációs és adaptációs jövőképre (vízióra) támaszkodik:

1. Dekarbonizációs jövőkép: "a fenntartható fejlődés felé"
2. Adaptációs jövőkép: "felkészülni az elkerülhetetlenre, megelőzni az elkerülhetőt!"

A jövőkép elérését háromszintű célrendszerre építi a stratégia, amely célhierarchiára épül. A célhierarchián belül az átfogó célok a hazai éghajlatpolitika prioritásait adják meg:

- Fenntartható fejlődés egy változó világban.
- Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése.

Az éghajlatpolitika tématerületeit az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló 2007. évi LX. törvény jelöli ki. Ennek megfelelően a NÉS-2 négy tematikus specifikus célkitűzést határoz meg:

- Dekarbonizáció
- Az éghajlati sérülékenység területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása
- Alkalmazkodás és felkészülés
- Éghajlati partnerség biztosítása

A megyei klímastratégia és a NÉS-2 között jelentős kapcsolódások vannak. A szemléletformáló célkitűzések közül a környezeti fenntarthatóság a környezettudatosság növelését célzó pontokhoz kapcsolódik, míg a mitigációs és adaptációs célok a környezeti ártalmak-, a kibocsátás csökkentését célzó célok a „fenntarthatóság felé való átmenet célrendszerének stratégiai jelentőségű helyi és ágazati tervezésbe és szabályozásba történő beépítése” pontokhoz illeszkedik.

TERÜLETI AGENDA 2030

A német EU elnökség alatt, 2020. december 1-én fogadták el a területi kohézióért felelős tagállami miniszterek a Területi Agendának – az Európai Unió stratégiai szintű területpolitikai iránymutatásának – felülvizsgálatát. A megújított iránymutatás célja, hogy az európai, nemzeti és regionális szakpolitikák területiségét erősítő alapidokumentumként szolgáljon a következő évtizedben.

A Területi Agenda 2030 legfontosabb cselekvési területeihez kapcsolódóan Németország Építésügyi, Város- és Területfejlesztési Szövetségi Kutatóintézete az ESPON programmal együttműködésben összeállított egy térképgyűjteményt. A térképek a Területi Agenda két átfogó célkitűzéséhez – igazságos és zöld Európa – igazodnak, a demográfiai változások és migráció területi különbségeit, a városok és régiók versenyképességét, valamint a környezettel és a

természeti erőforrásokkal kapcsolatos folyamatokat mutatják be. Az Atlasz továbbá részletes információt tartalmaz a térbeli jellemzőkről és térszerkezetekről⁶⁰.

j) a tervezést érintő egyéb jogszabályok.

Törvények:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
- 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről,
- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- 2010. évi CXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról
- 2011. évi LXXVII. törvény a világörökségről
- 2013. évi CCXXIX. törvény egyes törvények területrendezéssel összefüggő módosításáról
- 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
- 2020. évi LIX. törvény a különleges gazdasági övezetről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

Kormányrendeletek:

- 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról
- 51/2005. (III. 24.) Korm. rendelet a területfejlesztés intézményei törvényességi felügyeletének részletes szabályairól
- 31/2007. (II. 28.) Korm. rendelet a területfejlesztéssel és a területrendezéssel kapcsolatos információs rendszerről és a kötelező adatközlés szabályairól
- 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól
- 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
- 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről

⁶⁰ <https://www.territorialagenda.eu/home.html> Utolsó megnyitás ideje: 2021.03.02.

- 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a területi monitoring rendszerről
- 16/2010. (II. 5.) Korm. rendelet a területfejlesztéssel és a területrendezéssel összefüggésben megőrzendő dokumentumok gyűjtéséről, megőrzéséről, nyilvántartásáról és hasznosításáról
- 475/2013. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség megszüntetésével összefüggő egyes kérdésekről
- 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet. a kedvezményezett járások besorolásáról⁶¹
- 86/2019. (IV. 23.) Korm. rendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról
- 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet a turisztikai térségek meghatározásáról

Országgyűlési határozatok

- 1/2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról
- 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat a 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról
- 23/2018. (X. 31.) OGY határozat a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról

Kormányhatározatok

- 1905/2020. (XII. 14.) Korm. határozat 2020-12-14 a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program keretében finanszírozott egyes projektek támogatásának növeléséről

⁶¹ A megyében két kedvezményezett járás van: a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás

2.2. A MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI SZEREPLŐI ELKÉPZELÉSEINEK FELTÁRÁSA, A TERVEZÉSI FOLYAMAT PARTNERSÉGI TERVÉNEK ELKÉSZÍTÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA:

a) a partnerségi terv elkészítése⁶²

Jogszályi háttér:

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) kormányrendelet (a továbbiakban Korm. rendelet) 13. § (1) bekezdése értelmében a területfejlesztési koncepció és program kidolgozásának része az állampolgárok, az érdekképviselők, a társadalmi szervezetek és a vállalkozások tervezésbe való bevonását részletező partnerségi terv.

A 13. § (2) alapján a partnerségi tervben meg kell határozni:

1. a bevonandó célcsoportot,
2. a bevonás tervezett eszközeit és részvételi formáit,
3. a bevonás céljait.

A 17. § (2) alapján a területfejlesztési koncepció és program egyeztetése során tett véleményeket, társadalmi észrevételeket és a tervezői válaszokat az egyes munkafázisok dokumentációjához kell csatolni.

A 18. § (1) és (5) alapján a megyei területfejlesztési koncepció és program véleményezésére jogosultak körét a Korm. rendelet 10. számú melléklete 1. és 2.; 6-8.; 10. és 13. pontjai tartalmazzák.

A bevonandó célcsoportok:

a) A Korm. rendeletben megnevezett véleményezésre jogosult szervek (a 10. melléklet alapján)

1. miniszterek;
2. a következő kormányhivatalok, illetve önálló szabályozó szervek:

a) Központi Statisztikai Hivatal,

b) érintett megyei kormányhivatal,

c) Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal,

d) Országos Atomenergia Hivatal;

3. Országos Környezetvédelmi Tanács;
4. Magyar Tudományos Akadémia;
5. országos önkormányzati érdekszövetségek;
6. az érintett térségi fejlesztési tanácsok;

⁶² Forrás: Fejér Megye Közgyűlése, 100/2020. (IX.24.) önkormányzati határozat

7. az érintett megyei önkormányzatok;
8. az érintett megyei jogú város önkormányzata;
9. az érintett települési önkormányzatok;
10. az érintett területi államigazgatási szervek közül:
 - a) területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság,
 - b) illetékes vízügyi hatóság,
 - c) működési területével érintett nemzeti park igazgatóság,
 - d) működési területével érintett vízügyi igazgatóság,
 - e) Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

b) Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése értelmében:

- gazdasági, üzleti és vállalkozó szektor szereplői,
- társadalmi szervezetek;
- felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek, szakképzési centrumok;
- érdekképviselések, konzultációs fórum;
- egyéb szervezetek;
- állampolgárok

A tervezési folyamat során az egyeztetésbe bevonni tervezett partnerek fentiek szerint meghatározott köre:

Jogszabályban megnevezett véleményezésre jogosult szervek	Jogszabályi hely Korm. rendelet 10. melléklete szerint A területfejlesztési koncepciók és programok véleményezésére jogosult szervek
Miniszterek	
Agrárminisztérium	1. miniszterek
Belügyminisztérium	
Emberi Erőforrások Minisztériuma	
Innovációs és Technológiai Minisztérium	
Honvédelmi Minisztérium	
Igazságügyi Minisztérium	
Külgazdasági és Külügyminisztérium	
Pénzügyminisztérium	
Miniszterelnökség	
Miniszterelnöki Kabinetiroda	

a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter	
a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter	
családokért felelős tárca nélküli miniszter	
Kormányhivatalok, illetve önálló szabályozó szervek	
Központi Statisztikai Hivatal	2. a)
Fejér Megyei Kormányhivatal	2. b)
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal	2. c)
Országos Atomenergia Hivatal	2. d)
Országos Környezetvédelmi Tanács	3.
Magyar Tudományos Akadémia	4.
országos önkormányzati érdekszövetségek	
Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége	5.
Megyei Jogú Városok Szövetsége	
Települési Önkormányzatok Szövetsége	
Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége	
Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége	
Magyar Önkormányzatok Szövetsége	
Magyar Faluszövetség	
az érintett térségfejlesztési tanácsok	
Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértes Térségi Fejlesztési Tanács	6.
Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács	
az érintett megyei önkormányzatok	
Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat	7.
Veszprém Megyei Önkormányzat	
Tolna Megyei Önkormányzat	
Somogy Megyei Önkormányzat	
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat	

Pest Megyei Önkormányzat	
az érintett megyei jogú város önkormányzata	
Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata	8.
Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata	
az érintett települési önkormányzatok	
Fejér megye megyei jogú városokon kívüli 106 települési önkormányzata	9.
az érintett államigazgatási szervek közül	
Fejér Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	10. a)
Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	10. b)
Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	10. c)
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	
Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	10. d)
Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.	10. e)

Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése értelmében bevonásra kerülnek:

A gazdasági, üzleti és vállalkozó szektor szereplői

Vadex Mezőföldi Zrt.
Vértesserdő Zrt.
Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt.
Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Fejér Megyei Gyáriparosok Szövetsége
Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének Fejér Megyei Szervezete
Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége
Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége
Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség
ALBENSIS Fejér Megyei Területfejlesztési Nonprofit Kft.
OFA Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft.

Társadalmi szervezetek

Fejér Megyei Civil Szolgáltató Központ
--

Echo Innovációs Műhely (közhasznú egyesület)
"HÍD" Dunaújváros és Környéke Egyesület
SZITI Szociális Egyesület
Civil szervezetek Regionális Szövetsége
Fejér Megyei Kézművesek Egyesülete
Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány
Gaja Környezetvédő Egyesület
Bocs Alapítvány
Fejér Megyei Természetbarát Szövetség
Klímabarát Települések Szövetsége
Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Egyesület
Az Erdőért Egyesület
A Bakonyért Vidékfejlesztési Akciócsoport Egyesület
Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület
Mezőföld Helyi Közösség Egyesület
Velencei-tó Térségfejlesztő Egyesület
Völgy Vidék Vidékfejlesztési Közösség Közhasznú Egyesület
Sárvíz Helyi Közösség
Vértes-Gerecse Vidékfejlesztési Közösség Közhasznú Egyesület

Felsőoktatási intézmények, szakképzési centrumok, kutatóhelyek

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete Nyugat-magyarországi Tudományos Osztály
Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet
ECHO Szociológiai Kutatóintézet
Magyar Városkutató Intézet
Budapesti Corvinus Egyetem Székesfehérvári Campus
Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvári Oktatási Központ
Dunaújvárosi Egyetem
Óbudai Egyetem, Alba Regia Műszaki Kar, Mérnöki Intézet, Geoinformatikai Intézet
Székesfehérvári Szakképzési Centrum
Dunaújvárosi Szakképzési Centrum

Érdekképviseletek, konzultációs fórum

Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Fejér Megyei Szervezete
Fejér Megyei Építészek Kamarája
Fejér Megyei Mérnöki Kamara
Fejér Megyei Területfejlesztési Konzultációs Fórum

Egyéb szervezetek

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Fejér Megyei Kirendeltsége
Nyugat-Dunántúli Társadalmi Esélyteremtési Igazgatóság
Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság
Veszprém Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Bányászati Osztály
Magyar Honvédség Parancsnoksága
MH Nyugat-Magyarországi Hadkiegészítő Parancsnokság
Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház
Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága
Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.
Depónia Nonprofit Kft
VERTIKÁL Nonprofit Zrt.
DÉSZOLG Dunamenti Építő és Szolgáltató Kft.
Velencei-tavi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.
Zöld Bicske Nonprofit Kft.
DUNANETT Nonprofit Kft.
Fejérvíz Zrt.
Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.
Kémény Zrt.
SZÉPHŐ Zrt.
E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt.
Dunaújvárosi Vízzel-, Csatorna- Hőszolgáltató Kft.
MÁV-VOLÁN-csoport (Volánbusz Zrt., MÁV-START Zrt., MÁV Zrt.)

b) a partnerségi terv végrehajtása

A bevonás eszközei és részvételi formái:

A Korm. rendelet 13. § (2) b) pontja szerint az egyes tervezési elemekhez és fázisokhoz kapcsolódó bevonás tervezett eszközei és részvételi formái: kommunikációs kampány, kiállítások, helyi média, tájékoztató kiadványok, állampolgári vélemények gyűjtése, nyilvános fórumok, konferenciák, eseti bizottság, közvélemény-kutatás (szociológiai kutatás, fókuszcsoporthoz tartozó kutatás, munkacsoport megbeszélések, zsűri).

A gyorsabb információcsere és a kialakult járványügyi helyzet miatt a Partnerségi Terv végrehajtása során elsősorban az elektronikus felületeket, illetve a digitális információs csatornákat indokolt alkalmazni (a fentiek közül leginkább a kommunikációs kampányt, a helyi médiát, az állampolgári vélemények online gyűjtését és igény esetén online konferencia megtartását), figyelembe véve a Pénzügyminisztérium által a megyei önkormányzatok számára rendelkezésre bocsájtott tervezési útmutatókat. Az előkészítő fázisokban lehetőség szerint a közvetlen megkeresés (elektronikus levél) alkalmazandó. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor a Fejér Megyei Önkormányzat hivatalos oldalán (www.fejer.hu) szükséges az információkat elhelyezni. A tervezési dokumentumok egyeztetési változatainak véleményezési eljárásai során a jogszabály szerint kötelezően bevonandó célcsoportoknál közvetlen elektronikus megkeresés, egyéb szereplők esetében a honlapon történő meghirdetés indokolt. Emellett hirdetésként a megyei napilapban is megjelennek a társadalmi egyeztetésre vonatkozó közlemények.

A bevonás céljai:

A partnerségi terv alapján történő bevonás céljai: az állampolgárok, az érintett területen működő érdekképviseletek, a térség területfejlesztési szereplői és a véleményezésre jogosult szervezetek Fejér megyét érintő elképzeléseinek áttekintése; a helyzetelemzés pontosítása; intézkedési javaslatok megfogalmazása; az elkészült egyeztetési anyagok véleményezése.

A partnerségi elv érvényesítésének céljai:

- egy adott település, térség vagy ágazat helyzetének, illetve fejlesztési igényeinek feltárása, részletesebb megismerése;
- a hatékonyabb megvalósítás elősegítése azáltal, hogy a tervezés teljes életciklusa alatt bevonásra kerülnek a program megvalósításában és a koncepcióban meghatározott célok elérésében aktív szerepet játszó szereplők;
- a bevont partnerek jobban ismerik saját településük, térségük és ágazatuk valós szükségleteit, ezért fókuszáltabb intézkedések és beavatkozások fogalmazhatók meg.

A területi tervezési feladatok végrehajtását, valamint a Partnerségi Terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait a Fejér Megyei Önkormányzati Hivatal látja el, mely a tervezési feladatok végrehajtására és koordinálására területfejlesztési és koordinációs munkacsoportot hozhat létre.

Feladatai:

- koordinálja a területi tervezési feladatok végrehajtását;
- javaslatot tesz a társadalmi konzultáció egyes fázisainak módszereire;

- a társadalmi egyeztetés egyes szakaszaiban megszervezi és megteremti az alkalmazott eszközök szervezeti, technikai hátterét;
- azonosítja a társadalmi egyeztetések résztvevőit;
- meghatározza a társadalmi egyeztetések időszakát, helyszínét, felületét és biztosítja annak nyilvánosságát;
- kidolgozza a beérkezett vélemények, észrevételek, kérdések megválaszolásának formáját és módját;
- összegzi a területi terv egyeztetése során tett véleményeket, társadalmi észrevételeket - a tervezői válaszokkal kiegészítve -, majd azokat az egyes munkafázisok dokumentációjához csatolja.

c) a partnerségi terv eredményei alapján:

ca) az üzleti szektor szereplőinek a térséget érintő fejlesztési elképzeléseinek áttekintése,

cb) az önkormányzatok fejlesztési elképzeléseinek áttekintése,

cc) a térség társadalmi szervezetei fejlesztési elképzeléseinek áttekintése.

A Fejér megyei területfejlesztési tervek partnersége 2020. január 05. és 2020. február 19. között zajlott. Ezt követően történik meg a társadalmisítási folyamat kiértékelése, eredményeinek számbavétele.

2.3. A TERÜLETFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERÉNEK ELEMZÉSE:

a) a területfejlesztés forrásainak elemzése (nemzetközi, központi költségvetési, önkormányzati források, a gazdasági egységek beruházásai, a különféle szervezetek fejlesztései, a háztartások)

A kormány és országgyűlés által korábban elfogadott fejlesztési stratégiák, tervek, tervezést érintő egyéb jogszabályok, a forrásrendszerek a 2014-2020-as uniós támogatási rendszer kereteit határozták meg, így a 2021 utána időszak számára nem tekinthetők relevánsnak. A tervezés jelenlegi szakaszában a végrehajtási és finanszírozási rendszer fő komponensei országos és helyi szinten is egyeztetés alatt állnak, így a rendszer részletei csak később lesznek ismertek. A végrehajtási rendszer, a finanszírozási keret, illetve az eljárásrend az országos iránymutatások alapján fog kialakulni, várhatóan 2021. év első felében.

b) a területfejlesztés intézményrendszere (szervezet, működés, együttműködés)

Az önkormányzati törvény módosításával megváltozott a megyei önkormányzatok feladatköre és szerepe: kiemelt feladatuk a megye gazdasági-társadalmi-környezeti célú fejlődésének elősegítése. Annak érdekében, hogy a fejlesztések eredményesek legyenek, szükséges a megyét érintő fejlesztési irányok, célok kijelölése, illetve azon eszközök meghatározása, melyek a célok elérését segítik. Mindezen feladatokhoz szükséges áttekinteni a megye gazdasági-társadalmi-környezeti állapotát, az elmúlt évek folyamatait, valamint a külső környezet fő fejlődési irányait, keretfeltételeit.

A tervezett fejlesztések megvalósításához több szereplő együttműködése szükséges: a központi kormányzatnak a jelentősebb összegű támogatási feltételek, illetve programok, míg a helyi szereplőknek a konkrét fejlesztési javaslatok, projektek kidolgozásában van meghatározó szerepük. Ezért megyei szinten a megye területére vonatkozóan kell a központi kormányzat elképzeléseivel igazodva a legjelentősebb fejlesztési feladatokat megfogalmazni a helyi önkormányzatokkal, főbb társadalmi-gazdasági partnerekkel együttműködve.

Az Európai Unió által kijelölt fő célokhoz és irányokhoz igazodva készül el nemzeti szinten egy partnerségi megállapodás az Európai Unióval, mely a keretét adja a fejlesztések alapjait és forrásait jelentő operatív programoknak. A megyei önkormányzatok a területi fejlesztéskoordinációs szerepük révén az operatív programok megvalósításában vesznek majd részt, melyhez kapcsolódóan konkrét feladataik később, az operatív programok tervezésével párhuzamosan kerülnek kijelölésre. Ennek megtörténtét követően vázolhatók fel a feladatellátás intézményi és kapacitásokat érintő lehetőségei, illetve céljai.

A megyei önkormányzat várható szerepe kiterjedhet az alábbiakra:

- a megyei hatáskörbe utalt fejlesztések operatív koordinációjára, potenciálisan közreműködő szervezeti feladatok ellátása (projektjavaslatok előkészítése, értékelése, a megvalósítás segítése, nyomon követése)
- a megye fejlesztési koncepciója szempontjából fontos fejlesztési projektek előkészítése (partnerség megszervezése, kapcsolattartás az operatív programok irányító hatóságaival, a projektgazdák szakmai segítése), a kisvárosi térségek tervezési feladatainak elvégzése,
- a megye területén megvalósuló projektek hatásának értékelése, az egyes projektek közötti kapcsolatok értékelése, javaslattétel a fejlesztési koncepcióban megfogalmazottak hatékonyabb, eredményesebb megvalósítására.

Ezen várható feladatkörök mindegyikében a megyei önkormányzat együtt kell, hogy működjön a területén levő - a fejlesztéspolitikában várhatóan a jelenleginél nagyobb szerepet kapó - városokkal, különös tekintettel a járási központokra illetve a két megyei jogú városra.

c) a területfejlesztés hatékonysága (eddigyi eredmények, forrásaktivitás, a fejlesztési területek kihasználtságának bemutatása, az intézmények hatása, hiányosságok)

2014-2020 között a Széchenyi 2020 Program keretében Fejér megye összesen 606,8 milliárd Ft támogatási igénnyel rendelkezett, melyből 418,6 milliárd Ft támogatás került megítélésre a pályázók részére. A leszerződött támogatások értéke 415,7 milliárd Ft, melyből a vizsgált időszakban 333,6 milliárd Ft került kifizetésre.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium Monitoring és Értékelési Főosztálya által 2019-ben készített elemzés áttekinti a Széchenyi 2020 program 2014-2020 között elérhető forrásainak felhasználása nyomán kirajzolódó területi mintázatokat, főbb megállapításai az alábbiak:

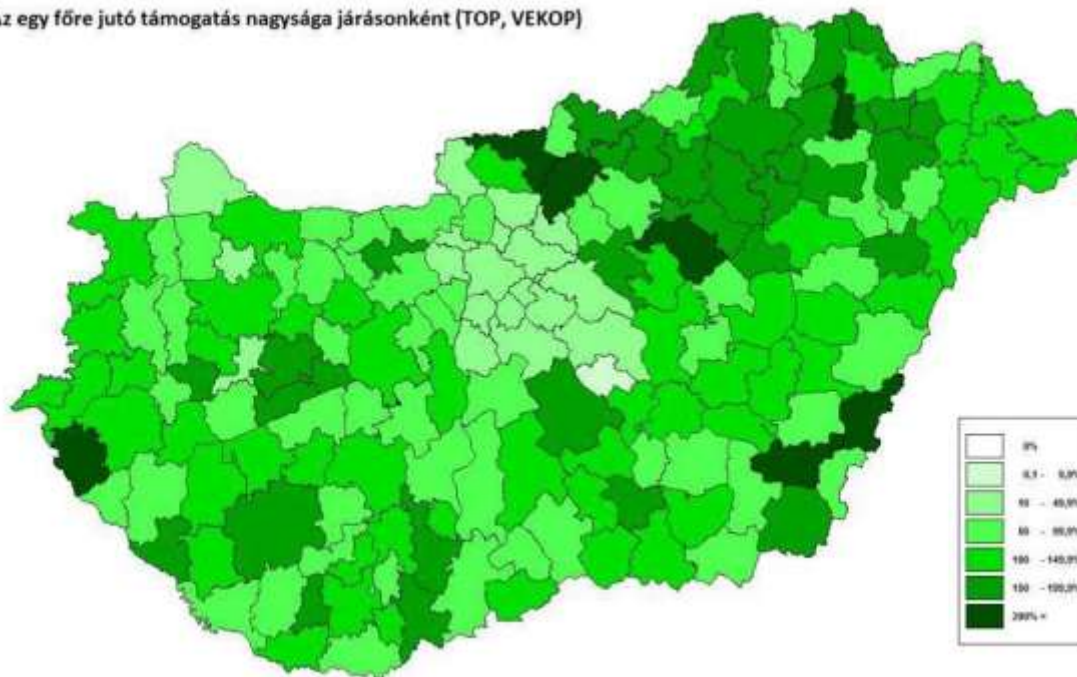
- Az uniós források Magyarország minden járásába eljutottak. Ez külön-külön is igaz az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra is. (A Kohéziós Alap nagy infrastrukturális projekteket finanszíroz, így jellegéből adódóan ettől az Alaptól az ilyen jellegű területi lefedettséget nem lehet elvárni.)
- Az operatív programok vonatkozásában megállapítható, hogy azok eltérő területi lefedettséggel bírnak. Az EFOP és a GINOP forrásai (a VEKOP ágazati finanszírozásával kiegészülve) az ország összes járásába eljutnak, míg a KEHOP és különösen az IKOP (az előző pontban említett KA-finanszírozás okán) mozaikosabb képet mutat. A TOP-ot és a VEKOP-ot együttesen tekintve szintén kijelenthető, hogy lefedik az egész országot. A KÖFOP kiemelt projekteket finanszíroz, melyek hatóköre a legtöbb esetben szintén országos.
- Tematikus célok mentén vizsgálva a forráselosztást sok esetben a fenti Alap- és OP-specifikus megállapítások köszönnek vissza, csak pontosabb fókusszal. Az elemzésekből kiemelendő a 9. tematikus cél (a társadalmi befogadás), ahol markánsan kirajzolódik, hogy a legmagasabb fajlagos támogatási értékekkel a periférikus helyzetű térségek rendelkeznek.
- A támogatások abszorpcióját településkategória szerint vizsgálva, általános megállapításként az jelenthető ki, hogy Strukturális és Kohéziós Alapokból (a kiemelt projektek nélkül vett) támogatásnagyság közel 3/4-e városokba érkezett, ezzel szemben a Vidékfejlesztési Program esetében a megítélt támogatások közel kétharmada a falvakba jutott.

A 2014-20-as operatív programok közül a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) volt az, amelyik területi szinten valódi - népesség- és fejlettség-alapú forrasszétosztást alkalmazott megyei forráskeretek meghatározásával, valamint a megyei jogú városok összességére vonatkozóan egy önálló prioritási tengely tervezésével.

Ennek eredménye, hogy a lenti térképen fehér foltok, szélsőséges járási értékek nincsenek: a legmagasabb értékkel bíró Tokaji járás (284%-a az országos TOP-VEKOP közös átlagnak) és a legalacsonyabb értékkel rendelkező nem Közép-magyarországi régióba tartozó Mosonmagyaróvári járás (értéke 44,3%-a az átlagnak) között kevesebb mint 6,5-szeres a különbség, ami az összes összevetést tekintve a legkisebb különbség⁶³.

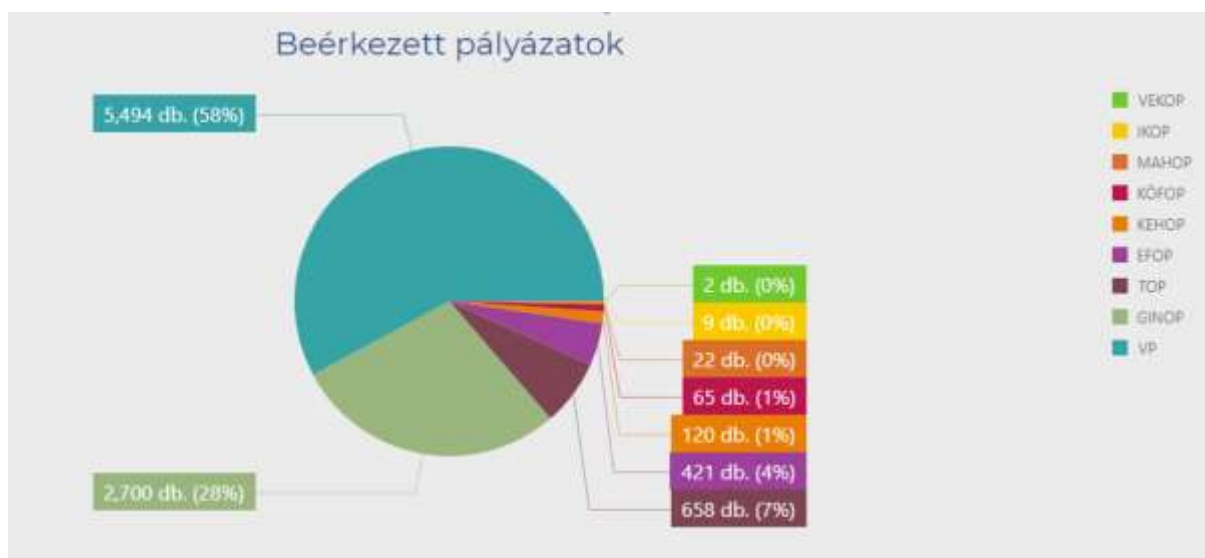
⁶³ A támogatások abszorpciójának területi vizsgálata - értékelési jelentés (ITM, 2019)

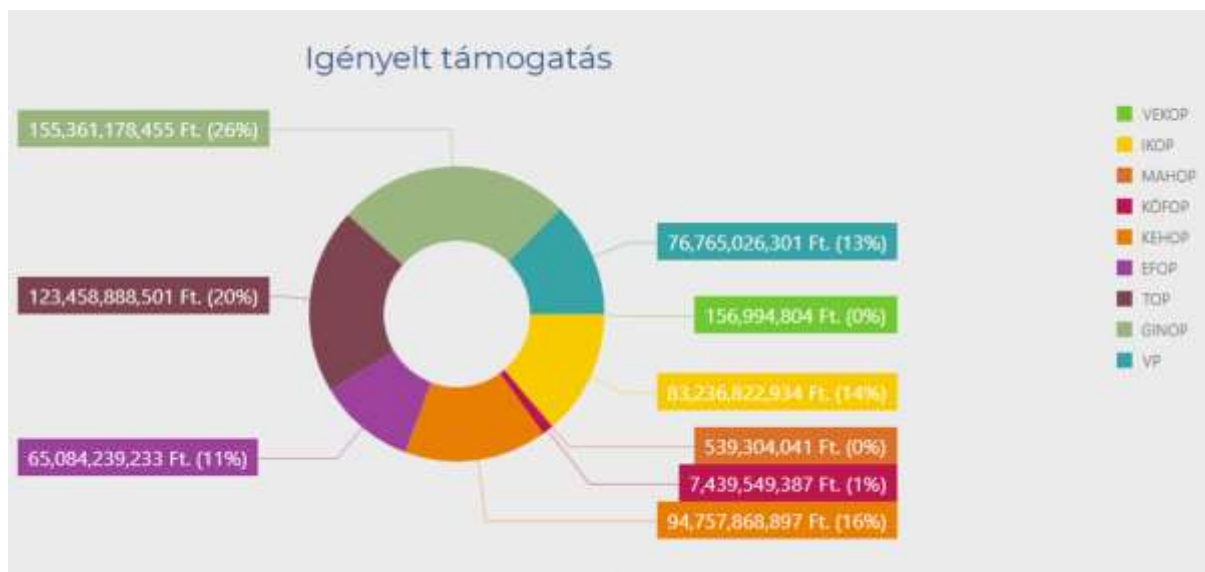
Az egy főre jutó támogatás nagysága járásonként (TOP, VEKOP)

8. ábra A Terület- és Településfejlesztési Operatív Programból, valamint a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programból együttesen 2018. végéig megítélt támogatások területi képe (forrás: ITM, 2019)

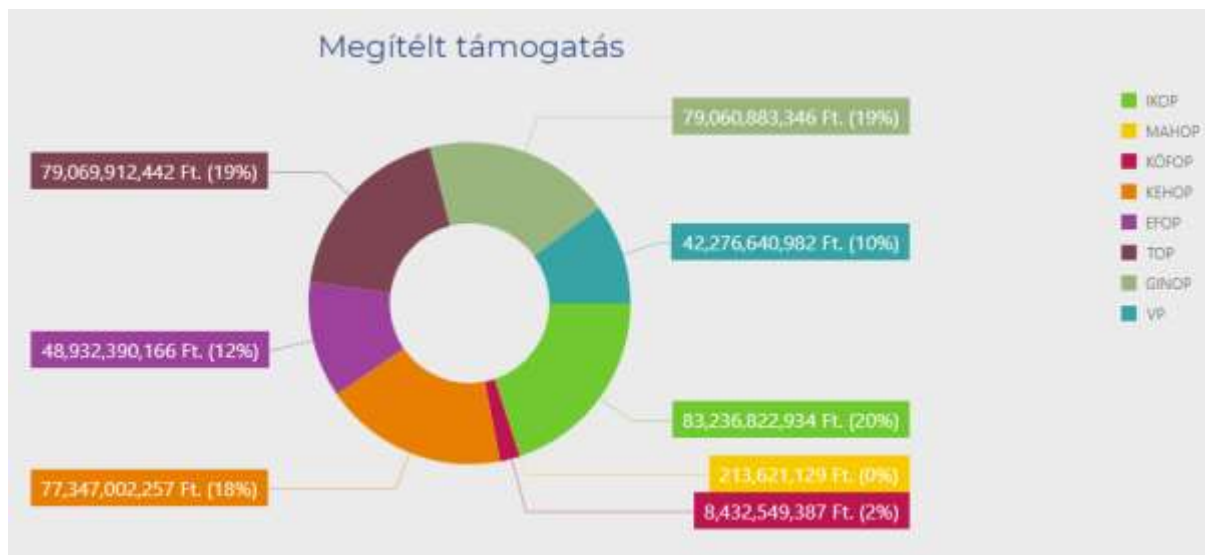
2014-2020 között az operatív programok között elég világosan érzékelhető a VP túlsúlya, de szintén jelentős a GINOP, a TOP és az EFOP keretében benyújtott pályázatok aránya. Az igényelt támogatást tekintve GINOP, TOP, EFOP és KEHOP a sorrend.

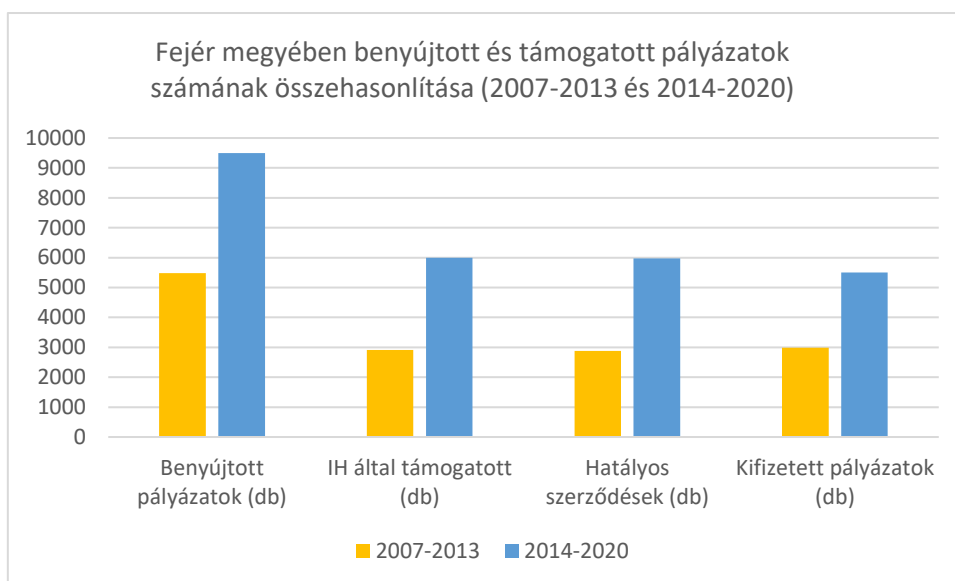
9. ábra Fejér megyében benyújtott pályázatok és az igényelt támogatás megoszlása OP szerint, 2014-2020 (forrás: palyazat.gov.hu 2020. március 3.)

A megítélt támogatást tekintve az IKOP a legjelentősebb, nem sokkal lemaradva követi a TOP, a GINOP és a KEHOP. Ugyanez a sorrend a kötelezettségvállalások összegét tekintve is. A kifizetések összegénél viszont már a GINOP és a KEHOP érte el a legmagasabb arányt, amit a TOP és az IKOP követ.

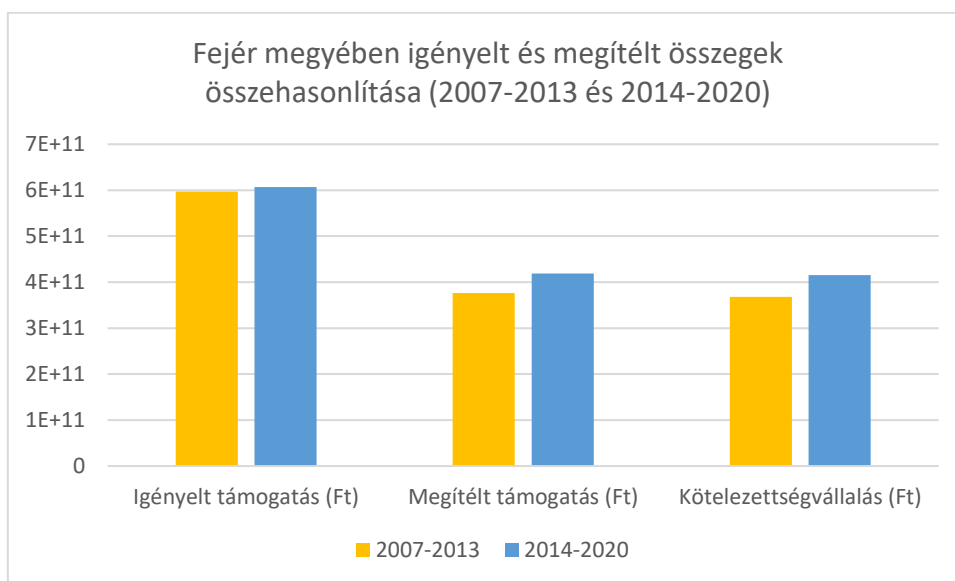
10. ábra Fejér megyében megítélt támogatás megoszlása OP szerint, 2014-2020 (forrás: palyazat.gov.hu 2020. március 3.)

A Széchenyi 2020 Program egészét nézve, a területi forrásallokáció vonatkozásában elmondható, hogy a 2017-2013-as időszakhoz képest 2014-2020 között mind a Fejér megyében benyújtott pályázatok száma, mind a támogatott pályázatok aránya jelentősen megnőtt.

11. ábra Fejér megyében benyújtott és támogatott pályázatok számának összehasonlítása 2007-2013 és 2014-2020 vonatkozásában (forrás: palyazat.gov.hu 2020. március 3.)

Az igényelt és megítélt támogatások összege is emelkedett, azonban sokkal kisebb mértékben:

12. ábra Fejér megyében igényelt és megítélt összegek összehasonlítása 2007-2013 és 2014-2020 vonatkozásában (forrás: palyazat.gov.hu 2020. március 3.)

A területfejlesztési célra fókuszálva a 2014-2020 időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) beavatkozásai az alábbi prioritási tengelyek mentén rendeződnek:

TOP-1 Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére

TOP-2 Vállalkozásbarát, népesség-megtartó település-fejlesztés

TOP-3 Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken

TOP-4 A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése

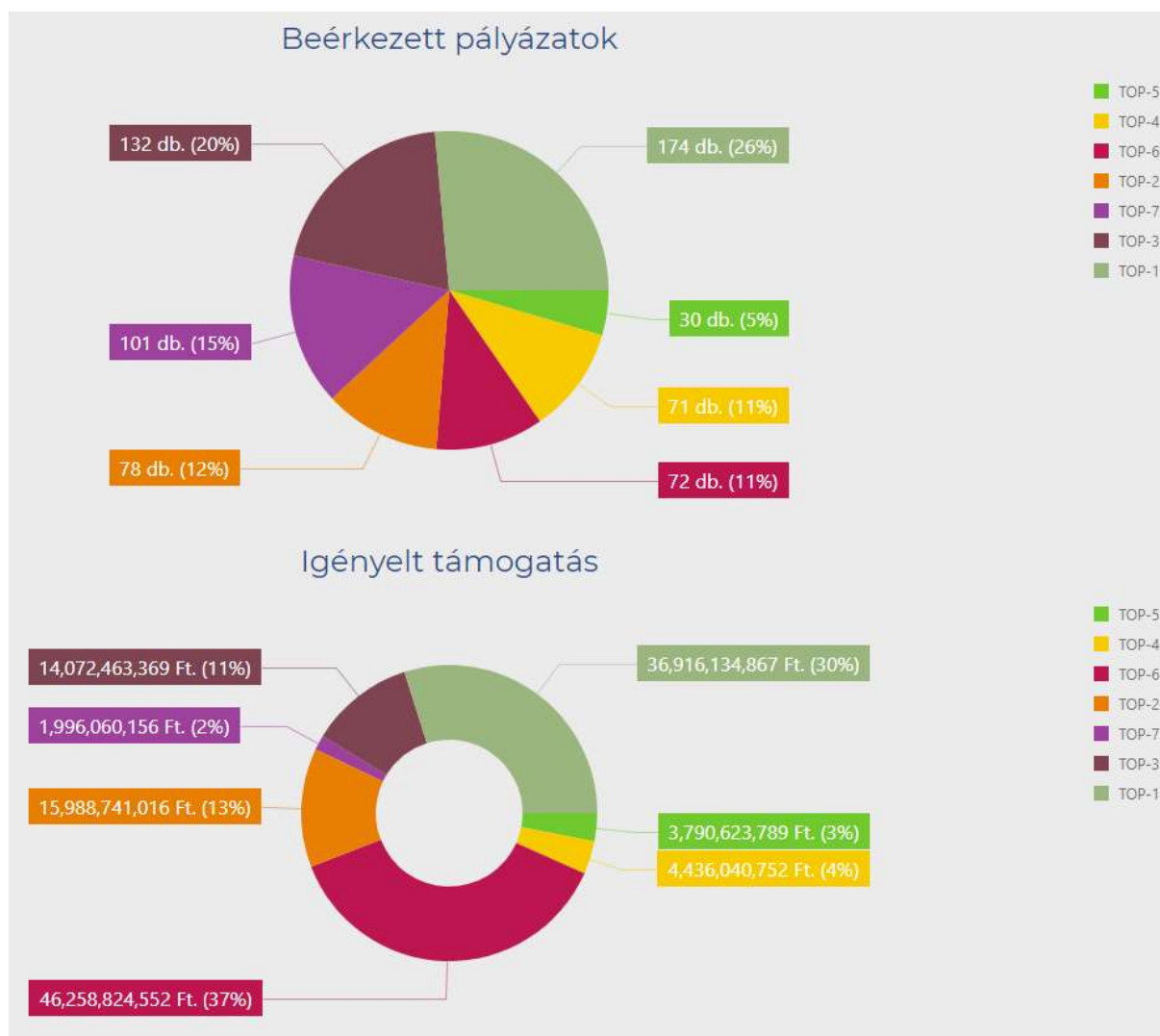
TOP-5 Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás ösztönzés és társadalmi együttműködés

TOP-6 Fenntartható városfejlesztés a megyei jogú városokban

TOP-7 Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések

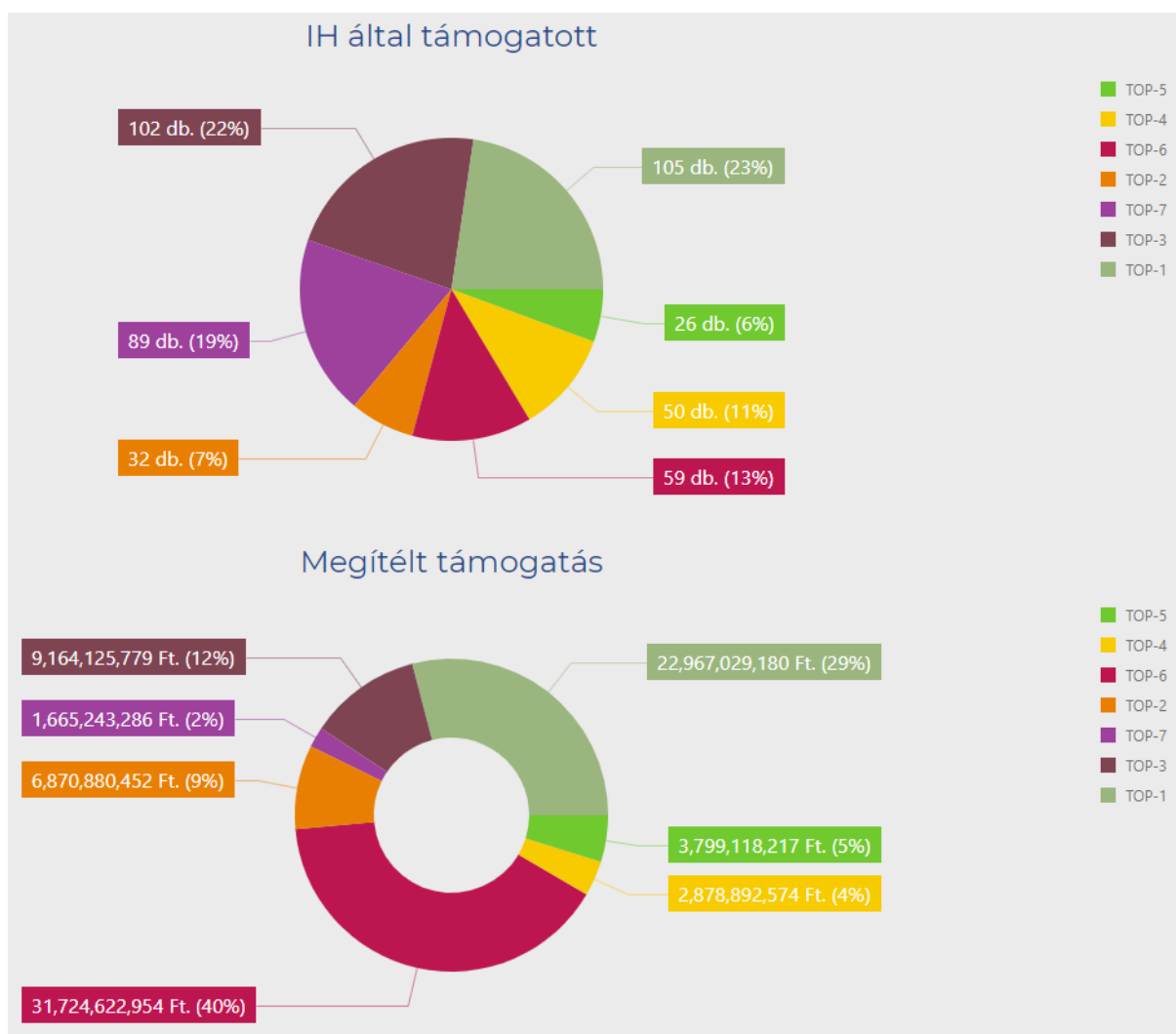
A TOP keretében beérkezett Fejér megyei pályázatok számát tekintve látható, hogy a pályázatok többségét a Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére (TOP-1), az Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken (TOP-3) és a Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (TOP-7) prioritásokra nyújtották be.

Az igényelt támogatást tekintve TOP-6, TOP-1 és TOP-2 a sorrend.

13. ábra A Fejér megyében a TOP keretében benyújtott pályázatok és az igényelt támogatás megoszlása prioritások szerint, 2014-2020 (forrás: pályazat.gov.hu 2020. március 3.)

A TOP keretében a támogatott pályázatok száma, illetve a kapcsolódó támogatási összegek alakulása látható az alábbi ábrákon. Eszerint a legtöbb pályázatot a TOP-1, a TOP-3 és a TOP-7 prioritások alatt támogatták. A megítélt támogatást tekintve már TOP-6, TOP-1 és TOP-3 a sorrend.

14. ábra A Fejér megyében a TOP keretében támogatott pályázatok és a megítélt támogatás megoszlása prioritások szerint, 2014-2020 (forrás: palyazat.gov.hu 2020. március 3.)

A statisztai adatokon túl csak korlátozottan állnak rendelkezésre olyan adatok, amelyekkel a területfejlesztés hatékonysága megfelelően kimutatható. Ez rövid távon a projektek pénzügyi előrehaladásával, így a kifizetett támogatások, illetve elszámolt előlegek alakulásával mérhető. 2020. végéig elmondható, hogy a TOP keretében támogatást nyert projektek jelentős része megvalósult, illetve év végéig elszámolásra került. Az építőipari áremelkedések, a járványügyi helyzet és más külső negatív tényező miatt, továbbá forrás-újraelosztás következtében a projekteknek csak kisebb része húzódik el, és nyúlik át a következő uniós ciklusra. A területfejlesztési célú projektekre jellemző, hogy a megvalósult fejlesztések csak néhány éven belül térülnek meg és fejtik ki pozitív hatásukat a lakosság ellátottságára, a környezetre, a megye versenyképességére.

A Fejér Megyei Önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő ALBENSIS Nonprofit Kft. folyamatosan látja el a benyújtásra kerülő TOP támogatási kérelmekhez kapcsolódó előkészítési feladatokat. A támogatási szerződések megkötését követően pedig a projektmenedzsment feladatok is folyamatosan zajlanak. A Kft. több mint 300 db projekt esetében lát el projektmenedzsment tevékenységet, így a Fejér megyei TOP projektek több mint 90 %-át menedzseli. A megye összes településével történő folyamatos kapcsolattartásnak és szoros együttműködésnek köszönhetően

Fejér megyében eredményesen valósult meg a települési fejlesztési elképzelések becsatornázása az EU-s források elosztásának rendszerébe.

A területfejlesztési célkitűzések elérését a TOP mellett más ágazati OP-ok és hazai források is segítik. A területi szereplő ennek érdekében részt vett a Vidékfejlesztési Program, Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, a Környezet- és Energiahatékonysági Operatív Program és a Magyar Falu Program keretében megvalósuló projektek előkészítésében is. Ezt a projektötletek folyamatos gyűjtése is segítette. A Fejér Megyei Önkormányzat és az ALBENSIS Nonprofit Kft. területfejlesztési projektek előkészítésébe és megvalósításába történő bevonása jelentősen elősegíti azt, hogy az uniós és hazai fejlesztési források felhasználása egymással a legnagyobb összhangban, a megye és összes települése érdekeit figyelembe véve valósuljon meg.

2.4. HELYZETÉRTÉKELÉS

a) a megye erősségeinek, gyengeségeinek, lehetőségeinek és a térséget fenyegető veszélyek azonosítása

Erősségek

Együttműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- Az Észak-Dunántúl nagytérségi folyamataiba való aktív bekapcsolódás. A szomszédos megyékkel a megyehatáron túlnyúló programokban való együttműködés.
- A Győr-Komárom-Tatabánya-Mór-Székesfehérvár-Dunaújváros-Kecskemét ipari logisztikai és innovációs tengely, amelynek hatása kiterjed a Közép-dunántúli régióra és összekapcsolja a Dunántúlt az Alfölddel.
- Erőteljes térségfejlesztés, amely fejlettségi zónák kialakulásában és a térségekre gyakorolt hatásában, elfogadott programjaikban jelentkezik. Ezek közül kiemelkedik Székesfehérvár-Mór és Dunaújváros várostérsége, vonzáskörzete, a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség (Paks II központtal), Budapest környéki turisztikai desztináció (Velencei-tó és a Pannónia Szíve térségével együtt), és a régóta tervezett, jelenleg hátrányos helyzetű Dél-Fejér és Észak-Tolna „Mezőföld felzárkóztatásáért” fejlesztési terület. Az Ivánca térségben kialakuló gazdasági övezet Dunaújváros térsége gazdaságának diverzifikálásához járulhat hozzá.
- Információ- és kommunikációs technológia (IKT) és okos településfejlesztés a városokban. Fejlett helyi közösségi és kulturális, helyi sport és szabadidős terek, szolgáltatások.
- Országos szinten is kiemelkedő gazdasági szerepű megyei jogú városok: Székesfehérvár, amelynek kiemelkedő történelmi múltja és jelen gazdasági ereje egész Közép-Dunántúlra kisugárzik (közigazgatási központ, elektronikai, logisztikai, valamint kulturális vonatkozásban), Dunaújváros, melynek hatása „átlép a Dunán” és érezteti hatását Tolna és Bács-Kiskun megyében is (kohászati, könnyűipari és logisztikai).
- Térségi gazdasági szempontból kiemelkedő funkciójú városok: Gárdony, Velence (idegenforgalom, természeti értékek), Bicske (logisztika), Mór (borvidéki központ élénk kkv tevékenységgel), Sárbogárd és Enying mezőföldi agrárjellegű központok, Martonvásár (agrár-tudásközpont).
- Aktív nagyszámú országos és helyi civil szervezet.

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- Kedvező közlekedés-földrajzi elhelyezkedés (európai innovációs tengelyek, a főváros vonzása, fejlesztő hatása, Európai közlekedési folyosók személygépkocsik).
- A központi fekvésű megyében magas tervekészültségű és kivitelezés előtt álló TENT vasúti és regionális, intermodális közlekedés, a tisztaüzemű városi és elővárosi közösségi közlekedés, az európai hálózatba tartozó gyorsforgalmi utak és gyorsvasút fejlesztése, továbbá az EuroVelo, SacraVelo és egyéb kerékpáros létesítmények fejlesztése.

- A korábbi sugaras közúti közlekedési hálózat feloldására elindult gyorsforgalmi úthálózati elemek, mint az M8 gyorsforgalmi út és a 2x2 sávós, emelt sebességű gyorsforgalmi úttá fejleszthető 13. sz., a 81. sz. és a 63. sz. főutak kiépítése, amelyek belső körgyűrűként összekötik az M1-M7-M6-M5-M4 gyorsforgalmi utakat.
- Duna-völgy és a Séd-Nádor-Gaja rendszer, a Sió a Váli-víz és a Szent László patak által kialakított megyei szintű vízfolyás-hálózat jó állapota. A Velencei-tó és víztározói úgy, mint a Zámolyi - és Pátkai-víztározó, a kibővített Fehérvár-surgói tározó, illetve a Séd-Nádor-Gaja rendszer halastavai. A Zámolyi – és Pátkai-víztározók elsődleges és legfontosabb célja a Velencei-tó vízszintjének biztosítása, ami különös jelentőséget kap a klímaváltozás helyi hatásainak enyhítésére a jövőben.
- Turisztikai adottságok közül a kiemelkedően gazdag kulturális, épített, természeti örökség dominanciája jellemző, de jelentősek az összefüggő erdőterületek, védett természeti és tájképi értékek is (kiemelkedően gazdag az épített, régészeti és muzeális emlékekben, Vértes, Velencei-tó). A Budapest környéki turisztikai desztináció, amely magába foglalja a Pannónia Szíve, a Velencei-tó, a Váli-völgy, Martonvásár, Székesfehérvár és a Vértes térségét és a Duna-mente egy részét, új lehetőségeket nyit meg Fejér megye turisztikai fejlesztése számára. A Közép-Duna mente formálódó turisztikai térsége összekapcsolja Budapest és a Mohács/Baja desztináció értékes lehetőségeit a Duna-völgye, a Limes (Intercisa, Annamatia, Vetus Salina) értékeinek bemutatásában
- Történelmi borvidékek jelentős kiterjedésű szőlőültetvényekkel (Móri és Etyek-Budai borvidék).
- Kimagasló termőhelyi adottságok, kiváló minőségű szántó terület.
- Megújuló energiatermelés számára kedvező természeti adottságok (biomassza, nap).
- Gazdag ivóvízkinccs, a Közép-Dunántúli Hegység karsztvízének vízminősége hosszútávon is megőrizhető.
- Sok településen sikeresen megvalósultak az ivóvízminőség-javítást, szennyvízelvezetést és -kezelést célzó programok.
- Több élőhely védelmi program valósult meg a megyében, ill. folyamatban van (Velencei-tó, Séd-Nádor-Gaja rendszer, Sóstó).
- A megye épített környezeti és kulturális öröksége gazdag (kiemelten a műemlékek és régészeti örökségek terén), amely erősíti a társadalmi összetartozást, a kulturális sokszínűséget, hozzájárul az életminőség emeléséhez.

A versenyképesség növelés szempontjából:

- Fejér megye versenyképes megye, gazdasága a magyarországi GDP-ből való részesedése, a makrogazdasági szerkezethez való illeszkedése, a gazdaság duális szerkezete, a nemzetközi gazdasági folyamatokban való részvétele, a hazai tulajdonú vállalatok részaránya meghatározó a nemzetgazdaság egészét tekintve.
- A Fejér megyei kkv-k statisztikai számának csökkenése, a vállalkozások hozzáadott értéke a termelékenység és exportképesség növelése, a kisvállalkozói kör stabilitása dinamikus növekedésre képes.

- Az ipar és építőipar – a 2008-2009-es világgazdasági válságot követően – helyreállította válság előtti termelési volumenét, a kereskedelmi bankrendszer a megyei jogú városok vonzáskörzetében kiemelkedő teljesítményt nyújt, a terciér szektor dinamikusan fejlődik.
- Foglalkoztatottság szerkezet szintje, bővítése, a munkaerő termelékenység növekedése és a feltételek javítása. A fenntartható és alkalmazkodó munkaerőpiac. Bővülő szakképzés, szakképzési hálózat, duális képzés.
- A szakképzés korszerű és inkluzív rendszerének állapota.
- Mezőgazdasági termelők – és feldolgozóipari hagyományok, agrárkutató potenciál. Agrártermelésre épülő vertikum (Hungrana Keményítő- és Izocukorgyártó és Forgalmazó Kft., Magyar Tudományos Akadémia MTA Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet).
- Átlag feletti uniós forrásfelhasználás (területileg koncentrált).
- Infokommunikációs rendszer fejlettsége (Távközlő hálózatok. A mobiltelefon hálózatok teljes lefedettségét különösen a hegyvidéki környezetben és megyehatáron javítani szükséges. Az informatikai hálózatok jelentősége a pandémia, és a rendkívüli helyzetekben az élet minden területén, de különösen a távoktatás, az egészségügyi és szociális területen, valamint az otthoni munkavégzésnél felértékelődött.)

Gyengeségek

Együttműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- Az elmúlt tervezési időszak beavatkozásai ellenére a kiterjedt társadalmi, foglalkoztatottsági, gazdasági, infrastrukturális szempontból fejlesztendő, periférikus térségek. (Dél-Fejér, Sárbogárdi, Enyingi térség).
- A turisztikai vonzerőre gyenge szolgáltatási rendszer épült, a gazdag természeti, épített környezeti és kulturális értékek ellenére. Székesfehérvár és a Pannónia Szíve térség (Velencei-tó, Váli-völgy, Etyek, Martonvásár térsége) Budapest környéke turisztikai térséghez való kapcsolódása következtében Mór-Fehérvár-surgó-Iszkaszentgyörgy-Dég (Mezőföld) számára új, nagyobb turisztikai egységekhez való kapcsolódást kell keresni.
- Területi humánfejlesztések és egészségügyi-alapellátási, járóbeteg szakellátási és szociális alapszolgáltatások, társulási rendszerek stabil működése. Társadalmi leszakadás, szegénység/társadalmi kirekesztés (megváltozott munkaképességűek, szegénység, roma ügyek összehangolása a szociális várostérség/társulás rehabilitációval). A közszolgáltatások körzetesítés problémái (egészségügyi és oktatási intézmények).

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- A Duna magyarországi szakasza a jelenlegi állapotában nem felel meg a transzeurópai vízi-út kritériumainak. A vízi út javításának lehetőségei korlátozottak. A dunaújvárosi kikötő fejlesztését a jelenlegi helyén az adottságok (vízbázis, természetvédelmi terület) korlátozzák.
- Az európai normákhoz képest alacsony szintű a kiépített kerékpárút-hálózat (Duna mentén húzódó nemzetközi kerékpárút-hálózaton EuroVelo 6 és a Velencei-tó körüli

kerékpár útvonalon – többek közt a Pannónia Szívében lévő regionális kerékpárutakon kívül – egyelőre hiányoznak az összefüggő kerékpárutak, a Budapest-Balaton kerékpárút jelenleg megvalósítás alatt áll).

- Negatív táj- és területhasználati tendenciák (beépített területek növekedése különösen a városok vonzáskörzetében, mozaikosság csökkenése, erdőfoltok csökkenése, zöldmezős beruházások). A klímaváltozás hatására fellépő rendkívüli helyzetek, ismétlődő helyszínekkel, növekvő eróziós felületekkel, épület és infrastruktúra károkkal megelőző intézkedések hiányában erősödő intenzitással ismétlődnek.
- Nagy eróziós veszélyeztetettség (víz- és szélrózió, lösz falak, szakadó partok) az intenzíven művelt mezőségi talajokon és a Vértes-Velencei hegységvidéken. (Megye középső és déli területét a mezőgazdaság uralja, így a természeti értékek csak mozaikosan tudtak fennmaradni).
- Vízkészlet-gazdálkodási problémák (Visszatérő, jelentős időszakos vízhiány, dombvidéki vízrendezés, termálkészletek túlterheltsége, nincs vízvisszapótlás, belvív-kezelés, csapadékvíz-gazdálkodás).
- Az ivóvízellátó rendszer (regionális és elosztó hálózat) nagymértékben elavult és egyre fajsúlyosabbá válik a rekonstrukció szükségessége.
- A vízszennyezések hosszú távon veszélyeztetik a felhasználható vízkészleteket.
- Fejér megye jelentős légszennyező anyag kibocsátó. A forgalmas közlekedési folyosókon a légszennyezés növekszik.
- Helyi zöld és kék infrastruktúra állapota, klímaalkalmazkodás (illeszkedés a helyi klímastratégiákhoz), hulladékgazdálkodás társulások rendszere, eltérő állapota.
- A fenntartható város/várostérség/kiemelt térség, épített örökség megőrzésének feltételei, kastély- és kertprogramok, műemlék együttesek felújítása a szűkülő költségvetés miatt beszűkül.
- Monokultúrás, szezonális, alacsony élőmunka-igényű mezőgazdaság (búza, kukorica, napraforgó).
- A levegőminőség a megye egyes területein időnként nem megfelelő – különösen a jelentősebb közúti közlekedési útvonalak, iparterületek környezetében –, valamint a lakossági fűtés következtében.

A versenyképesség növelés szempontjából:

- A rendkívüli helyzetekre, a több hullámban érkező pandémia okozta társadalmi, gazdasági, környezeti hatásokra való reakcióképesség és előrelátás.
- A világiárvány és a globális felmelegedés következtében megkívánt környezetvédelmi előírások hatására átalakuló gépjármű- és gépjárműalkatrész gyártó ipar lassú reagálása, időszakos leállása és piacvesztése. A digitalizáció és automatizálás, technológiaváltás lassú térnyerése miatt Fejér megye GDP részesedése visszaesett, a regionális összehasonlításban. Fejér megye gazdasága a makrogazdasági szerkezethez való illeszkedése és a hazai tulajdonú vállalatok részarányában a megye déli járásában és Dunaújváros vonzáskörzetében, különösen a nehézipar- és az agrárfeldolgozás területén jelentős az elbizonytalanodás. Az ISD Dunaferr Zrt. helyzete régóta bizonytalan, az egész

vonzáskörzetre kihatással van. Az Enyingi és a Sárbogárdi járás évtizedes elmaradottsága, halmozottan hátrányos helyzete, amely a szabad vállalkozási zóna hatására sem javult. A dunaújvárosi kkv-k alacsony száma, elbizonytalanodó beszállítói kapcsolatok.

- Az egészségügy és alrendszerének rendkívüli helyzetekre való felkészültsége, rugalmassága, a járó beteg ellátás és a sürgősségi helyzetek, betegutak túlterheltsége, az alapellátás reformjának elmaradása és térségi hiányosságai. A szervezett szűrési rendszerek és a műtéti/egyéb beavatkozások hatékonysága. A prevenció programok, betegség megelőzés hatékonysága.
- Közlekedési szempontból a megye komoly terhelés alatt van: országos átlagot meghaladó módon növekszik az egy főre jutó személygépkocsik száma; az európai átlagot meghaladó a nehézgépjármű és tranzitforgalom. Ezek okán - főleg a városok környezetében és csomópontjainál – már a gazdaság és a szolgáltatások működését is hátráltató közlekedési terhelés van. Erősíti ezt a folyamatot, hogy a közúti közlekedésben a futó programok a gyorsforgalmi utak országhatárig való kiépítését, a még be nem kötött megyei jogú városok közlekedési hálózatba való integrálását és a nagyteljesítményű ipari-logisztikai központok hálózati kiépítését preferálják, így a Közép-Dunántúl a fejlesztésekből nagyrészt kimaradt.
- Székesfehérvár erőfeszítései és a duális képzés kiterjedt alkalmazása ellenére a megye felsőoktatási és innovációs potenciálja – a magyar egyetemi városokkal összehasonlításban – visszaszorul, pozícióvesztés tapasztalható a K+F beruházások tekintetében.
- A megye észak-déli megosztottsága, strukturális különbsége: a megye délnyugati része a kiterjedt társadalmi, foglalkoztatottsági, gazdasági, infrastrukturális szempontok okán hátrányos helyzetű, a megye belső perifériája.
- Partnerségi kapcsolatok gyengék (szektorok között).

Lehetőség

Együttműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- A Győr-Tatabánya-Komárom-Mór-Székesfehérvár-Dunaújváros-Paks-Kecskemét ipari/logisztikai nagytérségben az innováció orientált beruházások, a K+F, a közlekedési hálózatok fejlesztése.
- A megye gazdasági teljesítménye fokozódik az Északnyugat-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna együttműködési és finanszírozási rendszerében.
- Klaszterek kialakításának hajlandósága javul, így intenzívebbé válik a vállalkozásokhoz kapcsolódó intézmények együttműködésének szervezése termelési, logisztikai, kutatás-fejlesztési, képzési területen.
- A megyehatáron túlnyúló térségi programok együttes hatásának optimalizálása, a programok koordinációja.
- További áttörés a digitális technológiák fejlődésében és az innováció térbeli kiterjedésének elősegítése.

- A helyi termékek előállításával, rövid ellátási láncokkal, a helyi gazdaság „újrafelfedezésével”, térségi autonómiával kapcsolatos attitűdök erősödése az intézményi szereplők és a lakosság szempontjából.

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- Az energiatermelés és -tárolás, valamint a villamos áram formájában történő továbbítás (intelligens hálózatok) lehetőségei a technológiák fejlődésével javulnak.
- Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi megállapodás végrehajtásával, valamint az energia üggyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel.
- Napenergia, szélenergia hasznosítási arányának növekedése.
- A szennyvíz agglomerációk összehangolt fejlesztésével és az alternatív szennyvízkezelési technológiák terjedésével a közcsatornával gazdaságosan el nem látható települések szennyvízkezelése terén előrelépés történhet. A szennyvízkezelés helyben történő megvalósítását a biológiai szennyvíztisztítás is tudná segíteni, például szennyvíznyárasok (nem veszélyesnek minősülő, elsősorban háztartási szürke víz tisztításához) vagy nádgyökérszűrés tisztítás nagyobb arányú alkalmazásával.
- A megye termőterületeinek megóvása (pl. Mezőföld) a klímaváltozás káros hatásaival (pl. aszály) szemben – csapadékvíz-hasznosítással, az öntözött területek növelésével, a megfelelően tisztított szennyvizek, a szürkevíz és szennyvíziszap hasznosításával.
- Természetes vízmegtartó létesítmények, csapadékvíz-tározók elterjedése által csökkenhet a villámárvíz, aszály kockázata, így javulnak a mezőgazdasági, erdészeti termelési mutatók, kedvezően alakulnak a táji adottságok, bővülnek a vizes élőhelyek, nő a biodiverzitás. (Velencei-tó és tározói, a Fehérvárcsurgói-tározó, egyéb tározók és halastavak).
- Jelentős energia-megtakarítás és levegőminőség-javítás válik lehetővé az épületenergetikai fejlesztések során, - különösen a megyei jogú városok körzetében - a napkollektorok, napelemek beszerelése, az alacsony energiafogyasztású (ún. passzív-) házak elterjedése, a zöldtetők és a hőszivattyúk alkalmazása és az épületen belül a használt vizek újrahasznosítása révén.
- Az elektromos buszok, személyautók és egyéb elektromos járművek terjedésével, a töltőállomások számának növekedésével jelentősen javulhat a levegőminőség, és így a lakosság egészségi állapota.

A versenyképesség növelés szempontjából:

- A multinacionális vállalatok jelenléte nemzetközi tendenciákat tekintve tovább erősíti a helyi gazdaság integrálódását a globális gazdaságba, a fejlett technológiák meghonosítását, a korszerű menedzsment és vezetési módszerek elterjedését. Az export piacokra termelő hazai közép és nagyvállalkozások, multinacionális cégek, nemzetközi versenyképességi kapcsolatainak erősítése, korszerű technológiák átvétele, klaszterek kialakításának erősítése.

- Erőteljesebb részvétel a „jobban összekapcsolódó Európa” - a stratégiai szállítási, logisztikai és digitális hálózatokkal – programban.
- A multinacionális vállalatok térségi/regionális beszállítók kiválasztását preferálják a globális ellátási láncoktól való függés szintjének csökkentése céljából.
- Székesfehérvár hagyományait gondozó, helyzeti energiáit kihasználó, a közeli főváros mellett önálló egészségügyi, kulturális gazdaságszervező központtá alakítása.
- Dunaújváros és térsége ipari jellegét megtartó és erősítő, a nagyvállalatok szinergiáját kihasználó gazdasági központi szerep fejlesztése, a táji, környezeti szempontok figyelembe vételével.
- A dél-mezőföldi, illetve társadalmi integrációs kihívásokkal küzdő települések komplex szemléletű, tágabb környezetükbe beágyazó fejlesztése.
- Agrárfeldolgozó hagyományok felélesztése, versenyképes élelmiszeripari termékek fejlesztése, brand-építés.
- Dunaújváros térsége gazdaságának diverzifikálása az Ivánca térségben kialakuló gazdasági övezet révén.

Veszélyek

Együttműködési, hálózatépítési cél szempontjából:

- A több hullámban érkező pandémia társadalmi, gazdasági és környezeti hatásainak oly mértékű felerősödése, amely az egészségügyi, idősellátási és szociális, oktatási rendszerek túlterheléséhez vezet. Az egészségügyi járványhelyzetek miatt a globális értékláncok sérülékennyé válnak, az üzleti kapcsolatok és bizalom ismételt felépítése nehézkessé válhat.
- A társadalmi feszültségek növekedése következtében alapvető szükségletek szolgáltatásának leállása, sztrájk, zavargások.
- A források felhasználása kapcsán jelentkező veszélyek: a potenciális kedvezményezettek nem elégséges információval rendelkeznek; a projektek előkészítettsége alacsony; a tervezés hosszabb időtávja okán várhatóan költségnövekedés lép fel; valamint az intézményrendszeri kockázatok is megjelennek. Ezek következtében a források felhasználása terén jelentős elmaradások, a pályázati rendszer torzulása következhet be.
- Az Európai Unió fejlesztési és támogatási forrásainak politikai, jogállami okokra való hivatkozással történő beszűkülése, drasztikus csökkenése, amely a tervezett és megkezdett beruházási és támogatási folyamatok félbemaradásához, elmaradásához vezet.
- A kedvezményezettek (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások) a kedvezőtlen gazdasági helyzet miatt beszűkült lehetőségeik következtében, az esetleg növekvő intenzitás mértéke okán nem tudják a szükséges önrészt biztosítani.
- A Fejér megyében és a megyehatáron átnyúló térségi programok koordinációjában, az integrált fejlesztési célok közötti együttműködésben nem érvényesülnek a szinergiák, a programok együttes hatása.

Környezetfejlesztési cél szempontjából:

- A globális éghajlatváltozás okozta természeti hatások olyan mértékű felerősödése, amely agrárgazdálkodási, közlekedési, logisztikai alapvető élelmiszerellátási, foglalkoztatási kezelhetetlen feszültségekhez vezet. (árvíz és belvíz veszély, aszály, kiterjedt fagykár, erdőtűz)
- Pontszerű, potenciális légszennyezési források elleni védekezés nehézsége.
- A megye tranzit szerepe, az ebből eredő káros hatások (légszennyezés, bűnözés) erősödése a közösségi közlekedés folyamatos térvészésével együtt értékcsökkentő tényezővé válhat.
- Külső klímakockázati tényezők (hőhullámok, aszály és villámárvíz, épített infrastruktúrát, fenyegető kockázatok, erdőtüzek, stb.) növekedése

A versenyképesség növelés szempontjából:

- A fejlesztési források és azok felhasználásának drámai mértékű beszűkülése, a világgazdasági válságok, a piaci recesszió magyarországi, benne a közép-dunántúli térségbe való „begyűrűzése”, különösen tekintettel egyes iparágakra (pl. vaskohászat, gépjármű- és alkatrészipar, energetikai rendszerek). Beszállítói kapacitások ellehetetlenülése, ISD Dunaferri Zrt. részleges leállása.
- A világválság európai hatásai következtében - különös tekintettel a szomszédos államok eltérő védekezési adottságaira a nemzetközi kereskedelem, szolgáltatás, az áruk szabad áramlása - nagymértékű akadályoztatása, határok lezárása.
- A társas vállalkozásoknál a külföldi tőke magas aránya miatt a kedvezőtlen tulajdonosi döntések hatásai kockázatot jelentenek a megye gazdaságára (pl. leépítés, külföldre költöztetés).
- A megyei, az exportorientált, globális gazdasági változásoknak is kitett feldolgozóipari ágazatok kiemelkedő súlya.
- A negyedik ipari forradalom nyomán jelentős számú ipari munkahely szűnhet meg.
- Budapest elszívó hatása, ami nem csak a munkavállaláskor, de a felsőfokú tanulmányok esetében is előfordulhat.

b) a megye lehetséges fejlesztési irányainak bemutatása, és ezek alapján a lehetséges cselekvési területek azonosítása

A Helyzetértékelés SWOT-analízise alapján több, Fejér megye számára lehetséges irányként megfogalmazható cselekvési terület rajzolódik ki.

Azonosságtudat és gyarapodás

Helyi identitás és közösségek

- Kiemelkedő fontosságú a megyei identitás kidomborítása, a helyi közösségek felkarolása, az épített és kulturális örökségek stratégiai erőforrásként kezelése és a humán feltételek megerősítése.
- Ezek az életminőséget javító alapvető közszolgáltatások minőségének és elérhetőségének javításával, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztésével érhetőek el.

Területi különbségek mérséklése

- Mindezt úgy kell elérni, hogy ez ne növelje, inkább csökkentse a megyén belüli területi különbségeket annak érdekében, hogy a megye észak-déli megosztottsága oldódjon, területi egysége integráltabb legyen.

A munkaerő fejlesztése

- Kiemelt fontosságú a lakosság szaktudásának, képességeinek, kreativitásának folyamatos gyarapítása.
- A helyi gazdaság versenyképességének növelése érdekében fejlesztési irány a kor követelményeinek megfelelő tudás minél szélesebb körben való elérhetősége.
- E feltételek teljesítéséhez Fejér megyében adott az intézményi háttér, így ezek korszerű infrastrukturális, szervezési és együttműködési kereteinek biztosítására van szükség

A megye élhetősége

Az értékeink megőrzése

- Fontos, hogy kiemelt figyelmet és törődést mutassunk a természeti, kulturális, történelmi és épített értékek és örökségünk megőrzésére, megóvására.
- Ez gazdaságilag és közösségépítésben is fontos szerepet tölt be, egyben a kulturális sokszínűség forrása, amely a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások megjelenését, megerősödését indukálja.
- A lakókörnyezeti fejlesztések (pl. települési infrastruktúra, szolgáltatások és közművek), a településkép javítása segíti a vonzó és élhetőbb környezet megteremtését, növeli a helyi társadalom kötődését.

Az ellenállóság fejlesztése

- Az éghajlatváltozás okozta kockázatok kezelése, valamint a váratlan eseményekre és egészségügyi veszélyhelyzetekre való felkészültség szintjének növelése is a stabil életkörülmények létrehozását szolgálják.
- A klímaváltozás elleni küzdelem eszközei az energiahatékony és fenntartható tevékenységek előnyben részesítése, valamint a lakosság környezettudatosságának erősítése.

Gazdaságfejlesztési irányok

Gazdasági környezet fejlesztése

- A vállalkozások fejlesztési, forrás-felhasználási képességeinek megerősítése kiemelkedő fontosságú.
- Külön szükséges kezelni méretkategóriák alapján a vállalkozásokat: míg a kis és középvállalkozások esetén a fejlődési pálya, a továbblépés lehetőségeinek megteremtése a cél, addig nagyobb vállalkozások esetén helyi munkaerő minőségi fejlesztésével lehet a legnagyobb eredményt elérni.
- Közlekedési infrastruktúrák és logisztikai, telephelyeket érintő fejlesztések segíthetik a gazdasági szereplőket. Az elérhetőség javítása, az üzleti szektort kiszolgáló infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés nem csak a működés alapjait szolgáltatja, hanem segíti a vállalkozások nemzetközi piacokon való jelenlétét, a globális értékláncokba való becsatlakozását.

Innováció és kutatás, az intelligens megye víziója

- A már meglévő K+F+I kapacitások fejlesztése, valamint új kapacitások építése kiemelkedő fontosságú.
- Fontos az okos szemlélet kialakítása: az információs és kommunikációs technológiák minél szélesebb körű elérhetőségének segítése, a digitalizáció nyújtotta lehetőségek kiaknázása, hogy a megye gazdasága győztesen kerülhessen ki a negyedik ipari forradalomból.
- Ehhez fontos a vállalkozói oldal felkészítése, a helyi munkaerő képzése, az innovatív gazdaságfejlesztési tevékenységek támogatása, és hogy a felsőoktatási intézmények és a gazdaság szereplői közötti kapcsolatok új szintre lépjenek a kutatás-fejlesztés terén.

FEJÉR MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ JAVASLATTEVŐ RÉSZ

JÖVŐKÉP

FEJÉR MEGYE

Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése, egyenrangú nagytárségi együttműködések aktív tagjaként, kiváló termőhelyi adottságainak fenntartásával, a természeti és kulturális örökségének jövőtudatos kezelésével.

Fejér megye tradicionális nagytárségi pozícióinak erősödése várható úgy interregionális, mint a megyén túlnyúló, országos kapcsolatokban, míg a Duna révén a térség még inkább integrálódik a nemzetközi vérkeringésbe. A gazdasági kapcsolatok erősödése várható az országot kelet-nyugati irányban átszelő új, M8-as gyorsforgalmi út 2020 utáni kiépülésével Ausztria – Veszprém – Székesfehérvár, valamint Dunaújváros – Kecskemét irányába, amely feltárja a megye déli periférikus térségeit is. Ez és a 2030-ig a Komárom – Mór – Székesfehérvár – Sárbogárd szakaszon kiépülő 2x2 sávós, emelt sebességű, gyorsforgalmi úttá fejleszthető 13. sz., a 81. sz. és a 63. sz. főutak megkönnyítik majd a térség kiváló termőhelyi adottságainak jobb hasznosítását, javítva agrárpiaci pozícióit, továbbá egy ipari/logisztikai ipari/gazdasági nagytárség kialakulását a Győr – Komárom – Tatabánya – Mór – Székesfehérvár – Dunaújváros – Kecskemét vonalon. A Budapest – Bécs közlekedési folyosónak köszönhetően további jelentős ipari/logisztikai cégek települnek Bicske térségébe. A megye déli térségeinek felzárkóztatása megindul a célzott és integrált beavatkozások eredményeként, amelynek során Sárbogárd térségi szerepe erősödik. Az észak-dél irányú M6 autópálya 2024-re az országhatárig kiépül, biztosítva az összeköttetést a délszláv országokkal.

Az ország két legfontosabb turisztikai célterületét (Budapest, Balaton) összekötő és a főváros agglomerációjának tágabb vonzáskörzetébe tartozó Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve), Vértes térsége (VVVTFT), valamint Székesfehérvár és a Duna-mente turisztikai potenciálja - a természeti-kulturális örökség bázisán - fenntarthatóan hasznosul, így 2030-ra a térség nemzetközileg vonzó szegmentált turisztikai célterületté válik.

A megyeszékhely Székesfehérvár meglévő kiváló logisztikai és ipari háttérét hasznosítva, hosszú távú gazdaságfejlesztési stratégiája aktív megvalósítójaként európai szinten is számon tartott gazdasági erőcentrummá fejlődik. Fejlesztés-transzfer központi szerepe erősödik, versenyképes tudás- és munkaerőkínálat, innovatív vállalati környezet, elismert színvonalú műszaki felsőoktatás jellemzi, magas hozzáadott értékű gazdasági és oktatási-kutatási/kulturális szolgáltatásaival emeli várostérsége pozícióját a hazai urbánus térszerkezetben. Dunaújváros megújuló és élhető iparvárosként a monostrukturális ipari fellegvárból innovációs és szolgáltató térségközponttá fejlődik a hagyományos húzóágazatok mellett (ipar, fémkohászat, élelmiszeripar, gumiabroncs- és papírgyártás) a K+F+I, tudásintenzív és innovatív ágazatok, specializálódó vas- és acélgégyártás, logisztika, sport, üzleti és konferenciaturizmus és a specializált turizmus, mint kitorési pontok fejlesztésével, a megyehatáron túlra és a Duna túlsó partjára kiterjedő vonzással. Dunaújváros térsége gazdaságának diverzifikálásához járulhat hozzá az Iváncsa térségben kialakuló gazdasági övezet.

Fejér megye 2030-ra nagytárségi együttműködéssel erősíti pozícióit

Erősíti a megyén túlnyúló, országos kapcsolatait

- A Székesfehérvár, Dunaújváros és Mór valamint vonzáskörzeteik térségében működő vállalatok kiemelkedő szerepet játszanak a Győr – Komárom – Tatabánya – Mór – Székesfehérvár – Dunaújváros – Kecskemét ipari/logisztikai nagytárségben.
- A Közép-Duna menti kiemelt térséghez kapcsolódva, a Paks II. fejlesztés térségi kisugárzó hatása Fejér megye déli térségben is érvényesül (kiemelten a közúti és vasúti elérhetőség, szakképzés, humán erőforrás, a rövid ellátási láncok, turizmus/rekreáció fejlesztése terén).
- A megyén áthaladó Budapest-Bécs közlekedési folyosónak köszönhetően Bicske térségében további jelentős ipari/logisztikai cégek települnek.
- Az ország két legfontosabb turisztikai célterületét (Budapest, Balaton) összekötő Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve), Vértes, Székesfehérvár térségének turisztikai potenciálja egyre jobban emelkedik, 2030-ra az ország legjelentősebb turisztikai tengelyévé válik.
- Székesfehérvár építve gazdag szellemi-kulturális örökségére, vitális XXI. századi urbánus központ a magyarországi modernizációban, gazdasági, innováció-alkalmazó, a fenntarthatóság szempontjait érvényesítő, magas életminőségű vonzó városi célpont.
- Dunaújváros ipari jellegét megtartva és a tudásintenzív és innovatív ágazatokat erősítve, a nagyvállalatok szinergiáját hasznosító gazdasági és térségi központi szerep fejlesztése, a táji, környezeti szempontok figyelembe vételével.

Bővíti interregionális kapcsolatait:

- Nemzetközi szinten is kiemelkedő kapcsolatok épülnek a Duna menti térségben, amelynek egyik magyarországi fő központja Dunaújváros.
- Az észak-déli irányú kapcsolatot biztosítja Budapest – Dunaújváros – Pécs – Horvátország között az M6-os autópálya. Az autópálya 2024-ig országhatárig történő kiépítésével a közlekedési folyosó szerepe tovább erősödik
- Stabil gazdasági kapcsolatok alakultak ki Székesfehérvár – Veszprém – Ausztria között a 8-as főútnak köszönhetően, amelyek az országot kelet-nyugati irányban átszelő új, M8-as gyorsforgalmi út megépülésével kibővülnek Dunaújváros-Kecskemét irányában, bekapcsolva a megye déli, periférikus térségeit is, melyre ráerősítenek a 2x2 sávós, emelt sebességű, gyorsforgalmi úttá fejleszthető 13. sz., a 81. sz. és a 63. sz. főutak is.

A megye stratégiai térstruktúrája

Fejér megye Magyarország területének 4,7%-án (4358 km²) a hazai népesség 4,2%-át tömöríti. 108 településből 17 rendelkezik városi ranggal, amelyek közül a 95 714 lakosú Székesfehérvár, valamint a 44 589 lakosú Dunaújváros megyei jogú városok – a megye állandó népességének közel 60%-a él legalább városi rangú településen. Legkisebb települése Bakonykúti, ahol csupán 162 lakót jegyeztek 2019-ben. A megye településsűrűsége (2,5 település/100km²) kisebb az országosnál (3,4 település/100km²), a legkisebb településsűrűség a Sárbogárdi járást jellemzi, míg a 100 km²-re jutó legtöbb település a Gárdonyi járásban található.

Fejér megyét a Kárpát-medence három legjelentősebb közlekedési tengelye érinti, amelyek összeköttetést biztosítanak Európa innovációs központjaival, a transzeurópai közlekedési hálózat páneurópai folyosóinak fontos elemeiként. A Bécs-Budapest tengely (M1 autópálya) a térség északi területét metszi, a Kijev-Trieszt folyosó Budapest-Ljubljana-Trieszt, ill. a Budapest-Zágráb-Fiume (Split) tengely (M7 autópálya) pedig a megye gerincén halad át, amelyet kiegészít a Duna vízi útja. Jelentős magisztrális eleme még az M6 gyorsforgalmi út, amely keleti határán a Dunával párhuzamosan halad és Osijek/Eszék irányába nyújt összeköttetést, továbbá alacsonyabb rendű, de nagy forgalmat bonyolító útvonal a 8. sz. főút Klagenfurt végponttal.

Tradicionális szerkezeti elem a Vértes és a Bakony között húzódó Móri-árok, amely a történeti múltban is jelentős közlekedési vonal volt, ma pedig a Budapestet elkerülő (tehergépkocsik által használt) útvonalként van ismét nagytérségi szerepe. Újabb kapcsolatot jelent a dunaújvárosi Pentele-híd (M8) az alföldi területek felé. Nem igazán hasznosított elem maga a Duna, melynek hajózási szempontú további fejlesztése időről-időre előtérbe kerül.

Fejér megye összesen 367 km hosszúságú, teher – és személyszállítást is ellátó vasúthálózattal rendelkezik, melyek a 6 funkcionális várostérséget kötik össze. Számos vasútfejlesztési projekt kezdődött már meg, illetve fog elindulni a jövőben, melyek a fejletlenebb területek elérhetőségét növelik, új csomópontokat hoznak létre és ideális környezetet teremtenek kialakuló gazdasági klaszterek számára is. Kiemelendő, a megyét érintő beruházás a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) részét képező nagysebességű vasútvonalak kiépítése, illetve a 29-es és a 40-es vonalak részleges felújítása.

A megye öt településén található nagyobb repülőtér, ezek közül a börgöndi fejlesztése fog megvalósulni a Modern Városok Program keretein belül. A beruházás a reptérrel egységet alkotó ipari parkot is érinti, annak közlekedési lehetőségeit fejleszti és a régió számára is előnyökkel jár majd.

Fejér megye kedvező nagytérségi közlekedés-földrajzi helyzete ellenére számos külső-belső kapcsolat szorul javításra. Ilyenek a Székesfehérvár régióközpont és Tatabánya szomszédos megyeszékhely, illetve Oroszlány, Bicske elérhetősége. Problémás a Székesfehérvár-Dunaújváros közötti vasúti összeköttetés, amely pusztaszabolcsi átszállással oldható meg, illetve a megye északi és déli területeit összekötő vasúthálózat intenzívebb kihasználása is célkitűzés. A megyében – részben topográfiai okból – relatíve sok a zsáktelepülés (Gánt-Vérteskozma, Nagyveleg, Bakonykúti, Isztimér, Úrhida, Csősz, Pátka, Besnyő, Gyúró és Csabdi), amelyek közül a Vértes északi és déli települései, illetve Gánt-Vérteskozma és Várgesztes (Komárom-Esztergom megye) közöttiek megőrizhetők a természet és így a turisztika számára.

A megyei jogú városok, jelentős gazdasági vonzáskörzetükkel nem fedik le a teljes megyét, ezért bizonyos térségek gazdasági központ nélküliek ma is (a megye dél-nyugati és észak-keleti területei). E nagyvárosok körüli agglomerálódáson kívül erős urbanizáció tapasztalható a Velencei-tó part menti zónájában, valamint az M6-os út menti térségben.

A megye déli területei már a XX. század során központnélküliek voltak, ami napjainkig kihat a térség fejlettségére. A Sárbogárdi és Enyingi járások társadalmi-gazdasági elmaradottsága többek között a terület hagyományosan nagyüzemi mezőgazdasági szerepével függ össze, annak helyi vidékfejlesztési, jövedelemtermelő képességének csökkenése miatt évtizedek óta elvándorlás jellemzi.

A megyét új gyorsforgalmi út (M8) fogja érinteni, amely országos viszonylatban is hiánypótló transzverzális irány lesz, jelentős területfejlesztő hatással, tervezett csomópontjainak környezete várhatóan felértékelődik. Fenti tengely menti 20-30 km-es sávban kialakuló dinamizálódó övezetek lesznek: Enying-Lepsény, Dunaújváros, Sárbogárd és kisebb mértékben Mezőfalva,

Káloz környéke, de a fejlődés gyorsulása várható Polgárdin is. Hasonló dinamizáló hatás várható a Komárom – Mór – Székesfehérvár – Sárbogárd között kiépülő 2x2 sávós, emelt sebességű, gyorsforgalmi úttá fejleszthető főút menti térségekben is, valamint a Bicske-Mány térségben az M100 gyorsforgalmi út következtében.

A megye lényeges területfelhasználási elemei a Duna-Sárvíz-Sárrét-Bakony és a Sárvíz-Kajtor-csatorna-Velencei-tó-Zámolyi-medence-Vértes ökológiai rendszer erdő-, gyepterületei, vízrendszere. E természetközeli területek az országos ökológiai hálózat fontos elemei. Térségi szempontból kiegészítő jelentőségű a Váli-víz és a Szent László-patakok völgye, amelyek északon a Dunazug-hegyvidékhez, délen a Dunához csatlakoznak, valamint a Velencei-tó – Bika-völgy – Cikolai-víz – Lídia halastavak – Duna vizes élőhelyeinek láncolata, továbbá a Sió-csatorna és a Cinca-Csíkgát vonala. A térszerkezeti fejlődési tengelyek helyenként átmetszik az ökológiai folyosókat, ami konfliktusterületeket jelöl ki, ahol az urbanizáció hatásai a természetmegőrzés igényével konfrontálódnak.

Fejér megye 2014-ben elfogadott Területfejlesztési Konceptiója a táji-, természeti adottságok, társadalmi-gazdasági helyzet, közúti elérhetőség, napi munkaerő ingázás, közigazgatási és statisztikai határok valamint a terület- és vidékfejlesztési egységek figyelembevételével 6 funkcionális térséget határolt le, amelyek bizonyos területeken átfednek és közöttük a kapcsolatot közúti, vasúti tengelyek biztosítják.

1. Duna mente és Dunaújváros térsége – 5 megyére kiterjedő ipari-kereskedelmi, logisztikai és közszolgáltatási centrum

A fővárosi agglomeráció vonzáskörzetébe nyúló, 5 megyére (Pest, Fejér, Tolna, Bács-Kiskun, Baranya) kiterjedő, ugyanakkor önálló gazdasági kisugárzással is rendelkező térség a megye dunai kapcsolatát jelenti, annak sokoldalú potenciáljával. A folyó menti települések – a Duna nemzetközisége révén – részesei az európai vízi közlekedésnek, turisztikai és kereskedelmi forgalomnak. Településeit az M6 autópálya fűzi fel. Gazdasági, foglalkoztatási súlypontja, szellemi bázisa Dunaújváros, amelynek hatása a megyén túl, a Pentele-híd révén még a folyó bal parti térségében is érezhető, mely hatás az Iváncsán létesülő gazdasági térség révén is tovább fog erősödni. Kapcsolódik a Közép-Duna Menti Kiemelt Térséghez, ezért fontos cél, hogy a Paks II. fejlesztés térségi kisugárzó hatása ebben a térségben is érvényesüljön (kiemelten a közúti és vasúti elérhetőség, szakképzés, humán erőforrás, a rövid ellátási láncok, turizmus/rekreáció fejlesztése terén).

2. Budapesti agglomeráció vonzáskörzete – Kölcsönösségi alapú kapcsolatrendszer erősítése

A főváros agglomerációjához kapcsolódó, népességében gyarapodó vonzáskörzetet a Pest megye határmenti – az M1-től az M6-ig terjedő - sávjában fekvő, illetve a foglalkoztatási-, rekreációs- és lakófunkciójában egyre szorosabban kötődő Velencei-tavi települések alkotják. Legfőbb problémája e térségnek az önálló identitás, illetve a budapesti vonzások megyeiekkel-helyiekkel történő ellensúlyozásának kérdése, vagyis hogy a Váli-völgyi és Vértes térségi, valamint a Velencei-tavi területek vonzása a megyeszékhelyhez erősödjön. Ez közmegegyezést kíván a centrum-periféria területén, illetve szoros együttműködést Fejér és Pest megye között, a negatív hatások semlegesítése, valamint a helyzeti előnyök kiaknázása terén. (A térséget közvetve, illetve közvetlenül érintő, tervezett, ám végleges nyomvonallal még nem rendelkező V0 – vasúti elkerülő és „M100” teherforgalmi főúti folyosó a döntés előkészítés fázisában vannak, így hatásuk a térségre még nem értékelhető.) Jelentős funkcionális szerepeket betöltő városai: Bicske – logisztikai, Martonvásár – kutatási, tudományos központok.

3. Mór és térsége – Prosperáló vállalkozói paradicsom

A térség gazdasági szerepe a Győr – Komárom – Tatabánya – Székesfehérvár négyszögben önálló arculattal bír. A Móri borvidék a Velencei-tó – Vértes – Váli-völgy térséggel, valamint a Bakony lábi településekkel jó alapot jelentenek a turizmus különböző válfajai összekapcsolására. Mór jármű- és elektronikai ipari profilja jelentős fejlődési potenciállal rendelkezik, amelyhez további foglalkoztatási és ezekkel harmonizáló képzési igények kapcsolódnak.

4. Székesfehérvár vonzáskörzete – Élhető kulturális-szakrális központ, innováció-orientált gazdasági fordítókörong

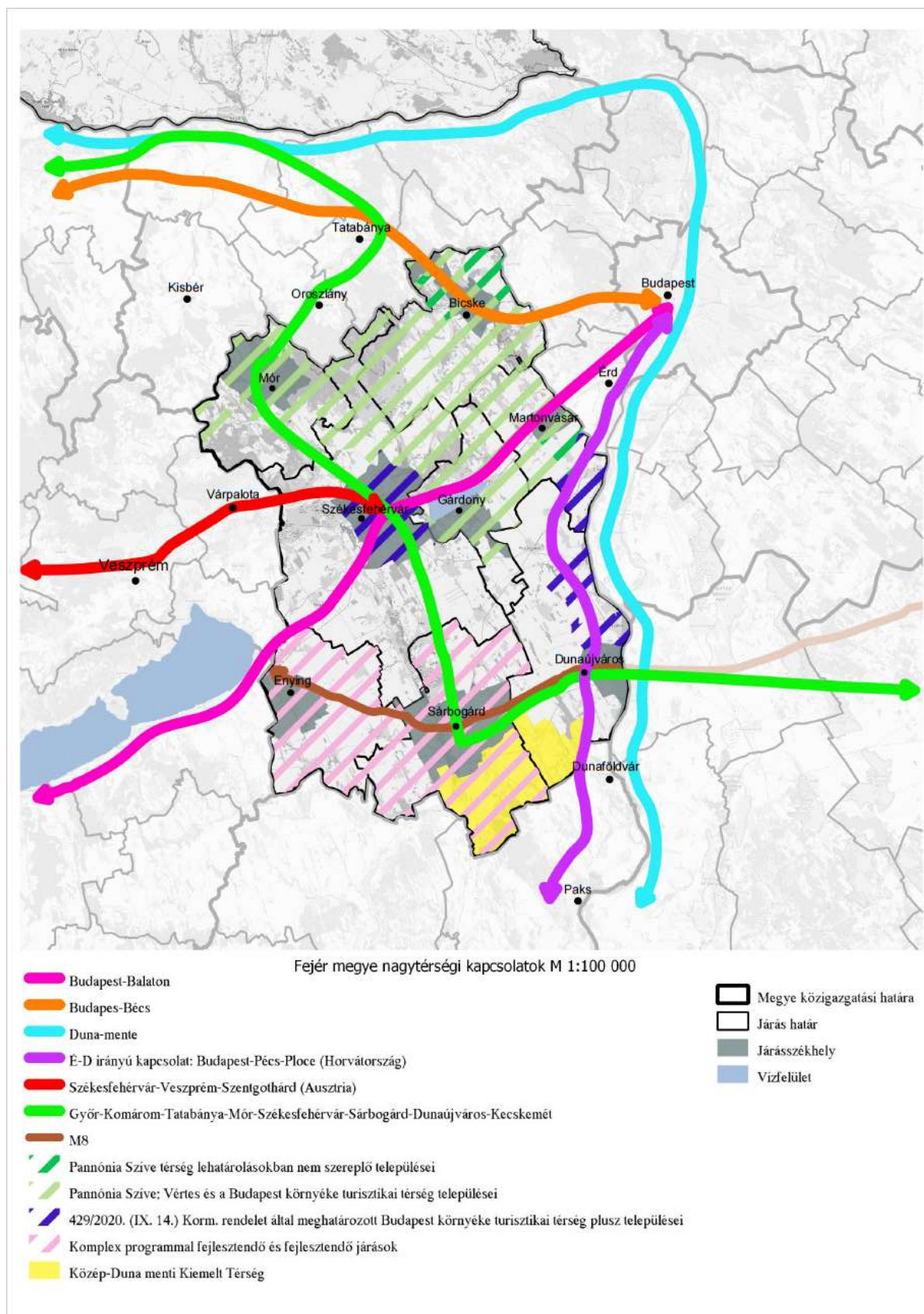
A megyeszékhely: fontos közlekedési „fordítókörong”, ipari-logisztikai tengely, kulturális, turisztikai, foglalkoztatási és közigazgatási központ, amelynek megyehatáron átnyúló hatásai vannak. Emiatt elengedhetetlen az együttműködés a szomszédos térségekkel (Mór, Velencei-tó, Balaton stb.) és megyékkel, megyeszékhelyekkel. Erősen agglomerálódó hatások jellemzik a térséget, ahol számos településen a lakófunkció dominál. A gazdag természeti és épített értékek, kulturális hagyományok, foglalkoztatási, gazdaságszervezési és önálló egészségügyi, oktatási bázisán sokrétű fejlődési pálya rajzolható meg versenyképességi pozíciója megerősítése érdekében.

5. Felzárkóztatandó térség – Fejér megye déli része

Kihaszíratlan természeti és kulturális adottságokkal, kiváló mezőgazdasági termőhelyi potenciállal rendelkező periférikus térség. A megye meghatározó térszerkezeti vonalai elkerülik, lakosságának jelentős része az alacsony jövedelmezőségű mezőgazdaságból él. Az infrastrukturális fejlesztések hatékonysága alacsony színvonalú, fenntartásuk fajlagos költsége a periférikus helyzetű településeken nagyon magas. Társadalmi – gazdasági - jövedelmi mutatói kedvezőtlenek. Kapcsolódik a Közép-Duna menti kiemelt térséghez, ezért fontos cél, hogy a Paks II. fejlesztés térségi kisugárzó hatása ebben a térségben is érvényesüljön (kiemelten a közúti és vasúti elérhetőség, szakképzés, humán erőforrás, a rövid ellátási láncok, turizmus/rekreáció fejlesztése terén).

6. Velencei-tó és térsége, Váli-völgy (Pannónia Szíve), Vértes térsége – Nemzetközileg vonzó turisztikai célpont

Turisztikai adottságok alapján lehatárolt, önálló térségi fejlesztési tanáccsal rendelkező térség, amelynek két végpontja országos térszerkezeti vonalakhoz kapcsolódik. Jelentős része a budapesti agglomeráció vonzáskörzetéhez tartozik, így a fővárosi lakosság kiköltözésének színhelye. Egyes területei már ma is a minőségi turizmust szolgálják, további fejlesztésével, együttműködésben Székesfehérvárral, a Móri borvidékkel, a Budapest környéke turisztikai térség egyéb településeivel és a Komárom-Esztergom megyei kapcsolódó településekkel helyi értékeken alapuló, nemzetközi szintű turisztikai célponttá fejlődhet.

15. ábra Fejér megye nagytérségi kapcsolatai | Forrás: saját szerkesztés

CÉLRENDSZER

CÉLRENDSZER ÖSSZEFOGLALÓ BEMUTATÁSA

Jövőkép 2013-2030		FEJÉR MEGYE Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése					
Átfogó célok (2013-2030)	I. Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség			II. Élhető megye és települések		III. Innovatív és fejlődő gazdaság	
Stratégiai célok 2021-2027	I.1 Helyi identitás és közösségek megerősítése	I.2 Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése	I.3 Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye	II.1 Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése	II.2 Természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, , zöldebb Fejér megye	III.1 Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye	III.2 Gazdasági környezet fejlesztése
Területi célok 2021-2027	T.1 Fenntartható városok			T.2 Mezőföld Program (Dél-Fejér)		T.3 Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések	
Horizontális elvek és célok	<ol style="list-style-type: none"> 1) Város – vidék együttműködésének erősítése 2) A fejlesztési programok hatékonyságának növelése 3) Fenntarthatóság 4) Esélyegyenlőség 5) Foglalkoztatás növelése 6) A klímaváltozás és a váratlan események, egészségügyi járványok kedvezőtlen hatásainak mérséklése, ellenállóság fejlesztése 						

CÉLRENDSZER ÉS HELYZETÉRTÉKELÉS KAPCSOLATA

A célrendszer és helyzetértékelés kapcsolatát Fejér megye Területfejlesztési Konceptiójának Helyzetelemző és helyzetértékelő része tartalmazza.

ÁTFOGÓ ÉS STRATÉGIAI CÉLOK LEÍRÁSA

I. Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség

Cél a helyi közösségtudat, a kohézió, a népességmegtartó képesség erősítése, a munkaerő minőségi fejlesztése és a területi kihívások kezelése az emberekbe történő befektetéssel.

Fejér megye stabil társadalmi – gazdasági - környezeti pozíciójának megtartásához, további javításához elsődleges fontosságú a megyei identitás kidomborítása, a helyi közösségek felkarolása, és a humán feltételek megerősítése úgy, hogy ez ne növelje, inkább csökkentse a megyén belüli területi különbségeket. A mindennapi élet biztonságát a közösséghez tartozás erősítésével (társadalmi aktivitás, kohézió növelése), az életminőséget javító alapvető közszolgáltatások minőségének és elérhetőségének javításával, közösségi terek és szolgáltatások fejlesztésével, a belső fogyasztáson alapuló együttműködésekkel szükségessé válik növelni.

A fentiek alapján a kijelölt stratégiai célok a következők:

I.1. Helyi identitás és közösségek megerősítése

A gyarapodó népesség, összetartó közösségek kialakítása érdekében fontos egy olyan cél megfogalmazása, amely ápolja a helyi azonosságtudatot és eszközökkel, lehetőségekkel ruházza fel a helyi közösségeket. A helyi identitás alappillérei a közösségi programok, a helyi értékeket bemutató és megosztó attrakciók és intézmények, a közösségi és látványsportok, valamint az egészséges életmódra nevelés eszközei, továbbá azon közösségi terek, amelyek a települések hagyományos központjaiként funkcionálnak. Cél az, hogy a helyi és kisközösségi hovatartozást erősítő terek, intézmények, tevékenységek és maguk a közösségek tagjai segítséget kapjanak a helyi identitás megőrzéséhez, lehetőséghez jussanak az ezt segítő közszolgáltatások, infrastruktúrák további javításához, elősegítve a lakosság helyben maradását.

I.2. Népesség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése

Fejér megye népessége, gazdasági-jövedelmi viszonyait tekintve országos viszonylatban is kedvező helyzetben van. Ennek ellenére a humán területnek is nagymértékben kell részesednie a fejlesztésekből. Egyrészt a megyén belül eltérő fejlettségű térségek, települések vannak, így kiemelt fontosságú, hogy a közszolgáltatások, szociális és egészségügyi infrastruktúra, a rekreációs és sportkapacitások, a lakhatási lehetőségek minősége, mennyisége és színvonala a megye minden területén elősegítsék az ott élők helyben való boldogulását, a népesség megtartását. Másrészt a gazdaság versenyképességének növelése érdekében elengedhetetlen a lakosság szaktudásának, képességeinek, kreativitásának folyamatos gyarapítása. Az emberek kiszolgáltatottságát csökkenti a diverzifikált és a kor követelményeinek megfelelő tudás. E feltételek teljesítéséhez Fejér megyében adott az intézményi háttér, így ezek korszerű infrastrukturális, szervezési és együttműködési kereteinek biztosítására van szükség. A versenyképes szaktudás eléréséhez növelni kell a vállalatok és az oktatási intézmények közötti partnerséget, fejleszteni kell a szakképzést, felnőttképzést.

I.3. Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye

Fejér megye jelenlegi stabil társadalmi – gazdasági - környezeti pozíciójának megtartása érdekében elsődleges fontosságú a területi különbségekből fakadó kihívások kezelése annak érdekében, hogy a megye észak-déli megosztottsága oldódjon, területi egysége integráltabb legyen. Ennek érdekében olyan összetett célra van szükség, amely egy jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb, a megye minden polgára számára közel azonos lehetőségeket kínáló térséget eredményez. A megye két járása is kedvezményezett státuszú (a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás⁶⁴) ám ezen, területi céllal megjelölt helyszíneken túl is szükséges az egyes, belső perifériát képező területek, települések speciális, területi jellegükből fakadó kihívásokra reagáló fejlesztések megfogalmazása a közlekedés, közszolgáltatási kapacitások, identitás, foglalkoztatás, oktatás-szakképzés, társadalmi innovációk terén.

II. Élhető megye és települések

Cél a természetes és épített környezet megóvása, javítása, megőrzése: a településeken a meglévő erőforrások (infrastruktúra, szolgáltatások) és lakókörnyezet további fejlesztése úgy, hogy kiemelt figyelmet és törődést mutatunk a természeti és kulturális értékek és környezet megőrzésére, megóvására, energiahatékony és fenntartható eszközökkel növelve a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóságot.

A lakókörnyezeti fejlesztések, a természeti és kulturális értékek erőforrásként történő felfogása az életminőség színvonalának és a települési versenyképességnek meghatározói. Ezen értékek lakossági tudatosítása nélkül nehezen képzelhető el pl. a települések szerves turisztikai fejlesztése. Gazdasági jelentőségén túl a közösségépítésben is fontos szerepet töltenek be, mint a kulturális sokszínűség forrásai. A megyei természeti erőforrások komplex rehabilitációja és fenntartható fejlesztése a környezeti degradáció megszüntetése mellett a mezőgazdaság fenntartható működésének, biztonságos, magas minőségű termékek előállításának is záloga. Az éghajlatváltozás okozta kockázatok kezelése, valamint a váratlan eseményekre és egészségügyi veszélyhelyzetekre való felkészültség szintjének növelése is a stabil életkörülmények létrehozását szolgálják, ami a társadalmi – gazdasági – környezeti versenyképesség alapja.

A fentiek alapján a kijelölt stratégiai célok a következők:

II.1 Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése

Az épített örökség olyan erőforrás, amely a múlt emlékeire és értékeire alapozva alkalmas a jövő építésére. A gazdasági jelentőségén túl a közösségépítésben is fontos szerepet tölt be, egyben a kulturális sokszínűség forrása, amely a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások megjelenését, megerősödését indukálja. A klímaadaptáció követelményét is szem előtt tartó lakókörnyezeti fejlesztések (pl. települési infrastruktúra, szolgáltatások és közművek, energiahatékony és megújuló energiaforrások), a településkép javítása segíti a vonzó és élhetőbb környezet megteremtését, növeli a helyi társadalom kötődését. Ezt erősíti továbbá a természeti és kulturális örökségi adottságok értékvédelme, helyi tudatosítása, ápolása, kulturális és történelmi örökségekhez való hozzáférése, a helyi környezet jobb megismerhetőségének, bemutathatóságának lehetővé tétele.

⁶⁴ A kedvezményezett járásokról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint.

II.2 Természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye

A társadalom és a gazdaság egészséges fejlődésének hátterét a kiegyensúlyozottan működő, szennyeződésektől mentes természeti környezet biztosítja. A fejlesztéseknél fontos szempont a megye valamennyi védett és védelemre érdemes természeti területe kiterjedésének, állapotának, élővilágának, biodiverzitásának megóvása, az ökológiai hálózat folytonosságának biztosítása, az élőhelyek feldarabolódásának, degradálódásának megelőzése, a zöldfelületek növelése. Ezt egészíti ki az éghajlatváltozás okozta kockázatok kezelése, valamint a váratlan eseményekre és egészségügyi veszélyhelyzetekre való felkészültség szintjének növelése mely hosszú távon egy felkészült, természeti értékeire adó és azt megóvó, fenntartható, zöldebb Fejér megye képét tesz elérhetővé.

III. Innovatív és fejlődő gazdaság

A gazdasági vezető szerep megőrzése és további pozícióerősítés, kiegyenlített gazdasági fejlődés megvalósítása a versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtésével, a versenyképes vállalatok támogatásával valamint a periférikus és vidéki térségek felzárkóztatásával.

A versenyképes gazdasági pozíció megtartása és további javítása érdekében elengedhetetlen a nagyvállalatok, ipari központok, nagy-, közepes és kisvállalkozások folyamatos technológiai korszerűsítése és fejlesztése. Ezért a megyében rendelkezésre álló intézményi háttér bázisán kell a versenyképes, a kitörési pontokhoz igazított tudás gyarapítását elérni, amihez szükség van az innovációs bázisok, kutatások támogatására, a vállalkozói kompetenciák fejlesztésére.

A kor követelményeinek megfelelő, versenyképes, fenntartható gazdaságot segíti a megfelelő közlekedési kapcsolatok kialakítása, informatikai rendszerek fejlesztése, a cégek letelepedésének könnyítése, valamint a gazdaság diverzifikálásához elengedhetetlen humán, marketing és tudományos – kutatási és innovációs háttér megteremtése. Az országos összehasonlításban is kiváló termőhelyi adottságai ellenére Fejér megyében (is) az agrártérségek átfedésben vannak az elmaradott kistérségekkel, településekkel. A helyi gazdasági és munkaerő-piaci potenciál magasabb szintű kiaknázásához a helyi vállalkozások, helyi termelők termékeit, szolgáltatásait minél intenzívebben be kell ágyazni a helyi kínálatba. Meg kell találni azokat a platformokat, ahol a helyben előállított termék és szolgáltatás megtalálja a térségi fogyasztóját. Ezért e területen a társadalmi felzárkóztatással összhangban a vidékgazdaság versenyképességének növelésére van szükség.

A fentiek alapján a kijelölt stratégiai célok a következők:

III.1 Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye

A megye versenyképességének növelése a meglévő bázisok alapján szükséges az ipari kapacitások minőségi és ágazati spektrumbeli fejlesztésével, a minőségi termelési háttér biztosításával, a vállalkozások együttműködési képességének és szintjének emelésével, illetve a kutatási-fejlesztési potenciálra és innovatív együttműködésekre építve. A legnagyobb foglalkoztatók a városokban, ezen belül elsősorban Székesfehérváron, továbbá Dunaújvárosban találhatóak. A nagyvárosok mellett sajátos gazdasági funkcióval bírnak: Bicske (logisztika), Gárdony (turizmus) és Mór (borvidék, jármű- és elektronikai ipar). A kis- és közepes-, valamint a nagyvállalkozások a legnagyobb arányban a feldolgozóiparban működnek. A versenyképes gazdasági pozíció megtartása és további javítása érdekében elengedhetetlen a nagyvállalatok, ipari központok

folyamatos technológiai korszerűsítése és fejlesztése, amelyekhez a kis- és középvállalkozások beszállítói hálózatának erősítése szükséges. A versenyképesség fenntartásának másik alapeleme a vállalatok rugalmasságának növelése, a folyamatos innováció biztosítása, az ipar és a felsőfokú oktatás szinergiáit hasznosító együttműködések számának növelése, amely a K+F+I potenciál jelentős növekedésének lehetőségét hordozza magában. Szintén a térség versenyképességét növelné a munkaerő mobilitás fejlesztése és az atipikus foglalkoztatási formák elterjesztése, melyet a világvárvány alatti tapasztalatok egyébként is szükségszerűvé tettek. A versenyképes szaktudás eléréséhez növelni kell a vállalatok és az oktatási intézmények közötti partnerséget, fejleszteni kell a szakképzést, felnőttképzést.

Az intelligens megye célja, hogy a magas hozzáadott értékű ipari tevékenységeket (pl. gépipar, elektronika ipar, jármű- és alkatrészgyártás, gumi- és műanyagipar, élelmiszeripari feldolgozás, növénytermesztés) megerősítse és támogassa, azok kutatási, fejlesztési és innovációs kapacitásait az oktatás-kutatás és a gazdasági tevékenységek összekapcsolásával növelje úgy, hogy a fokozódó mértékű digitalizáció keltette kihívásokat az üzleti szektor sikeresen legyen képes teljesíteni.

III.2 Gazdasági környezet fejlesztése

A megye jelenlegi gazdasági szerkezetét és színvonalát, illetve gazdasági teljesítményét a korábbi évtizedekben kialakult ipari, agrár- és turisztikai kapacitásai, valamint kedvező közlekedés-földrajzi helyzete alapozzák meg. A Duna nemzetközi jelentőségű hajózhatóságának biztosításával felértékelődik a térség gazdasági-piaci pozíciója az Európai Unión belül, illetve annak déli kapujaként a balkáni országok felé. E kedvező gazdaság-földrajzi potenciál hasznosításának kiemelkedő területe a korszerű, sokrétű szolgáltatást nyújtó logisztikai központok, valamint a kikötői hálózat és az ahhoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése. A meglévő ipari központok országos gazdasági rendszerben betöltött szerepének megőrzése és növelése, az új beruházások (mint az Iváncsán megvalósuló, nagy értékű fejlesztés és a köré fonódó gazdasági övezet) ösztönzése, valamint a klaszterek kialakítása érdekében szükséges a nagytérségi kapcsolatokat szolgáló közúti és vasúti közlekedési vonalak, multi- és intermodális csomópontok fejlesztése.

A vidéki térségek, kistelepülések számára a munkahelyek elérhetősége és a turisztikai fogadóképesség színvonalának növelése érdekében szükséges fejleszteni a mellékút-, a kerékpárút hálózatot és a közúti, illetve kötöttpályás közösségi közlekedést. A cégek letelepedésének elősegítésére, az adókedvezményeken és előközművesített ipari parkokon túl, az adminisztráció és az engedélyezési folyamatot előíró jogszabályi környezet egyszerűsítésére van szükség. Fontos, hogy a terület kiválasztásánál célszerű előnyben részesíteni a meglévő, elhagyott és infrastruktúrával rendelkező területeket (pl. majorságok), ingatlanokat. Emellett fontos hangsúlyt helyezni arra, hogy a hatékonyság az energiaracionalizálással, a megújuló energia részarányának növelésével is fokozható legyen, ennek a stratégiai fontosságú célnak többek között az energiafelhasználás csökkentésében és az alternatív megoldásokban kell testet öltenie.

Turisztika terén a megye frekventált idegenforgalmi helyszíneinek, attrakcióinak és a kapcsolódó szolgáltatásoknak hálózatos fejlesztésével a megye idegenforgalma bekapcsolható az európai vérkeringésbe. A turisztikai programkínálat szélesítése érdekében fontos cél a Székesfehérvár, Velencei-tó, Váli-völgy, Vértes idegenforgalmi térségek összekapcsolása a Duna menti turisztikai célpontokkal, az egész Európán árhataladó Limes útvonallal és a Mária kegyhelyeket összekötő zarándokútvonallal, a Nemzeti Kastély- és Várprogram ütemezetten fejlődő helyszíneivel, valamint elérhetőségük javítása érdekében a jelentősebb vonzerők közúti, kerékpáros vagy kötöttpályás megközelíthetőségének fejlesztése. Mindez annak érdekében, hogy Fejér megye tranzitárségből sokszínű és hosszabb tartózkodásra is csábító térséggé váljon a Budapest – Balaton közötti térben, olyan célcsoport orientált turisztikai infrastruktúra kiépítésével, ami biztosítja az attrakciók egyedi és minőségi kínálatát.

TERÜLETI CÉLOK LEÍRÁSA

T.1 Fenntartható városok

- Területi fókusz: Fejér megye megyei jogú városai és járásközpontjai – Székesfehérvár, Dunaújváros, Mór, Gárdony, Sárbogárd, Bicske, Enying, Martonvásár

A városfejlesztés kiemelt szempontja a társadalmi – gazdasági – környezeti értelemben vett fenntarthatóság elve, mely a várospolitikában integrált megközelítést igényel. Az érintett városi kör lehetséges tagjait Fejér megye a közigazgatási hierarchiában betöltött szerepük alapján állapította meg, miszerint a fenntartható városfejlesztés letéteményesei a megye járásközpontjai.

Település	Jogállása	Állandó népesség (2019.)
Székesfehérvár	megyei jogú város	95 714
Dunaújváros	megyei jogú város	44 589
Mór	város	13 931
Gárdony	város	12 006
Sárbogárd	város	12 100
Bicske	város	12 548
Enying	város	6 779
Martonvásár	város	5 752

Fejér megyét ezen városi kör meghatározásában több szempont vezérelte, úgy mint a közigazgatási hierarchiában betöltött szerepük és az ebből fakadó erősségeik és lehetőségeik, továbbá térszervező képességük, mely által biztosítani képesek a megye településhálózatának többközpontúságát.

A mai magyar várospolitikai fő célja a jelenleginél erőteljesebben együttműködő, kiegyensúlyozott, policentrikus városhálózat megteremtése. A város jellemzően térsége központja, amely kiemelten igaz a járásközpontokra – ám ezen szerepkör hiánytalan betöltésében támogatni szükséges őket. A törekvés az, hogy a járásközpontok ne szigetszerűen, hanem hálózatosan jelenjenek meg a megye városhálózati terében, hasznosítva magasabb intézményi ellátottsági szintjüket, ezáltal járásukat, várostérségüket jobban bekapcsolják a megyei térrendszerbe. E város csoport sokszínű, megtalálható országos jelentőségű nagyváros, jelentős funkciójú, szerves fejlődésű, karakteres közép- és kisvárosok, melyek szerepe kiemelkedő a térségük dinamizálásában, továbbá a rurális, periférikus helyzetű, elmaradott déli térségek gyenge centrumfunkciójú központjai, amelyek megerősítése szükséges ahhoz, hogy térségükre is húzó hatást tudjanak kifejteni. Közös a településekben, hogy kisebb térségükben (tehát járásukban) központi helyet foglalnak el, mely szerep túlmutat pusztán a közigazgatási hierarchiában betöltött kiemelt szerepükön. Úgy látjuk, hogy a megyei, többpólusú városhálózat kialakulásához szükséges ezen városok kiegyensúlyozott fejlesztése, térszervező képességük és erejük erősítése.

T.2 Mezőföld Program (Dél-Fejér)

- Területi fókusz: két kedvezményezett járás, a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint, valamint a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Dunaújvárosi járásba tartozó 3 településével: Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarácsony, az Országgyűlés 12/2020. (V. 5.) OGY határozata a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területi lehatárolásáról alapján
 - Enyingi járás: Dég, Enying, Kisláng, Lajoskomárom, Lepsény, Mátyásdomb, Mezőkomárom, Mezőszentgyörgy, Szabadhídvég
 - Sárbogárdi járás: Alap, Alsószentiván, Cece, Hantos, Igar, Mezőszilas, Nagylók, Sárbogárd, Sáregres, Sárkeresztúr, Sárszentágota, Vajta
 - Dunaújvárosi járás: Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarácsony

Mezőföld Fejér megye déli, elmaradott térsége az Észak-Tolna és Északkelet-Somogy határos területeivel együtt az ország egyik egységes belső periferiája, ahol gyenge a centrumok foglalkoztatási funkciója, kedvezőtlen a gazdasági szerkezet, valamint a belső kapcsolatok erőtlenekek. A megye ezen része a két kedvezményezett járás: a komplex programmal fejlesztendő Sárbogárdi járás és a fejlesztendő Enyingi járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint. A térségből 8 település (Alap, Alsószentiván, Cece, Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarácsony, Sáregres, Vajta) része a Közép-Duna menti kiemelt térségnek.

A faj- és fajtaszegény, intenzív, nagytáblás agrártermelés alacsony élőmunka-igényű, így ezekben a jó agrárpotenciállal rendelkező kiterjedt térségekben foglalkoztatási problémákat okoz. E potenciál vidékfejlesztési szerepének erősítése érdekében speciális helyi termékek termesztése, a háztáji gazdaságok fejlesztése, a termékfeldolgozás bővítése, illetve halgazdaságok fejlesztése és az ezekre épülő agrárvertikum felépítése célszerű, a rövid ellátási láncok (REL) fejlesztésével. Így egyrészt a helyi, másrészt a környező turisztikai és ipari központok (Velencei-tó, Kelet-Balaton, Duna mente) egészséges élelmiszerekkel való ellátásában is szerephez juthat.

A leszakadó térségekben, településeken a társadalmi felzárkóztatás érdekében speciális képzési területekre és innovatív foglalkoztatási formák bevezetésére van szükség. A roma népesség aránya a megyében nem mondható magasnak, azonban azokon a településeken, ahol ez jellemző, a felzárkóztatás érdekében megkerülhetetlen a kérdés komplex kezelése.

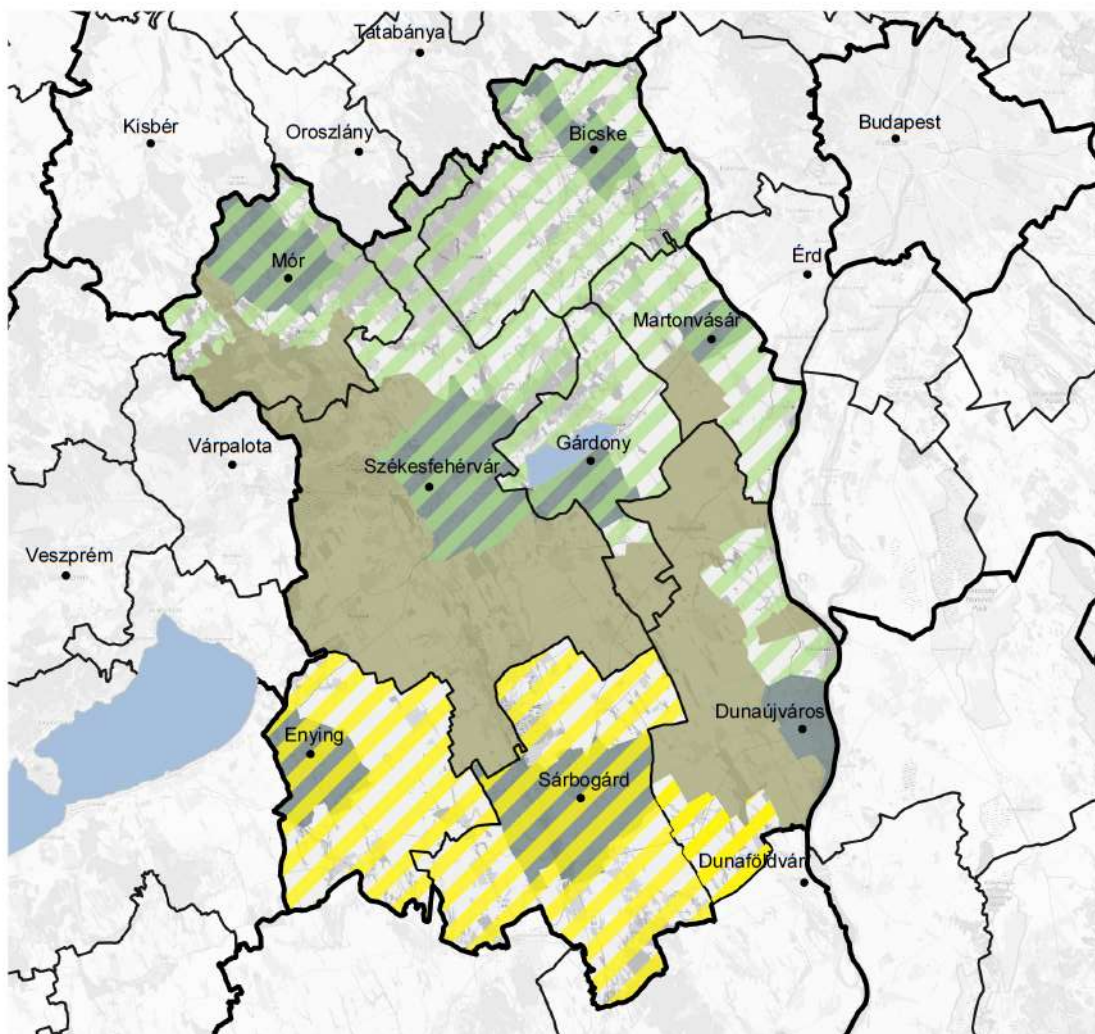
Koherencia a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési terveivel

A jelen területfejlesztési tervek kapcsán az összhang vizsgálata a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési terveivel a „Belső és külső koherencia vizsgálata” fejezetben található.

T.3 Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések

- Területi fókusz: Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések
 - Székesfehérvár
 - Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértes Térségi Fejlesztési Tanács (továbbiakban: VVVTFT): Alcsútdoboz, Bakonycsérnye, Baracska, Bicske, Bodajk, Bodmér, Csabdi, Csákberény, Csákvár, Csókakő, Etyek, Felcsút, Gánt, Gárdony, Gyúró, Kajászó, Kápolnásnyék, Lovasberény, Magyaralmás, Martonvásár, Mór, Nadap, Pákozdi, Pátka, Pázmánd, Pusztavám, Sukoró, Szár, Tabajd, Tordas, Vál, Velence, Vereb, Vértesacska, Vértesboglár, Zámoly és Zichyújfalu (kapcsolódva a Komárom-Esztergom megyei tagtelepülések: Bajót, Bokod, Héreg, Nyergesújfalu, Oroszlány, Szárliget, Tarján, Várgesztes, Vértessomló fejlesztésihez)
 - 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet által meghatározott Budapest környéke turisztikai térség 30 Fejér megyei települése (azon települések kivételével, amelyek a fenti felsorolásban már szerepeltek): Adony, Ercsi, Óbarok, Rácalmás
 - Pannónia Szíve térség fenti lehatárolásokban nem szereplő települései: Mány, Ráckeresztúr, Újbarok

A területet két, egymást részben átfedő területi szerveződés adja: egyrészt a VVVTFT, amelynek újjáalakulása a Fejér és Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzatok Közgyűléseinek 2012. március 29-i határozatai alapján történt meg a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény felhatalmazása alapján; másrészt a 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet által meghatározott Budapest környéke turisztikai térség 30 Fejér megyei települése. A területi kiemelés célja a turisztikai potenciálok területi koncentrációjából fakadó előnyök hasznosítása, az ilyen ágazati fejlesztések területi fókuszálása. A területi cél a turizmusfejlesztés hangsúlyossága a természeti, kulturális és történelmi örökség ápolásában, azokhoz való hozzáférés javításában, a helyi környezet jobb megismerhetőségében, bemutathatóságában ölt testet. Ám mindemellett a térségben élők életfeltételeinek javítására, munkához jutásának elősegítésére és a térségek jövedelemtermelésének előmozdítására, az épített és természeti környezet fejlesztésének a fenntartható fejlődés elveivel való megfelelő összhangjának megteremtésére, a közúti- és vízi közlekedés, a kerékpárutak, turistautak fenntartásának és fejlesztésének előmozdítására, elősegítésére is hangsúlyt helyez.

- Dél-Fejér és Közép-Duna Menti Kiemelt Térség
- Járasközpontok- Fenntartható városfejlesztés
- Székesfehérvár, Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és a Budapest környéke turisztikai térség települései

16. ábra A megyei területi célok térképes ábrázolása | Forrás: saját szerkesztés

HORIZONTÁLIS ELVEK ÉS CÉLOK LEÍRÁSA

A horizontális célok és elvek (a stratégiai célokhoz hasonlóan) átfogják a fejlesztési koncepciót. A horizontális célok között olyan szempontokat szerepelnek, amely segítik Fejér megye 2030-as jövőképeének megvalósulását (Fejér megye: Fejér megye tradicionális társadalmi, kulturális, gazdasági-logisztikai szerepköreinek fenntartható és innovatív fejlesztése, egyenrangú nagytérégi együttműködéssel, kiváló termőhelyi adottságainak bázisán, a természeti örökségének jövőtudatos kezelésével.).

Horizontális elv: Város – vidék együttműködésének erősítése

A 2021-2027 programperiódusban a fejlesztési eszközök egyik horizontális célja, hogy a város és vidéke közötti együttműködés kiteljesedhessen, alkalmat kínálva arra, hogy az ezekkel az eszközökkel élő térségek újrafogalmazzák egymáshoz való viszonyukat és munkamegosztásban elfoglalt szerepüket. Általános probléma, hogy a vidék települései forráselvonóként tekintenek a városokra, míg ez utóbbiak számos betöltendő funkció sokaságával magyarázzák fejlesztési-fenntartási igényeik nagyságát. A különböző szintű együttműködések segítik - komplementer feladatok megfogalmazásával - a kölcsönös előnyökön alapuló partnerséget.

Horizontális elv: A fejlesztési programok hatékonyságának növelése

A különböző szintű és területi kiterjedésű fejlesztési programok eredményessége érdekében szükséges – a közös alapelvek lefektetésén és a szándékok egymásra épülésén túl – azok társadalmosítása, elfogadtatása. A közösségi, a távlatos gondolkodás alátámasztásához a döntéshozatal lényeges eleme a reálfolyamatok megértése, elhelyezése az országos rendszerben. Egy, a fenntarthatóság értékelését szolgáló monitoring hálózat a társadalmi érdekeket emeli közös nevezőre, segítve a széleskörű informáláson keresztül a térségi kohéziót, együttműködést a parciális érdekérvényesítéssel, a fejlesztések párhuzamosságával és ad-hoc jellegével szemben. A helyi társadalom tájékozottságának növelése elengedhetetlen feltétele az együttműködések kialakulásának. A tájékozottság érzését növeli a lakosság bevonása a helyi és térségi fejlesztési folyamatokba, erősítve ez által a környezettudatosságot is. A fejlesztési programok hatékonysága nagymértékben függ attól, hogy a kitűzött célok és a tervezett beavatkozások mennyiben tükrözik a helyiek saját környezetükkel, jövőképükkel kapcsolatos elvárásait.

Horizontális elv: Fenntarthatóság

A rendszer jellegű problémák rendszer jellegű megoldásokat követelnek. A fenntarthatóság elve alapján: az a projekt a még elfogadható, ahol az egyéni (szűkebb közösségi) haszon nem okoz társadalmi költségeket. A fenntarthatóság mérése bonyolult összefüggésrendszeren keresztül lehetséges ugyan, ám tekintettel a fejlődés integratív voltára, az aggregált indikátorokkal történő megközelítés rendre vagy a környezeti, vagy a társadalmi, vagy a gazdasági szempontokat helyezi előtérbe. Ezért a fejlesztések fenntarthatóságát csak elvként lehet meghatározni, ahol a környezeti, társadalmi és gazdasági érdekeket egyforma súllyal és távlatosan kell mérlegelni.

Horizontális elv: Esélyegyenlőség

Az esélyegyenlőség egy olyan általános alapelv, amelynek leglényegesebb szempontjai az Európai Közösség alapító egyezményének 6. cikkelyében (tilalom nemzeti hovatartozás miatti diszkriminációról) valamint a 119. cikkelyében (a nők és férfiak egyenlő bérezése) vannak lefektetve. Ezek az alapelvek minden területen alkalmazandók, különös tekintettel a gazdasági, társadalmi, kulturális és családi életre. Fejér megye fejlesztéspolitikájának alapelvei közé tartozik az esélyegyenlőség biztosítása, hiszen a társadalmi-gazdasági fejlődés nem mehet végbe a térségi kohézió erősítése nélkül, ami az esélyegyenlőség biztosításával érhető csak el.

Az akadálymentesség elvének konzekvens érvényesítése, a hozzáférhetőség biztosítása a fogyatékossgal élő személyek jogainak biztosítása tagállami kötelezettség, egyben horizontális elve is a megyei területfejlesztési terveknek. Fontos, az egész tervezést átfogó elvként szükséges megjelennie a digitális akadálymentességnek, illetve a mindenki számára hozzáférhető és élhető településeknek, hiszen ezen szempontok nem csak a fogyatékossgal élők, de az idősek, kisgyermekesek számára is javíthatják a szolgáltatások hozzáférését, illetve a települések élhetőségét, megtartó erejét.

Horizontális cél: Foglalkoztatás növelése

Horizontális célként jelenik meg a megyei tervezés során a foglalkoztatás jelenlegi szintjének, a főbb foglalkoztatási mutatók értékének és trendjének megtartása vagy esetleges javítása. Fejér megye (15-74 évesek) foglalkoztatási aránya 2020 I. félévében (61,8%) magasabb volt az országos (60,3%) és a régiós átlagnál (60,7%) is, továbbá a munkanélküliségi rátája (3,3%) alacsonyabb volt az országos (4,6%) és a régiós átlagnál (3,9%) is, egyben a megyék és a főváros körében az egyik legkedvezőbb volt. Ha korábbi adatokat nézzük, láthatjuk, hogy az összes, rendszerben regisztrált munkanélküli száma 2012 óta folyamatos csökkenést mutat. A jövedelmi helyzetet jellemző mutatószámok (népességre jutó adófizetők aránya, 1 adófizetőre jutó munkából származó jövedelem, 1 lakosra jutó szja alapot képező jövedelem) tekintetében is Budapest, Pest megye és Komárom-Esztergom megye rátáit követi a rangsorban. 2020 második felében a koronavírus járvány következtében bevezetett korlátozások miatt az álláskeresők száma jelentősen növekedett, Fejér megyében 2020. június végén 14 ezer álláskeresőt tartottak nyilván. Ez a szám az országos átlagnál nagyobb mértékben, 71%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

A megyében a gazdasági növekedés, -potenciál és a magas szintű feldolgozóipar, az ipari termelés kiemelkedő. Napjainkban a megyében egy időben találkozhatunk a gazdaságból akut módon hiányzó munkaerő pótlásának igényével és az alacsonyan képzett, munkaerő-piaci integrációt igénylő álláskeresői körrel, a foglalkoztatók és az innováció hiányával, továbbá a barnamezős beruházásban felhasználható ingatlanok nagyobb számával. Ennek tudatában kihívásként jelenik meg a szakképzés átalakulása, a rövid távon hiányzó munkavállalók pótlása, a hosszabb távon várható ipari digitalizáció miatti munkaerő felesleg.⁶⁵ A foglalkoztatás feltételeinek javítása érdekében cél továbbá a rugalmas, atipikus munkavégzési formák támogatása, amely hozzájárul a munka és a magánélet megfelelőbb egyensúlyához, növelve a munkáltatók és a munkavállalók alkalmazkodó képességét.

⁶⁵ Fejér Megye Foglalkoztatási Stratégiája 2016 – 2030

Horizontális cél: A klímaváltozás és a váratlan események, egészségügyi járványok kedvezőtlen hatásainak mérséklése, ellenállóság fejlesztése

Az éghajlatváltozás korunk egyik legnagyobb kihívása a társadalom és a gazdaság számára, különösen az időjárási szélsőségeknek kitett területeken. A Kárpát-medence térségére az évi átlagnál nagyobb mértékű hőmérséklet-emelkedés várható a nyár és az őszi folyamán, és általában a Duna vízgyűjtőjén az éghajlat melegedésének mértéke nagyobb lesz, mint a globális átlag. A vízhiány, illetve az aszály közvetlen hatással vannak az emberekre, a természetes élővilágra és a vizet felhasználó és attól függő ágazatokra, kiemelkedően a vízgazdálkodásra és a mezőgazdaságra.⁶⁶

A klímaváltozás kedvezőtlen hatásai közül Fejér megyét elsősorban az élelmiszer termelés és a települési ivóvízellátás biztonságának garantálásához szükséges fenntartható vízgazdálkodási feltételek biztosítása, a megfelelő szintű vízkárelhárítás, ár- és belvízvédelem, jégkárelhárítás, vízhiány- és aszály-kockázatkezelés (vízviasztartás, víztározás, öntözés, víztakarékosság stb.), valamint az alkalmazkodás az éghajlatváltozás hatásaihoz problematikája érinti. További feladatokat jelent az EU új célkitűzései közül a „Zöldebb, karbonszegény Európa” törekvés, amely célul tűzte ki az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben való befektetéssel való megvalósítását a Párizsi Megállapodásnak.

A 2020-ban bekövetkezett COVID-19 világvárvány rávilágított arra, hogy válsághelyzetekre, váratlan eseményekre való felkészültség növelése kiemelt fontosságú lesz az elkövetkező években. A települések, térségek és az ország nagyobb fokú rugalmassága, ellenállóképessége (reziliencia) csökkenteni képes ezen váratlan események káros hatásait, segíti a sokkhatások utáni újraindulást, megújulást. Horizontális cél, hogy a megye növelje rezilienciáját és fordítson kiemelt figyelmet olyan területekre, amelyek elősegítik az alkalmazkodóképesség növekedését (pl. információs technológiák alkalmazási körének kiszélesítése, egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak növelése, közösségek öngondoskodásának, szociális infrastruktúrájának erősítése).

A CÉLRENDSZER KOHERENCIÁJA

Belső koherencia leírása

A koncepció célrendszerének korábbi bemutatása során látható volt a célrendszer belső koherenciája. A célrendszer csúcsát Fejér megye 2030-as jövőképe foglalja el, amelyet három átfogó cél követ (I. Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség; II. Élhető megye és települések; III. Innovatív és fejlődő gazdaság). Mindegyik átfogó cél alá tartozik több stratégiai és területi cél, amelyek az adott átfogó cél megvalósulását szolgálják. Ezt egészítik, segítik és orientálják a horizontális elvek és célok: ezek természetükből fakadóan minden átfogó és stratégiai célhoz kapcsolódnak, azok megvalósulását szolgálják.

Ahogy az a „Célrendszer” fejezet ábrázolásából is kirajzolódik, a célrendszer koherens, az átfogó célokból jól követhetően vezethetők le a stratégiai célok, nagymértékben segítik azok érvényesülését; ahogy igaz ez a célok belső kapcsolatrendszerére is, ahol az erős szinergiák erősítik egymást.

⁶⁶ Fejér megye klímastratégiája, 2018

Külső koherencia leírása

A megyei területfejlesztési tervek célja, hogy egy egységes keretbe rendezze azon fejlesztéseket, amelyeket a megye területén önerőből, hazai vagy uniós forrásból tervez megvalósítani. A tervezés mindazonáltal az Európai Unió programidőszakaihoz igazodik, annak fejlesztési időtávjait követi, emiatt fontos az Unió 2021-2027-es időszakra kijelölt öt fő célkitűzéséhez való illeszkedést, koherenciát megvizsgálni, amelyek az alábbiak:

Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül.

Zöldebb, karbonszegény Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben való befektetéssel.

Jobban összekapcsolt Európa: a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal.

Szociálisabb Európa: a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával.

A polgárokhoz közelebb álló Európa: a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés Uniós-szerte való támogatása révén.

A fenti öt célkitűzés mind szellemiségében, mind konkrét céljaiban visszaköszön Fejér megye területfejlesztési tervezésében, célrendszerében. Érdeemes megemlíteni, hogy a Bizottság által megjelölt két legnagyobb támogatási hangsúlyt kapó téma célkitűzései (intelligensebb Európa és zöldebb, karbonszegény Európa) a megyei célrendszerben is hangsúlyos szerepet töltenek be. A területi operatív programok az Európai Unió 2021-2027-es időszakra meghatározott szakpolitikai célkitűzései közül az ötödik, területi jellegű célhoz, „A polgárokhoz közelebb álló Európa” célkitűzéshez kapcsolódnak.

A külső koherencia vizsgálata során a koncepció bemutatja, hogy a célrendszer miképp illeszkedik az alábbi tervdokumentumokhoz:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
- Országos Területrendezési Terv
- Program a Versenyképesebb Magyarorszáért
- Nemzeti Reformprogram
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája 2019-2030
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)

- Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030
- 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2015-2019)
- Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024
- Idősügyi Nemzeti Stratégia (2034-ig)
- Nemzeti Tehetség Program 126/2008. OGY-határozat (2008-2028)

A táblázatban látható jelölések jelmagyarázata az alábbiak szerint alakul:

- S I.1** = Helyi identitás és közösségek megerősítése
- S I.2** = Népeség megtartása és munkaerő minőségi fejlesztése
- S I.3** = Területi különbségek mérséklése, jobban összetartó, szociálisan érzékenyebb megye
- S II.1** = Épített környezet, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése
- S II.2** = Természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye
- S III.1** = Innováció és kutatás lehetőségeinek megteremtése, elősegítése, intelligens megye
- S III.2** = Gazdasági környezet fejlesztése
- T 1.** = Fenntartható városok
- T 2.** = Mezőföld Program (Dél-Fejér)
- T 3.** = Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumban megfogalmazott jövőkép szerint „Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.” E jövőképet négy átfogó cél segíti, melyet hét szakpolitikai és hat területi jellegű cél bont alá. <i>A területi jellegű célok esetén erős kapcsolódás látható Fejér megye koncepciójának célrendszerével.</i>									
	S I.1 X	S I.2 X	S I.3 X	S II.1 X	S II.2 X	S III.1 X	S III.2 X	T 1. X	T 2. X	T 3. X
Országos Területrendezési Terv	Az OTrT célja, hogy „meghatározza az ország egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére.” <i>Fejér Megye Területrendezési Terve az OTrT által meghatározott célokhoz illeszkedik, ahogy a területfejlesztési koncepció célrendszere is.</i>									
	S I.1 X	S I.2 X	S I.3 X	S II.1 X	S II.2 X	S III.1 X	S III.2 X	T 1. X	T 2. X	T 3. X
Program a Versenyképesebb Magyarorszáért	A Program célja, hogy a magyar gazdasági növekedés tartósan az európai átlagos növekedést 2 százalékponttal meghaladja, ehhez határoz meg strukturális intézkedéseket a foglalkoztatás, a vállalati környezet, az adózás, a közszféra, az oktatás és az egészségügy területén. <i>Fejér megye célrendszere kiemelten foglalkozik a foglalkoztatási, gazdasági környezeti, az oktatási és egészségügyi célokkal.</i>									
	S I.1	S I.2 X	S I.3 X	S II.1	S II.2	S III.1 X	S III.2 X	T 1. X	T 2. X	T 3. X

Nemzeti Reformprogram	<p>A Nemzeti Reformprogram kiemelten foglalkozik a világjárvány (koronavírus) okozta társadalmi és gazdasági hatásokkal és a járvány okozta sokk kezelésének módjával, keretet adva a konkrét fejlesztési elképzelések kidolgozásához és megvalósításához.</p> <p><i>A Reformprogram „Fő kihívásokra adott válaszok” célkitűzései koherensek a megyei célrendszerrel.</i></p>									
	S I.1	S I.2 X	S I.3 X	S II.1	S II.2 X	S III.1 X	S III.2 X	T 1. X	T 2. X	T 3. X
A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája 2019-2030	<p>A Stratégia célkitűzése egy nemzetközileg is sikeres, dinamikus magyar vállalkozói kör kialakítása és a sok ember megélhetését biztosító, széles kisvállalkozói kör működésének, társadalomszervező szerepének megerősítése.</p> <p><i>A Stratégia fejlesztési céljai kirajzolódnak a megye III. átfogó céljában, de megjelennek a mind a területi célok esetén, mind a másik két átfogó célnál.</i></p>									
	S I.1	S I.2	S I.3 X	S II.1	S II.2 X	S III.1 X	S III.2 X	T 1. X	T 2. X	T 3. X
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030	<p>A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia egyszerre értelmezi a turizmust gazdasági húzóágazatként, országmárkaként, az innovatív megoldások terepeként, vonzó karrierlehetőségként, a hazaszeretet és a közösségek építésének táplálójaként. A stratégia vezérmotívumai: a desztinációs logikán alapuló termék- és attrakciófejlesztés, az ehhez kapcsolódó alpinfrastruktúra-fejlesztés és marketingkommunikáció, valamint az állam megváltozott szerepe a turizmusban.</p> <p><i>A stratégia kiemelt turisztikai fejlesztési térségként nevesíti a Balaton és környékét, melyben Fejér megye nagytérségi kapcsolatain keresztül érdekelt. Kiemelkedő trendként értelmezett több turisztikai ág is jelentős a megyében.</i></p>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1 X	S II.2 X	S III.1	S III.2 X	T 1.	T 2.	T 3. X

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia	<p>A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiában négy erőforrás (emberi, társadalmi, természeti és gazdasági) kerül megfogalmazásra, célokat rendelve ezekhez a fenntarthatóság erősítése érdekében.</p> <p><i>Az Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia szellemiségéhez jól illeszkedik Fejér „Gyarapodó, egészséges és összetartó népesség” átfogó célja, de erős a kapcsolat a másik két átfogó cél kapcsán is (környezetvédelem, gazdaságélénkítés, innováció). Ezen kapcsolódásokat a megyei célrendszer horizontális elvei közt megjelenő fenntarthatóság is jól illusztrálja.</i></p>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2.	T 3.
	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)	<p>A Stratégia célul tűzi ki az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését, a szén-dioxid elnyelő kapacitások növelését, a klímaváltozás negatív hatásaihoz való alkalmazkodás fontosságát.</p> <p><i>A Fejér megyei célrendszer mind horizontális elveiben és céljaiban, mind az átfogó, stratégiai és területi céljai kapcsán koherens az Éghajlatváltozási stratégiában megfogalmazottakkal. Kiemelendő a II. átfogó cél alá tartozó „Természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése, zöldebb Fejér megye” stratégiai cél.</i></p>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2.	T 3.
			X	X	X	X	X	X	X	X
Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)	<p>A Nemzeti Tájstratégia átfogó céljaként fogalmazza meg a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználatot. A stratégia célrendszere három fő cél köré csoportosul: 1) Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása; 2) Élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás; 3) III. A tájidentitás növelése.</p> <p><i>Fejér megye célrendszerében a prosperitás, az élhetőség, az épített és természetes környezet óvása kiemelt helyet foglal el.</i></p>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2.	T 3.
	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.	A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia célja egy hosszútávra tervező felzárkózás-politika, célkitűzései között van a munkaerőpiaci integráció erősítése, az esélyteremtő oktatás, az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, lakhatási feltételek tovább javítása, lakhatási szegregáció felszámolása és a minőségi közszolgáltatások elérhetőségének biztosítása, a tartósan rászoruló, köztük a társadalom periferiájára sodródó roma közösségek integrálása. <i>Fejér megye célrendszerének I. átfogó célja jó összhangban van a Stratégia célkitűzéseivel.</i>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2.	T 3.
	X	X	X						X	
Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030	A Stratégia célja a gazdaság és a jólét mobilitási feltételeinek biztosítása. Megfogalmazott céljai: 1) Megyeszékhelyek gyorsforgalmi úti elérhetőségének megteremtése; 2) Autópályák továbbépítése az országhatárig; 3) Járműgyártási stratégia megalkotása; 4) Környezetre gyakorolt negatív hatások csökkenése; 5) Természeti erőforrásokkal történő fenntartható gazdálkodás; 6) Nem megújuló energiaforrások és nyersanyagok felhasználásának csökkentése; 7) Foglalkoztatás javítása <i>A Stratégia megfogalmazott céljai összhangban vannak a megyei célrendszerrel, kiemelten a gazdasági és az épített környezet kapcsán megfogalmazott stratégiai célokkal.</i>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2.	T 3.
			X	X			X	X	X	X
4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (2015-2019)	A Program meghatározza az ország környezeti céljait és azok eléréséhez szükséges feladatokat, eszközöket, szem előtt tartva az ország természeti adottságait, a jövőbeni fejlődési irányokat és a társadalom hosszútávú érdekeit. A Program stratégiai céljai: 1) Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása, 2) Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata, 3) Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése. <i>Fejér megye célrendszerében a természetes környezet megőrzése és klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóság fejlesztése és a megye zöldítése kiemelten fontos.</i>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2.	T 3.
			X	X	X	X	X	X	X	X
Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024	A Stratégia tizenöt éves időtávban állít fel az ifjúsági korosztályra vonatkozó társadalmi célokat és ezek megvalósításához kapcsolódó állami koordinációt igénylő feladatokat. Átfogó célja „az ifjúságban rejlő erőforrások kibontásának és a korosztályok társadalmi integrációjának elősegítése.” <i>Fejér megye célrendszerének I. átfogó célja jó összhangban van a Stratégia célkitűzéseivel.</i>									
	S I.1	S I.2	S I.3	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2.	T 3.
	X	X	X						X	

Idősügyi Nemzeti Stratégia (2034-ig)	A Stratégia a fenntarthatósági elvek mentén az idősödő és az idős emberek társadalmi részvételének a megőrzésére és szempontjainak a figyelembevételére fókuszál. Célja az időskor presztízsének és a társadalmi szolidaritásnak a növelése, az idősödéssel kapcsolatos kutatások támogatása, eredményeik beépítése a szakpolitikákba, illetve, hogy minden ember egyéni szinten képes legyen hozzájárulni a méltó időskor megteremtéséhez. <i>Fejér megye célrendszerének I. átfogó célja a Stratégiával összhangban egy szociálisan érzékeny, az esélyegyenlőség megteremtésére törekvő megyét tűz ki célul.</i>									
	S I.1 X	S I.2 X	S I.3 X	S II.1	S II.2	S III.1	S III.2	T 1.	T 2. X	T 3.
Nemzeti Tehetség Program 126/2008. OGY-határozat (2008-2028)	Az Országgyűlés a Programban 2008-tól kezdődően húsz évre (kétéves cselekvési programok végrehajtásával) határozott meg kiemelt feladatokat a tehetségsegítésben – és gondozásban. Célja a tehetséges gyermekek, fiatalok felfedezése, folyamatos fejlesztésére, hosszú távú segítése, és kiszámítható támogatása, valamint a tehetség hasznosulásának előmozdítása. <i>Fejér megye célrendszerének I. és III. átfogó célja jó egyaránt összhangban van a Stratégia célkitűzéseivel.</i>									
	S I.1 X	S I.2 X	S I.3 X	S II.1	S II.2	S III.1 X	S III.2 X	T 1.	T 2. X	T 3.

Térhasználati elvek

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió⁶⁷ (továbbiakban OFTK) általános és részletes tér- és területhasználati elveket fektet le.

A területfejlesztés és a területrendezés egymásra utaltsága

A területfejlesztés és a területrendezés szorosan egymásra utalt. A területfejlesztés – és a területhasználat szempontjából releváns többi ágazati politika – számára a területrendezés szabályrendszere jelenti az általuk megfogalmazott térhasználati elvek, célok szilárd hátterét, érvényesülésük egyik biztosítékát. Ugyanakkor ez a szilárd szabályrendszer önmagában nem fejlesztéspolitika és nem is lehet kizárólagos területhasználati politika, hiszen nem terjedhet ki minden területi folyamatra, területi jelentőségű, gazdasági tevékenységre.

A területfejlesztés orientálja a területrendezést

A hatékony, korszerű területrendezésnek folyamatos, rendszeresen megújuló, összehangolt rendszert kell alkotnia az ország területi képét megalkotó fejlesztési stratégiákkal, melyek közül a legátfogóbb a területfejlesztésé. A területfejlesztés elképzeléseinek tehát orientálnia kell a rendezés szabályrendszerét, leginkább stratégiai szinten, természetesen nem kizárólagosan.

Okszerű és takarékos helyhasználat

A takarékos és átgondolt területhasználat a legfontosabb térhasználati elvek egyike. A termőföld védelme, mivel rendkívül korlátozottan megújuló erőforrásról van szó, a legfontosabb célja a takarékos területhasználatnak. Hasonló, nem pótolható értékeket véd az ökológiai szempontból jelentős területek (vizes élőhelyek, gyepek, erdők stb.) megőrzése is. A kihasználatlan beépített területek, barnamezők jobb hasznosításával hosszú távon a nemzetgazdaság számára fontos erőforrásokat védünk, biztosítva ezzel a gazdasági növekedés alapfeltételeit, miközben a csökkent értékű területek értékét is növelhetjük. A barnamezős beruházások támogatása tehát nemzetgazdaságilag is fontos. Szükséges ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a barnamezős területeken megvalósuló beruházások esetében fontos szempont a korábbi használat révén keletkezett környezeti károktól való mentesítés szakszerű elvégzése.

A gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálásának része lehet az egyes térségek gazdasági/társadalmi fejlődését szolgáló beruházások tervezésénél a fokozottabb területi megközelítés, a beruházók és a térség számára legkedvezőbb helyszínek központilag segített kiválasztása, a barnamezős területek központi nyilvántartása, gazdasági ösztönzők kialakítása, alap műszaki/vonalas infrastruktúra fejlesztés, kármentesítés támogatása.

Városok szétterülésének megakadályozása

A takarékos helyhasználatot érvényesíteni kell a településfejlesztésben is. A városok szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása az agglomerációs településeket is erősen érinti, valódi térségi szintű térszervezési feladat. A vidékies területhasználatnál is kerülni kell a talajpusztulást, visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket. Az infrastruktúra-fejlesztések tervezésénél az ezt figyelembe vevő megoldásokat kell támogatni. Mindez többek között a természeti értékek és erőforrások védelme mellett a tájnak a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képességét is fokozza.

⁶⁷ 1/ 2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról

Biztonságos hozzáférés az infrastrukturális rendszerekhez mindenkinek!

Napjainkban különösen fontossá vált a víz-, az energiaellátás, az infokommunikációs csatornák és a közlekedési hálózatok biztonságos és színvonalas elérhetősége minden térség, és minden település lakói számára. Külön ki kell emelni a periférikus térségek és az aprófalvak, tanyák infrastrukturális elérésének fejlesztési igényeit, mivel ezek felemelkedéséhez ezek elmaradhatatlanok. A környezeti infrastruktúra (a hatályos OHKT-nak megfelelő hulladékgazdálkodási rendszerek, szennyvízkezelés) térszervezésében is meghatározó az ellátás- és környezetbiztonság, emellett a fejlesztések gazdasági, foglalkoztatási hatásait is figyelembe kell venni a tervezés során.

Értékkörzés a fenntarthatóság szolgálatában

A természeti értékek és erőforrások, valamint a kulturális örökség, a tájkép védelme szintén kiemelkedő feladata a területrendezésnek, amit a területfejlesztés is támogat a saját eszközeivel. A védelem mellett azonban egyre inkább a fenntarthatóság tágabb szempontjait is figyelembe kell venni, például a klímaváltozás kapcsán. A megőrzést szolgáló intézkedések rendszere mellett a kedvezőtlen változások megelőzésében is fontos szerepet kaphat a területrendezés, a korábban már említett, beruházásokat, fejlesztéseket befolyásoló szerepével. Ebben még szorosabb együttműködésre van szükség az ágazati fejlesztéspolitikákkal, hiszen a védett területek, értékek önmagukban nem elegendőek a fenntartható környezeti állapotok megőrzéséhez. Az ország teljes területén tekintettel kell lenni az anyag- és energiatakarékosságra, a biodiverzitás védelmére, a kibocsátások csökkentésére, a klímaváltozás káros hatásainak megelőzésére, illetve csökkentésére. A Fejér megyében jelenleg is működő távhőrendszerek (Székesfehérvár, Dunaújváros, Mór, Sárbogárd) ellátási körzeteinek bővítése és további fejlesztése, valamint az arra alkalmas távhővel még nem ellátott településeken új rendszerek kiépítése javasolt a megújuló energiára történő teljes, vagy részleges átállításával, amelyek hozzájárulnak az Európai Unió felé vállalt célok teljesüléséhez. Mindemellett a távhőrendszerek megújuló energiára történő átállítása kedvező hatást gyakorol a fokozódó légszennyezés káros hatásainak mérséklésében.

A természetes folyamatok következtében ismét emelkedő szintű karsztvíz készlet hasznosításában kerüendő olyan nagy volumenű vízkitermelés támogatása, amely a(z) egyébként dinamikusán változó) karsztvízszint süllyedés nem természetes ütemű folyamatát hozza vissza, ezért a jövőbeni vízkivételt körültekintően kell tervezni, amellett hogy a legnagyobb vízfogyasztó, Székesfehérvár is egyre nagyobb mértékben támaszkodna erre a vízforrásra (Csór/Kincsesbánya).

A helyi erőforrások használata és a gazdaság fejlesztés támogatása

A gazdaságfejlesztés, az ellátásbiztonság javítása, a kistelepülések népességmegtartó képességének erősítése, a szállítási igények csökkentése, tágabb értelemben a gazdasági, társadalmi, környezeti fenntarthatóság megőrzése vagy visszaállítása érdekében a helyi gazdaság fejlesztése, a helyben meglévő értékek felismerése, tudatos és fenntartható kiaknázása, a körforgásos gazdaság ösztönzése a fejlesztéspolitika egyik kiemelkedő területi célja. Ezt a térszerkezet alakításával a területrendezés is tudja támogatni, az önmagukban is élet-és fejlődőképes funkcionális térségek, városkörnyékek beemelésével a területi tervekbe, a közlekedés- és infrastruktúrafejlesztések orientálásával, a gazdaságfejlesztési célú beruházásokra vonatkozó szabályozással. Mindez nemcsak a gazdaság, az infrastruktúra, a munkahelyek ideálisabb rendszerének kialakítását segíti, de a helyi közösségeket, a működő és életképes szociális kapcsolatrendszerüket, a helyi identitást és a térségi autonómiát is erősíti.

A megye stratégiai térstruktúrája

A fejezet a Területfejlesztési Konceptió Jövőkép c. fejezetében olvasható.

ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZER

JAVASOLT PRIORITÁSOK

1. prioritás: Társadalmi kohézió

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

1.1 Helyi és kisközösségi identitás erősítése, szolgáltatás- és infrastruktúrafejlesztés

- Innovatív városfejlesztési tevékenységek (pl. közösségfejlesztés, kultúra, helyi gazdaság, közbiztonság témakörökben)
- Okos megye, okos város, okos település, okos térség fejlesztések (IKT jellegű fejlesztések)
- Közösségi terek (közösségi ház, játszótér, közös használatú települési területek, templom, temető, ravatalozó) megújítása, fejlesztése

1.2 Közszolgáltatások fejlesztése és azok elérhetőségének javítása, megyei szintű felzárkóztatása

- Bölcsődei és óvodai ellátás fejlesztése
- Közművelődési intézmények fejlesztése
- Közösségi programok, kulturális sokszínűség erősítése
- Egyéb közszolgáltatások (pl. falugondnoki szolgáltatás, hivatali épület, közbiztonság)

1.3 A közösségi és látványsporthoz, valamint a rendszeres testmozgáshoz kapcsolódó fejlesztések

- A lakosság egészségfejlesztő testmozgásban gazdag életvezetését támogató sport és szabadidős infrastruktúra (pl. szabadtéri sportpálya, sportcsarnok, tanuszoda) fejlesztése
- Kisgyermekkor, óvodai mozgásfejlesztést célzó fejlesztések
- Általános iskolai és középfokú oktatás iskolán kívüli eszközökkel történő kiegészítésének fejlesztése (sportszervezetek, sportszövetségek programjaiba való bekapcsolódás ösztönzése)
- A megyei felsőoktatási intézmények részvételének ösztönzése az intézményi és lakossági szabadidősportot, egészségnevelést támogató programok megvalósításában
- Sportrendezvények támogatása, sportszervezetek eszközbeszerzései

1.4 Társadalmi felzárkózás, népesség megtartása

- Települési komplex felzárkóztató programok
- Társadalmi innováció, komplex, helyben kialakított fejlesztések

2. prioritás: Munkaerőpiacra való felkészítés

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

2.1 Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése

- Munkaerőpiaci foglalkoztathatósági támogatások (paktum)
- Egyéb foglalkoztatási programok
- Szakképzés, munkaerő-piaci képzés (infrastruktúra, képzés)
- Atipikus, rugalmas foglalkoztatási formák támogatása

2.2 Munkába állást elősegítő fejlesztések

- Munkavállalók lakhatási lehetőségeinek szélesítése
- Munkavállalók közlekedési lehetőségeinek szélesítése (közösségi közlekedés fejlesztése, alternatív közlekedési eszközök és útvonalak)

3. prioritás: Emberi erőforrások minőségi fejlesztése

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

3.1 Köznevelés és oktatás

- Köznevelés infrastruktúrájának fejlesztése (pl. épület felújítás, bővítés, átalakítás, új építése)

3.2 Egészségügyi infrastruktúra és szolgáltatások

- Egészségügyi alpinfrastruktúra fejlesztése (házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, fogorvosi alapellátás és alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, védőnői ellátás, iskola-egészségügyi ellátás)
- Egészségügyi szakellátás fejlesztése (pl. fogorvosi, fekvő- és járóbeteg szakellátás)
- Szűrő-, megelőző vizsgálatok kiterjesztése, védőoltások rendszerének továbbfejlesztése

3.3 Szociális rendszer

- Szociális alpinfrastruktúra fejlesztése
- Nem alapellátásba tartozó szociális infrastruktúra fejlesztése (szakosított szociális ellátások)
- Idősek otthona kialakítása / fejlesztése

4. prioritás: Periférikus és vidéki térségek felzárkóztatása (területi prioritás)

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

4.1 Speciális területi jellegből fakadó kihívásokra reagáló fejlesztések

- Közlekedésfejlesztés (pl. belterületi utak, kerékpárutak)
- Gazdasági szerkezetváltást elősegítő fejlesztések (pl. helyi termelők támogatása, lakhatási lehetőségek, kisebb ipari szereplők letelepedésének elősegítése)
- Foglalkoztathatóság javítása, foglalkoztatottság szintjének növelése

4.2 Szociális funkciók megerősítése

- Szociális gazdaság
- Szociális infrastruktúra és szolgáltatások (pl. idős-gondozás, gyermekjóléti szolgálat fejlesztése)

4.3 Társadalmi kohézió

- Társadalmi felzárkózás, társadalmi innováció (pl. szociális településrész-rehabilitáció)

5. prioritás: Természeti környezet védelme

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

5.1 Környezetvédelmi beruházások

- Hulladékgazdálkodás, körforgásos gazdaság
- Biodiverzitás, természet- és tájvédelem, vízminőség
- Egyéb környezetvédelmi infrastruktúra (pl. zaj, levegőtisztaság)
- Erdőtelepítés (pl. gyenge minőségű mezőgazdasági területeken)

5.2 Természeti erőforrások nem terhelő hasznosítása

- Agrár-környezet- és tájgazdálkodás
- Turisztikai célú hasznosítás (pl. tanösvények, kilátó, erdei iskolák, ökoturisztikai centrumok)

6. prioritás: Klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóképesség fokozása

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

6.1 Klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésére és a változásokhoz való alkalmazkodás érdekében tett beavatkozások

- Klíma-alkalmazkodás, klímavédelem (pl. árvízvédelem, villámárvíz-elvezetés, öntözés és esővíz-megőrzése, erózió csökkentése erdőtelepítéssel, invazív fajok elleni védekezés, városi hőszigetek kialakulásának mérséklése)
- Városi/települési zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése (pl. klímaellenállóbb települések fejlesztése)

6.2 Kibocsátás és ökológiai lábnyom csökkentése

- Energiahatékonyság
- Megújuló energia-felhasználás (termelés, felhasználás)

7. prioritás: Települési épített környezet fejlesztése

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

7.1 Épített környezet fejlesztése

- Belterületi út, kerékpárút, járda
- Belterületi csapadékvíz-gazdálkodás (csapadékvíz helyben tartása, hasznosítása, a fölösleges csapadékvíz elvezetése)
- Barnamezős területek rekonstrukciója
- Víziközmű rendszerek felújítása, ivóvíz hálózatok és ivóvíz minőség
- Szennyvízelvezetés- és tisztítás

7.2 Közlekedési módok fejlesztése

- Térségi és helyi közösségi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások, lakó- és városközponti területek forgalomcsökkentése
- Közlekedésbiztonsági fejlesztések

8. prioritás: Kulturális, történelmi és természeti örökségek ápolása

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

8.1 Kulturális és történelmi örökségekhez való hozzáférésnek, a helyi környezet jobb megismerhetőségének, bemutathatóságának, turisztikai célú hasznosításának fejlesztése

- Turizmusfejlesztés (turisztikai attrakciók fejlesztése, megújítása)

8.2 Helyi örökségek ápolása

- Kulturális és közösségi terek infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztése turisztikai szempontok szerint (pl. rendezvények, közösségi programok és infrastruktúra)

9. prioritás: Vállalkozások fejlődési lehetőségeinek biztosítása

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

9.1 Üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások

- Üzleti környezet (pl. ipari park, inkubátorház)
- Vállalkozások fejlesztése, támogatása (pl. munkahelymegtartás)
- Szociális gazdaság

9.2 Gazdasági fókuszú közlekedési fejlesztések

- Közúti fejlesztések (autópálya, gyorsforgalmi és egyéb út fejlesztések)
- Vasúti (különösen fővonalai és összekötő vonalszakaszok) fejlesztések, intermodális csomópontok, Európai TEN-T hálózatokhoz való illeszkedés

9.3 Szálláshely és vendéglátás fejlesztése

- Szálláshelyek
- Helyi termékek értékesítése, helyi piacok

10. prioritás: Vállalkozások K+F+I teljesítményének növelése

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

10.1 Digitalizáció, IKT

- Vállalkozások digitális jelenlétének, IKT készségeinek fejlesztése

10.2 Innováció, kutatás-fejlesztés

- Megye K+F+I teljesítményének növelése

10.3 Gazdaság, szakképzés és a felsőfokú oktatás kapcsolódásai

- Felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek gazdasági kapcsolódásainak támogatása
- A szakképzés és felnőttképzés valamint az ipar kapcsolódásainak támogatása

11. prioritás: Székesfehérvár; Velencei-tó, Váli-völgy (Pannónia Szíve); Vértes és az előbbi térségekhez nem besorolható, a Budapest környéke turisztikai térséghez tartozó Fejér megyei települések turisztikai fejlesztése (területi prioritás)

Lehetséges beavatkozások bemutatása:

11.1 Turisztikai infrastruktúra fejlesztése

- A kulturális és szakrális örökség turisztikai hasznosítása (infrastruktúra)
- Természetközeli és aktív turisztikai fejlesztések (infrastruktúra)
- Szálláshelyek, fürdőhelyek fejlesztése
- Kerékpárutak turisztikai célú fejlesztése

11.2 Turisztikai arculatfejlesztés

- Turisztikai termék- és szolgáltatásfejlesztés
- Turisztikai attrakcióval rendelkező települések turisztikai infrastrukturális és szolgáltatói hiányosságainak felszámolása a komplex élményszerzés érdekében
- Egyéb turisztikai attrakció fejlesztés (pl. gasztronómia)

A FELÜLVIZSGÁLATI, MÓDOSÍTÁSI FOLYAMAT, A TÁRSADALMASÍTÁS ÉS LEGITIMÁCIÓ LEÍRÁSA

Jogszabályi háttér⁶⁸:

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban Korm. rendelet) 13. § (1) bekezdése értelmében a területfejlesztési koncepció és program kidolgozásának része az állampolgárok, az érdekképviselők, a társadalmi szervezetek és a vállalkozások tervezésbe való bevonását részletező partnerségi terv.

A 13. § (2) alapján a partnerségi tervben meg kell határozni:

4. a bevonandó célcsoportot,
5. a bevonás tervezett eszközeit és részvételi formáit,
6. a bevonás céljait.

A 17. § (2) alapján a területfejlesztési koncepció és program egyeztetése során tett véleményeket, társadalmi észrevételeket és a tervezői válaszokat az egyes munkafázisok dokumentációjához kell csatolni.

A 18. § (1) és (5) alapján a megyei területfejlesztési koncepció és program véleményezésére jogosultak körét a Korm. rendelet 10. számú melléklete 1. és 2.; 6-8.; 10. és 13. pontjai tartalmazzák.

A bevonandó célcsoportok:

- c) A Korm. rendeletben megnevezett véleményezésre jogosult szervek (a 10. melléklet alapján)

11. miniszterek;

12. a következő kormányhivatalok, illetve önálló szabályozó szervek:

a) Központi Statisztikai Hivatal,

b) érintett megyei kormányhivatal,

c) Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal,

d) Országos Atomenergia Hivatal;

13. Országos Környezetvédelmi Tanács;

14. Magyar Tudományos Akadémia;

15. országos önkormányzati érdekszövetségek;

16. az érintett térségi fejlesztési tanácsok;

17. az érintett megyei önkormányzatok;

⁶⁸ Forrás: Fejér Megye Közgyűlése, 100/2020. (IX.24.) önkormányzati határozat

18. az érintett megyei jogú város önkormányzata;
19. az érintett települési önkormányzatok;
20. az érintett területi államigazgatási szervek közül:
- a) területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság,
- b) illetékes vízügyi hatóság,
- c) működési területével érintett nemzeti park igazgatóság,
- d) működési területével érintett vízügyi igazgatóság,
- e) Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

d) Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése értelmében:

- gazdasági, üzleti és vállalkozó szektor szereplői,
- társadalmi szervezetek;
- felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek, szakképzési centrumok;
- érdekképviselők, konzultációs fórum;
- egyéb szervezetek;
- állampolgárok

A tervezési folyamat során az egyeztetésbe bevonni tervezett partnerek fentiek szerint meghatározott köre:

Jogszabályban megnevezett véleményezésre jogosult szervek	Jogszabályi hely Korm. rendelet 10. melléklete szerint A területfejlesztési koncepciók és programok véleményezésére jogosult szervek
Miniszterek	
Agrárminisztérium	1. miniszterek
Belügyminisztérium	
Emberi Erőforrások Minisztériuma	
Innovációs és Technológiai Minisztérium	
Honvédelmi Minisztérium	
Igazságügyi Minisztérium	
Külgazdasági és Külügyminisztérium	
Pénzügyminisztérium	
Miniszterelnökség	
Miniszterelnöki Kabinetiroda	

a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter	
a Paksi Atomerőmű két új blokkja tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős tárca nélküli miniszter	
családokért felelős tárca nélküli miniszter	
Kormányhivatalok, illetve önálló szabályozó szervek	
Központi Statisztikai Hivatal	2. a)
Fejér Megyei Kormányhivatal	2. b)
Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal	2. c)
Országos Atomenergia Hivatal	2. d)
Országos Környezetvédelmi Tanács	3.
Magyar Tudományos Akadémia	4.
országos önkormányzati érdekszövetségek	
Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége	5.
Megyei Jogú Városok Szövetsége	
Települési Önkormányzatok Szövetsége	
Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége	
Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége	
Magyar Önkormányzatok Szövetsége	
Magyar Faluszövetség	
az érintett térségfejlesztési tanácsok	
Velencei-tó és Térsége, Váli-völgy, Vértes Térségi Fejlesztési Tanács	6.
Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács	
az érintett megyei önkormányzatok	
Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat	7.
Veszprém Megyei Önkormányzat	
Tolna Megyei Önkormányzat	
Somogy Megyei Önkormányzat	
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat	

Pest Megyei Önkormányzat	
az érintett megyei jogú város önkormányzata	
Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata	8.
Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata	
az érintett települési önkormányzatok	
Fejér megye megyei jogú városokon kívüli 106 települési önkormányzata	9.
az érintett államigazgatási szervek közül	
Fejér Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	10. a)
Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	10. b)
Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	10. c)
Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	
Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	10. d)
Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.	10. e)

Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése értelmében bevonásra kerülnek:

A gazdasági, üzleti és vállalkozó szektor szereplői

Vadex Mezőföldi Zrt.
Vértesserdő Zrt.
Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt.
Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Fejér Megyei Gyáriparosok Szövetsége
Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének Fejér Megyei Szervezete
Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége
Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége
Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség
ALBENSIS Fejér Megyei Területfejlesztési Nonprofit Kft.
OFA Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft.

Társadalmi szervezetek

Fejér Megyei Civil Szolgáltató Központ
--

Echo Innovációs Műhely (közhasznú egyesület)
"HÍD" Dunaújváros és Környéke Egyesület
SZITI Szociális Egyesület
Civil szervezetek Regionális Szövetsége
Fejér Megyei Kézművesek Egyesülete
Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány
Gaja Környezetvédő Egyesület
Bocs Alapítvány
Fejér Megyei Természetbarát Szövetség
Klímabarát Települések Szövetsége
Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Egyesület
Az Erdőért Egyesület
A Bakonyért Vidékfejlesztési Akciócsoport Egyesület
Mezőföldi Híd Térségfejlesztő Egyesület
Mezőföld Helyi Közösség Egyesület
Velencei-tó Térségfejlesztő Egyesület
Völgy Vidék Vidékfejlesztési Közösség Közhasznú Egyesület
Sárvíz Helyi Közösség
Vértes-Gerecse Vidékfejlesztési Közösség Közhasznú Egyesület

Felsőoktatási intézmények, szakképzési centrumok, kutatóhelyek

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete Nyugatmagyarországi Tudományos Osztály
Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet
ECHO Szociológiai Kutatóintézet
Magyar Városkutató Intézet
Budapesti Corvinus Egyetem Székesfehérvári Campus
Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvári Oktatási Központ
Dunaújvárosi Egyetem
Óbudai Egyetem, Alba Regia Műszaki Kar, Mérnöki Intézet, Geoinformatikai Intézet
Székesfehérvári Szakképzési Centrum
Dunaújvárosi Szakképzési Centrum

Érdekképviseletek, konzultációs fórum

Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Fejér Megyei Szervezete
Fejér Megyei Építészek Kamarája
Fejér Megyei Mérnöki Kamara
Fejér Megyei Területfejlesztési Konzultációs Fórum

Egyéb szervezetek

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Fejér Megyei Kirendeltsége
Nyugat-Dunántúli Társadalmi Esélyteremtési Igazgatóság
Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság
Veszprém Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Bányászati Osztály
Magyar Honvédség Parancsnoksága
MH Nyugat-Magyarországi Hadkiegészítő Parancsnokság
Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház
Magyar Közút Nonprofit Zrt. Fejér Megyei Igazgatósága
Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.
Depónia Nonprofit Kft
VERTIKÁL Nonprofit Zrt.
DÉSZOLG Dunamenti Építő és Szolgáltató Kft.
Velencei-tavi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.
Zöld Bicske Nonprofit Kft.
DUNANETT Nonprofit Kft.
Fejérvíz Zrt.
Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.
Kémény Zrt.
SZÉPHŐ Zrt.
E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt.
Dunaújvárosi Vízz- Csatorna- Hőszolgáltató Kft.
MÁV-VOLÁN-csoport (Volánbusz Zrt., MÁV-START Zrt., MÁV Zrt.)
Területi erdészeti hatóságok

A bevonás eszközei és részvételi formái:

A Korm. rendelet 13. § (2) b) pontja szerint az egyes tervezési elemekhez és fázisokhoz kapcsolódó bevonás tervezett eszközei és részvételi formái: kommunikációs kampány, kiállítások, helyi média, tájékoztató kiadványok, állampolgári vélemények gyűjtése, nyilvános fórumok, konferenciák, eseti bizottság, közvélemény-kutatás (szociológiai kutatás, fókuszcsoportos kutatás, munkacsoport megbeszélések, zsűrik).

A gyorsabb információcsere és a kialakult járványügyi helyzet miatt a Partnerségi Terv végrehajtása során elsősorban az elektronikus felületeket, illetve a digitális információs csatornákat indokolt alkalmazni (a fentiek közül leginkább a kommunikációs kampányt, a helyi médiát, az állampolgári vélemények online gyűjtését és igény esetén online konferencia megtartását), figyelembe véve a Pénzügyminisztérium által a megyei önkormányzatok számára rendelkezésre bocsájtott tervezési útmutatókat. Az előkészítő fázisokban lehetőség szerint a közvetlen megkeresés (elektronikus levél) alkalmazandó. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor a Fejér Megyei Önkormányzat hivatalos oldalán (www.fejer.hu) szükséges az információkat elhelyezni. A tervezési dokumentumok egyeztetési változatainak véleményezési eljárásai során a jogszabály szerint kötelezően bevonandó célcsoportoknál közvetlen elektronikus megkeresés, egyéb szereplők esetében a honlapon történő meghirdetés indokolt. Emellett hirdetésként a megyei napilapban is megjelennek a társadalmi egyeztetésre vonatkozó közlemények.

A bevonás céljai:

A partnerségi terv alapján történő bevonás céljai: az állampolgárok, az érintett területen működő érdeképviseletek, a térség területfejlesztési szereplői és a véleményezésre jogosult szervezetek Fejér megyét érintő elképzeléseinek áttekintése; a helyzetelemzés pontosítása; intézkedési javaslatok megfogalmazása; az elkészült egyeztetési anyagok véleményezése.

A partnerségi elv érvényesítésének céljai:

- egy adott település, térség vagy ágazat helyzetének, illetve fejlesztési igényeinek feltárása, részletesebb megismerése;
- a hatékonyabb megvalósítás elősegítése azáltal, hogy a tervezés teljes életciklusa alatt bevonásra kerülnek a program megvalósításában és a koncepcióban meghatározott célok elérésében aktív szerepet játszó szereplők;
- a bevont partnerek jobban ismerik saját településük, térségük és ágazatuk valós szükségleteit, ezért fókuszáltabb intézkedések és beavatkozások fogalmazhatók meg.

A területi tervezési feladatok végrehajtását, valamint a Partnerségi Terv végrehajtásának adminisztratív, kommunikációs és szervezési feladatait a Fejér Megyei Önkormányzati Hivatal látja el, mely a tervezési feladatok végrehajtására és koordinálására területfejlesztési és koordinációs munkacsoportot hozhat létre.

Feladatai:

- koordinálja a területi tervezési feladatok végrehajtását;
- javaslatot tesz a társadalmi konzultáció egyes fázisainak módszereire;
- a társadalmi egyeztetés egyes szakaszaiban megszervezi és megteremti az alkalmazott eszközök szervezeti, technikai hátterét;

- azonosítja a társadalmi egyeztetések résztvevőit;
- meghatározza a társadalmi egyeztetések időszakát, helyszínét, felületét és biztosítja annak nyilvánosságát;
- kidolgozza a beérkezett vélemények, észrevételek, kérdések megválaszolásának formáját és módját;
- összegzi a területi terv egyeztetése során tett véleményeket, társadalmi észrevételeket - a tervezői válaszokkal kiegészítve -, majd azokat az egyes munkafázisok dokumentációjához csatolja.

FELELŐSSÉG ÉS INTÉZMÉNYRENDSZER- A KONCEPCIÓ ÜZENETEI

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján a megyei önkormányzatok területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A törvényben foglalt közfeladatok ellátása során a megyei önkormányzat összehangolja a kormányzat, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit, ennek keretében a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről.

A fentiek értelmében Fejér megye területfejlesztési koncepciójának elkészítéséért a Fejér Megyei Önkormányzat felel úgy, hogy az megfeleljen az országos fejlesztési dokumentumok tartalmához és formájához. Ám a fejlesztések megvalósítása csak részben a megyei önkormányzat felelőssége. A területfejlesztési koncepció tehát kijelöli a fejlesztési célokat és prioritásokat, amelyek egymással párhuzamosan, a közös fejlődés célja érdekében határoznak meg irányokat, projekteket. Ennek megvalósításában a következő szereplőknek van kulcsszerepe:

- települési önkormányzatok;
- megyei és járási hivatalok;
- szomszédos megyék és külhoni térségek;
- gazdasági szereplők;
- civil szervezetek;
- egyházak

A megye, mint a tervezés felelőse által készített program elsődleges relevanciája elsősorban a területi célú operatív program –a Terület- és Településfejlesztés Operatív Program Plusz (továbbiakban: TOP Plusz) – keretéből megvalósítható fejlesztések esetén várható. A területi operatív programokon kívül eső fejlesztési irányok tekintetében részben a helyi vállalkozók, részben a helyi civil és oktatási szervezetek lehetnek a koncepció megvalósítói, míg kiemelt szerepe van a helyi nagyobb innovációs potenciállal rendelkező vállalkozóknak, a felsőoktatási intézményeknek.

A területfejlesztési koncepció fő üzenetei a közszférán kívüli szereplők számára:

Megyei és járási hivatalok	Egyrészt segítsék járásközpontjaik önkormányzatait, hogy a fenntartható városfejlesztés nyújtotta lehetőségeket kiaknázhassák; valamint a társadalmi felzárkózás jegyében munkaerőpiaci szolgáltatásokkal segítsék foglalkoztathatóságának javítását, a foglalkoztatottság növelését.
Gazdasági szereplők	Használják ki az új tervezési időszakban megnyíló K+F+I lehetőségeket és törekedjenek erősíteni a szak- és felsőoktatással meglévő kapcsolataikat; törekedjenek a magas képzettségű munkaerőt is igénylő beruházásokra; a turisztikai szolgáltatások minőségi és mennyiségbeli fejlesztéséhez is járuljanak hozzá.
Civil szervezetek	Fejér megye közösségfejlesztési tevékenységeinek sikerességében kulcsszerepük van, amely a záloga a népesség megtartásának, az élhető és prosperáló megyének.
Egyházak	Hasonlóan a civil szervezetekhez, segítsék a közösségfejlesztést, a társadalmi kohézió javítását karitatív tevékenységükkel.
Szomszédos és külhoni területek	Használják ki a szomszédos és külhoni területekkel való kölcsönös együttműködési programok nyújtotta lehetőségeket, törekedjenek arra, hogy egymásra épülő, egymást erősítő projektek jöjjenek létre.

A területfejlesztési koncepció fő üzenetei egyes ágazatonként:

Gazdaságfejlesztés	A megye fókuszában az innovatív és fejlődő gazdaság áll, amely megőrzi és növeli a megye gazdasági szereplőinek versenyképességét, ezáltal a hagyományos befektetések és beruházások mellett az új, nagy hozzáadott értéket előállító tevékenységek számára is vonzó desztinációt kínál. Mindezek mellett a fejlesztések megvalósításakor a természeti környezet védelme, a fenntarthatóság is kiemelt szempont kell legyen. A turizmusfejlesztés terén törekedni kell az integrált, hálózatos turisztikai fejlesztések megvalósítására és komplex élménycsomagot nyújtó összetett turisztikai kínálat létrehozására.
Közlekedésfejlesztés	A megye többközpontú térstruktúrájának javításához szükséges a hálózatos gondolkodás további erősítése a közlekedés terén is: a megközelíthetőség javítása, a városok és várostérségeik belső és egymást összekötő közlekedési folyosóinak, az elérhetőségnek a javítása. Fejér megye forgalmas közlekedési folyosókkal rendelkezik, így fontos, hogy a fejlesztések megvalósításakor a légszennyezés kérdésköre is kellő hangsúlyt kapjon.
Energetika és klímapolitika	A megyei és városi klímastratégiák mentén segíteni a klímaváltozás negatív hatásai elleni erőfeszítéseket, a fenntartható működést. Fontos szempont a fenntartható energiamix kialakítása hosszú távú megyei energiamérleg alapján, a megújuló energiaforrások hasznosítási arányának növelésével.
Környezet- és természetvédelem	A megye természeti környezetének védelme javítja a környezeti ellenállóságot, a biodiverzitás megőrzését, miközben jelentős turisztikai potenciált is rejt. A környezetvédelem szempontjainak érvényesülnie kell a program kapcsán megvalósuló fejlesztések során.

Vízgazdálkodás	<p>A globális éghajlatváltozás okozta természeti hatások egyes aspektusai (árvíz és belvíz veszély, aszály) kapcsán megfogalmazódó vízgazdálkodási feladatok, valamint a vízmegtartás, a csapadékvíz-gazdálkodás és víztározás megoldása, öntözési rendszerek fejlesztése, az ivóvízbázisok fenntartható kezelése, a vízminőség, a bányászati tevékenységek megszűnésével együtt járó, visszatérő vizek védelme és fenntartható felhasználásuk kialakítása jelentik a megye számára a főbb fejlesztési feladatokat - a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsán egyaránt.</p>
Agrár- és élelmiszer-gazdaság	<p>Az agrárium okozta környezetterhelés csökkentése fontos szempont az új fejlesztések, beruházások kapcsán; emellett növelni szükséges a helyi termékek szerepét a térségi fogyasztásban, ezzel rövidülhetnek az értékláncok. Agrárfeldolgozó hagyományok felélesztése, versenyképes élelmiszeripari termékek fejlesztése, márkáépítés.</p>
Egészségügy	<p>A közszolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés általános célkitűzés. Emellett az egészségügy területén a megelőzés, az egészségtudatosság fejlesztése kiemelt fejlesztési irányok. A járványügyi helyzetek kezelésének közvetlen eszközeként indokolt lenne megerősíteni a megyében meglévő egészségügyi laborkapacitásokat és a megyében előállítható védőeszközök gyártási kapacitáit.</p>
Szociális ügyek	<p>A szociális ügyek kapcsán a társadalmi kohézió erősítése a fő cél, a leszakadó, perifériára kerülő települések és társadalmi csoportok felzárkóztatása, komplex fejlesztése. Az esélyegyenlőség, a közszolgáltatásokhoz való jobb hozzáférés horizontális elvként jelenik meg a koncepcióban. Kiemelt figyelmet kell fordítani az idősgondozásra, különösen tekintettel a járványügyi helyzetekre is.</p>
Köznevelés	<p>A köznevelési intézmények járuljanak hozzá a korai iskolaelhagyás csökkentéséhez.</p>
Felsőoktatás	<p>A felsőoktatási intézmények működjenek együtt a gazdasági szervezetekkel a duális képzés fejlesztése, a munkaerőpiaci igényekre jól reagáló képzési kínálat fejlesztésében. Szakértelmükkel vegyenek részt kutatási és innovációs projekteknél.</p>
Kutatás- fejlesztés és innováció	<p>Növelni szükséges a megye gazdasági szereplőinek kutatási és fejlesztési teljesítményét, az innovatív fejlesztések és beruházások számát. A felsőoktatási intézmények és a gazdasági szereplők közötti együttműködésének, partnerségének erősítése javítja a regionális-térségi munkaerő-piaci igények kielégítését, az innováció térbeli kiterjedését és a K+F eredmények nagyobb mértékű hasznosítását.</p>
Kulturális örökség, kultúra	<p>A természeti és épített örökség védelme, turisztikai célú hasznosítása, a kulturális intézmények fejlesztése és kulturális programok megvalósítása egyszerre járulhat hozzá a megye lakosságának életminőségéhez, a népesség megtartásához és a turisztikai potenciál erősítéséhez. A kulturális örökség védelmével, illetve a közművelődés támogatásával foglalkozó intézmények feladata a fenti célokat elősegítő programok kialakítása, megszervezése.</p>
IKT, digitalizáció, Ipar 4.0	<p>Fontos az okos térség szemlélet kialakítása, specifikus szolgáltatás-kínálat indítása/bővítése, felhasználói oldal felkészítése, képzése, a lakosság felkészítése az okos település megoldások alkalmazására, digitális képzési programok lebonyolítása, innovatív városfejlesztési tevékenységek indítása, digitális színterek létrehozása a megyei felsőoktatási, szakképzési potenciálra építve (pl. laborok, inkubátorok, kiválósági központok). Iskolarendszeren kívüli képzési programok felvétele a képzési struktúrába, különös tekintettel az Ipar 4.0 által igényelt készségek és kompetenciák fejlesztésére.</p>